

† Petroniu Florea

CVVINTELE VIETII

Editura Episcopiei Sălajului
„*Credință și viață în Aristo*”,
Zalău, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETRONIU FLOREA, episcop al Sălajului

Cuvintele vieții / Petroniu Florea. - Zalău : Editura
Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, 2014

ISBN 978-606-93296-5-8

821.135.1.-97

Motto:

Sfântul Apostol Petru I-a spus Domnului Hristos:
„Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice”
(Ioan 6,68).

Cuvânt înainte

Sfântul Ioan Botezătorul a afirmat că *„la început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era dintru început la Dumnezeu; toate printr-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut”* (Ioan 1,1-3). Din această afirmație vedem că Fiul lui Dumnezeu sau Cuvântul, cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi, este de la început cu Dumnezeu Tatăl, din care s-a născut mai înainte de toți vecii. Acest lucru nu înseamnă că Sfântul Duh, cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi, și-a dobândit existența în urma Fiului, pentru că și El purcede de la Dumnezeu Tatăl din veci. Deși Dumnezeu Tatăl este sursa sau principiul existenței în Sfânta Treime, din care s-a născut Fiul și purcede Sfântul Duh, nu a existat vreun moment ori timp în care Tatăl să fi fost singur, fără Fiul și fără Sfântul Duh, care au fost aduși deodată în existență.

De asemenea, din cuvintele Sfântului Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului nostru Iisus Hristos, înțelegem că toate cele aduse în existență de Dumnezeu Tatăl au fost create și de Dumnezeu Fiul. Nici Sfântul Duh însă nu a lipsit de la crearea lumii, de vreme ce în Cartea Facerii citim că în acel timp *„Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor”* (Facere 1,2).

Întregul univers material a fost adus de Dumnezeu în existență prin cuvânt, în sensul că Acesta a zis „să fie” și „s-a făcut”. Astfel, referatul biblic relatează că *„Dumnezeu a zis: «Să fie lumină!». Și a fost lumină. Și a zis Dumnezeu: «Să fie o țarie prin mijlocul apelor și să despartă apele de ape!». Și a fost așa. Și a zis Dumnezeu: «Apele de sub cer să se adune într-o*

singură adunare și să se arate uscatul!». Și a fost așa. Și a zis Dumnezeu: «Pământul să odrăslească verdeață: iarbă purtătoare de sămânță, după felul și asemănarea ei, și pom roditor care după felu-i să dea rod cu sămânță în sine pe pământ!». Și a fost așa. Și a zis Dumnezeu: «Să fie întru tăria cerului luminători care să lumineze pământul, să despartă ziua de noapte și să fie ei spre semne și spre anotimpuri și spre zile și spre ani, și să fie ei întru tăria cerului luminători să lumineze pământul!». Și a fost așa. Și a zis Dumnezeu: «Să mișune apele de vietăți; ființe cu viață în ele și păsări să zboare peste pământ în largul tăriei cerului!». Și a fost așa. Și a zis Dumnezeu: «Să scoată pământul ființe vii după felul lor: dobitoace, târătoare și fiare sălbatice după felul lor». Și a fost așa” (Facere 1,3; 1,6; 1,9; 1,11; 1,14-15; 1,20 și 1,24).

Spre deosebire de toate cele create înaintea omului, acesta a fost plămădit de Dumnezeu cu mâinile Lui, pentru că „Dumnezeu a zis: «Să facem om după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peștii mării și peste păsările cerului și peste dobitoace și peste tot pământul și peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ!». Și Domnul Dumnezeu l-a zidit pe om din țărână luată din pământ, și a suflat asupra lui suflare de viață și s-a făcut omul *ființă vie*” (Facere 1,26 și 2,7).

Fiind creat după chipul lui Dumnezeu, omul a fost înzestrat cu rațiune, pentru a putea stăpâni peste celelalte viețuitoare de pe pământ. În limba greacă cuvântul „λόγος” (logos) înseamnă atât „rațiune”, cât și „cuvânt”, ceea ce desemnează faptul că omul este ființă rațională, dar și cuvântătoare, fiind singura creatură a lui Dumnezeu care comunică în grai articulat.

Cu toate că omul este o ființă prin excelență cuvântătoare, acesta nu comunică cu semenii săi numai prin cuvânt. Studiile de specialitate atestă faptul că din limbajul ființei umane doar 7% este redat prin cuvintele rostite. 38% îl constituie limbajul

paraverbal, adică tonul vocii și modulațiile acesteia, intensitatea, ritmul vorbirii, precum și modul în care sunt accentuate cuvintele, în timp ce 55% îl reprezintă limbajul non-verbal, care este alcătuit din gesturile pe care le facem, emoțiile și sentimentele puternice pe care le transmitem.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris că „noi, oamenii, ne exprimăm gândirea prin organul limbii și prin forme fonetice, producând vibrații ale aerului prin dialog, și cuvântul se mută de la noi la urechile celor ce ne ascultă, de la trup la trup. În împărăția cerurilor însă nu este așa, ci îngerii, fiind lipsiți de trupuri, înaintează unii către alții și se îndepărtează recunoscându-și gândurile unii altora mai clar decât prin orice cuvânt, conversând între ei și transmițându-și unii altora gândurile în tăcere”.

Din afirmația Sfântului Maxim Mărturisitorul am constatat că atât îngerii, cât și oamenii sunt raționali, pentru că și unii și alții au fost creați după chipul lui Dumnezeu, însă puterile îngerești nu comunică între ele prin cuvânt, asemenea nouă.

Spre deosebire de om, care este rațional și cuvântător, orice altă viețuitoare de pe pământ, fie că trăiește pe uscat, sub pământ, în apă sau în aer, este „irațională”, și „necuvântătoare”. Cu toate acestea, animalele, peștii, păsările, insectele etc., comunică între ele, în cadrul speciei din care fac parte, printr-un limbaj propriu.

Omul însă nu se limitează la a comunica doar cu semenii săi și cu celelalte creaturi de pe pământ, ori în cazuri excepționale cu sfinții îngeri, ci, prin rugăciune, el ajunge să fie partener de dialog cu sfinții din împărăția cerurilor și cu Dumnezeu Însuși.

Din cuvântul grecesc „λόγος” (logos), despre care am scris mai devreme că înseamnă „cuvânt” și „rațiune”, s-a format termenul „λογικός”, (loghicos) care se traduce prin „rațional”

și „logic”. Pornind de la acești termeni constatăm că omul a fost creat de Dumnezeu ca ființă „rațională” sau „logică”, în consecință dialogică, în sensul că acesta poate comunica cu semenii săi prin cuvânt. Dacă omul se roagă lui Dumnezeu, Care în limba greacă este numit „Θεός” (Teos), din făptură logică și dialogică acesta ajunge o ființă teologică. De aceea Evagrie Ponticul a scris: „Dacă te rogi cu adevărat ești teolog și dacă ești teolog te rogi cu adevărat”. Din acest motiv se spune despre omul duhovnicesc că teologhisește, pentru că el vorbește cu Dumnezeu, iar în urma acestui dialog de taină vorbește cu semenii săi despre Dumnezeu.

Fiul sau Cuvântul lui Dumnezeu nu a fost prezent doar la crearea lumii, ci în urma căderii omului în păcat și în robia diavolului, din care nu se putea elibera singur, Acesta a fost trimis de Dumnezeu Tatăl în lume, pentru *„că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16). Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a mai scris că *„întru aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu pentru noi, că Dumnezeu L-a trimis în lume pe Fiul Său Cel Unul-Născut, pentru ca noi să viem printr-Însul. Întru aceasta este iubirea: nu pentru că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că El ne-a iubit pe noi și L-a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre. Cel ce crede în Fiul are viață veșnică; iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea Viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el”* (I Ioan 4,9-10 și Ioan 3,36).

În timpul activității Sale publice, Domnul Hristos a afirmat despre Sine: *„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”* (Ioan 14,6), iar după învierea Sa din morți, le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al*

Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi” (Matei 28,18-20 și Marcu 16,16).

Împlinind porunca Domnului Hristos, Sfinții Apostoli și urmașii acestora l-au răspândit în lume învățătura cea mântuitoare, întrucât altă cale spre viața de veci în împărăția cerurilor nu există. Sfântul Apostol Ioan a scris în acest sens: *„Ceea ce era de la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și ceea ce mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții, și Viața s-a arătat, și noi am văzut-o și mărturisim, și vă vestim viața de veci care la Tatăl era și care nouă ni s-a arătat, ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtășie cu noi; iar părtășia noastră, din parte-ne, este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos. Și pe acestea vi le scriem, pentru ca bucuria noastră să fie deplină”* (I Ioan 1,1-4).

Ținând cont de propovăduirea Evangheliei împărăției lui Dumnezeu în lume de către Sfinții Apostoli și urmașii acestora, la porunca Domnului Hristos, Sfântul Apostol Pavel a scris: *„credința vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos”* (Romani 10,17).

De vreme ce Fiul lui Dumnezeu întrupat este Mântuitorul lumii, tot El îi va și judeca pe oameni pentru faptele lor, căci *„Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata l-a dat-o Fiului, pentru ca toți să-L cinstească pe Fiul așa cum Îl cinstesc pe Tatăl”* (Ioan 5,22-23).

Din cele prezentate până acum am văzut că Fiul sau Cuvântul lui Dumnezeu a luat parte la crearea lumii, pe care, după întruparea din Sfânta Fecioară Maria, a mântuit-o și tot El o va judeca la cea de-a doua Sa venire, iar numai cei care Îi împlinesc poruncile vor dobândi viața de veci în împărăția lui Dumnezeu.

Deoarece conținutul volumului de față este fundamentat pe învățătura Domnului Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu făcut om, Căruia Sfântul Apostol Petru I-a spus: „*Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice*” (Ioan 6,68), am considerat că cel mai potrivit titlu pentru această carte este „Cuvintele vieții”.

Acest volum cuprinde cuvântări rostite de autor în bisericile și mănăstirile din Episcopia Sălajului, conferințe susținute cu diverse ocazii, în țară sau în străinătate, cuvinte omagiale publicate în anumite cărți, studii, precum și predici nerostite.

Autorul

De la teocrație la demo(no)crație¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit
Ambrozie de Helsinki,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase Maici,
iubiți credincioși,**

După ce a creat pământul și toate viețuitoarele, Dumnezeu a zis: „*«Să facem om după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peștii mării și peste păsările cerului și peste dobitoace și peste tot pământul și peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ».* Și l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «*Creșteți și înmulțiți-vă și umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate dobitoacele și peste tot pământul, peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ».* Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată că erau foarte bune” (Facere 1,26-28 și 1,31). Conform referatului biblic omul stăpânește asupra creației văzute pentru că a fost creat după chipul lui Dumnezeu, iar câtă vreme a stat în ascultare de El, toate erau foarte bune și ascultau de om.

În urma ispitirii de către diavol și a căderii în păcat Dumnezeu i-a zis Evei: „*«Îți voi înmulți necazurile, mai ales în vremea sarcinii tale; în dureri vei naște copii; atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni».* Iar lui Adam i-a zis: «*Pentru*

¹ Cuvânt rostit în ziua de 11 octombrie 2013, în catedrala episcopală din Zalău, cu prilejul conferinței preoțești de toamnă.

că ai ascultat de vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: Să nu mănânci, blestemat va fi pământul din pricina ta. Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi, și tu cu iarba câmpului te vei hrăni. În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce!»” (Facere 3,16-19).

După ce au fost alungați din rai, Adam și Eva au avut copii și nepoți, iar neamul omenesc a început să crească, însă oamenii erau tot mai păcătoși. „Și văzând Domnul Dumnezeu că răutatea oamenilor s-a mărit pe pământ și că toate cugetele și dorințele inimii lor erau fără încetare numai spre rău, S-a căit Dumnezeu că l-a făcut pe om pe pământ, și S-a mâhnit întru inima Sa. Și a zis Domnul: «Șterge-voi de pe fața pământului pe omul pe care l-am făcut, de la om până la dobitoc și de la târătoare până la păsările cerului, tot voi pierde, căci Îmi pare rău că le-am făcut». Noe însă a aflat har în fața Domnului Dumnezeu. Și Domnul Dumnezeu a zis către Noe: «Sosit-a înaintea feței Mele sfârșitul a tot omul, căci din pricina lor s-a umplut pământul de silnicie; și iată, Eu îi voi pierde, pe ei și pământul»” (Facere 6,5-8 și 13). La porunca lui Dumnezeu, Noe a construit o corabie, iar după ce au urcat în aceasta el, familia lui și câte o pereche de animale, Dumnezeu a trimis ploi multe pe pământ, „și a murit tot trupul ce se mișca pe pământ: păsările, dobitoacele, fiarele, toate vietățile ce mișună pe pământ, și toți oamenii; toate cele ce aveau în nări suflare de viață, toate cele ce erau pe pământ uscat, toate au murit. Și s-a stins toată ființa ce se afla pe fața întregului pământ, de la om până la dobitoc și până la târătoare și până la păsările cerului, toate s-au stins de pe pământ; și n-a rămas decât Noe și ce era cu el în corabie” (Facere 7,21-23). După ce apele s-au retras Noe a coborât din arcă și „I-a zidit Domnului un jertfelnic; și a luat din toate animalele cele curate

și din toate păsările cele curate și le-a adus ardere-de-tot pe jertfelnic. Și Domnul Dumnezeu a mirosit bună mireasmă și a zis Domnul Dumnezeu în inima Sa: «De-acum nu voi mai blestema pământul din pricina faptelor omului, căci închipuirea inimii omului se pleacă spre rău încă din tinerețea lui; și nici nu voi mai pierde toate făpturile vii așa cum am făcut. De-acum, câte zile va avea pământul, semănatul și seceratul, frigul și căldura, vara și iarna, ziua și noaptea nu vor mai înceta!». Și i-a binecuvântat Dumnezeu pe Noe și pe fiii săi și le-a zis: «Creșteți și înmulțiți-vă și umpleți pământul și stăpâniți-l!». Și a mai grăit Dumnezeu cu Noe și cu fiii săi care erau cu el, zicând: «Iată, Eu închei legământul Meu cu voi, cu urmașii voștri de după voi și cu toate ființele vii care sunt cu voi: cu păsările, cu dobitoacele și cu toate fiarele pământului care sunt cu voi, cu toate câte au ieșit din corabie; cu voi închei acest legământ: nici un trup nu va mai pieri de apele potopului și nici un potop nu va mai fi să pustiască pământul». Și a zis Domnul Dumnezeu către Noe: «Iată semnul legământului pe care Eu îl fac cu voi și cu toată ființa vie care este cu voi, din neam în neam și de-a pururi: curcubeul Meu îl așez în nor, ca să fie el semn al legământului dintre Mine și pământ. Și fi-va că ori de câte ori voi aduna nor deasupra pământului și curcubeul Meu se va arăta în nor, Îmi voi aduce aminte de legământul Meu pe care l-am încheiat cu voi și cu toată ființa vie a oricărui trup, și apele nu vor mai deveni potop ca să nimicească tot trupul» (Facere 8,20-22; 9,1 și 9,8-15).

Împlinind porunca lui Dumnezeu, fiii lui Noe și soțiile lor au avut copii, iar aceștia, la rândul lor, urmași, încât neamul omenesc a sporit. „Pământul întreg avea pe-atunci o singură limbă și aceleași cuvinte. Și a fost că, pornind din părțile Răsăritului, oamenii au găsit un șes în țara Șinear și s-au așezat acolo. Și au zis unul către altul: «Hai să facem

cărămizi și să le ardem în foc!». Și au folosit cărămida în loc de piatră, iar smoala în loc de var. Și au zis: «Hai să ne clădim un oraș și un turn al cărui vârf să ajungă la cer, și să ne facem un nume, ca să nu mai fim împrăștiați pe fața întregului pământ!». Și S-a pogorât Domnul să vadă cetatea și turnul pe care-l zideau fiii oamenilor. Și a zis Domnul: «Iată că ei sunt un singur popor și au toți o singură limbă; și acești-i doar începutul a ceea ce vor face; de-acum nu se vor mai opri de la tot ceea ce și-au pus în gând să facă. Hai să ne pogorâm acolo și să le încâlcim graiul, pentru ca unul altuia să nu-și mai înțeleagă limba». Și de acolo i-a împrăștiat Domnul pe fața întregului pământ și ei au încetat să mai zidească cetatea și turnul” (Facere 11,1-8).

Dumnezeu a văzut că oamenii sunt în continuare păcătoși, însă pentru că îi făgăduise lui Noe că nu îi va mai pierde prin potop, a nimicit doar cetățile Sodoma și Gomora, pentru păcatele contra firii săvârșite aici.

Pentru că nu putea conlucra cu toți oamenii și cu toate neamurile de pe fața pământului la fel de bine, Dumnezeu a ales un om drept, pe nume Avraam, din urmașii căruia a format un popor prin care a pregătit venirea în lume a Fiului Său pentru a o mântui. În acest scop „a zis Domnul către Avram: «Ieși din țara ta și din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în țara pe care ți-o voi arăta Eu. Și Eu voi face din tine un neam mare; și te voi binecuvânta și-ți voi mări numele și tu vei fi izvor de binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și întru tine se vor binecuvânta toate neamurile pământului»” (Facere 12,1-3).

În decursul mai multor secole urmașii patriarhului Avraam s-au înmulțit, ajungând printr-un concurs de împrejurări să se stabilească în Egipt. „Iar fiii lui Israel s-au prăsit în număr

mare și s-au tot înmulțit și-au tot crescut și au devenit foarte puternici și s-a umplut țara de ei. Atunci s-a ridicat peste Egipt un alt rege, iar acesta a zis către poporul său: «Iată că neamul fiilor lui Israel e mult mai numeros și mult mai puternic decât noi. Haideți dar să luăm împotriva-le măsuri iscusite, în așa fel încât să nu se mai înmulțească; altfel, la vreme de război se vor uni și ei cu vrăjmașii noștri, ne vor birui și-apoi vor ieși din țară». Și astfel au pus peste ei vâtafi de corvoadă, pentru ca prin munci grele să le facă viața grea; și i-au zidit lui faraon cetăți-grânare: Pitom și Ramses și On, adică Iliopolis. Dar cu cât erau mai apăsăți, cu atât ei se înmulțeau și deveneau mai puternici, așa că pe egipteni i-a prins groaza de fiii lui Israel. Ca atare, egiptenii îi puneau pe fiii lui Israel la muncă silnică și le făceau viața amară prin lucrări grele: la frământatul lutului, la cărămidărie și la tot felul de munci pe câmp; așadar, prin orice fel de muncă la care-i sileau cu strășnicie. Apoi regele Egiptului le-a grăit moașelor evreice, dintre care una se numea Șifra și alta Pua, și le-a zis: «Când moșiți la evreice, luați seama când sunt să nască: de va fi băiat, omorâți-l; iar de va fi fată, s-o cruțați»” (Ieșire 1,7-16).

Dumnezeu i-a eliberat pe evrei din robia egipteană prin Moise, care a și devenit cel dintâi conducător al poporului ales. Acestuia i-a descoperit Dumnezeu, în Muntele Sinai, Legea Vechiului Testament, care era teocratică. Conform acesteia, Dumnezeu era supremul legiuitor, judecător și conducător. Viața civilă și viața religioasă la evrei se împleteau, iar voința dumnezeiască era izvorul tuturor prescripțiilor vieții, legile religioase fiind și civile și invers.

Întrucât unii dintre fiii lui Israel se arătau mereu nemulțumiți de felul în care Moise îi conducea și se răzvrăteau adeseori, Dumnezeu intervenea în mod direct, pentru că cei care nu ascultau de Moise, în ultimă instanță nu se supuneau lui

Dumnezeu. Astfel, când au ajuns evreii lângă pământul făgăduit lor de Dumnezeu, Moise a trimis în Canaan iscoade, pentru a vedea cum este țara și cum sunt locuitorii ei. *„Și dacă au cercetat ei țara, s-au întors după patruzeci de zile. Și, mergând, au venit la Moise și la Aaron și la toată obștea fiilor lui Israel, la Cadeș, în pustia Paran. Și au dat seamă în fața lor și în fața întregii adunări, și le-au arătat roadele pământului. Și le-au povestit, zicând: «Am fost în țara unde ne-ați trimis, pământul în care curge miere și lapte, și iată roadele lui. Numai că poporul care locuiește în ea este curajos și orașele sunt întărite și foarte mari, ba și pe urmașii lui Enac i-am văzut acolo. În partea de miazăzi a țării locuiește Amalec; heteii, heveii, iebuseii și amoreii locuiesc în munți, iar canaaneenii locuiesc pe lângă mare și pe lângă râul Iordanului». Caleb însă a liniștit poporul în fața lui Moise, zicând: «Nu, ci să ne ridicăm și să cuprindem țara, că-i vom putea birui!». Dar oamenii care fuseseră cu el au zis: «Să nu ne ridicăm, că nu vom putea noi să ne ridicăm împotriva aceluia popor, fiindcă e mult mai tare decât noi». Și au împrăștiat printre fiii lui Israel zvonuri rele despre pământul pe care-l iscodiseră, zicând: «Pământul pe care l-am străbătut noi ca să-l iscodim este un pământ care-și mănâncă locuitorii, iar oamenii pe care i-am văzut acolo sunt toți niște namile. Acolo am văzut noi uriași; noi păream pe lângă ei ca niște lăcuste, așa păream noi în ochii lor». Atunci toată adunarea s-a ridicat cu strigare; și în noaptea aceea toată, poporul a plâns. Fiii lui Israel, toți, au cântit împotriva lui Moise și a lui Aaron, și întreaga obște le-a zis: «Mai bine-am fi murit noi în pământul Egiptului sau am muri în pustiul acesta! La ce ne duce Domnul în această țară: să cădem în război, iar femeile și copiii noștri să ajungă pradă? Mai bine-ar fi de pe-acum să ne întoarcem în Egipt». Și au zis unii către alții: «Să ne facem noi o căpetenie și să ne întoarcem*

în Egipt!». Atunci Moise și Aaron au căzut cu fața la pământ înaintea întregii adunări a fiilor lui Israel. Iar Iosua, fiul lui Navi, și Caleb al lui Iefone, care erau dintre cei ce iscodiseră țara, și-au sfâșiat hainele și au zis către întreaga adunare a fiilor lui Israel: «Pământul pe care l-am cercetat noi este bun, foarte bun. Dacă Domnul e cu noi și ne va duce în țara aceea și ne-o va da nouă, acolo e pământul în care curge lapte și miere. Așadar, nu stați voi împotriva Domnului, și nici nu vă temeți de poporul acelei țări, căci el va ajunge să ne fie nouă de mâncare: vremea lor a trecut, Domnul e cu noi, nu vă temeți de ei!». Atunci toată adunarea a zis să-i ucidă cu pietre, dar iată că slava Domnului li s-a arătat tuturor fiilor lui Israel în norul de deasupra cortului mărturiei. Și a zis Domnul către Moise: «Până când Mă va înfrunta poporul acesta? Până când nu-Mi va da crezare, în ciuda tuturor minunilor pe care le-am făcut în mijlocul lui?». Și a zis Domnul către Moise: «Toți bărbații câți Mi-au văzut slava și minunile pe care le-am făcut în țara Egiptului și în această pustie și care de zeci de ori n-au ascultat glasul Meu și prin aceasta M-au pus la încercare, aceia nu vor vedea țara pe care Eu am făgăduit-o părinților lor; ci numai copiilor lor, care sunt aici cu Mine, care nu știu ce este binele și ce este răul și tuturor nevârstnicilor neștiutori, lor le voi da țara, iar toți cei ce M-au întăritat nu o vor vedea. După numărul celor patruzeci de zile în care ați iscodit pământul Canaan, patruzeci de ani veți purta povara păcatelor voastre, câte un an pentru fiecare zi, ca să cunoașteți ce înseamnă să fiți părăsiți de Mine. Eu, Domnul, am grăit! Da, așa voi face cu această obște rea care s-a răzvrătit împotriva-Mi: în pustia aceasta se vor topi; acolo vor muri». Cât despre oamenii pe care Moise îi trimisese să iscodească țara și care la întoarcere au defăimat-o în fața adunării spunând vorbe rele despre țara aceea, oamenii care-au vorbit țara de rău au murit de grea

lovire în fața Domnului” (Numeri 13,25-33; 14,1-11; 14,20; 14,22-23 și 14,34-37).

În cele ce urmează vom relata încă una dintre intervențiile directe ale lui Dumnezeu în viața poporului ales pe când era condus de Moise. Săturându-se de atâtea rătăcirii prin pustie, evreii s-au răzvrătit împotriva lui Moise și Aaron, zicând din nou că mai bine era să fi murit în Egipt. În fruntea răzvrătiților se aflau Core, Datan și Abiron, împreună cu două sute cincizeci de bărbați, căpetenii ale obștii fiilor lui Israel, care le-au spus lui Moise și Aaron să nu se considere mai presus decât ei. Atunci Dumnezeu i-a poruncit lui Moise ca toți cei două sute cincizeci de bărbați, împreună cu Core, Datan și Abiron, precum și Moise și Aaron, să-și umple câte o cădelniță cu tămâie, iar El va arăta cine este drept înaintea Lui. Pentru că răzvrățiții au continuat să se ridice împotriva lui Moise, *„s-a deschis pământul și i-a înghițit, pe ei și casele lor, pe toți oamenii lui Core cu toate bunurile lor; și s-au pogorât ei cu toate câte aveau de vii în locuința morților, i-a acoperit pământul și au pierit din mijlocul obștii. A ieșit apoi foc de la Domnul și a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care aduseseră tămâie”* (Numeri 16,32-33 și 16,35).

„După moartea lui Moise, robul lui Dumnezeu, a grăit Domnul către Iosua, fiul lui Navi, shujitorul lui Moise, zicând: «Moise, robul Meu, a murit. Ridică-te dar și treci Iordanul tu și tot poporul acesta, în țara pe care Eu le-o dau fiilor lui Israel. Tot locul pe care îl va călca talpa piciorului vostru vi-l dau, așa cum am i-am grăit lui Moise: De la pustie și de la Liban până la marele râu al Eufratului și până la marea cea îndepărtată dinspre soare-apune, acelea vor fi hotarele voastre. Nu va fi om care să vă stea împotrivă, pe toată durata zilelor vieții tale. Precum am fost cu Moise, întocmai voi fi și cu tine; nu te voi părăsi și nu te voi trece cu vederea. Fii tare și curajos, că tu îi vei

împărți acestui popor țara pe care M-am jurat părinților voștri să le-o dau»” (Iosua 1,1-6).

Dumnezeu a împlinit cu Iosua Navi tot ceea ce i-a făgăduit și „*trecând multă vreme, după ce Domnul Dumnezeu a odihnit poporul Israel de toți vrăjmașii lui de primprejur, Iosua a îmbătrânit și a înaintat în vârstă. Atunci a chemat Iosua pe toți fiii lui Israel și pe bătrânii lor și pe căpeteniile lor și pe judecătorii lor și pe cărturarii lor și le-a zis: «Eu am îmbătrânit și sunt înaintat în vârstă; iar voi ați văzut tot ceea ce Domnul, Dumnezeul nostru, le-a făcut tuturor aceste neamuri ce ne-au stat în față; căci Dumnezeul vostru, El este Cel ce S-a luptat pentru voi. Iată eu v-am împărțit prin sorți neamurile acestea ce au mai rămas în moștenirea semințiilor voastre, toate neamurile pe care eu le-am nimicit, începând de la Iordan și până la Marea cea Mare dinspre soare-apune. Iar Domnul, Dumnezeul nostru, le va nimici de dinaintea voastră până ce vor pieri; și va trimite asupra lor fiare sălbatice până le va stârpi de dinaintea voastră, pe ele și pe regii lor; iar voi veți moșteni pământul lor, așa cum Domnul, Dumnezeul vostru, v-a grăit vouă. De aceea străduiți-vă să păziți și să împliniți toate cele scrise în cartea legii lui Moise, neabătându-vă nici la dreapta, nici la stânga. Să nu intrați în legătură cu aceste popoare care au mai rămas printre voi, numele dumnezeilor lor să nu le pomeniți între voi; să nu le slujiți și nici să vă închinați la ei; ci numai de Domnul, Dumnezeul vostru, să vă lipiți, așa cum ați făcut până în ziua de astăzi»” (Iosua 23,1-8).*

După ce Iosua Navi s-a mutat la Domnul, poporul ales a fost condus timp de 175 de ani de către judecători, dintre care cei mai importanți au fost Ghedeon, Abimelec, Ieftae și Samson.

Ultimul dintre judecători a fost Samuel, care era și proroc. „*Iar bărbații lui Israel s-au adunat și au venit la Samuel, în Rama și i-au zis: «Iată, tu ai îmbătrânit, iar fiii tăi nu umblă*

pe calea ta. Așadar, pune acum peste noi un rege care să ne judece, așa cum e la alte neamuri». Lucrul acesta însă era rău în ochii lui Samuel, că adică ei spusese: «Dă-ne un rege care să ne judece». Și Samuel I s-a rugat Domnului. Iar Domnul a zis către Samuel: «Ascultă glasul poporului, în orice va grăi către tine; că nu pe tine te-au lepădat, ci pe Mine M-au lepădat, pentru ca nu Eu să domnesc peste ei. Așa cum s-au purtat ei cu Mine, prin toate faptele lor, din ziua când i-am scos din țara Egiptului și până în ziua de astăzi, părăsindu-Mă și slujind altor dumnezei, tot astfel se poartă și cu tine. Acum însă ascultă de glasul lor; dar să le stai în față ca martor și să le spui drepturile regelui care va domni peste ei». Iar Samuel a spus întreg cuvântul Domnului către poporul care-i cerea rege. Și le-a zis: «Iată drepturile regelui care va domni peste voi: pe fiii voștri îi va lua și-i va pune la carele sale și va face din ei călăreți și alergători înaintea carelor lui; el și-i va pune căpetenii peste sute și căpetenii peste mii și să-i secere holda și să-i adune bucatele și să-i meșterească uneltele de război și uneltele carelor lui; pe ficele voastre le va lua ca să facă miresme, să gătească și să coacă pâine; el vă va lua țarinile și viile și livezile de măslini și le va da slugilor sale; va lua zeciuială din semănăturile voastre și din viile voastre și o va da eunucilor săi și slugilor sale; vă va lua slugile și slujnicele și cirezile voastre cele bune și asinii voștri și le va dijmui pentru treburile lui; și din turmele voastre va lua zeciuială, iar voi veți fi slugile lui. Atunci, în ziua aceea, veți striga din pricina regelui pe care vi l-ați ales, dar Domnul Dumnezeu nu vă va auzi în zilele acelea, de vreme ce voi v-ați ales un rege». Poporul însă n-a vrut să asculte de Samuel, ci i-au zis: «Nu, ci peste noi să fie rege! Atunci vom fi și noi ca toate neamurile; regele ne va judeca, el va merge înaintea noastră și el va purta războaiele noastre!». Iar Samuel a ascultat toate cuvintele

poporului și le-a grăit în auzul Domnului. Și a zis Domnul către Samuel: «Ascultă de glasul lor și pune-le un rege!». Iar Samuel a zis către oamenii lui Israel: «Să plece fiecare la cetatea sa!». Între fiii lui Veniamin se afla un bărbat pe care-l chema Chiș, fiul lui Abiel, fiul lui Țeror, fiul lui Becorat, fiul lui Afia, fiul unui veniaminit, om de ispravă. Acesta avea un fiu pe care-l chema Saul, mândru la statură, om bun; între fiii lui Israel nu era un om mai bun decât el; de la umeri în sus era mai înalt decât oricare din popor. Atunci Samuel a luat vasul cu untdelemn și i l-a turnat pe cap și l-a sărutat și i-a zis: «Iată, Domnul te-a uns pe tine domn peste poporul Său, peste Israel; tu vei domni în poporul Domnului și tu îl vei mântui din mâinile vrăjmașilor lui de pîmprejur. Iată care-ți va fi semnul că Domnul te-a uns să fii cărmuitor peste moștenirea Lui». Samuel i-a poruncit întregului popor să se adune la Domnul, în Mițpa și a grăit Samuel către fiii lui Israel: «Așa grăiește Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu i-am scos din Egipt pe părinții voștri, pe fiii lui Israel, și v-am scăpat din mîna lui faraon, regele Egiptului, și din a tuturor regilor ce vă făceau necazuri. Dar voi L-ați lepădat astăzi pe Dumnezeu, Cel ce v-a mântuit din toate relele și necazurile voastre, și ați zis: Nu, ci să pui peste noi rînduiala regatului! Acum, înfățișați-vă înaintea Domnului după semințiile voastre și după familiile voastre!». Și a adunat Samuel toate semințiile lui Israel, iar sorții au căzut pe seminția lui Veniamin. Apoi și-a apropiat seminția lui Veniamin pe familii; iar sorții au căzut pe familia lui Matri; după aceea s-au adunat cei din familia lui Matri, bărbat cu bărbat, și sorții au căzut pe Saul, fiul lui Chiș. Și l-a căutat, dar acesta nu era de găsit. Samuel L-a întrebat iarăși pe Domnul: «Veni-va oare bărbatul acela aici?». Iar Domnul a răspuns: «Iată-l ascuns printre boccele!». Atunci el a alergat și l-a luat de acolo și l-a așezat în mijlocul poporului: de la umeri

în sus era mai înalt decât oricare din popor. Iar Samuel a zis către întregul popor: «L-ați văzut pe acela pe care Domnul Și l-a ales și că între voi toți nu-i nimeni care să-i semene?». Atunci întreg poporul și-a dat seama pe cine are în față și a zis: «Trăiască regele!». Samuel i-a spus întregului popor drepturile regelui și le-a scris într-o carte pe care a pus-o apoi înaintea Domnului. Și Samuel i-a dat drumul poporului și s-a întors fiecare la casa lui. Și tot poporul a mers la Ghilgal. Acolo l-a uns Samuel pe Saul, să fie rege în fața Domnului, la Ghilgal. Și acolo a adus el jertfe în fața Domnului, și prinoase de pace. Iar Samuel și întregul Israel s-au veselit foarte» (I Regi 8,4-22; 9,1-2; 10,1; 17-25 și 11,15).

De la Noe și ceilalți patriarhi, până la judecătorul Samuel, Dumnezeu grăia în mod direct cu cei pe care îi rânduisese să îi conducă pe evrei. Astfel, citim în Vechiul Testament că „*Domnul Dumnezeu i-a zis lui Noe*” (Facere 7,1). „*Când era Avram de nouăzeci și nouă de ani, Domnul i S-a arătat lui Avram și i-a zis*” (Facere 17,1). „*Domnul grăia cu Moise față către față, așa cum ar grăi cineva cu prietenul său*” (Ieșire 33,11). „*Domnul a zis către Samuel*” (I Regi 8,7). Această comunicare directă dintre Dumnezeu și cei rânduiți să conducă poporul ales este semnul teocrației, în sensul că Dumnezeu poruncește, iar oamenii împlineau cele poruncite.

Chiar și după instituirea monarhiei în Israel, această comunicare nu a fost total întreruptă, pentru că primii doi regi, Saul și David, au fost unși de către profetul Samuel la porunca lui Dumnezeu (I Regi 10,1 și 16,13), însă Domnul nu mai grăia direct cu regii, ci le transmitea printr-un intermediar voia Sa. În perioada regalității la evrei constatăm că monarhul era liderul administrativ și politic al poporului, în timp ce prorocii erau conducătorii spirituali, care le atrăgeau evreilor luarea aminte când se abăteau de la calea lui Dumnezeu.

După ce Saul a ajuns rege, nu a ascultat de poruncile lui Dumnezeu. „Și a fost cuvântul Domnului către Samuel, zicând: *«Îmi pare rău că l-am făcut pe Saul să fie rege, de vreme ce el s-a abătut de la calea Mea, iar cuvintele Mele nu le-a ținut»*. Și a zis Samuel către Saul: *«De ce dar n-ai ascultat tu de cuvântul Domnului, și te-ai repezit să strângi pradă și ai făcut ce este rău în fața Domnului?»*. Și a zis Saul către Samuel: *«Pentru că am ascultat de glasul poporului. Am păcătuit, prin aceea că am călcat cuvântul Domnului și îndrumarea ta; că m-am temut de popor și am ascultat de glasul lor»*” (I Regi 15,10-11; 15,19-20 și 15,24). Din cele prezentate până acum constatăm că fiii lui Israel nu mai voiau să primească porunci direct de la Dumnezeu, ci preferau să stea sub ascultarea unui rege, asemenea neamurilor învecinate, iar regele, la rândul lui, nu împlinea poruncile primite de la Dumnezeu, căci se temea de popor, după cum singur a mărturisit Saul. Se ajunsese, practic, într-un cerc vicios, în care nici evreii, nici monarhul lor nu mai ascultau de Dumnezeu. În această situație Samuel i-a spus lui Saul: *„De vreme ce tu ai lepădat cuvântul Domnului, și Domnul te va lepăda pe tine, să nu mai fii rege peste Israel”* (I Regi 15, 26). Astfel, în lupta de la Ghelboa *„filistenii i-au învâluit pe Saul și pe fiii săi; și i-au ucis filistenii pe Ionatan, pe Aminadab și pe Melchișua, fiii lui Saul. Lupta împotriva lui Saul devenise crâncenă; au dat de el săgetători cu arcul și l-au rănit sub coaste. Atunci Saul i-a zis scutierului său: «Scoate-ți sabia și străpunge-mă cu ea, ca să nu vină acești netăiați-împrejur și să mă străpungă să-și bată joc de mine!»*. Dar scutierul n-a vrut, căci se temea foarte; așa că Saul și-a luat sabia și s-a aruncat în ea. Iar scutierul, văzând că Saul era mort, s-a aruncat și el în sabia lui și a murit cu el. Așa a murit Saul, și cei trei fii ai săi și scutierul său, toți în aceeași zi deodată” (I Regi 31,2-6).

Prin lepădarea lui Saul de către Dumnezeu și moartea acestuia constatăm încă intervenția directă a Domnului în viața poporului ales.

Lui Saul i-a urmat la tron David, iar acestuia Solomon, fiul său, instituindu-se prin aceasta monarhia dinastică în Israel. Cei doi regi, în pofida scăderilor personale, au fost bineplăcuți lui Dumnezeu. David a fost proroc inspirat și autor al cărții Psalmilor, iar Solomon a ridicat renumitul templu din Ierusalim și a scris cartea Proverbelor, Ecclesiastul și „Cântarea Cântărilor”.

Solomon era foarte vestit în toată lumea de atunci pentru înțelepciunea și bogăția lui. Despre opulența în care trăia acesta se relatează în Vechiul Testament: *„Hrana zilnică a curții lui Solomon era: treizeci de core făină de grâu și șaizeci core de alte preparate de făină; zece vițe îngrășați, douăzeci de boi din pășune și o sută de oi, afară de cerbi, căprioare și păsări îndopate. Toate vasele de băut ale regelui Solomon erau de aur; lighenele lui tot de aur și toate vasele din casa Pădurea Libanului erau de aur curat; de argint nu era nimic făcut; argintul nu valora în zilele lui Solomon. Și a făcut regele Solomon ca argintul și aurul să fie în Ierusalim la preț ca pietrele de rând, iar cedrii, prin mulțimea lor, ajunseseră la preț ca smochinii cei sălbatici care cresc mulțime prin locurile joase”* (III Regi 4,22-23; 10,21 și 2 Paralipomena 1,15).

Pentru zidirea templului din Ierusalim și pentru a trăi în opulență, Solomon a pus biruri foarte grele asupra poporului, atrăgându-și prin aceasta dușmani. Unul dintre aceștia a fost generalul Ieroboam, care s-a refugiat în Egipt, de unde întreprindea acțiuni de sabotare a curții regale de la Ierusalim.

În anul 933 î.d.Hr. Solomon a murit, iar poporul a răsuflat ușurat. La conducerea regatului a urmat Roboam, fiul său. Bătrânii poporului s-au prezentat la tânărul rege și i-au cerut să ușureze birurile excesive puse de tatăl lui asupra evreilor. Roboam s-a

consultat cu sftnicii săi, care erau toți de vârsta lui, însă aceștia doreau să se desfăteze într-o viață de lux, de aceea l-au sfătuit să nu-și plece urechea la cererile poporului. Când bătrânii au venit după un răspuns, Roboam le-a zis: „*Tatăl meu a pus jug greu peste voi; eu însă și mai greu voi face jugul vostru; tatăl meu v-a pedepsit cu bice, eu însă vă voi pedepsi cu scorpioane*” (III Regi 12,14). În această situație zece dintre cele douăsprezece seminții ale lui Israel s-au declarat împotriva domniei lui Roboam și s-au desprins de el. Și-au întemeiat un regat propriu în Nord, cu capitala la Samaria, sub conducerea lui Ieroboam, fostul general al lui Solomon. Noul regat s-a numit Israel sau Efraim. Între cele două regate au existat în permanență tensiuni.

Din această scindare a fiilor lui Israel remarcăm faptul că monarhia nu le-a fost de bun augur.

Regatul de Nord a durat din anul 933 până în 722, când a fost invadat de asirienii conduși de regele Sargon al II-lea și desființat. Populația a fost dusă în exil pe întinsele teritorii ale Imperiului Asirian și împrăștiată printre neamurile păgâne de acolo, de unde nu s-a mai întors niciodată.

Regatul de Sud a dăinuit ceva mai mult decât cel din Nord. A fost cucerit în 586 î.d.Hr. de babilonienii lui Nabucodonosor. Robia babilonică a durat până în anul 538 î.d.Hr., când Cyrus, regele perșilor, cuceritorul Babilonului, a dat un edict, prin care permitea populațiilor din imperiu să revină în țările lor.

În anul 332 î.d.Hr. Alexandru cel Mare a cucerit micul regat evreiesc, care după moartea sa a devenit un câmp permanent de luptă între Egiptul Ptolemeilor și Siria Seleucizilor, fiind în final cucerit de către sirieni.

În urma unei revolte împotriva Seleucizilor, Macabeii, o renumită familie din Iudeea, a creat, în jurul anului 164 î.d.Hr., un stat evreiesc independent, cunoscut drept Regatul Hasmonean al Iudeii.

În anul 64 î.d.Hr. generalul roman Pompei a cucerit acest regat, iar în consecință, din anul 37 î.d.Hr., la conducerea lui au fost impuși Irodienii, care erau vasali Romei.

În anul 66 d.Hr. a izbucnit o puternică revoltă a iudeilor, care a durat patru ani, sfârșind prin cucerirea cetății Masada de către romani și pustiirea Ierusalimului, dimpreună cu distrugerea templului.

Între anii 132-135 d.Hr. a avut loc o nouă revoltă iudaică, în urma căreia evreii au fost expulzați din Ierusalim, împrăștiindu-se în toată lumea cunoscută atunci.

În 1948 a fost creat statul Israel modern, care este o republică parlamentară, cu alegeri democratice din patru în patru ani, iar evrei din toate colțurile lumii s-au stabilit aici.

În prezentarea noastră am luat ca exemplu evreii, deoarece ei constituie poporul ales al lui Dumnezeu, iar din succinta expunere a istoriei lor am constatat cum au ajuns în decursul timpului de la teocrație la monarhie, apoi la democrație.

Regalitatea a avut o conotație și un rol negativ la evrei, pentru că ei erau poporul ales al lui Dumnezeu, care le purta în permanență de grijă, prin intervenții directe. Abandonându-L pe Domnul, pentru a copia modelul popoarelor vecine păgâne și idolatre, fiii lui Israel au fost la rândul lor părăsiți de Dumnezeu.

Din istoria omenirii însă s-a constatat că nu orice monarhie a fost urâtă în ochii lui Dumnezeu. Astfel, după ce a ajuns împărat al Romei, Constantin cel Mare a pus capăt persecuțiilor anticreștine prin decretul de toleranță de la Milan din anul 313. De asemenea, a instituit duminica drept zi săptămânală de odihnă pentru creștini. A luat măsuri de protecție și ajutor pentru săraci, orfani, văduve și bolnavi. A acordat Bisericii dreptul de a elibera sclavii. A interzis pedepsele contrare spiritului creștin, precum răstignirea, zdrobirea picioarelor, arderea cu fierul înroșit în

foc etc. A oferit Bisericii sume importante de bani din vistieria statului pentru ridicarea de lăcașuri sfinte și pentru întreținerea clerului. A bătut monedă cu monogramă creștină. A mutat capitala Imperiului de la Roma, oraș păgân, la Constantinopol. A convocat Sinodul I Ecumenic de la Niceea, în 325, prin care a pus capăt ereziei ariene.

Împăratul Teodosie cel Mare (379-395) a impus, în anul 380, creștinismul ca religie oficială a Imperiului, interzicând păgânismul.

Din vremea împăratului Justinian al II-lea (685-695 și 705-711) monedele aveau pe avers imaginea lui Hristos cu inscripția: „Avtocrator avtocratoron” (Αυτοκράτωρ αυτοκρατόρων), adică „Împăratul împăraților”, iar pe revers chipul împăratului cu inscripția: „dulos Hristu” (Δούλος Χριστού), care se traduce prin „robul lui Hristos”. Ideea subliniată este aceea că Domnul Hristos este împăratul absolut, iar bazileul domnește ca rob și locțiitor al Lui.

Sub alți împărați bizantini, jurământul militar nu se mai depunea pe persoana împăratului, ca și în vechime, ci pe icoana Domnului Hristos.

Vulturul bicefal era semnul simfoniei bizantine, arătând relația dintre Biserică și stat, între care nu exista nici o separație.

Sfântul Apostol Pavel a afirmat că *„nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de la Dumnezeu sunt rânduite”* (Romani 13,1), de aceea orice monarh creștin este dator să fie un rob al lui Dumnezeu și un protector al Bisericii. Relația specială dintre un împărat sau rege creștin și Biserică se vede în aceea că este uns sau încoronat în această funcție de mai marii Bisericii, are, sau trebuie să aibă, un duhovnic și este sfătuit în permanență de oamenii Bisericii.

Vom prezenta în acest sens exemplul Sfântului domnitor Ștefan cel Mare. Acesta a fost uns domn al Moldovei de

mitropolitul Teoctist la locul numit „Direptate”, avea ca duhovnic pe renumitul Daniil Sihastrul și i-a avut sfinți apropiați pe mitropoliții Teoctist I (1452-1478) și Gheorghe (1478-1508). Ștefan cel Mare a fost un domnitor creștin model. El s-a autointitulat în permanență „din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei”. În numeroasele lupte purtate cu turcii el era nu doar apărătorul gliei străbune, ci al creștinătății, motiv pentru care papa Sixt al IV-lea l-a numit „atletul lui Hristos”.

Domnitorul moldovean și-a manifestat dragostea față de Biserică prin zidirea de biserici și mănăstiri, prin împodobirea unora cu picturi interioare și exterioare, prin înzestrarea lor cu toate cele necesare desfășurării cultului, prin numeroasele danii făcute, precum și prin miluirea celor sărmani și a oștenilor lui.

În Marea Britanie monarhul este protectorul și șeful suprem al Bisericii și în zilele noastre.

Cel mai răspândit regim politic actual la nivel mondial este cel democratic. Ce este de fapt democrația?

Termenul grecesc „democrația” (δημοκρατία) este format din cuvintele „demos” (δῆμος), care înseamnă „popor”, și „cratos” (κράτος), adică „putere”, deci „democrație” se traduce prin „puterea poporului”, în sensul că oamenii din popor iau parte la conducerea acestuia. Abraham Lincoln, președintele Statelor Unite ale Americii între 1861 și 1865, a afirmat că democrația este „guvernarea poporului de către popor și pentru popor”.

Democrația a apărut în Atena în secolul al VI-lea î.d.Hr. ca reacție împotriva tiraniei. Acest regim politic se definește în prezent prin: separația puterilor (legislativă, executivă și judecătorească) în stat, alegeri libere, pluralism, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, guvernarea majorității și protecția minorităților.

Spre deosebire de teocrație și monarhia creștină, a căror legi aveau ca sursă voia lui Dumnezeu exprimată prin porunci,

legislația sistemului democratic este impusă de voința majorității cetățenilor. În măsura în care această voință este conformă cu poruncile lui Dumnezeu, acel regim democratic este bun. Dacă poruncile lui Dumnezeu sunt nesocotite, acea guvernare nu poate fi bună. Prorocul Isaia a scris în acest sens: *„Vai celor ce numesc răul bine și binele, rău, celor ce fac întunericul lumină și lumina, întuneric”* (Isaia 5,20), iar Mântuitorul a afirmat: *„Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea, iar cel ce nu adună cu Mine, risipește”* (Matei 12,30).

Omul este creat de Dumnezeu din nimic și atunci când vrea să-și împlinească voia lui proprie și nu voia lui Dumnezeu, tinde spre neant, spre abis, numai legătura cu Dumnezeu îl menține și îl promovează în viață. De aceea, când omul vrea să devină autonom, să se guverneze după legi făcute de el și nu după legile sădite de Dumnezeu în el, merge spre autodistrugere. În ascultare de Dumnezeu însă, omul se întărește în existență și în iubire, se apropie tot mai mult de izvorul existenței și al iubirii.

Din nefericire, în ultimii ani suntem martorii faptului că legile unor state democratice cu populație creștină încalcă în mod flagrant poruncile lui Dumnezeu.

Faptul că în constituția Uniunii Europene nu sunt menționate rădăcinile creștine ale acestui continent, care constituie fundamentul formării lui, reprezintă o tănuire inexplicabilă a unui adevăr evident, care ridică serioase semne de întrebare.

În legislația unor țări din Europa, dar și de pe alte continente, homosexualitatea este dezincriminată. Păcatul contra firii însă este extrem de urât înaintea lui Dumnezeu, pentru că El a creat firea omului bună. În consecință, această aberație nu este doar anticreștină, ci împotriva firii create de Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel i-a scris lui Timotei că *„sodomiții se împotrivesc învățăturii celei sănătoase”* (I Timotei 1,10), iar în epistola către corinteni a atras luarea aminte că *„sodomiții nu vor moșteni*

împărăția lui Dumnezeu” (I Corinteni 6,9). În Vechiul Testament Dumnezeu a poruncit poporului ales prin Moise: „Să nu te culci cu bărbat ca și cum te-ai culca cu o femeie; aceasta-i urâciune” (Levitic 18,22), iar în altă parte a spus: „De se va culca cineva cu bărbat ca și cum s-ar culca cu o femeie, amândoi au săvârșit urâciune, și să fie omorâți, că vinovați sunt” (Levitic 20,13).

În cele ce urmează vom relata două întâmplări din Vechiul Testament care arată cât de urât era păcatul contra firii oamenilor cu gândire normală și sănătoasă. Astfel, în cartea Judecătorilor citim că un bărbat cu fiitoarea lui au fost găzduiți în Ghibeea de un om în vârstă, dar *„bărbații cetății, oameni desfrânați, au înconjurat casa și au bătut la ușă și au zis către bătrân, stăpânul casei: «Scoate-l pe omul care a intrat în casa ta, ca să-l cunoaștem». Atunci a ieșit la ei stăpânul casei și le-a zis: «Nu, fraților, nu faceți rău, de vreme ce acest om a intrat în casa mea; să nu faceți nebunia aceasta! Iată, eu am o fată fecioară, iar el are o fiitoare; le voi scoate afară, umiliți-le și faceți cu ele după cum vă taie pofta; dar cu acest bărbat să nu faceți o astfel de faptă nebunească!». Oamenii însă n-au vrut să-l asculte; atunci bărbatul a luat-o pe fiitoarea lui și a scos-o afară; iar aceia au cunoscut-o și și-au bătut joc de ea toată noaptea, până dimineața, și i-au dat drumul când se lumina de ziuă. Iar spre ziuă a venit femeia și s-a prăbușit la ușa casei omului unde era bărbatul ei, până s-a luminat. Și dacă s-a luminat de ziuă, bărbatul ei a deschis ușa casei și a ieșit ca să plece în drumul său; iată însă că femeia lui, fiitoarea, zăcea prăbușită la ușa casei, cu mâinile pe prag. Iar el i-a zis: «Scoală-te, să mergem!». Dar ea nu i-a răspuns pentru că murise. Iar el a luat-o și a pus-o pe asin și, ridicându-se, s-a dus la casa lui. Și dacă a intrat în casă, a luat un cuțit și, apucându-și fiitoarea, a tăiat-o în douăsprezece bucăți, pe care le-a trimis în toate hotarele lui Israel. Și a fost că tot cel ce*

vedea acestea zicea: «Așa ceva nu s-a petrecut și nici nu s-a văzut din ziua în care fiii lui Israel au ieșit din țara Egiptului și până în ziua de azi». Iar oamenilor trimiși din partea sa le dăduse poruncă, zicându-le: «Așa să spuneți la tot Israelul: A mai fost oare cândva asemenea cu aceasta? Luați seama la aceasta, sfătuiți-vă și hotărâți!»» (Judecători 19,22-30).

Cartea Facerii ne prezintă un exemplu asemănător. Citim aici că doi îngeri sub chipul unor bărbați au intrat în casa lui Lot din Sodoma. *„Dar mai înainte ca ei să se fi culcat, oamenii cetății, sodomiiții, de la tânăr până la bătrân, tot poporul până la unul, au înconjurat casa și l-au chemat afară pe Lot și i-au zis: «Unde sunt bărbații care-au venit la tine-asupra nopții? Adu-ni-i afară, ca să-i cunoaștem!»». Lot a ieșit la ei în fața ușii, a închis ușa după el și le-a zis: «Nu, fraților, vă rog, să nu faceți nici un rău! Iată, eu am două fete care n-au cunoscut bărbat; vi le-aduc să faceți cu ele ce vă place, numai acelor oameni să nu le faceți nimic, de vreme ce-au intrat sub acoperișul casei mele!»». Dar ei au zis către el: «Dă-te la o parte! Ești un venetic, și-acum faci pe judecătorul? Ție-ți vom face mai rău decât lor!»». Și s-au năpustit asupra lui Lot și s-au apropiat de ușă s-o spargă. Dar oamenii care găzduiau în casa lui Lot și-au întins mâna, l-au tras pe Lot în casă și au încuiat ușa; iar pe oamenii care erau la ușa casei i-au lovit cu orbire, de la mic până la mare, așa că s-au lăsat păgubași să mai caute ușa» (Facere 19,4-11).*

În cartea Genezei ne este prezentată și pedeapsa cumplită a lui Dumnezeu adusă asupra cetăților Sodoma și Gomora pentru păcatul contra firii care se practica acolo. Astfel, citim aici că *„Domnul a zis: «Mare este strigarea împotriva Sodomei și Gomorei, și mari, fără margini sunt păcatele lor». Atunci Domnul a făcut să plouă peste Sodoma și Gomora pucioasă și foc de la Domnul, din cer, și a nimicit cetățile acestea și toate împrejurimile și pe toți locuitorii cetăților și tot ce odrăslea*

din pământ. Iar dis-de-dimineață a alergat Avraam la locul unde stătuse în fața Domnului și, privind spre Sodoma și Gomora și spre toate împrejurimile lor, iată c-a văzut fumegarea pământului ridicându-se ca fumul unui cuptor” (Facere 18,20; 19,24-25 și 19,27-28).

Locuitorii Sodomei și Gomorei nu erau evrei sau creștini ca să fi primit de la Dumnezeu porunca de a se feri de păcatul contra firii, cu toate acestea au fost cumplicit pedepsiți de Domnul pentru că erau creația Lui, iar Sfântul Apostol Pavel a scis *„că păgânii, care nu au lege, din fire fac cele ale legii, aceștia, neavând lege, își sunt loruși lege, ceea ce arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia conștiinței și prin judecățile lor, care îi învinovățesc sau chiar îi apără”* (Romani 2,14-15).

Considerăm că locuitorii cetăților Sodoma și Gomora nu aveau vreo lege scrisă căreia să se supună, de vreme ce patriarhul Avraam a trăit cu mult timp înainte de a fi apărut codul regelui Hammurabi al Babilonului, una dintre cele mai vechi culegeri de legi din lume. Unele țări democratice de astăzi însă prin lege dezincriminează homosexualitatea, iar trist este că locuitorii acestora sunt creștini.

Legislația anumitor state le permite oamenilor de același sex să se căsătorească. Deosebit de grav este faptul că aceste lucruri se întâmplă în țări creștine, iar această anomalie se încearcă să fie introdusă și în constituția țării noastre.

Această stricăciune morală și acest atentat grav la adresa familiei se răspândește cu foarte mare repeziciune în lumea de astăzi, încât nu mai trebuie să treacă perioade îndelungate de timp pentru ca o astfel de lege să fie adoptată, nici nu sunt prea greu de convins persoanele cu putere de decizie să și-o schimbe. Vom da ca exemplu cazul fostului președinte al Statelor Unite ale Americii, Bill Clinton, renumit pe plan mondial pentru „moralitatea” sa, care a cerut la începutul anului 2013

Curții Supreme din S.U.A. să abroge o lege, pe care chiar el o promulgase în 1996, în calitate de președinte, și care definește căsătoria ca fiind o uniune între un bărbat și o femeie, calificând-o în prezent drept „discriminatorie”.

Din nefericire urâciunea pustiirii nu se limitează la legile civile, ci chiar unele culte creștine căsătoresc religios astfel de cupluri. Aceleași denominațiuni au preoți și chiar episcopi homosexuali, iar unii dintre ei sunt căsătoriți religios cu parteneri de același sex. Aici se împlinesc cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care a scris *„că va veni o vreme când oamenii nu vor mai suferi învățătura cea sănătoasă, ci - dornici să-ți desfăteze auzul - își vor îngrămădi învățători după poftele lor și își vor întoarce auzul de la adevăr și se vor abate către basme”* (II Timotei 4,3-4).

În unele țări, aceste cupluri bizare au dreptul legal de a adopta copii. Oare ce exemplu sunt cei doi așa-ziși tați sau cele două pretinse mame pentru acești copii și ce fel de educație le pot oferi acestora?

Dacă legile unei țări creștine încalcă poruncile lui Dumnezeu, acolo nu se mai poate vorbi despre democrație, ci despre demonocrație, pentru că nu oamenii din popor conduc, ci demonii care îi stăpânesc prin păcate strigătoare la cer.

Când sunt propuse și adoptate tot felul de legi nefirești, promotorii lor pretind că apără drepturile omului și luptă împotriva discriminării. Conform acestor principii, se va ajunge la o dictatură a minorităților asupra majorității, încât nu ne vom mai putea cinsti nici eroii. Astfel, nu vom mai omagia personalitatea lui Ștefan cel Mare și a altor voievozi, pentru a nu-i supăra pe turci, pe care i-au înfrânt în lupte. Nu vom mai putea vorbi despre marele revoluționar Avram Iancu, pentru a nu-i deranja pe unguri. Vom ajunge în cele din urmă să nu-L mai slăvim pe Dumnezeu și să nu-i cinstim pe sfinți, pentru a nu-l supăra pe diavol.

Sfântul Apostol Pavel i-a atras luarea aminte lui Timotei, căruia i-a scris: „*Pe aceasta s-o știi, că în zilele din urmă vor veni vremuri grele*” (II Timotei 3,1). Sfântul Antonie cel Mare a scris și el că „*va veni vremea ca oamenii să înnebunească și când vor vedea pe cineva că nu înnebunește se vor ridica asupra lui, zicându-i că el este nebun, pentru că nu este asemenea lor*”.

Din nefericire, constatăm că lumea în care trăim se îndreaptă cu pași tot mai repezi spre împlinirea acestor profeții sumbre, fapt care, inevitabil, va provoca mânia lui Dumnezeu, atrăgându-i pedeapsa nimicitoare.

Pe parcursul acestei expuneri am remarcat că la începutul creației omul stăpânea asupra lumii văzute în baza chipului lui Dumnezeu cu care a fost înzestrat, dar la sfârșitul lumii va fi el stăpânit de mari păcate, încât putem repeta cu amărăciune la adresa lui cuvintele rostite de Domnul Hristos despre Iuda Iscarioteanul, apostolul vânzător, „*bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut*” (Matei 26,24).

Vă mulțumesc.

Săptămâna la creștini¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit
Ambrozie de Helsinki,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
iubiți credincioși,**

Prin purtarea de grijă a Bunului Dumnezeu în urmă cu o lună Episcopia noastră a fost binecuvântată de prezența Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a venit la noi pentru a sfinți paraclisul Sediului Eparhial al Episcopiei noastre, precum și biserica cu hramurile „Sfântul Proroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Jibou, aceasta fiind prima vizită a unui Patriarh al României pe meleaguri sălăjene.

În aceste zile ne bucurăm de prezența în Episcopia Sălajului a unei delegații a Bisericii Ortodoxe a Finlandei, condusă de Înaltpreasfințitul Părinte Ambrozie, Mitropolit de Helsinki, un vechi prieten de-al meu. Cu acest prilej le adresez oaspeților noștri din străinătate calduroasa urare: „Bine ați venit în biserica «Sfântul Ierarh Nicolae» din Zalău!”.

Nu consider deloc întâmplătoare această vizită tocmai în biserica „Sfântul Nicolae” din municipiul nostru, de vreme ce Finlanda își sărbătorește ziua națională în 6 decembrie, când întreaga creștinătate îl prăznuiește pe Sfânt Ierarh Nicolae, unul dintre cei mai îndrăgiți sfinți ai Bisericii.

¹ Cuvânt rostit în ziua de 13 octombrie 2013 în biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău.

Întrucât astăzi este duminică sau „ziua Domnului”, iar marea majoritate a credincioșilor consideră că aceasta este ultima zi a săptămânii, în cele ce urmează voi vorbi despre unitatea de timp numită „săptămână” și despre zilele acesteia.

Modelul săptămânii, de șapte zile, este preluat din cartea Facerii a Vechiului Testament, unde citim că Dumnezeu a creat lumea în șase zile, iar în cea de-a șaptea s-a odihnit (Facere 2,2). În limba greacă săptămâna este numită „εβδομάδα” (evdomada), ceea ce înseamnă „grup de șapte” sau „unitate de șapte”.

La evrei, prima zi a săptămânii este duminica. Astfel, citim în Sfânta Scriptură că după răstignirea, moartea și îngroparea trupului Domnului Hristos, *„de îndată ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să ungă trupul lui Iisus. Și foarte de dimineață, în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt”* (Matei 16,1-2).

La greci, duminica este tot prima zi a săptămânii. Chiar și denumirile celorlalte zile arată acest lucru, în sensul că ziua de luni este numită „δευτέρα” (devtera), care înseamnă „a doua”, pentru că este cea de-a doua zi a săptămânii, după duminică. Marți poartă denumirea de „τρίτη” (triti), adică „a treia”. Miercuri se numește „τετάρτη” (tetarti), care se traduce prin „a patra”, iar joi este „πέμπτη” (pempti), adică „a cincea”, indicând fără echivoc faptul că ele urmează într-o ordine strict cronologică după duminică, prima zi a săptămânii.

La popoarele de limba engleză săptămâna începe cu ziua de Sunday, care este duminica.

Din exemplele prezentate până acum am constatat că duminica a ajuns, în mod impropriu, să fie socotită de către unii oameni drept ultima zi a săptămânii.

Denumirile zilelor săptămânii în limba română au fost preluate din latină, unde fiecare zi era numită după un corp

ceresc, care, în mitologia vremii, reprezenta și o zeitate păgână. Astfel, duminica era „dies Solis”, adică „ziua soarelui” și a zeului „Sol”, identificat uneori cu „Apollo”, care auzea și vedea totul. După încreștinarea Imperiului Roman, această zi s-a numit „dies Dominica”, adică „ziua Domnului”. Luni era „dies Lunae”, adică „ziua Lunii” și a zeiței satelitului natural al pământului. Marți era „dies Martis” - „ziua planetei Marte” și a zeului războiului. Miercuri era „dies Mercurii” - „ziua planetei Mercur” și a zeului comerțului și al hoților, care era socotit mesagerul zeilor. Joi era „dies Iovis” - „ziua planetei Jupiter” și a zeului fulgerului și al tunetului, care era considerat tatăl zeilor. Vineri era „dies Veneris” - „ziua planetei Venus” și a zeiței vegetației și a primăverii, iar mai târziu a dragostei și a frumuseții. Sâmbătă era „dies Saturni” - „ziua planetei Saturn” și a zeului agriculturii.

Chiar dacă poporul nostru a preluat denumirile zilelor săptămânii din limba latină, cu mici modificări fonetice, Biserica Ortodoxă a creat ziua liturgică, cu conținut creștin.

În acest sens, la sfintele slujbe săvârșite în Biserica noastră Domnul Hristos este pomenit în fiecare zi a săptămânii, căci conform celor afirmate de Sfântul Apostol Petru, *„întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim”* (Faptele Apostolilor 4,12).

Pentru rolul Maicii Domnului de scară între cer și pământ sau de vas ales oferit de omenire pentru venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, precum și pentru faptul că ea este *„mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”*, Sfânta Fecioară Maria este, de asemenea, pomenită la sfintele slujbe din fiecare zi a săptămânii.

După ce a înviat din morți, Domnul Hristos le-a poruncit Sfinților Săi Apostoli: *„Mergeți și învățați toate neamurile,*

botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă” (Matei 28,19-20). Ținând cont de această activitate de propovăduire între neamurile de atunci a cuvântului lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Pavel a scris că *„în tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor”* (Romani 10,18). Pentru rolul lor important în istoria mântuirii lumii, Sfinții Apostoli sunt pomeniți de trei ori pe săptămână, la sfintele slujbe săvârșite duminica, joia și sâmbăta.

Formula de pomenire a Domnului Hristos, a Maicii Domnului și a Sfinților Apostoli este următoarea: *„Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli”*.

Termenul „Κύριος” (Kirios) din limba greacă se traduce în românește prin „Domn”. Întrucât Domnul nostru Iisus Hristos a înviat din morți duminica, grecii numesc această zi „κυριακή” (kiriaki), adică „ziua Domnului” sau „ziua domnească”.

Latinii numeau în vechime duminica „dies Solis”, adică „ziua soarelui”, după astrul zilei, iar în limba engleză și astăzi duminica își păstrează denumirea de „Sunday” - „ziua soarelui”. Și în Biserica Ortodoxă această zi este dedicată soarelui, însă nu stelei din sistemul nostru solar, ci Domnului Hristos, pe care inspirat, prorocul Maleahi L-a numit *„Soarele dreptății”* (Maleahi 3,20).

Sfântul Ioan Evanghelistul a scris despre Fiul lui Dumnezeu că *„toate printr-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut”* (Ioan 1,3). De vreme ce în fiecare zi a săptămânii, de luni până sâmbătă, pomenim îngeri sau oameni, care au fost creați de Dumnezeu și au ajuns la sfințenie, este normal ca duminica, prima zi a săptămânii, să fie dedicată lui Dumnezeu Fiul, prin care a fost creată lumea și care este izvorul sfințeniei.

Întrucât duminica este închinată învierii Domnului Hristos, formula de pomenire a Mântuitorului din această zi este: *„Cel ce a înviat din morți, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu”*.

Prin firea lor, îngerii ne sunt superiori nouă, oamenilor, și ei au fost creați de Dumnezeu înaintea noastră, pentru că în ziua a patra a creației au fost aduse în existență stelele, iar Dumnezeu a grăit prin gura lui Iov că atunci *„când s-au făcut stelele, M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei”* (Iov 38,7). Din acest motiv ziua de luni, care urmează imediat după ziua Domnului, a fost dedicată de Biserică sfinților îngeri sau puterilor îngerești, care sunt pomeniți cu formula: *„Cu ocrotirile cinstitelor și cereștilor netrupești puteri”*.

Cei mai vechi sfinți din calendarul creștin sunt dreptii și prorocii Vechiului Testament. Întrucât Domnul Hristos a afirmat: *„Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul”* (Matei 11,11), Biserica a dedicat ziua de marți Sfântului Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului Hristos, iar prin el și celorlalți proroci, el fiind cel mai mare dintre aceștia și singurul care L-a văzut pe Mântuitorul în viața pământească. Formula de pomenire este: *„Pentru rugăciunile cinstului, slăvitului Proroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, Ioan”*.

Mântuitorul a spus: *„Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are: să-și pună viața pentru prietenii săi”* (Ioan 15,13). Domnul Hristos nu doar a rostit aceste cuvinte, ci le-a împlinit, jertfindu-Se pentru noi și a noastră mântuire.

În miercuria din „Săptămâna patimilor”, Iuda L-a vândut pe Mântuitorul pentru treizeci de arginți, ceea ce a dus la arestarea, condamnarea, răstignirea și moartea Acestuia cu trupul pe cruce. Întrucât crucea este altarul pe care Domnul Hristos S-a jertfit pentru omenire, dar apoi a înviat, în fiecare duminică dimineața la slujba utreniei cântăm: *„Învierea lui Hristos văzând,*

să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfânta Învierea Ta o laudăm și o slăvim; că Tu ești Dumnezeuul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce, bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, laudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a călcat”.

În amintirea vinderii Mântuitorului de către Iuda, care a dus la răstignirea Sa pe cruce, noi postim miercurea, iar această zi este închinată Sfintei Crucii, rostindu-se formula: „*Cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Crucii*”.

În joia din „Săptămâna patimilor” a avut loc cina cea de taină, când, în prezența Sfinților Apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a instituit Sfânta Euharistie. Din acest motiv la slujbele din această zi sunt pomeniți Sfinții Apostoli.

Joia este închinată și Sfântului Ierarh Nicolae, unul dintre cei mai îndrăgiți sfinți ai Bisericii. Viața acestuia este prezentată pe scurt în troparul Sfântului: „*Îndreptător al credinței și chip al blândeții, învățător al înfrânării te-a arătat pe tine, turmei tale, adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai câștigat cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate; Părinte Ierarhe Nicolae, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre*”.

Sfântul Nicolae este reprezentantul tuturor ierarhilor și al slujitorilor Bisericii Domnului Hristos, din orice treaptă sacerdotală, care au ajuns la sfințenie. Pomenirea lui se face cu formula: „*Pentru rugăciunile celui întru sfinți Părintele nostru Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni*”.

În vinerea din „Săptămâna patimilor” Domnul Hristos a fost judecat, condamnat la moarte, batjocorit, răstignit și a murit cu trupul pe cruce, pentru noi și a noastră mântuire, de aceea vinerea postim, iar această zi a fost închinată de Biserică Sfintei

Cruci, ca și ziua de miercuri, cu aceeași formulă de pomenire: „*Cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci*”.

Sâmbăta în limba greacă este numită „σάββατο” (savato), termen preluat din limba ebraică, ce înseamnă „odihnă”.

Dumnezeu a creat lumea în șase zile. Cartea Facerii din Vechiul Testament expune în amănunt fiecare zi a creației. Noi vom prezenta încheierea acesteia: „*Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-înșea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială*” (Fac. 2,2-3).

După cum Dumnezeu S-a odihnit în urma creării lumii și a celor din ea, tot așa a rânduit și omului noaptea pentru somn, prin care trupul acestuia se reface după o zi de muncă și i-a dedicat o zi de odihnă pe săptămână. Când Moise a primit de la Dumnezeu în Muntele Sinai Legea Vechiului Testament, printre cele zece porunci era și aceea a cinstirii zilei de odihnă: „*Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești. Șase zile să lucrezi; în ele fă-ți toate treburile, dar ziua a șaptea este odihna Domnului, Dumnezeului tău; în ea să nu faci nici o muncă, nici tu, nici fiul tău, nici fica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici orice dobitoc al tău, nici străinul ce poposește la tine, fiindcă în șase zile a făcut Domnul Dumnezeu cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într-însele, iar în ziua a șaptea S-a odihnit. De aceea a binecuvântat Domnul Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o*” (Ieșire 20,8-11).

Evreii aveau niște legi foarte stricte în ceea ce privește ziua de odihnă. Printre altele, în această zi un om nu avea voie să străbată o distanță mai mare de două mii de coți. Această distanță a fost stabilită prin calcularea spațiului de la cortul mărturie până la marginea taberei evreilor, așa încât cei care locuiau cel mai

departe de cortul sfânt să nu depășească două mii de coți până la acesta și înapoi.

Conform poruncii lui Dumnezeu din Vechiul Testament și creștinii au o zi de odihnă săptămânală, însă aceasta nu este sâmbăta, ca la evrei, ci duminica, întrucât în această zi a înviat Mântuitorul din morți și tot în aceasta a avut loc pogorârea Sfântului Duh, de aceea Sfântul Apostol Pavel le-a scris evreilor că „*poporului lui Dumnezeu i s-a lăsat o altă sărbătoare de odihnă*” (Evrei 4,9).

Centrul istoriei lumii sau punctul ei de referință este Mântuitorul lumii, iar nu crearea acesteia, și așa cum anii se numără înainte și după nașterea Domnului Hristos, iar nu de la facerea lumii, tot așa ziua de odihnă săptămânală a creștinilor are ca bază și punct de pornire învierea Domnului Hristos, iar nu crearea lumii.

Sâmbăta, ultima zi a săptămânii, a fost închinată de Sfânta Biserică tuturor mucenicilor care au suferit moarte martirică pentru credința în Domnul nostru Iisus Hristos, călugărilor cu viață sfântă, precum și înaintașilor noștri care au ajuns să realizeze sfințenia. Toți aceștia sunt pomeniți cu formula: „*Pentru rugăciunile sfinților, slăviților buni biruitori Mucenici, ale preacuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor Părinți ai noștri*”.

Pe lângă sfinții fiecărei zi a săptămânii, la sfintele slujbe sunt pomeniți zilnic: sfântul sau sfinții ocrotitori ai bisericii în care se săvârșește sfânta slujbă și sfântul pomenit în calendar în ziua respectivă, iar dacă se oficiază Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, și numele Sfântului care a alcătuit-o.

Sfântul Apostol Pavel ne-a atras atenția: „*Luați bine seama cum umblați: nu ca niște neînțelepți, ci precum cei înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele sunt rele*” (Efeseni 5,15-16). Ținând cont de acest îndemn, fiecare zi din viața creștinilor trebuie să fie un popas duhovnicesc și un urcuș

permanent spre dobândirea împărăției lui Dumnezeu, având ca ocrotitori și modele vrednice de urmat sfântul al cărui nume îl purtăm de la botez, sfântul din ziua respectivă a săptămânii, cât și pe cei din calendar.

Ne bucurăm că avem în mijlocul nostru oaspeți din Biserica Ortodoxă a Finlandei, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ambrozie de Helsinki, cărora le mulțumesc pentru dragostea arătată și pentru efortul depus de a fi în aceste zile împreună cu noi.

Îl felicit călduros pe Părintele Consilier Ionuț Pop, parohul dumneavoastră, pentru activitatea de excepție desfășurată la Centrul Eparhial al Episcopiei noastre, dar și în această parohie.

Le mulțumesc părinților împreună slujitori care și-au lăsat propriile biserici pentru a fi astăzi împreună cu noi, pentru că au îmbogățit și înfrumusețat slujba Sfintei Liturghii.

Vă mulțumesc tuturor credincioșilor pentru că ați luat parte la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie de astăzi. Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze, să vă răsplătească și să vă aibă pururea în paza Lui.

Amin

Personalități de excepție, cârmuitori ai poporului român¹

Preacucernici Părinți, distinse oficialități,
iubiți credincioși,

Sfântul Apostol Pavel le adresează tuturor creștinilor îndemnul: „*Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința*” (Evrei 13,7).

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, l-am prăznuit ieri pe Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, ocrotitorul României, sărbătoarea lui constituind ziua unității spirituale a poporului român, căci prin activitatea acestui sfânt și a altor propovăduitori ai cuvântului lui Dumnezeu pe meleagurile noastre s-a încreștinat poporul nostru. Astăzi serbăm ziua unității naționale a României, prin alipirea Transilvaniei cu patria mamă în 1918.

Întrucât aceste două zile sunt atât de importante pentru poporul și țara noastră, în cele ce urmează voi vorbi despre personalitățile de excepție ale neamului nostru, sfinți, precum și mari conducători de oști și țară, căci numai datorită purtării de grijă a lui Dumnezeu și prin strădaniile lor neobosite suntem păstrători ai credinței celei adevărate și mântuitoare și comunicăm astăzi între noi în dulcele grai românesc, fără a ne teme că vom fi prigoniți pentru aceasta, cum din nefericire de prea multe ori s-a întâmplat în trecutul zbuciumat al poporului nostru.

¹ Cuvânt rostit în ziua de 1 decembrie 2013 în catedrala episcopală „Înălțarea Domnului” din Zalău.

Prin răspândirea Evangheliei împărăției lui Dumnezeu de către Sfântul Apostol Andrei în „Scythia Minor” sau Dobrogea de astăzi, s-a început creștinarea poporului român, roadele activității celui dintâi Apostol și ale altor propovăduitori, dar și ale slujitorilor sfintelor altare de la noi, văzându-se în timp.

În cei aproape două mii de ani de creștinism ai poporului nostru s-au ridicat sfinți din toate provinciile românești și din toate păturile sociale, dintre care unii ne sunt cunoscuți, iar alții necunoscuți, însă toți se bucură de cinstire în împărăția lui Dumnezeu, de aceea Biserica noastră a închinat cea de-a doua duminică după Rusalii tuturor sfinților români.

De câțiva ani încoace numele sfinților români au fost trecute în calendarul creștin cu culoare albastră, încât pe calendarul de perete se poate vedea dintr-o singură privire că nu există lună în care să nu fie prăznuit cel puțin un sfânt de la noi, uneori mai mulți într-o săptămână, sau chiar în aceeași zi.

În continuare îi voi enumera pe cei mai cunoscuți sfinți ai poporului român, începând cu ziua de 1 septembrie, în care debutează anul nou bisericesc. În 1 septembrie îl sărbătorim pe Sfântul Cuvios Dionisie cel Smerit, autorul cronologiei creștine, în 26 septembrie îl pomenim pe Sfântul Voievod Neagoe Basarab, iar în 27 septembrie pe Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești. În 14 octombrie o avem pe Sfânta Cuvioasă Paraschiva de la Iași. În 12 noiembrie sunt prăznuiți Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu. În 20 noiembrie este pomenit Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul, iar în 30 noiembrie Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei. În 7 decembrie o sărbătorim pe Sfânta Muceniță Filoftea de la Curtea de Argeș, în 18 decembrie pe Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul, iar în 26 decembrie pe Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana. În 25 ianuarie este prăznuit Sfântul Ierarh

Bretanion, Episcopul Tomisului. În 29 februarie sunt pomeniți Sfinții Cuvioși Ioan Casian și Gherman din Dobrogea. În 26 martie îi avem pe Sfinții Mucenici Montanus preotul și soția sa, Maxima. În 14 aprilie îl sărbătorim pe Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului, iar în 24 aprilie pe Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simion Ștefan, Mitropoliții Transilvaniei, precum și pe Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș. În 12 mai este pomenit Sfântul Ioan Valahul. În 2 iunie îl sărbătorim pe Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, în 24 iunie pe Sfântul Ierarh Niceta de Remesiana, iar în 30 iunie pe Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeț. În 2 iulie este prăznuit Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. În 5 August este pomenit Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț, cunoscut și sub numele de Ioan Hozevitul, în 7 august Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla, iar în 16 august Sfinții Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache.

Domnul Hristos a spus: *„Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?”* (Marcu 8,36-37). Părintele Arsenie Boca a afirmat și el: *„Toate diamantele lumii sunt gunoi față de valoarea unei clipe în lumina dumnezeiască”*. Pornind de la aceste cuvinte, conștientizăm faptul că sfinții constituie cel mai prețios tezaur al unui popor și al întregii omeniri, pentru că ei au înălțat firea omenească până la realizarea asemănării cu Dumnezeu, iar din împărăția cerurilor mijlocesc pururea înaintea lui Dumnezeu pentru lumea întreagă, revărsând daruri îmbelșugate asupra oamenilor și ferindu-i de rău, fără a se limita doar la popoarele din care fac parte.

Pe lângă sfinții români, care au luminat și binecuvântat poporul din care s-au născut, Dumnezeu a rânduit oameni aleși să conducă destinele neamului nostru. După întemeierea Țării Românești de către Basarab I (1310-1352), la cârma acesteia

s-au evidențiat domnitori precum: Vlad Țepeș (1448; 1456-1462 și 1476-1477), Neagoe Basarab (1511-1521), Radu de la Afumați (în mai multe rânduri), Matei Basarab (1632-1654) și Șerban Cantacuzino (1679-1688).

După întemeierea Țării Moldovei de către Bogdan I (1363-1367), dintre domnitorii acesteia s-au distins: Alexandru cel Bun (1400-1432), Petru Rareș (1527-1538 și 1541-1546) și Vasile Lupu (1634-1653).

La cumpăna dintre veacuri însă, Dumnezeu a ridicat personalități de excepție la cârma neamului românesc. La sfârșitul secolului al XIV-lea s-a remarcat Mircea cel Bătrân, domnul Țării Românești (1386-1418). La finele veacului următor s-a evidențiat Ștefan cel Mare, domnitorul Moldovei (1457-1504). Un secol mai târziu s-a distins Mihai Viteazul, domnul Țării Românești (1593-1601), primul unificator al celor trei provincii românești, iar la sfârșitul secolului al XVII-lea s-a impus Constantin Brâncoveanu, domnitorul Țării Românești (1688-1714). Toți acești mari conducători ai poporului au fost oameni cu frica lui Dumnezeu, iar Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu au ajuns în ceata sfinților.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea nu am avut parte de mari cârmuitori, pentru că destinele poporului român s-au aflat în mâinile unor domnitori străini. În urma războiului ruso-turc din 1710-1711, în timpul căruia domnitorul Moldovei, Dimitrie Cantemir, s-a aliat cu Rusia, care a fost înfrântă, domnitorul a fost silit să plece în exil, iar turcii au hotărât să nu mai permită alegerea de domni pământenii în această țară, ci au trecut la numirea unor domnitori străini de neam, direct de către Poarta Otomană. Același lucru s-a petrecut la scurt timp și în Țara Românească, după ce domnitorul Ștefan Cantacuzino s-a aliat cu comandantul militar habsburgic, prințul Eugeniu de Savoia, la începutul războiului Ligii Sfinte. În această situație, Moldova

a fost condusă de domnitori fanarioți între anii 1711-1821, iar Țara Românească între 1716-1821.

De apreciat însă este faptul că turcii, care erau musulmani, nu au impus pe tronurile celor două țări domnitori aparținători religiei islamice, ci creștini ortodocși, membri ai familiilor aristocratice grecești din cartierul Fanar al Constantinopolului, unde se află și sediul Patriarhiei Ecumenice.

Domnitorii fanarioți obțineau funcția în schimbul unui plocon consistent. Odată numiți, aceștia erau însoțiți la Iași sau București de o suită formată din familia proprie, favoriți și creditori, de la care împrumutaseră banii oferiți ca plocon. Domnitorul și însoțitorii urmăreau să-și recupereze cât mai repede cu putință investiția făcută cu prilejul numirii și în plus să strângă suficienți bani cât să trăiască îndestulat după încheierea scurtului mandat domnesc.

În Moldova și Țara Românească au fost numiți în total 31 de domnitori fanariți, din 11 familii diferite. Unii dintre aceștia au ocupat pe rând atât scaunul domnesc de la Iași, cât și cel de la București. În timp ce domnul de la București plătea mită pentru a evita mutarea sa la Iași, domnitorul Moldovei folosea aceeași metodă pentru a ocupa tronul Țării Românești, considerată mai bogată. Recordul în acest sens îl deține Constantin Mavrocordat, care a fost de șase ori domn al Țării Românești și de patru ori domnitor al Moldovei.

Cu toate că domnitorii fanarioți erau puși pe căpătuială, unii dintre ei au fost oameni de cultură, care au impus reforme pentru bunul mers al țării în care domneau.

În urma revoluției lui Tudor Vladimirescu din 1821, turcii au renunțat să mai impună domnitori fanarioți în țările române. Astfel, primul domn pământean al Moldovei, de după epoca fanariotă, a fost Ioniță Sandu Sturza (1822-1828), iar în Țara Românească, Grigore al IV-lea Ghica (1822-1828).

În anul 1859 a avut loc unirea Moldovei cu Țara Românească, sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866). În urma abdicării forțate a acestuia, prințul german Carol de Hohenzollern-Sigmaringen a fost proclamat principe (1866-1881), apoi rege al României (1881-1914), punându-se, prin aceasta, bazele dinastiei de Hohenzollern pe tronul de la București.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în timpul domniei lui Carol I, în urma războiului din 1877-1878, s-a dobândit independența României față de Poarta Otomană, iar la începutul veacului al XX-lea, în 1918, sub regele Ferdinand I (1914-1927), s-a unit Transilvania cu România. Aceste importante evenimente naționale au marcat și viața Bisericii, pentru că în anul 1885 s-a obținut autocefalia Bisericii Ortodoxe Române din partea Patriarhiei Ecumenice, iar în 1925 Biserica noastră a fost ridicată la rang de Patriarhie.

Datorită vitregiilor vremurilor, până în 1918, Transilvania s-a aflat în permanență sub diverși stăpânitori străini, încât conducătorii acesteia nu au fost români. Excepție o constituie Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei (1441-1456) și regent al Ungariei (1446-1452), precum și Matei Corvin, regele Ungariei (1458-1490), care însă s-au identificat cu stăpânitorii. Cu toate acestea, dintre românii iluștri care au influențat istoria Ardealului îi amintim pe Horea, Cloșca și Crișan, conducătorii răscoalei țărănești din 1784, pe marele mitropolit Andrei Șaguna (1808-1873), care este trecut în rândul sfinților, și pe revoluționarul Avram Iancu (1824-1872).

După căderea regimului comunist din țara noastră, de la sfârșitul secolului trecut, poporul român își tot așteaptă conducătorul carismatic, care însă întârzie să apară. De aici constatăm cu durere cât de mult alterează o guvernare fără Dumnezeu ființa unui popor, de vreme ce noi încă mai culegem roadele conducerii ateiste de aproape 50 de ani a țării noastre.

Această realitate nu face decât să confirme renumita afirmație a lui Andre Malraux, că „*secolul al XXI-lea va fi religios sau nu va fi deloc*”, pentru că oamenii din lumea aceasta se împart în cei cu credință în Dumnezeu, care Îi împlinesc voia exprimată în porunci și cei care o încalcă. O a treia categorie nu există, pentru că în cartea Apocalipsei citim despre omul căldicel: „*Îți știu faptele: tu nu ești nici rece, nici fierbinte. O, de-ai fi rece sau fierbinte! Așa, pentru că ești căldicel, nici fierbinte, nici rece, am să te vărs din gura Mea*” (Apocalipsa 3,15-16). Deși oamenilor păcătoși li se pare că trăiesc, iar unii dintre ei au impresia că se bucură de viață din plin, în realitate ei sunt morți din punct de vedere spiritual, pentru că unui astfel de om Dumnezeu îi spune cu amărăciune: „*Îți știu faptele, că-ți merge numele că trăiești, dar ești mort*” (Apocalipsa 3,1).

Dacă vrem să avem oameni de nădejde și conducători buni ai neamului nostru, să ne creștem copiii în frica lui Dumnezeu, pentru că „*frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*” (Pildele lui Solomon 1,7). Dumnezeu îi îngăduie pe cărmuitorii care încalcă poruncile Lui, dar nu la nesfârșit. Există exemple nenumărate în acest sens, dintre care voi prezenta doar două. Saul, primul rege al evreilor, după ce a condus o vreme poporul ales, s-a abătut de la calea lui Dumnezeu. Prorocul Samuel i-a spus acestuia: „*De vreme ce tu ai lepădat cuvântul Domnului, și Domnul te va lepăda pe tine, să nu mai fii rege în Israel*” (I Regi 15,26). La scurt timp Saul a fost ucis în lupta de la Ghelboa, împreună cu cei trei fii ai săi (I Regi 31,6).

Împăratul Iulian Apostatul a condus Imperiul Bizantin între 361-363, fiind creștin convertit la păgânism, care a persecutat Biserica lui Hristos. La vârsta de 31 de ani, aflat pe patul de moarte, i-a adresat Mântuitorului celebre cuvinte: „*Ai învins Galileene!*”.

Întrucât după această slujbă vom vernisa bustul părintelui Arsenie Boca din curtea catedralei, voi vorbi despre acest călugăr de excepție al Bisericii noastre, despre care mulți dintre cei care l-au cunoscut afirmă că a fost binecuvântat de Dumnezeu cu multe daruri duhovnicești, printre care cel al înaintea vederii și al tămăduirii celor aflați în suferință.

Noi știm că *„toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor”* (Iacob 1,17). Chiar dacă Dumnezeu oferă fiecărui om unul sau mai mulți talanți *„și El face să răsară soarele Său peste cei răi și peste cei buni și face să plouă peste cei drekți și peste cei nedrepti”* (Matei 5,45), darurile Sale cele duhovnicești le împărtășește numai celor cu viață curată și bineplăcuți Lui, care se străduiesc în dobândirea acestora. Dumnezeu însă oferă darurile Sale oamenilor aleși pentru folosul duhovnicesc al turmei Sale cuvântătoare. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: *„Iar în ceea ce privește darurile duhovnicești, nu vreau, fraților, ca voi să fiți în necunoștință. Sunt felurimi de daruri duhovnicești, dar e Același Duh; și sunt felurimi de slujiri, dar e Același Domn; și felurimi de lucrări sunt, dar Același Dumnezeu este Cel care pe toate în toți le lucrează. Și arătarea Duhului i se dă fiecăruia spre folosul tuturor. Unuia i se dă prin Duhul cuvânt de înțelepciune; iar altuia, cuvânt de cunoaștere, potrivit Aceluiași Duh; și unuia într-Același Duh i se dă credință; iar altuia, darurile vindecărilor, într-Același Duh; unuia, faceri de minuni; iar altuia, profeție; unuia, deosebirea duhurilor; iar altuia, felurimea limbilor; iar altuia, tălmăcirea limbilor. Și pe toate acestea Unul și Același Duh le lucrează, fiecăruia în parte împărțindu-i după cum vrea El. Că după cum trupul este unul și are multe mădulare, dar toate mădularele trupului, deși multe, sunt un trup, așa-i și cu Hristos. Pentru că noi toți într-un Duh ne-am botezat, pentru ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un*

Duh ne-am adăpat. Că nici trupul nu este un singur mădular, ci multe. Dacă piciorul ar zice: Pentru că nu sunt mână, eu nu sunt din trup, asta nu înseamnă că el nu este din trup; și dacă urechea ar zice: Pentru că nu sunt ochi, eu nu sunt din trup, asta nu înseamnă că ea nu este din trup. Și dacă întregul trup ar fi ochi, unde-ar fi auzul? Și dacă ar fi pe de-a-ntregul auz, unde-ar fi mirosul? Dar așa cum este, Dumnezeu a pus mădulele în trup, pe fiecare din ele, așa cum a vrut El. Dacă ele toate ar fi un singur mădular, unde-ar fi trupul? Dar așa cum este, sunt multe mădule, dar un singur trup. Și nu poate ochiul să-i zică mâinii: N-am nevoie de tine; sau, tot așa, capul să le zică picioarelor: N-am nevoie de voi! Dimpotrivă, cu mult mai mult: mădulele trupului socotite a fi mai slabe, ele sunt mai trebuincioase; și pe cele ce ni se par că sunt mai de necinste ale trupului, pe acelea cu mai multă cinstire le încingem, și cele necuviincioase ale noastre au parte de mai multă cuviință, de care cele cuviincioase ale noastre nu au nevoie. Dar Dumnezeu a întocmit astfel trupul, dând mai multă cinstire celui căruia îi lipsește, ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădulele să se îngrijească deopotrivă unele de altele. Și dacă un mădular suferă, toate mădulele suferă cu el; și dacă un mădular este slăvit, toate mădulele se bucură cu el. Iar voi sunteți trupul lui Hristos, și mădule fiecare în parte. Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi, apostoli; al doilea, profeți; al treilea, învățători. Apoi sunt minunile, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurimea limbilor” (I Corinteni 12,1; 4-12 și 27-28).

Dumnezeu oferă daruri duhovnicești mai puține sau mai multe, într-o măsură mai mică sau mai mare, în funcție de vrednicia celui care le primește și de trebuințele duhovnicești ale poporului dreptcredincios. Cu toate acestea, Dumnezeu rămâne „Vistierul bunătăților”, iar omul duhovnicesc doar se împărtășește din darurile dumnezeiești, cât îi este de folos lui și celor care apelează

la ajutorul lui. Bunăoară, un om care are darul înainte vederii nu cunoaște întreaga viață a celui aflat în fața sa, pentru că el nu este atotștiutor, asemenea lui Dumnezeu, ci lui i se descoperă de sus anumite crâmpoie din viața interlocutorului, pentru ca, în funcție de acelea, să-i împărtășească cuvânt de folos.

De asemenea, unii sfinți ai Bisericii au primit darul tămăduirii celor bolnavi, dar atunci când ei înșiși erau încercați de suferință nu se puteau vindeca singuri. În cartea Faptele Apostolilor citim că pe când Sfântul Apostol Pavel se găsea în Malta, *„tatăl lui Publius zăcea în pat, cuprins de friguri și de dizenterie; la care intrând Pavel și rugându-se, și-a pus mâinile peste el și l-a vindecat. Și dacă s-a petrecut aceasta, veneau la el și ceilalți din insulă care aveau boli, și se vindecau”* (Faptele Apostolilor 28,8-9). Cu toate acestea, Apostolul neamurilor mărturisește: *„Și pentru ca să nu mă trufesc cu bogăția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul, ca să-l îndepărteze de la mine; și mi-a zis: De-ajuns îți este harul Meu, căci puterea Mea întru slăbiciune se desăvârșește!”* (II Corinteni 12,7-9).

Asemenea Sfântului Apostol Pavel și părintele Arsenie Boca a avut o cruntă și îndelungată suferință, care a durat treizeci de ani, până la mutarea sa din această viață. Autoritățile comuniste din țara noastră erau deranjate de activitatea și popularitatea tot mai crescândă a părintelui Arsenie, încât din anul 1959 i-au interzis să mai poarte straie preoțești și să săvârșească cele sfinte.

Știindu-se urmărit pas cu pas de oamenii regimului, câtă vreme a pictat altarul bisericii „Sfântul Elefterie” din București, părintele Arsenie a purtat un ecuson pe care scria „nu răspund la întrebări”. Vă puteți închipui câtă suferință i-a cauzat această situație? El, la care apelasera mii sau zeci de mii de oameni cu probleme de tot felul, nu mai avea dreptul să răspundă la

întrebări. Drama era accentuată de faptul că părintele cunoștea, prin descoperire de sus, problema sau necazul celui care îi cerea ajutorul, avea și răspunsul, însă vrăjmașul diavol și oamenii care îl supravegheau nu îl lăsau să-și facă lucrarea duhovnicească, la care fusese chemat de Dumnezeu.

Părintele Arsenie Boca s-a mutat la Domnul în ziua de 28 noiembrie 1989, la vârsta de 79 de ani. Dacă mai trăia trei săptămâni, ar fi prins revoluția și toate interdicțiile i s-ar fi ridicat, însă nu a mai apucat. De ce s-a întâmplat acest lucru? Nu cunoaștem noi tainele lui Dumnezeu, care a afirmat prin gura prorocului Isaia „*că gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre, nici căile Mele precum căile voastre*” (Isaia 55,8). Apostolul neamurilor a scris și el admirativ în acest sens: „*O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt căile Lui de necercetat și judecățile Sale de nepătruns!*” (Romani 11,33).

Multă lume se întreabă de ce părintele Arsenie nu a fost trecut în rândul sfinților. Trebuie să cunoaștem faptul că Biserica nu a primit de la Dumnezeu puterea sau mandatul de a declara sfinți, ci în momentul canonizării ea doar recunoaște faptul că o persoană a dobândit sfințenia, ca dar de la Dumnezeu. De vreme ce sfințenia este unul dintre atributele lui Dumnezeu, când vorbim despre ea pășim pe tărâmul tainelor Sale celor nepătrunse.

Spre deosebire de lumea secularizată care și-a pierdut răbdarea, în care totul se calculează la minut și poate chiar la secundă, Biserica este trupul tainic al lui Hristos, care „*este Același, ieri și azi și în veci*” (Evrei 13,8) de aceea în Biserică vorbim mereu de „vecii vecilor”, iar unii sfinți au ajuns să fie trecuți în calendarul creștin la câteva sute de ani după mutarea lor din această viață, fără ca acest fapt să le tulbure fericirea din împărăția cerurilor.

Pe alți sfinți Dumnezeu îi descoperă lumii, păstrându-le totuși numele în anonim, cum este cazul călugărului cu viață

sfântă de la Mănăstirea Neamț. În luna mai a anului 1986, în plină perioadă comunistă, la această mănăstire a început să se ridice din senin o porțiune din aleea pavată cu lespezi groase de piatră, ce leagă turnul clopotniței de biserica mănăstirii. După ce pământul s-a tot ridicat încet-încet, încât a ajuns de vreo două palme, părinții de aici au săpat sub alee, unde la o adâncime de un metru și jumătate au găsit sfintele moaște ale unui călugăr ce se nevoieise în această mănăstire. Întrucât nimeni nu știe cine a fost acest călugăr, a fost numit „Sfântul necunoscut de la Neamț”, iar sfintele lui moaște au fost așezate spre închinare în biserica mănăstirii.

Unii călugări cu viață curată, care au fost binecuvântați de Dumnezeu cu mari daruri, după mutarea lor la Domnul se pot bucura de o anumită cinstire în această lume și pot ajunge chiar sfinți în împărăția cerurilor, însă Dumnezeu, în planul Său, nu vrea să descopere acest lucru celor de pe pământ atât cât va dura lumea.

Cunoscând toate acestea, trebuie să fim conștienți că indiferent dacă Dumnezeu i-a împărtășit sau nu, părintelui Arsenie Boca darul sfințeniei, aceasta nu ne ajută pe noi, nici nu ne încurcă în lucrarea propriei noastre mântuiri.

În cazul în care părintele Arsenie nu a primit de la Dumnezeu darul sfințeniei, cu siguranță are alte daruri, pe care tot Dumnezeu i le-a împărtășit, despre care atâția oameni dau mărturie că le-au fost de folos. De aceea cei care au evlavie la părintele Arsenie îi pot cere ajutorul, fără să greșescă, pentru că în ultimă instanță tot lui Dumnezeu se roagă, căci altfel s-ar asemana păgânilor, despre care Sfântul Apostol Pavel a scris că „s-au închinat și i-au slujit făpturii în locul Făcătorului” (Romani 1,25).

De asemenea, fie că părintele Arsenie Boca este sfânt, fie că nu este, cu siguranță că se numără în categoria marilor

călugări ai neamului nostru, alături de părinții Paisie Olaru, Ilie Cleopa, Arsenie Papacioc, Iustin Pârvu și alții. Unde se găsesc sufletele acestora după mutarea lor din viața pământească și trecătoare nu ne privește pe noi, ci pe Dumnezeu. Noi vom putea afla cu certitudine în ce loc se află toți aceștia numai dacă Dumnezeu va voi vreodată să ne descopere aceasta în chip vădit. Deocamdată însă nu a sosit momentul să cunoaștem acest lucru, ceea ce nu scade cu nimic valoarea acestor mari părinți ai Bisericii noastre.

Revenind la conducătorii poporului român și ținând cont de rolul de excepție jucat de unii dintre aceștia în decursul istoriei noastre zbuciumate, să ne rugăm Bunului Dumnezeu să le ierte păcatele, căci prin ostenele lor noi am moștenit o țară în care ne putem manifesta liber ca români și creștini dreptmăritori.

Având mereu în fața ochilor noștri duhovnicești numeroasele exemple de sfinți și mari călugări ridicați din sânul poporului român, să le urmărim îndemnurile și pilda vieții, împlinind poruncile lui Dumnezeu, pentru a putea ajunge și noi acolo unde sunt ei, pentru că *„pe cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”* (I Corinteni 2,9).

Amin

Timpul și însemnătatea lui¹

**Preacucernice Părinte Consilier,
Preacucernici Părinți,
iubiți credincioși,**

„Cu mâine zilele-ți adaogi, / Cu ieri viața ta o scazi, / Și ai cu toate astea-n față / De-a pururi ziua cea de azi”.

Mi-am început cuvântarea de astăzi cu renumitele versuri ale poetului Mihai Eminescu care arată trecerea noastră prin această lume, fără ca noi să conștientizăm prea des că suntem trecători, din pricină că avem mereu în față o zi de azi și numeroase planuri de viitor. Psalmistul David a scris despre vremelnicia omului pe acest pământ memorabilele cuvinte: *„Omul: ca iarba sunt zilele lui; ca floarea câmpului, așa va înflori; că vânt a trecut peste el și nu va mai fi, și nici locul nu i se va mai cunoaște”* (Psalmul 102,15-16).

Întrucât ne aflăm în ziua de Anul Nou, un popas însemnat în trecerea timpului pentru fiecare dintre noi, în cuvântul meu de astăzi voi vorbi despre timp.

Conform Dicționarului Explicativ al limbii române *„timpul este dimensiunea Universului după care se ordonează succesiunea ireversibilă a fenomenelor”.*

În Sfânta Scriptură nu este menționată în mod expres crearea timpului de către Dumnezeu, însă primele cuvinte din Biblie sunt: *„La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”* (Facere 1,1). Complementul temporal „la început” sau „întru

¹ Cuvânt rostit în ziua de 1 ianuarie 2014 în biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău.

început” folosit aici denotă nu doar începutul lumii, ci și al timpului, pentru că Dumnezeu a creat timpul deodată cu pământul, căci altfel timpul nu avea în ce să își arate scurgerea sa, iar pământul în afara timpului ar fi fost veșnic.

La fel ca și lumea, timpul a fost creat de Dumnezeu din nimic.

Unii susținători ai renumitei teorii științifice a „big bang-ului” pretindeau că universul material a apărut în urma unei mari explozii, negând faptul că spațiul și timpul își au începutul din nimic. Reputatul savant contemporan Stephen Hawking însă a oferit dovada științifică a faptului că spațiul și timpul au un început și au apărut din nimic, confirmând prin aceasta afirmațiile Sfintei Scripturi și învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii.

Dumnezeu, Creatorul lumii și al timpului, este veșnic. În Sfânta Scriptură citim că *„o singură zi înaintea Domnului este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o singură zi”* (II Petru 3,8). Psalmistul I se adresează lui Dumnezeu: *„Mai înainte de a se fi făcut munții și de a se fi plăsmuit pământul și lumea lui, din veșnicie până în veșnicie ești Tu. Că o mie de ani în ochii Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut și cât o strajă în noapte. Întru început Tu, Doamne, pământul l-ai întemeiat, și cerurile sunt lucrul mâinilor Tale; ele vor pieri, dar Tu rămâi și toate ca o haină se vor învechi; ca pe un veșmânt le vei împătura și se vor schimba, dar Tu același ești și anii Tăi nu se vor sfârși”* (Psalmul 89,2; 89,4 și 101,25-27).

De vreme ce Dumnezeu este veșnic este impropriu să spunem că El exista înainte de crearea lumii, pentru că toate adverbele temporale, precum: „înainte”, „deodată”, „după o vreme” etc., definesc categorii ale timpului, ori Dumnezeu, care este creatorul timpului, nu se supune acestuia.

De asemenea, este nepotrivit să spunem că existența lui Dumnezeu este un prezent continuu sau perpetuu, pentru

că „trecutul”, „prezentul” și „viitorul” sunt tot categorii ale timpului, căror Dumnezeu nu se supune. Cel mai corect este să spunem că Dumnezeu este atemporal, adică în afara timpului sau mai presus de acesta, pentru că, raportat la Dumnezeu, timpul nu are însemnătate.

În cartea Facerii citim că *„la început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”* (Facere 1,1). Sfinții Părinți ai Bisericii înțeleg prin „cer” universul spiritual, al îngerilor, iar prin „pământ” lumea materială. Deși îngerii au fost aduși în existență după crearea timpului, în lumea lor acesta nu există, ei fiind ființe spirituale, lipsite de trup. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens că *„cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veșnice”* (II Corinteni 4,18).

Nu tot ceea ce este veșnic însă este și fără de început, pentru că îngerii sunt veșnici, dar nu împreună veșnici cu Dumnezeu, de vreme ce au fost creați de Acesta la un moment dat. Puterile cerești sunt nemuritoare și veșnice prin voia lui Dumnezeu, care le menține în existență prin harul Său.

Cartea Facerii din Vechiul Testament ne prezintă cu lux de amănunte crearea lumii de către Dumnezeu în șapte zile. Citim aici că *„Dumnezeu a zis: «Să fie întru tăria cerului luminători care să lumineze pământul, să despartă ziua de noapte și să fie ei spre semne și spre anotimpuri și spre zile și spre ani, și să fie ei întru tăria cerului luminători să lumineze pământul!»*. Și a fost așa: Dumnezeu i-a făcut pe cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare spre stăpânirea zilei și luminătorul cel mai mic spre stăpânirea nopții, și stelele. Și le-a pus Dumnezeu întru tăria cerului, ca să lumineze pământul, să stăpânească ziua și noaptea și să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a patra” (Facere 1,14-19). De vreme ce Dumnezeu a adus în existență soarele, luna și stelele doar

în cea de-a patra zi a creației, iar o zi reprezintă pentru noi un interval de douăzeci și patru de ore, în care pământul efectuează o mișcare de rotație în jurul axei sale, nu putem ști câte ore au avut primele patru zile de la facerea lumii. Din acest motiv Sfinții Părinți ai Bisericii consideră că zilele menționate în cartea Facerii erau de fapt ere.

După ce l-a creat pe Adam și l-a așezat în Grădina din Eden Dumnezeu i-a poruncit, zicând: *„Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!”* (Facere 2,16-17). Astfel, omul avea în rai posibilitatea de a trăi veșnic, fără să guste moartea. De vreme ce Sfânta Scriptură nu menționează perioada petrecută de protopărinții Adam și Eva în rai, Sfinții Părinți ne învață că noi putem calcula timpul abia după căderea primilor oameni în păcat și alungarea acestora din rai.

Prima mențiune din paginile Sfintei Scripturi despre vârsta unui om apare la nașterea lui Set, unde citim că *„Adam a trăit două sute treizeci de ani și atunci i s-a născut un fiu după asemănarea sa și după chipul său și i-a pus numele Set”* (Facere 5,3). Din moment ce moartea este consecința păcatului, înaintea săvârșirii acestuia nu exista nici îmbătrânirea, iar trecerea timpului nu îl afecta în nici un fel pe omul paradisiac, de aceea anii lui Adam se numără de la alungarea lui din rai, iar nu de la crearea acestuia de către Dumnezeu în ziua a șasea.

Timpul a fost creat de Dumnezeu o dată cu lumea materială și se va sfârși o dată cu ea, căci la a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, în calitate de Judecător al acesteia, citim în Sfânta Scriptură că va fi *„un cer nou și un pământ nou”* (Apocalipsă 21,1) și se va intra în viața de veci sau în eternitate.

De vreme ce trupul omului a fost plămădit de Dumnezeu din pământ, în cea de-a șasea zi a creației, el conține în sine

elementele acestuia, de aceea câtă vreme trăiește în lume omul se supune stihilor acestei lumi, implicit și timpului, care a fost legat de Dumnezeu în mod inseparabil de lumea materială. Cu toate acestea, sfârșitul lumii și al timpului nu înseamnă și sfârșitul omului. Dacă moartea este una dintre consecințele căderii în păcat a omului paradisiac, care a fost ispitit de către diavol în grădina Edenului, în urma activității publice a Mântuitorului, încheiate prin moartea Sa cu trupul pe cruce, *„Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți, ca să fie El Cel dintâi întru toate”* (I Corinteni 15,20 și Coloseni 1,18). De aceea Mântuitorul a afirmat: *„Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi”* (Ioan 11,25). Învierea înseamnă transcenderea spațiului și a timpului, deci depășirea condiției umane de la crearea sa, acesta fiind marele dar pe care Dumnezeu îl va oferi tuturor oamenilor la sfârșitul lumii.

În Antichitate, fiecare popor avea propriul lui calendar. Astfel, evreii numărau anii de la facerea lumii, grecii de la începerea olimpiadelor, romanii de la zidirea Romei și exemplele ar putea continua. Dacă cineva era interesat de vreun eveniment întâmplat în vreun popor, trebuia să aibă date precise despre calendarul acelui popor, să preia informația sau evenimentul care îl interesa, să transcrie calcularea anilor după calendarul său și apoi putea corela datele dintre cele două calendare. Acest sistem era foarte greoi. Cel care a rezolvat problema a fost Dionisie Exiguul, un călugăr străromân originar din Dobrogea, care a trăit între anii 470-545. Acesta a stabilit cronologia erei creștine, luând ca punct de referință anul nașterii Mântuitorului, Care stă pe culmea istoriei, încât de la el înapoi o lume întreagă numără anii înainte și după Hristos.

Oamenii Bisericii nu au găsit doar soluții de numărare a anilor, ci inspirați de Dumnezeu, au încreștinat și timpul.

Astfel, anul bisericesc nu începe la 1 ianuarie ca și cel civil, ci la 1 septembrie, pentru că, după tradiția moștenită din Legea Veche, în această zi s-a început crearea lumii. De asemenea, se consideră că tot în această zi Mântuitorul și-ar fi debutat activitatea Sa publică, când după ispitirea de către diavolul în pustia Carantaniei și biruirea acestuia „*a venit în Nazaret, unde fusese crescut; și după obiceiu Său a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă și S-a ridicat să citească. Și I s-a dat cartea profetului Isaia. Și deschizând El cartea, a găsit locul unde era scris: Duhul Domnului este peste Mine, pentru că El M-a uns; El M-a trimis să le binevestesc săracilor, să-i vindec pe cei zdrobiți la inimă, robilor să le vestesc libertate și orbilor vedere, pe cei asupriți să-i trimit în libertate și să vestesc anul bineprimit al Domnului*” (Luca 4,16-19).

Ca mijloc de comemorare a vieții și activității Domnului nostru Iisus Hristos de mântuire a lumii, anul bisericesc are în centrul său sărbătoarea Sfintelor Paști și este împărțit în trei perioade, numite după cartea principală de slujbă folosită în fiecare din aceste perioade. Astfel, avem perioada triodului (înaintea Sfintelor Paști), a penticostarului (care începe la praznicul Învierii Domnului Hristos din morți) și a octoihului (după Sfintele Paști). Fiecare din aceste perioade cuprinde un anumit număr de săptămâni. Perioada triodului durează de la Duminica vameșului și a fariseului (cu trei săptămâni înainte de începutul postului Sfintelor Paști) până la Duminica Sfintelor Paști (zece săptămâni). Perioada penticostarului ține de la Duminica Sfintelor Paști până la Duminica I-a după Rusalii sau a Tuturor Sfinților (opt săptămâni). Perioada octoihului durează tot restul anului bisericesc, adică de la sfârșitul perioadei penticostarului până la începutul perioadei triodului, fiind cea mai lungă din decursul anului bisericesc. Durata ei este între 26 și 40 de săptămâni, în funcție de data celebrării Sfintelor Paști.

Perioada octoiului comemorează și sărbătorește evenimentele dinainte de întruparea Fiului lui Dumnezeu, până în ajunul mântuitoarelor Sale patimi. Cu alte cuvinte, ne prezintă în fața ochilor noștri duhovnicești activitatea profetică a Domnului Hristos sau învățătura Lui cea dumnezeiască propovăduită lumii.

Perioada triodului ne înfățișează slujirea arhierască a Mântuitorului, realizată mai ales prin jertfa Sa pe Cruce.

Perioada penticostarului ne prezintă demnitatea împărătească a Domnului Hristos, de la învierea Sa din morți și înălțarea cu trupul la cer până la pogorârea Sfântului Duh și întemeierea Bisericii.

Prin urmare, în decursul fiecărui an bisericesc ni se prezintă și actualizează întreaga viață și activitate a Domnului Hristos, în toate cele trei aspecte ale misiunii Sale: de învățător, de arhieru și de împărat sau biruitor asupra păcatului și a morții.

Spre deosebire de ziua astronomică, ziua bisericească sau liturgică nu începe după miezul nopții sau la răsăritul soarelui, ci seara, conform referatului din cartea Facerii „*Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi, ziua a doua etc.*” (Facere 1,5).

Prima dintre laudele bisericești zilnice este vecernia, care este urmată într-o ordine foarte strictă de celelalte laude, precum miezonoptica, ceasurile, utrenia etc. De asemenea, Sfânta Liturghie nu se săvârșește înainte de a se lumina de ziuă, nici după amiaza, cu excepțiile de rigoare.

Azi-noapte a fost revelionul, prilej cu care poporul nostru are obiceiul de a petrece. Cuvântul românesc „revelion” a fost preluat din limba franceză, de la verbul „reveiller”, care înseamnă „a se trezi”, „a se deștepta”. La rândul său, acest termen este traducerea latinescului „exvigilare”, care mai are și sensul de „a veghea”, pentru că, în primele veacuri de după Hristos, creștinii petreceau noaptea de la cumpăna dintre ani, însă nu ca astăzi, ci în rugăciune și priveghere.

Anul Nou trebuie să fie pentru fiecare dintre noi un moment de bilanț, în urma căruia să avem dorința sinceră de a repeta și spori binele făcut în anul care tocmai s-a încheiat și de a împrușca sau chiar elimina în noul an, pe cât posibil, răul săvârșit până acum.

Fie că omul ține cont de timp ori nu, acesta trece, de aceea trebuie utilizat cu folos, căci odată pierdut, nu mai revine.

Timpul întrebuințat bine este o binecuvântare, căci prin el ne câștigăm loc în împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu, alături de sfinți. Utilizat în mod necorespunzător însă poate fi un adevărat blestem, căci pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp petrecută în păcat osânda este veșnică. Chiar dacă unora li se pare nedrept acest lucru, trebuie să conștientizăm faptul că ceea ce face omul o viață ar face și dacă ar trăi o veșnicie, de aceea pe bună dreptate răsplata este eternă.

Sunt unii oameni care au dorința sinceră de a săvârși anumite fapte bune, iar prin aceasta să împlinească voia lui Dumnezeu, însă amână acest lucru la nesfârșit. Alții au săvârșit tot felul de păcate în viață și vor sincer să se căiască, dar tot lasă de pe o zi pe alta. Acești oameni trebuie să știe că drumul spre iad este pavat cu intenții bune. Simpla dorință a omului nu este suficientă, ci gândul bun trebuie întotdeauna materializat, altfel rămâne doar o idee sau un plan frumos nerealizat. Vă voi da un exemplu din Pateric în acest sens: „*Un călugăr l-a întrebat pe avva Pimen: «Avvo, au fost doi oameni: unul călugăr și altul mirean. Monahul s-a gândit seara ca dimineața să părăsească mănăstirea, iar mireanul s-a hotărât seara ca dimineața următoare să se călugărească, însă amândoi au murit în noaptea aceea. Oare ce li s-a socotit lor?»*. Bătrânul a răspuns: «Călugărul a murit călugăr, iar mireanul mirean, căci în ce s-au aflat în aceea s-au dus din această viață»”.

Ținând cont de cele expuse până acum, să conștientizăm faptul că timpul nu este doar o unitate de măsură, ci o realitate care nu cruță pe nimeni, de aceea să îl utilizăm cu folos, pentru că cei ce avem de câștigat suntem fiecare dintre noi.

Mă bucur să ne reîntâlnim în biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău, unde, de câte ori vin, este lume multă și o atmosferă plăcută de rugăciune, ceea ce arată vrednicia părintelui paroh Ionuț Pop, dar și credincioșia dumneavoastră.

Cu prilejul Anului Nou și a sărbătorilor de iarnă vă adresez tuturor urarea de „La mulți ani!”, în speranța că Dumnezeu ne va ajuta să fie și buni.

Amin

Sfântul Apostol Toma¹

**Preacucernice Părinte Vicar,
Preacucernici Părinți membri ai
Permanenței Consiliului Eparhial,
Preacucernici Părinți Protopopi,
Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,**

Hristos a înviat!

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne-am întâlnit din nou, la ceas de rugăciune, în frumoasa biserică a parohiei dumneavoastră. Cu toate că ocrotitorul acesteia este Sfântul Ierarh Nicolae, piatra de temelie a sfântului lăcaș am sfințit-o în ziua de 26 aprilie 2009, în duminica Tomii, deci ieri s-au împlinit cinci ani de la acest important eveniment bisericesc pentru această zonă a orașului nostru.

Întrucât astăzi ne găsim în duminica Tomii, în cele ce urmează voi vorbi despre viața acestui Sfânt al Bisericii.

Sfântul Apostol Toma s-a născut în cetatea Paneada din Galileea și era pescar. Numele de „Toma” se traduce din limba ebraică prin „Geamănul”, de aceea în Sfânta Scriptură acesta este menționat drept „*Toma, cel numit Geamănul*” (Ioan 21,2).

Cu toate că nici unul dintre cei patru evangheliști nu amintește chemarea la apostolie a lui Toma de către Mântuitorul, el a făcut parte din colegiul apostolic. În Sfânta Evanghelie după Matei citim că „*numele celor doisprezece Apostoli sunt acestea: Întâi Simon, cel numit Petru, apoi Andrei, fratele lui; Iacob*

¹ Cuvânt rostit în ziua de 27 aprilie 2014 în biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău.

al lui Zevedeu și Ioan, fratele lui; Filip și Bartolomeu, Toma și Matei vameșul, Iacob al lui Alfeu și Levi ce se zice Tadeu; Simon Canaaneanul și Iuda Iscarioteanul, cel ce L-a și vândut pe Iisus” (Matei 10,2-4).

În timpul activității publice a Domnului Hristos, Apostolul Toma a luat cuvântul doar de două ori. Cu câteva zile înainte ca Mântuitorul să fi fost vândut de Iuda, „*arhiereii și fariseii dăduseră porunci că, dacă va ști cineva unde este, să dea de știre, ca să-L prindă. Și, după aceasta, Iisus umbla prin Galileea; că nu voia să umble prin Iudeea, deoarece iudeii căutau să-L omoare*” (Ioan 11,57 și 7,1). În pofida acestui fapt, în momentul în care Lazăr a murit, Mântuitorul „*le-a zis ucenicilor: «Să mergem iarăși în Iudeea»*”. Ucenicii I-au zis: „*Învățătorule, mai acum căutau iudeii să Te ucidă cu pietre, și Tu din nou Te duci acolo?*». Atunci Toma, cel numit Geamănul, le-a zis celorlalți ucenici: „*Să mergem și noi să murim cu El!*»” (Ioan 11,7-8 și 11,16). Din îndemnul Sfântului Toma adresat celorlalți Apostoli înțelegem că era un om plin de curaj, gata oricând să moară pentru Învățătorul său.

Apostolul Toma a luat cuvântul pentru cea de-a doua oară în timpul cuvântării de despărțire rostite de Domnul Hristos, Care le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „*În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Eu Mă duc să vă pregătesc loc. Și de vreme ce Mă voi duce și vă voi pregăti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine, pentru ca acolo unde sunt Eu să fiți și voi. Voi știți și unde Mă duc Eu, și calea. Toma I-a zis: «Doamne, nu știm unde Te duci; iar calea, cum o putem ști?*». Iisus i-a zis: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine. Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu L-ați fi cunoscut; dar de acum Îl cunoașteți, și L-ați și văzut*” (Ioan 14,2-7).

Întâmplarea care l-a făcut faimos pe Apostolul Toma în toată lumea s-a petrecut abia după învierea Domnului Hristos din morți. În acest sens citim în Sfânta Evanghelie după Ioan că „*în*

ziua cea dintâi a săptămânii, atunci când s-a înserat, și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: «Pace vouă!». Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci i-au zis lui ceilalți ucenici: «Am văzut pe Domnul!». Dar el le-a zis: «Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede»” (Ioan 20,19-20 și 20,24-25).

Această afirmație l-a făcut pe Apostol să fie cunoscut între toți creștinii drept „Toma necredinciosul”.

În aceeași zi în care Apostolul Toma și-a manifestat îndoiala în ceea ce privește învierea Domnului Hristos din morți, el și-a dovedit și curajul care îl însuflețea, pentru că în timp ce toți ceilalți Apostoli stăteau cu ușile încuiate de frica iudeilor, el nu era împreună cu ei. Sfânta Scriptură nu menționează unde se găsea Toma în acel moment, nici motivul pentru care nu era împreună cu ceilalți Apostoli, însă din atitudinea sa înțelegem că nu era un om fricos.

Cu toate că Toma este numit „necredinciosul”, nici unul dintre ceilalți Apostoli nu a crezut în învierea Domnului Hristos înainte de a-L vedea. Sfântul Evanghelist Marcu relatează în acest sens că „după ce a înviat Iisus, în ziua cea dintâi a săptămânii, El i S-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni. Mergând aceea, le-a dat de veste celor ce fuseseră cu El și care se tânguiau și plângeau. Dar ei, auzind că El este viu și că a fost văzut de ea, n-au crezut” (Marcu 16,9-11). Sfântul Evanghelist Luca scrie și el că femeile mironosițe le-au vestit Sfinților Apostoli că Mântuitorul înviase din morți, „dar aceste cuvinte au părut înaintea lor ca o scrânteală și nu le-au crezut” (Luca 24,11).

Ba mai mult, Sfinții Apostoli L-au văzut pe Domnul Hristos înviat din morți și nu le venea să creadă, pentru că tot Sfântul Luca consemnează că *„El a stat în mijlocul lor și le-a zis: «Pace vouă!»*. Iar ei, *însălmăntându-se și înfricoșându-se, credeau că văd un duh*. Și El le-a zis: *«De ce sunteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inimile voastre? Vedeți mâinile Mele și picioarele Mele, că Eu Însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți că duhul nu are carne și oase așa cum Mă vedeți pe Mine că am»*. Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și picioarele. Și lor, celor încă necrezând de bucurie și minunându-se, El le-a zis: *«Aveți aici ceva de mâncare?»*. Iar ei I-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere. Și, luând, a mâncat în fața lor” (Luca 24,36-43).

Văzând teama Apostolilor, care izvora din necredință, Domnul Hristos i-a poftit să Îi atingă trupul, această invitație nefiind altceva decât răspunsul la solicitarea lui Toma, care însă ceruse acest lucru înainte de a-L vedea pe Mântuitorul înviat.

În plus, pentru a-i încredința pe deplin pe Apostolii Săi că înviase cu trupul din morți, Domnul Hristos a mâncat în fața lor o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere, ceea ce Toma nu ar fi îndrăznit să ceară niciodată.

Deși este numit „Toma necredinciosul”, Apostolul nu L-a vândut pe Domnul Hristos, cum a făcut Iuda, nici nu s-a lepădat de Acesta, asemenea lui Petru. Nu a crezut că Mântuitorul a înviat cu trupul din morți, dar nici ceilalți Apostoli nu au crezut. Necredința sau îndoiala lui Toma arată slăbiciunea firii umane, iar faptul că Apostolul a dorit să atingă mâinile și coasta lui Hristos Cel înviat dovedește, sau mai degrabă confirmă, curiozitatea ființei omenești în legătură cu realitățile mai presus de fire.

Poetul Tudor Arghezi a descris foarte expresiv dorința omului de a-L cunoaște pe Dumnezeu prin mijloace empirice, în poemul: „Psalm VI”, unde a scris: *„Vreau să Te pipăi și să urlu: «Este!»”*.

Toma a fost sincer și curajos, pentru că a afirmat ceea ce gândeau și alții, dar se temeau să destăinuie celor din jur.

În Sfânta Evanghelie după Ioan citim că *„după opt zile, ucenicii lui Iisus erau iarăși înăuntrul, și Toma, împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă! Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios ci credincios. A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeu meu! Iisus I-a zis: Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!”* (Ioan 20,26-29).

La o săptămână după învierea Sa din morți, Domnul Hristos S-a arătat din nou Sfinților Apostoli, iar de această dată Toma era împreună cu ei. După salutul „Pace vouă!”, Mântuitorul l-a invitat pe Toma să-I atingă mâinile și coasta, arătându-i pe de o parte că știa prea bine ce a afirmat înaintea celorlalți Apostoli, fără să fi vorbit cu vreunul dintre ei, iar, pe de altă parte, pentru a-l încredința pe deplin că înviase cu trupul din morți.

După învierea Sa din morți Domnul Hristos l-a invitat pe Apostolul Toma, dar și pe ceilalți Apostoli, să Îl atingă și a mâncat în fața lor, dovedindu-și prin aceasta marea Lui smerenie.

Sfânta Tradiție consemnează faptul că, la îndemnul Mântuitorului, Toma l-a atins mâinile și coasta, iar prin aceasta a încredințat o lume întreagă că Domnul Hristos a înviat cu același trup cu care a viețuit în lume și cu care a pățimit, care deși era înduhovnicit, purta semnele cuiei și al suliței.

Cu toate că dintre toți Apostolii numai Toma a avut privilegiul de a-L atinge pe Domnul Hristos după înviere, experiența lui nu este unică, pentru că în ziua învierii Sale din morți, Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacob, *„pe când mergeau să-i vestească pe ucenici, iată Iisus le-a întâmpinat, zicând: «Bucurați-vă!». Iar ele, apropiindu-se, I-au cuprins picioarele și I s-au închinat”* (Matei 28,9).

Domnul Hristos l-a muștrat pe Toma, întrucât credința nu vine din vedere și pipăire, ci din interiorul omului, din inima lui. A crede nu se poate confunda cu a vedea sau a constata. Aceeași greșală au făcut-o și conducătorii poporului ales la răstignirea Domnului Hristos, când au afirmat despre Acesta: „*Dacă este împăratul lui Israel, să se coboare acum de pe cruce, ca să vedem și să credem*” (Matei 27,42 și Marcu 15, 32). Dacă vezi, nu-ți mai rămâne decât să constăți și să accepți. Conform definiției Sfântului Apostol Pavel, „*credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea celor nevăzute*” (Evrei 11,1), pentru că ea este mai presus de ceea ce se vede, depășind limitele văzului, ale celorlalte simțuri umane, chiar și ale rațiunii, nu ca una ce este irațională, ci suprarățională. Astfel, credința ne duce dincolo de simțuri și întrece limitele minții omenești, implicând o încredere deplină a credinciosului în ceea ce crede.

Deci credința este o pregustare a unor realități făgăduite sau dorite și o vedere duhovnicească a unor realități spirituale, nevăzute cu ochii trupești. Prin urmare, credința este o relație sau o legătură vie cu Dumnezeu, Care ne dăruiește în arvună bucuria comuniunii cu El și cu Sfinții din împărăția cerurilor.

Apostolul neamurilor a scris: „*credința vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos*” (Romani 10,17). De aici înțelegem că factorii externi au și ei un rol, în sensul că stimulează și întăresc credința, însă aceasta vine din lăuntru omului, de aceea Sfântul Apostol Petru ne-a îndemnat: „*Credeți în Dumnezeu fără să-L vedeți și vă veți bucura cu o bucurie de negrăit și preamărită*” (I Petru 1,8).

Toma a fost muștrat de Domnul Hristos pentru necredința lui, dar în schimb a fost răsplătit pe deplin.

După ce L-a atins pe Mântuitorul, Apostolul Toma a fost copleșit și cuprins de rușine pentru că nu crezuse în învierea Lui din morți, încât a îngăimat: „*Domnul meu și Dumnezeul meu!*”.

Sfinții Părinți ai Bisericii spun că această afirmație a Apostolului Toma se referă la cele două firi ale Domnului Hristos, cea omenească și cea dumnezeiască, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, „*întru El locuiește trupește toată plinătatea dumnezeirii*” (Coloseni 2,9).

Din experiența lui Toma, constatăm că firea omenească, pe care Fiul lui Dumnezeu și-a asumat-o la întrupare, nu a fost absorbită de cea dumnezeiască, pentru că natura umană nu este desființată prin înviere, ci ea a fost înduhovnicită și transfigurată. Așadar, arătarea către Toma a pus în lumină existența celor două firi în Hristos.

Din cuvintele Apostolului Toma constatăm că acesta nu și-a mărturisit credința în învierea Mântuitorului din morți, pe care o negase înaintea celorlalți Apostoli, ci în dumnezeirea Lui, care însă implică biruirea morții, pe care numai Dumnezeu o poate face, după cum a afirmat Sfântul Apostol Petru la pogorârea Sfântului Duh, că „*Dumnezeu L-a înviat pe Iisus*” (Faptele Apostolilor 2,32).

Astfel, Apostolul „*Toma s-a atins de trupul material, văzut și limitat al lui Hristos, dar a mărturisit pe Dumnezeu Cel nematerial, nevăzut și nemărginit. El s-a atins de semnele Crucii și a mărturisit slava Învierii. S-a atins de semnele suferinței și ale morții trecătoare, dar a mărturisit puterea Învierii și a vieții veșnice. S-a atins de semnele lăsate în trupul lui Hristos de păcatele oamenilor (trădare, invidie, ură și violență), dar a mărturisit puterea iubirii lui Dumnezeu mai tare decât păcatul și moartea. S-a atins de semnele istoriei păcătoase care ucide, dar a mărturisit veșnicia iubirii milostive a lui Dumnezeu care dăruiește viață*”².

² **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Hristos Cel înviat**
- *Vindecătorul nostru*, Pastorală de Sfintele Paști 2012, Editura Basilica, p. 2.

În urma mărturisirii Apostolului Toma, Mântuitorul i-a spus: *„Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!”*, adăugând încă o fericire la cele nouă enunțate în predica Sa de pe munte (Matei 5,1-12). Din cuvintele Domnului Hristos realizăm încă o dată importanța credinței, care nu este o vedere fizică, trupească, prin simțuri, ci una duhovnicească, o cunoaștere a realităților spirituale nevăzute și nepieritoare.

După ce L-a atins pe Domnul Hristos, Apostolul Toma a dat cea mai credibilă mărturie despre învierea Lui din morți. În acest chip s-a propovăduit cu mai multă tărie faptul că Fiul lui Dumnezeu, făcut om pentru noi și a noastră mântuire, a înviat cu același trup cu care a viețuit și a pățimit pe cruce.

Dacă Apostolii, care timp de trei ani și jumătate au stat în permanență în preajma Mântuitorului lumii, pe Care L-au ascultat de nenumărate ori propovăduind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu și pe Care L-au văzut săvârșind numeroase minuni, dar despre Care totuși s-au îndoit că a înviat din morți, cum ar fi putut crede acest lucru unii oamenii care s-au născut cu o sută sau o mie de ani după Domnul Hristos și care nu au avut ocazia să Îl întâlnească niciodată? De aici tragem concluzia că Biserica avea nevoie de Apostolul Toma și de experiența trăită de el.

Din această cauză, Mântuitorul nu i s-a arătat doar lui Toma singur, ci când toți Apostolii erau împreună, încât să vadă și ei cum acesta Îi atinge mâinile și coasta, pentru a fi pe deplin încredințați că El înviase cu trupul din morți.

Din moment ce zece Apostoli ai Mântuitorului nu au fost în stare să îl convingă pe Toma, unul dintre ei, că Domnul Hristos înviase cu trupul din morți, cum ar fi reușit oricare dintre Apostoli să-i înduplece pe păgâni să creadă acest lucru? De aici înțelegem că Sfinții Apostoli aveau nevoie să fie întăriți de Dumnezeu în misiunea lor și, tocmai din acest motiv, Mântuitorul le-a spus: *„Voi să rămâneți în cetatea Ierusalimului până ce vă veți îmbrăca*

cu putere de sus. Iar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Luca 24,49 și Faptele Apostolilor 1,8).

Observăm de aici că slujitorii lui Dumnezeu trebuie să parcurgă mai multe etape în formarea lor. Cea dintâi este chemarea la slujire din partea lui Dumnezeu, pentru că așa cum a remarcat Sfântul Apostol Pavel: „*Nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci numai cel chemat de Dumnezeu, precum Aaron*” (Evrei 5,4). Mântuitorul le-a spus Sfinților Apostoli în acest sens: „*Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi; și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți și roada voastră să rămână*” (Ioan 15,16). Întrucât Sfântul Pavel nu făcea parte dintre cei doisprezece Apostoli, le-a scris romanilor că el este „*rob al lui Iisus Hristos, chemat de El Apostol, rânduit pentru vestirea Evangheliei lui Dumnezeu*” (Romani 1,1). Aceleași cuvinte le-a scris Apostolul neamurilor și corintenilor (I Corinteni 1,1), dar și galatenilor (Galateni 1,15).

Cea de-a doua etapă în formarea slujitorilor lui Dumnezeu este instruirea acestora, după cum și Sfinții Apostoli au fost învățați și povățuiți de Domnul Hristos timp de trei ani și jumătate.

A treia etapă este îmbrăcarea cu putere de sus, pe care slujitorii lui Dumnezeu o primesc prin taina hirotoniei.

Cea de-a patra, și ultima etapă, este trimiterea la misiune a slujitorilor lui Dumnezeu, după cum și Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli și urmașilor acestora, episcopi și preoți: „*Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului*” (Matei 28,18-20).

Cunoscând aceste etape, pe care trebuie să le parcurgă toți slujitorii lui Dumnezeu, înțelegem că nu oricine poate face misiune în numele lui Dumnezeu. Voi relata în acest sens o întâmplare consemnată în Cartea Faptele Apostolilor din Noul Testament: *„Dumnezeu făcea prin mâinile lui Pavel minuni nemaîntâlnite, încât basmale sau șorțuri de pe trupul său erau aduse peste cei bolnavi și bolile se îndepărtau de ei, iar duhurile cele rele ieșeau din ei. Și au încercat unii dintre iudeii care cutreierau lumea, scoțând demoni, să cheme numele Domnului Iisus peste cei ce aveau duhuri rele, zicând: «Vă jur pe Iisus pe care-L propovăduiește Pavel!». Iar cei ce făceau aceasta erau cei șapte fii ai lui Scheva, arhiereu iudeu. Și răspunzând duhul cel rău, le-a zis: «Pe Iisus Îl cunosc, și pe Pavel îl știu, dar voi cine sunteți?». Și sărind asupra lor omul în care era duhul cel rău, i-a biruit și într-atâta i-a copleșit, încât ei au fugit goi și răniți din casa aceea”* (Faptele Apostolilor 19,11-16).

Din această cauză Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a scris că în cele duhovnicești *„un om nu poate să ia nimic dacă nu i s-a dat din cer”* (Ioan 3,27).

Domnul nostru Iisus Hristos l-a invitat pe Toma să-L atingă pentru a-i încredința peste veacuri pe oameni că El a înviat cu trupul din morți, *„fiind începătură a învierii celor adormiți, pentru că Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe Domnul, ne va învia și pe noi prin puterea Sa”* (I Corinteni 15,20 și 6,14).

În momentul învierii Sale din morți Domnul Hristos S-ar fi putut înălța cu trupul la cer, însă cunoscând slăbiciunea firii omenești, a petrecut timp de patruzeci de zile pe pământ, arătându-Se femeilor mironosițe, Sfinților Săi Apostoli, precum și altor persoane, *„după care S-a arătat în același timp la peste cinci sute de frați”* (I Corinteni 15,6), pentru a le dovedi că a înviat din morți.

În urma întâlnirii dintre Mântuitorul și Apostolul Toma înțelegem importanța arățărilor Acestuia după înviere.

După înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer și pogorârea Sfântului Duh, Sfinții Apostoli au aruncat sorți, pentru a ști fiecare dintre ei unde îl trimite Dumnezeu să propovăduiască Evanghelia împărăției cerurilor. Apostolului Toma i-a fost rânduit să răspândească învățătura cea mântuitoare la parți, mezi, perși, hircani și până în India, având de străbătut cel mai vast teritoriu dintre toți Apostolii.

Măhnindu-se că a fost trimis atât de departe, la niște popoare barbare, Apostolul s-a temut, însă Domnul Hristos i-a apărut în vis, întărindu-l, să nu se teamă și făgăduindu-i că va fi cu el.

Din rânduială dumnezeiască, regele indian Gondofores, vrând să-și construiască un palat frumos, cum nu mai era altul în regatul său, a trimis în Imperiul Roman un negustor, pe nume Avan, pentru a căuta un meșter iscusit, care să-i zidească acel palat.

Ajungând în Cezareea Palestinei, capitala Iudeei de atunci, și reședința procuratorilor romani ai provinciei, Avan s-a întâlnit cu Sfântul Apostol Toma, care i-a spus că este priceput în ridicarea de palate. Auzind aceasta Avan s-a bucurat, iar cei doi s-au îmbarcat pe o corabie, pentru a călători spre India.

Ajungând în cetatea Andrapole, Sfântul Toma și Avan au trebuit să schimbe corabia. Într-una din zilele în care se găseau acolo, cei doi au auzit muzică de petrecere, pentru că guvernatorul cetății, care era un om bogat, își mărita una dintre fiice. Guvernatorul și-a trimis slujitorii în toată cetatea, pentru a chema la nuntă deopotrivă pe cei bogați și pe cei săraci, chiar și pe străini, vestindu-le că cel ce nu va voi să vină, va fi supus judecății guvernatorului. Auzind aceasta, Toma și Avan nu au vrut să atragă mânia guvernatorului asupra lor, încât s-au dus la nuntă.

Apostolul s-a așezat la masă în locul cel mai retras și nu mânca, nici nu bea nimic, ci numai lua seama la ceilalți nuntași cum se veseleau. Dar cei care stăteau lângă el l-au întrebat: „Pentru ce ai venit la nuntă, dacă nu mănânci nimic, nici nu bei?”. Toma le-a răspuns: „Eu nu am venit aici nici pentru mâncare, nici pentru băutură, ci pentru a împlini voia guvernatorului, căci slujitorii săi au spus că cel care nu va veni la nuntă va fi supus judecății guvernatorului”.

Paharnicul care turna vin la masă, apropiindu-se de Apostol și văzându-l că este trist, i-a dat o palmă, zicându-i: „Dacă ai venit la nuntă nu sta posomorât, ci bucură-te și veselește-te, împreună cu ceilalți oaspeți”. Sfântul i-a zis în limba aramaică celui care l-a lovit: „Dumnezeu să-ți ierte păcatul în veacul viitor, dar în cel de acum, mâna care s-a ridicat asupra mea, să o vezi mâncată de câini, spre învățătură de minte multora”.

După puțină vreme paharnicul a mers la o fântână din apropiere, pentru a aduce oaspeților apă, ca să o amestece cu vin. Dar ieșind o sălbăticiune din pădure l-a sfâșiat, iar acesta a murit. Niște câini au găsit trupul și l-au rupt în bucăți, iar unul dintre ei i-a apucat cu gura mâna dreaptă, cea cu care paharnicul îl lovise pe sfânt, și a adus-o în locul în care se ținea nunta.

Mirându-se toți câți erau acolo de vederea mâinii și întrebându-se a cui poate fi, o femeie de neam evreu, care cânta la nuntă, le-a zis: „Mare taină ni s-a arătat nouă, astăzi, pentru că Dumnezeu ne-a trimis un om al Lui ca să șadă împreună cu noi la masă. Eu l-am văzut pe paharnicul care turna vin cum i-a dat o palmă străinului, iar acesta i-a zis în limba aramaică: «Dumnezeu să-ți ierte păcatul în veacul viitor, dar în cel de acum, mâna care s-a ridicat asupra mea, să o vezi mâncată de câini, spre învățătură de minte multora» și aceasta s-a împlinit, precum vedeți cu toții”. Atunci frică mare i-a cuprins pe toți mesenii.

Auzind guvernatorul cetății ceea ce s-a întâmplat, după ce a trecut nunta, l-a chemat pe Apostolul Toma la sine, zicându-i: „De vreme ce prin blestem știi să pricinuiști moarte, arată-mi și puterea rugăciunii tale, prin binecuvântarea fiicei care mi s-a căsătorit astăzi”. Sfântul a acceptat rugămintea cu bucurie și, intrând în cămara cea de nuntă, i-a povățuit pe tinerii miri să urască dulceața poftelor trupesti, înduplecându-i să trăiască în curăție, pentru că Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli, și prin ei tuturor creștinilor: *„Adevăr vă grăiesc: Nu este nici unul care a lăsat casă sau femeie sau frați sau părinți sau copii pentru împărăția lui Dumnezeu, care să nu primească cu mult mai mult în vremea de acum, iar în veacul ce va să vină, viață veșnică”* (Luca 18,29-30). După ce s-a rugat pentru cei doi tineri, Apostolul i-a binecuvântat și s-a dus în drumul lui.

După ce mirii au adormit, Domnul Hristos le-a apărut în vis, sub chipul Sfântului Apostol Toma și i-a povățuit cu multă dragoste. Socotind mirele că cel ce le grăiește este Sfântul Toma, L-a întrebat: „Oare nu ai ieșit tu mai înainte de la noi? Cum de te afli aici?”. Mântuitorul i-a răspuns: „Eu nu sunt Apostolul Toma, ci fratele lui prin har, iar toți cei ce se leapădă de lume și îmi urmează Mie, asemenea lui, vor fi nu doar frații Mei, în veacul ce va să fie, ci și moștenitori ai împărăției Mele. Deci nu uitați ceea ce v-a povățuit fratele Meu. De vă veți păstra, după sfatul lui, fecioria, veți fi învredniciți de cununile cele nepieritoare din împărăția cerurilor”.

Deșteptându-se din somn, cei doi miri s-au minunat de vedenia pe care au avut-o, și păstrând în inimile lor, ca pe un odor de mare preț, sfatul încredințat lor de Mântuitorul, au petrecut restul nopții în rugăciune către Cel ce le-a apărut în vis.

A doua zi guvernatorul a intrat în odaia în care erau tinerii, pe care i-a aflat șezând separat și nedumerit fiind de aceasta, i-a întrebat din ce pricină nu sunt împreună. Cei doi i-au răspuns: „Noi

ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne învrednicească până la sfârșitul vieții să ne păstrăm fecioria, încât să ne bucurăm de cununile cele nepieritoare din împărăția cerurilor, după făgăduința Domnului, Care ni S-a arătat azi noapte în vis sub chipul străinului care a luat parte la nunta noastră, iar apoi ne-a povățuit în camera de nuntă”. Înțelegând guvernatorul că străinul pe care l-a chemat în casă i-a sfătuit pe cei doi miri să-și păzească fecioria, s-a aprins de mânie și îndată și-a trimis slujitorii ca să-l prindă și să-l aducă la el, dar aceștia nu l-au aflat, pentru că dis-de-dimineață Apostolul Toma și Avan porniseră cu corabia spre India.

După ce au ajuns în India, cei doi s-au înfățișat înaintea regelui Gondofornes, iar Avan i-a zis: „Iată, rege, că ți-am adus din Palestina un zidar foarte înțelept, care îți va ridica palatul pe care îl dorești”. Văzându-l pe Toma, regele l-a întrebat cu ce materiale știe să lucreze, cu lemn sau cu piatră? Apostolul i-a răspuns că din lemn știe să facă pluguri, juguri, cârme și vâsle, iar din pietre zidește coloane, temple și palate. Auzind acestea, Gondofornes l-a întrebat: „Îmi vei putea face mie un palat, după voia mea, în locul pe care ți-l voi arăta?”, iar Toma i-a confirmat. După ce Apostolul s-a înțeles cu regele cum să fie palatul și a văzut locul unde trebuia acesta ridicat, Gondofornes a poruncit să i se dea aurul necesar pentru începerea lucrării.

Toma l-a rugat însă pe rege să nu vină la palat până când va fi gata, iar acesta a acceptat.

Apostolul a împărțit săracilor tot aurul primit, propovăduind în același timp Evanghelia împărăției lui Dumnezeu printre locuitorii de acolo, cărora le-a hirotonit preoți și episcopi.

După o vreme regele l-a chemat pe Toma la el și l-a întrebat cum merg lucrările de ridicare ale palatului. Apostolul i-a răspuns că fundația este gata, dar are nevoie de mai mult aur pentru zidirea pereților. Gondofornes s-a bucurat și a poruncit slujitorilor lui să îi dea lui Toma aurul solicitat.

Primind aurul, Apostolul l-a împărțit celor lipsiți, iar el și-a continuat cu multă râvnă activitatea de răspândire a cuvântului lui Dumnezeu printre localnici.

Trecând vremea, regele l-a chemat din nou pe Sfântul Toma la el, întrebându-l cum avansează lucrările de ridicare ale palatului. Apostolul l-a înștiințat pe Gondofornes că numai acoperișul a mai rămas de făcut. Auzind aceasta, regele s-a bucurat și i-a dat lui Toma cât aur îi trebuia, poruncindu-i ca acoperișul să fie frumos, cum nu este altul în regatul său. Apostolul a luat aurul, iar după ce a ieșit de la rege și-a ridicat ochii și mâinile spre cer, zicând: „Îți mulțumesc Ție, Doamne Dumnezeule, iubitorule de oameni, că în diferite chipuri rânduiești mântuirea oamenilor”.

Împărțind aurul săracilor, Sfântul s-a îndeletnicit în continuare cu propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

După un timp regele a aflat că zidarul din Palestina nici măcar nu a început să lucreze la ridicarea palatului, ci tot aurul primit l-a împărțit nevoiașilor, iar el străbate ținutul de la un capăt la altul, propovăduind un Dumnezeu necunoscut și săvârșind multe minuni.

Mâniindu-se foarte tare, regele și-a trimis slujitorii ca să-l prindă pe Toma, iar când acesta i-a fost adus înaintea, l-a întrebat: „Zidarule, mi-ai construit palatul pe care ți-am poruncit să-l faci și pentru care ți-am dat foarte mult aur?”. Apostolul i-a răspuns: „Ți-am ridicat un foarte frumos palat, după cum am învățat eu să lucrez, de la marele meșter Hristos”. Auzind acestea, Gondofornes i-a zis: „Să mergem atunci împreună și să vedem acest frumos palat”. Toma însă i-a răspuns: „Nu poți să vezi în această viață palatul pe care ți l-am făcut eu, ci numai când te vei muta din lumea trecătoare, atunci îl vei putea vedea în împărăția cerurilor și, sălășluind în el, vei petrece acolo în veci, cu bucurie”. Socotind că este luat în răs, regele s-a aprins de mânie și a poruncit ca Apostolul să fie aruncat în temniță, împreună cu Avan, negustorul

care l-a adus, iar amândoi să fie aspru pedepsiți, jupuindu-li-se pielea de vii, după care să fie aruncați în foc. Aflându-se în temniță, Avan îl ocăra pe Toma, zicând: „Tu și pe mine și pe rege ne-ai înșelat, spunând că ești zidar înțelept, iar acum ai pierdut și aurul regelui și viața mea, căci iată, din pricina ta pătimesc și voi muri în chinuri groaznice, fiindcă regele este foarte supărat și ne va omori pe amândoi”. Dar Apostolul, mângâindu-l, i-a zis: „Nu te teme, că nu vom muri acum, ci vom fi vii, pentru că regele ne va elibera pe amândoi din temniță și ne va ține în mare cinste pentru mărețul palat pe care i l-am zidit în împărăția cerurilor”.

Aflând despre întâmplarea cu palatul, fratele lui Gondofornes s-a îmbolnăvit de inimă rea, și i-a spus regelui: „Pentru mâhnirea pe care ți-a produs-o acest înșelător și eu sunt supărat, iar din această pricină m-am îmbolnăvit și, iată, simt că sfârșitul îmi este aproape”. Și zicând acestea, îndată s-a stins din viață.

Regele, care își iubea foarte mult fratele, a fost cuprins de jale și a început să plângă nemângâiat. La porunca lui Dumnezeu, un înger a luat sufletul celui care murise și l-a înălțat în lăcașurile cerești, unde i-a arătat multe palate frumoase și luminoase, dintre care unul era mai măreț și mai luminos decât toate celelalte, a cărui frumusețe este cu neputință a o descrie în cuvinte omenești. Și îngerul a zis către suflet: „În care dintre aceste palate voiești să viețuiești?”. Iar sufletul, privind spre cel mai frumos palat, a zis: „De îmi este îngăduit să petrec măcar într-un colț al acestui palat, nimic altceva nu mai poftesc”. Îngerul însă i-a răspuns: „În acest palat nu poți să viețuiești, pentru că este al fratelui tău, pe care străinul Toma i l-a zidit cu aurul pe care l-a primit de la el”. Atunci sufletul a zis: „Rogu-te, dă-mi voie să mă duc la fratele meu pentru a cumpăra de la el acest palat, căci el nu știe cât este de frumos și, după ce îl voi plăti, iarăși mă voi întoarce aici”. Atunci îngerul a întors sufletul în trup, iar

mortul a înviat și, deșteptându-se ca din somn, îi întreba pe cei care erau de față unde îi este fratele și îi ruga să îl cheme pe rege să vină la el.

Auzind regele că fratele său a înviat, s-a bucurat foarte mult și degrabă a alergat la el, iar acesta i-a spus: „Știi bine, frate, cât de mult mă iubești și cum ai plâns pentru mine, iar de ți-ar fi fost cu puțință să mă răscumperi de la moarte, ai fi dat pentru mine chiar și jumătate din regatul tău”. Regele i-a zis: „Adevăr ai grăit, așa este și nu poate fi altfel”. Apoi fratele său i-a spus: „Dacă mă iubești atât de mult, vreau să îmi oferi un dar și te rog să nu mă refuzi”. Regele a răspuns: „Tot ceea ce am îți dăruiesc ție, iubitul meu frate”, întărindu-și cu jurământ făgăduința făcută. Atunci fratele cel înviat a zis: „Te rog să îmi dăruiești palatul tău din împărăția cerurilor, iar eu îți ofer în schimb toată averea mea de pe pământ”. Auzind aceste cuvinte regele a fost foarte surprins, încât a amuțit.

După un timp regele l-a întrebat pe fratele său: „Cum de am eu un palat în cer?”, iar cel care fusese mort i-a zis: „Cu adevărat ai un palat în împărăția cerurilor cum nici nu-ți închipui și cum nu există vreunul pe pământ, iar acest frumos palat ți l-a zidit ție Toma, pe care tu îl ții în temniță. Eu l-am văzut și m-am minunat de frumusețea lui nespusă și am cerut să viețuiesc măcar într-un colț al lui, dar nu mi s-a dat voie. Îngerul care m-a purtat pe mine prin lăcașurile cerești mi-a spus că eu nu pot să petrec în acest palat, pentru că este al tău și ți l-a ridicat străinul Toma. Atunci eu l-am rugat pe înger să îmi dea voie să mă întorc pe pământ și să cumpăr de la tine acel palat, deci dacă mă iubești, dă-mi-l mie, și tu ia în schimb toată averea mea”. Auzind aceste cuvinte, regele s-a bucurat de două lucruri, pentru revenirea la viață a fratelui său și pentru palatul care i s-a zidit în cer și i-a zis fratelui său: „Iubite frate, m-am jurat ție să-ți dăruiesc orice este sub stăpânirea mea pe pământ, dar palatul din cer nu ți l-am făgăduit, dar dacă vei

voi, avem pe lângă noi același zidar, care poate să-ți ridice și ție un astfel de palat în împărăția cerurilor”.

Zicând acestea, regele și-a trimis îndată slujitorii în temniță, ca să-i scoată de acolo pe Sfântul Toma și pe Avan, negustorul care l-a adus pe acesta în regatul său. Și, alergând în întâmpinarea Apostolului, Gondofornes a căzut la picioarele lui, cerându-și iertare. Mulțumind lui Dumnezeu, Sfântul Toma a început să-i învețe pe amândoi frații credința în Domnul Hristos, iar ei, smerindu-se, au ascultat cu bucurie cuvintele lui. Petrecând o vreme cu ei, Apostolul i-a botezat și i-a învățat toată credința creștinească, apoi s-a dus prin cetățile și satele dimprejur, propovăduind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu.

Iar cei doi frați, prin multe fapte de milostenie, și-au zidit palate nepieritoare în împărăția cerurilor.

Regele Gondofornes a făcut parte din dinastia indo-partă, a cărei stăpânire se întindea asupra teritoriilor din Afganistan, Seistan, Sind și Punjab, și a domnit în Punjabul de Apus, între anii 20-40 d.Hr. Descoperirile de la Taxila, unde s-au găsit monezi cu chipul acestui rege, confirmă veridicitatea istoriei Sfântului Apostol Toma, care l-a vizitat pe Gondofornes în jurul anului 40 d.Hr.

Mergând vestea că Sfântul Toma propovăduiește Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în India, cei doi miri din Andrapole pe care i-a sfătuit să își păstreze fecioria au venit la el, iar Apostolul i-a învățat tainele credinței creștine, după care i-a botezat.

Revenind în țara lor, cei doi au început să răspândească învățătura cea mântuitoare a Domnului Hristos printre localnici, aducându-l la credința cea adevărată și pe guvernatorul din Andrapole, care a crezut din toată inima în Mântuitorul lumii.

După o vreme tânărul, care se numea Dionisie, a ajuns episcop, iar mireasa lui cea nenuntită, pe nume Pelaghia, a suferit moarte martirică pentru credința în Domnul Hristos.

Pe când Apostolul Toma propovăduia Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în India a sosit vremea ca Maica Domnului să se mute din această viață. Fiind înștiințați de Dumnezeu despre aceasta, toți Apostolii au venit la Ierusalim. După ce Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și-a luat rămas bun de la ei și de la creștinii care erau de față, i-a binecuvântat pe toți și a adormit. Cu întristare mare, dar într-un alai impresionant, trupul Sfintei Fecioare Maria a fost așezat într-un mormânt de lângă grădina Ghetsimani.

Din rânduială dumnezeiască, Sfântul Apostol Toma a venit la Ierusalim pe norii cerului, însă a ajuns doar la trei zile după ce trupul Maicii Domnului fusese depus în mormânt.

Apostolul s-a întristat foarte mult pentru că nu a mai văzut-o în viață pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, pentru a-și lua rămas bun de la ea, și nici nu a petrecut-o pe ultimul drum, de aceea i-a rugat pe ceilalți Apostoli să-i deschidă mormântul, pentru a o vedea pentru ultima dată și să se mângâie. Deschizând mormântul, Sfinții Apostoli n-au mai aflat acolo trupul Sfintei Fecioare Maria, pentru că acesta fusese ridicat de Fiul ei la cer. Din înaltul cerului, Maica Domnului i-a aruncat Sfântului Apostol Toma acoperământul ei, ca o dovadă concretă și de netăgăduit că ea se află cu sufletul și cu trupul, alături de Fiul ei, în împărăția lui Dumnezeu.

După ce a petrecut un timp cu ceilalți Apostoli, întărindu-se unii pe alții în credință, Sfântul Toma a revenit în India.

Ajungând el la Meliapor, le-a vorbit locuitorilor cetății despre Domnul Hristos, iar aceștia au crezut în El. Dorind să-l înalțe biserică lui Dumnezeu, au vrut să folosească pentru aceasta un lemn foarte mare, însă o mulțime mare de oameni nu a reușit să-l urnească din loc. Au adus atunci câțiva elefanți, dar nici aceștia nu au putut mișca lemnul. În această situație, Sfântul Toma s-a rugat lui Dumnezeu și, prinzând lemnul cel mare și

greu cu brâul său, l-a tras singur aproape doi kilometri, până la locul unde urma să fie ridicată biserica. Văzând această minune, cei care credeau deja în Domnul Hristos s-au întărit în credință, iar dintre păgâni mulți au cerut să fie botezați.

Pe când Sfântul Toma se afla într-o cetate, propovăduind cuvântul Evangheliei, din ispita vrăjmașului un preot idolatru și-a ucis singurul fiu și pentru a scăpa nepedepsit, a dat vina pe Apostol pentru uciderea tânărului. Auzind aceasta, locuitorii cetății au pus mâna pe Sfântul Toma, și l-au dus înaintea judecătorului. Apostolul a mărturisit că este acuzat pe nedrept, iar judecătorul a întrebat dacă se află în mulțime cineva care poate da mărturie despre nevinovăția străinului, însă nimeni nu i-a luat apărarea. Atunci Apostolul l-a rugat pe judecător să meargă împreună la locul unde era îngropat tânărul ucis, pentru a afla ce s-a petrecut cu el. Ducându-se cu toții la mormântul aceluia, Toma și-a ridicat ochii spre cer, și după ce s-a rugat lui Dumnezeu, a zis către cel mort: „În numele Domnului Iisus Hristos, îți poruncesc, tinere, să ne spui nouă cine te-a ucis?”. Și îndată mortul a grăit: „Tatăl meu m-a omorât”. Atunci mulțimile au exclamat: „Mare este Dumnezeul cel propovăduit de Toma!” și l-au eliberat pe Apostol. De spaimă, preotul idolatru a căzut singur în groapa săpată pentru Toma, care se afla lângă cea a fiului său, și a murit pe loc, iar mulți dintre cei ce erau de față au cerut să fie botezați de către Apostol.

După săvârșirea acestei minuni, Sfântul Toma s-a dus în hotarele Calamidiei, unde stăpînea regele Muzdie, și a început să-L propovăduiască pe Hristos, iar mulți dintre cei de acolo au îmbrățișat credința creștină. Printre cei care au crezut în Domnul Hristos se număra și o femeie de neam bun, cu numele de Sindichia. Aceasta era rudenie cu Migdonia, cumnata regelui, care auzind cele istorisite de Sindichia despre Apostolul Toma, i-a zis: „Vreau și eu să-l văd pe omul care vorbește despre

Dumnezeul cel adevărat și să-i ascult învățătura”. Sindichia i-a spus: „Dacă voiești într-adevăr să-l vezi și să-l asculți pe Apostolul lui Dumnezeu, schimbă-ți hainele și îmbracă-te ca o femeie din popor, pentru a nu fi recunoscută și apoi vino cu mine”. Migdonia a făcut precum i s-a cerut și mergând împreună cu Sindichia, l-au aflat pe Apostolul Toma în mijlocul unei mulțimi de oameni simpli și săraci, cărora acesta le vorbea despre Mântuitorul lumii. Alăturându-se și ele acelor oameni, ascultau învățăturile Sfântului despre Domnul Hristos, despre judecata Lui, precum și despre împărăția lui Dumnezeu și despre iad.

Auzind toate acestea, Migdonia a fost pătrunsă la inimă și a crezut în Domnul Hristos. Apoi, întorcându-se acasă, se gândea neîncetat la cuvintele Apostolului și vorbea despre Mântuitorul cu Sindichia, rudenia ei, și se aprindea cu mai multă dragoste către Fiul lui Dumnezeu întrupat. Iar din acel moment ea a început a se îndepărta de cei necredincioși, ca de niște vrăjmași ai lui Dumnezeu și s-a ferit de discuțiile lor, de ospete și de toate desfătările lumești. De asemenea, Migdonia nu mai voia să se apropie ca o soție de bărbatul ei, încât a ajuns să aibă mare supărare cu el. Carizie, soțul Migdoniei, era dregător la curtea regală și bun prieten al regelui Muzdie, pe care l-a rugat să o trimită pe regina Tertiana, sora Migdoniei, la aceasta, pentru a o îndupleca să nu se mai îndepărteze de el, ca soție. Regina s-a dus la sora ei și a întrebat-o pentru ce nu i se mai supune soțului. Migdonia i-a răspuns: „Pentru că este păgân și vrăjmaș al lui Dumnezeu, iar eu sunt roaba lui Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeu, și nu voiesc să fiu întinată de acest om necredincios și necurat”. Tertiana a vrut să afle și ea cine este Iisus Hristos, iar Migdonia i-a vorbit despre propovăduirea Sfântului Apostol Toma și a învățat-o despre adevărata credință în Dumnezeu. Voind să cunoască mai cu de-amănuntul învățătura Domnului Hristos, Tertiana a dorit să-l vadă pe Apostolul Toma și să-i

asculte propovăduirea. Sfătuindu-se cu Migdonia, regina a trimis în taină după Apostolul Toma, pe care l-a rugat să le vorbească despre Mântuitorul lumii. Ascultând cuvintele Apostolului, Tertiana a crezut în Iisus Hristos și cele două femei au cerut să fie botezate în numele Lui. După ce le-a curățat prin apa sfântului botez, Sfântul Toma le-a mai învățat să păzească poruncile lui Dumnezeu și să facă fapte bune. Iar ele, punând în inimile lor toate cele grăite de Apostol, au hotărât să-și închine întreaga viață lui Dumnezeu, trăind în curăție, fără să se mai apropie de bărbații lor, ca unii ce erau necredincioși.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, Sfântul Toma a tămăduit numeroși bolnavi și a săvârșit multe minuni în regatul lui Muzdie, încât tot mai mulți credeau în Domnul Hristos, nu numai din poporul cel simplu, ci și de la curtea regală. Chiar și unul dintre fiii regelui, pe nume Azan, a îmbrățișat credința creștină și a fost botezat de Apostolul Toma.

Întorcându-se de la Migdonia, regina Tertiana își petrecea zilele și nopțile în rugăciune și post și nu se mai pleca dorinței bărbatului ei. Atunci regele, mirându-se de schimbarea soției sale, i-a zis lui Carizie, prietenul său: „Voind să-ți dobândesc pe femeia ta, am pierdut-o și pe a mea, care este acum mai rea decât a ta”. Iar regele și Carizie au cercetat cu de-amănuntul, pentru a cunoaște pricina înstrăinării soțiilor lor, și au aflat că un străin, pe nume Toma, care propovăduia credința în Iisus Hristos, le-a întors pe cele două de la petrecerea împreună cu ei. De asemenea, au mai aflat că și Azan, fiul regelui, dar și multe dintre căpetenii și dintre slugile casei regale și din poporul cel simplu, în număr foarte mare, credeau în Domnul Hristos, datorită propovăduirii Apostolului Toma. Atunci regele s-a aprins de mânie asupra lui Toma și, prinzându-l, l-a aruncat în temniță.

Când Apostolul a fost adus înaintea regelui, pentru a fi judecat, acesta l-a întrebat: „Cine ești tu, rob sau liber?”, iar Toma

i-a răspuns: „Sunt robul Aceluia asupra căruia tu nu ai stăpânire”. Regele i-a zis: „Văd că ești rob viclean și, fugind de la stăpânul tău, ai venit pe pământul acesta ca să răzvrătești poporul și să ne întorci soțiile împotriva noastră. Spune-mi, deci, cine este stăpânul tău?”. Apostolul i-a răspuns: „Stăpânul meu este Domnul cerului și al pământului, Dumnezeu și Făcătorul a toată făptura, Care m-a trimis să propovăduiesc numele Lui cel sfânt și să-i întorc pe oameni de la rătăcirea lor”. Regele i-a zis: „Renunță la vorbele tale cele viclene, amăgitorule, și ascultă porunca mea: După cum, prin amăgire, ai îndepărtat soțiile noastre ca să nu se mai unească cu noi, tot așa să le întorci înapoi la noi! Căci de nu vei face aceasta, ca soțiile noastre să fie cu noi în dragostea și în unirea de mai înainte, te voi pedepsi cumplit”. Apostolul i-a răspuns: „Nu se cade ca roabele lui Hristos să se unească cu bogații cei fără de lege; nici nu este cu dreptate ca femeile cele credincioase să fie necinstite de păgâni și necredincioși”.

Auzind acestea, regele Muzdie a poruncit slujitorilor lui să aducă niște plăci de fier înroșite în foc și l-a silit pe Apostol să stea cu picioarele goale pe ele. Când plăcile au fost aduse, deodată a ieșit apă de sub ele și le-a răcit. După aceea Apostolul a fost aruncat într-un cuptor cu foc și lăsat acolo toată noaptea, însă a doua zi a ieșit de acolo viu și nevătămat. Atunci Carizie l-a sfătuit pe rege, zicându-i: „Poruncește străinului să se închine și să aducă jertfă Soarelui, zeul nostru, pentru că în acest chip se va mânia pe el Dumnezeuul lui, care îl păzește nevătămat”. La porunca regelui, Apostolul a fost dus înaintea idolului zeului Soare, pentru a i se închina, însă când Toma s-a rugat adevăratului Dumnezeu idolul s-a topit ca ceara în fața Apostolului. Văzând această minune, creștinii de la curtea regelui s-au bucurat și mulți dintre cei ce erau de față, care nu auziseră despre Domnul Hristos, au crezut în El. Atunci Muzdie, mâniindu-se mai tare, se gândea cum să-l piardă pe Toma, dar temându-se de popor și de slugile sale care

îmbrățișaseră credința creștină, a ieșit cu Apostolul din cetate, fiind urmat de ostașii săi, iar mulțimile adunate socoteau că regele vrea să vadă o minune săvârșită de el. După ce au mers împreună o bucată de drum, regele a puncit la cinci dintre ostași să-l ducă pe Toma în muntele din apropiere, unde să-l străpungă cu sulițele, iar el s-a dus în cetatea Axium. Azan, fiul regelui, și Sifor, un bărbat de neam bun, care și el fusese botezat de Apostol, înțelegând ceea ce avea să se întâmple, au alergat după Sfântul Toma și, ajungându-l din urmă, plângeau pentru el. Apostolul le-a cerut ostașilor să-i îngăduie să se roage, și înălțând rugăciuni către Dumnezeu, l-a hirotonit preot pe Sifor și diacon pe Azan, poruncindu-le să aibă grijă de cei din cetate care credeau în Domnul Hristos și să se sânguiască mereu să sporească numărul lor.

Ajungând în muntele despre care le poruncise regele, cei cinci ostași l-au străpuns toți deodată cu sulițele pe Sfântul Toma, care și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Sifor și Azan au plâns mult pentru Toma și i-au îngropat trupul cu mare cinste. Pe când cei doi ședeau lângă mormântul Apostolului și se tânguiau, acesta li s-a arătat, poruncindu-le să meargă în cetate și să întărească în credință pe cei ce credeau în Domnul Hristos. Împlinind porunca Sfântului Apostol Toma, învățătorul lor, Sifor și Azan s-au dus în cetate, i-au mângâiat pe creștinii de acolo pentru moartea Sfântului, și au purtat grijă cu înțelepciune de Biserica lui Hristos.

Regele Muzdie și Carizie au încercat în zadar să se apropie de Tertiana și Migdonia, soțiile lor, dar nu au reușit. Înțelegând că acestea nu vor să li se supună cu nici un chip, le-au lăsat să viețuiască după voia lor, iar ele și-au petrecut viața în post, rugăciune și fapte bune, slujind lui Dumnezeu ziua și noaptea, și aducând mult folos Bisericii prin viața lor cea îmbunătățită.

După câțiva ani de la martirizarea Sfântului Apostol Toma, un diavol a pus stăpânire pe unul dintre fiii lui Muzdie, chinându-l

cumplit, și nimeni nu putea să-l alunge. Regele s-a mâhnit pentru fiul său și a hotărât să caute și să găsească mormântul Sfântului Apostol Toma, pentru a lua un os din moaștele lui, pe care să-l lege de gâtul fiului său, ca să fugă demonul de la acesta, căci auzise că Sfântul Toma a izgonit mulțime de diavoli.

Când regele voia să facă acest lucru, Sfântul Toma i s-a arătat în vis, zicându-i: „Pe când eram în viață nu m-ai ascultat. Oare acum, cauți ajutor de la un mort? Dar dacă vei avea credință, Domnul meu Iisus Hristos îți va fi milostiv”.

Cuvintele Sfântului Apostol Toma l-au făcut pe rege să dorească și mai mult să-i găsească mormântul. Căutându-l în muntele de lângă cetate, unde le poruncise ostașilor să îl străpungă cu sulite, Muzdie a descoperit mormântul, dar moaștele sfântului nu le-a aflat îngropate acolo, pentru că unii creștini evlavioși din cetate le-au luat pe ascuns și le-au dus în Mesopotamia. Atunci regele a luat pământ din mormântul Apostolului și l-a pus pe pieptul fiului său, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, dacă îmi vei tămădui fiul, prin rugăciunile Apostolului Tău, Toma, eu voi crede în Tine”. Și îndată duhul cel necurat a ieșit din fiul său, care s-a făcut sănătos.

În urma acestei minuni Muzdie a crezut în Domnul Hristos și a fost botezat de preotul Sifor, împreună cu toți dregătorii săi.

Convertirea regelui a provocat mare bucurie între creștinii din regat, care au dărâmat toți idoli, ridicând biserici în locul vechilor temple păgâne, iar credința în Dumnezeu cel adevărat a sporit.

Pe locul în care a fost îngropat Sfântul Apostol Toma a fost ridicată o biserică închinată acestuia.

După botez regele s-a căit pentru păcatele sale și stăruia neconținut în rugăciuni, iar preotul Sifor le zicea tuturor: „Rugați-vă pentru regele nostru Muzdie, ca să câștige milă de la Domnul nostru Iisus Hristos și să primească iertare pentru păcatele sale”.

În călătoriile sale de răspândire a cuvântului lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Toma a parcurs în sens invers drumul străbătut de cei trei magi, Gașpar, Melchior și Baltazar, care au venit din Orientul Îndepărtat până în Betleemul Iudeii, pentru a se închina Pruncului Iisus, Căruia I-au adus daruri de aur, smirnă și tămâie.

Conform tradiției bisericești și informațiilor istorice, Sfântul Apostol Toma a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu până în insula Taprobana (Sri Lanka ori Sumatra de astăzi, ambele situate în Sud-Estul Indiei) și a fost martirizat la Calamina (Mylapore), lângă Madras, în India, la o distanță de aproximativ 5.000 de kilometri de Ierusalim, de unde și-a început activitatea de răspândire a cuvântului lui Dumnezeu în lume.

În India există și astăzi peștera în care Sfântul Toma și-a petrecut ultimii ani ai vieții, precum și stânca în care sunt imprimate urmele mâinii și ale piciorului Apostolului lui Hristos.

Muntele pe care a fost martirizat Sfântul Apostol Toma poartă numele de „Muntele Sfântului Toma”.

Tot în India există o cruce de piatră, despre care se spune că a fost cioplită de Sfântul Apostol Toma. Urmele de sânge de pe aceasta nu dispar niciodată, oricât ar fi spălată și curățată, iar în anumite momente crucea a sângerat în văzul tuturor celor de față.

Sfântul Apostol Toma este pomenit în calendarul creștin în ziua de 6 octombrie, când s-a mutat din această viață trecătoare în împărăția lui Dumnezeu, dar Biserica i-a dedicat și prima duminică după Paști, în care Domnul Hristos Cel înviat i s-a arătat și l-a invitat să-I atingă mâinile și coasta.

O parte din moaștele Sfântului Apostol Toma se păstrează la Mănăstirea Filotheu din Sfântul Munte Athos, alta în biserica închinată Sfântului Toma din Ortona, Italia, iar capul Apostolului

se găsește în Mănăstirea Sfântul Ioan Teologul din Insula Patmos, în Grecia.

În icoane, Sfântul Toma este reprezentat în genunchi sau în picioare, în fața Mântuitorului, Căruia îi atinge coasta. Întrucât Apostolul le-a zis lui Avan și Gondofores că este zidar, în anumite icoane este înfățișat cu o riglă și un echer în mână.

În evul mediu Sfântul Apostol Toma era considerat patronul arhitecților și al breslelor zidarilor și pietrarilor.

Sfântului Apostol Toma i-au fost atribuite mai multe cărți apocrife, în sensul că anumiți autori, care au trăit câteva secole mai târziu decât Apostolul lui Hristos, le-au pus în circulație sub numele lui, pentru ca acestea să se bucure de mai multă autoritate.

Cea mai cunoscută dintre aceste apocrife este „Evanghelia după Toma”. Textul acestei cărți a fost scris în limba greacă, în jurul anului 150. Din textul original s-a păstrat un fragment, care a fost descoperit la Oxyrhyncus, în Egiptul Superior. În anul 1945 a fost descoperită la Nag Hammadi, tot în Egipt, versiunea integrală a Evangheliei amintite, în traducere coptă. Această traducere a fost realizată în jurul anului 400.

Altă scriere atribuită Apostolului care a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în India este: „Cartea lui Toma Atletul”. Aceasta a fost descoperită în 1945, în colecția de scrieri gnostice de la Nag Hammadi, în Egiptul Superior. Existența acestei scrieri nu este atestată în literatura creștină primară. Data apariției acestei cărți este plasată în prima parte a secolului al IV-lea.

Aceluiași Apostol i-a fost atribuită și scrierea „Apocalipsa lui Toma”, care a fost descoperită în secolul al XX-lea, și care înainte era cunoscută doar fragmentar.

O altă carte apocrifă apărută sub numele Apostolului socotit necredincos este și „Evanghelia copilăriei după Toma”.

Prețuirea de care se bucură Sfântul Apostol Toma în lumea creștină o constatăm în aceea că anumite localități și insule îi poartă numele. Astfel, un oraș „Sfântul Toma” există, după cum era și firesc, în Bangalore, India, altul în Statul Dakota de Nord, din Statele Unite ale Americii, un oraș cu același nume întâlnim în provincia Ontario, din Canada, iar în Grecia există mai multe sate numite „Sfântul Toma”. O insulă din Marea Caraibelor, care aparține de Statele Unite ale Americii, se numește „Sfântul Toma”, iar la aproximativ 250 de kilometri de coasta de Vest a Africii, pe linia ecuatorului, în Golful Guineii, întâlnim insula Sao Tome (Sfântul Toma), fostă colonie portugheză, a cărei capitală poartă același nume.

De asemenea, mănăstiri închinat Sfântului Apostol Toma există în Kappadu (India), Dublin (Irlanda), Brno (Cehia), Oaxaca (Mexic) etc., numeroase biserici din întreaga lume îl au ca protetor pe acest Apostol și mulți creștini îi poartă numele.

Cunoscând faptele minunate ale Sfântului Apostol Toma, să îl avem ca model de viață creștină și să îl rugăm să mijlocească pentru noi înaintea Bunului Dumnezeu, pentru a ne ajuta să biruim ispitele și încercările vieții, ca să ajungem și noi în împărăția cerurilor.

Iubiți credincioși,

Am revenit cu drag în biserica dumneavoastră și mă bucur să văd că lucrările de pictură au avansat, că s-a amenajat parcare laterală și că s-a reușit asfaltarea drumului din fața bisericii. În toate aceste frumoase realizări se vede hărnicia Părintelui Paroh Ionuț Pop și jertfelnicia dumneavoastră, a credincioșilor din această parohie, pentru care vă felicit din inimă. Fiți convinși că dacă oferiți pentru Biserica lui Dumnezeu, mai mult sau mai puțin, fiecare după posibilități, nu faceți altceva decât să vă gătiți

un locaș în împărăția cerurilor, asemenea regelui Gondofornes, despre care v-am vorbit, cu deosebirea că dumneavoastră sunteți conștienți de importanța donațiilor pe care le faceți. Bunul Dumnezeu să vă răsplătească jertfa înșutit și înmiit, atât în această viață, cât și în veșnicie.

Întrucât familia Părintelui Paroh a sporit cu un membru, în continuare vom săvârși Taina Sfântului Botez pentru pruncul Bogdan Nicolae, al cărui cel de-al doilea prenume a fost preluat de la „Sfântul Nicolae”, ocrotitorul bisericii și al parohiei dumneavoastră.

În limba slavonă „Bogdan” înseamnă „darul lui Dumnezeu” sau „dăruit de Dumnezeu”, echivalentul lui „Teodor” din limba greacă, în timp ce „Nicolae” se traduce din grecește prin: „victoria poporului”. Dacă asociem cele două nume înțelegem că: „victoria poporului este darul lui Dumnezeu”.

Bunul Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni și să își reverse asupra dumneavoastră darurile Sale cele îmbelșugate.

Amin

**Preasfânta Fecioară Maria,
Născătoarea de Dumnezeu¹**

**Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și al Sfintei Fecioare Maria, ne reîntâlnim la rugăciune sfântă de praznicul „Adormirii Maicii Domnului” la Sfânta Mănăstire de la Strâmba, care are ca hram această sărbătoare. Importanța zilelor în care o prăznuim pe pururea Fecioara Maria este sporită pentru noi, românii, prin faptul că țara noastră este socotită „Grădina Maicii Domnului”.

Dragostea și cinstirea de care se bucură Sfânta Fecioară Maria în sânul poporului nostru se evidențiază în faptul că cel mai răspândit nume feminin din țara noastră este cel de Maria.

Evlavia deosebită pe care o au românii față de Maica Domnului și, în mod special, față de sărbătoarea închinată mutării ei din această viață, se observă cu prisosință în aceea că, în afara praznicului nașterii după trup a Domnului Hristos, căruia poporul nostru dreptmăritor i-a dedicat nenumărate colinde, nici unei alte sărbători din decursul anului bisericesc nu i-au fost consacrate atâtea pricesne ca praznicului „Adormirii Maicii Domnului”.

De asemenea, cinstea de care are parte Sfânta Fecioară Maria în poporul nostru se constată și în numărul mare de biserici și mănăstiri închinată „adormirii Maicii Domnului”, precum și în frecvența în număr foarte mare a credincioșilor la

¹ Cuvânt rostit în ziua de 15 august 2014 la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Strâmba.

mănăstirile care au acest hram, cu prilejul sărbătoririi acestuia, în special în Ardeal.

Dintre cele șapte mănăstiri și schituri ale Episcopiei noastre, patru au ca hram „adormirea Maicii Domnului”, iar cu ocazia acestui praznic le trec pragul cei mai mulți pelerini.

Ținând cont de rolul de excepție jucat de Sfânta Fecioară Maria în opera de răscumpărare a lumii, în sensul că ea a fost învrednicită de Dumnezeu să dea naștere Fiului Său făcut om, Sfinții Părinți ai Bisericii noastre au rânduit ca la finalul fiecărei ectenii de la sfintele slujbe să fie pomenită cu următoarea formulă: „Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”.

În cele ce urmează voi explica fiecare dintre apelativele atribuite de Biserică Maicii Domnului.

Primul dintre acestea este cel de: „Preasfânta”.

Îngerii din cer cântă cu glas neîncetat: „*Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Atotțiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!*” (Isaia 6,3). Cu toate că sfințenia este unul dintre atributele lui Dumnezeu, încă din Vechiul Testament Domnul le-a spus oamenilor: „*Sfințiți-vă și veți fi sfinți, pentru că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sunt sfânt*” (Levitic 11,44). Din acest îndemn înțelegem că Dumnezeu vrea să le împărtășească și oamenilor sfințenia, însă pentru aceasta ei sunt datori să Îi împlinească poruncile, ferindu-se de păcat și împlinind cât mai multe fapte bune, căci numai în acest mod ajung de la ființe create „după chipul” lui Dumnezeu să realizeze și „asemănarea” cu El.

Chipul lui Dumnezeu din om este un dar primit de sus, fără nici un merit din partea omului, care poate fi transfigurat prin fapte bune, dar și desfigurat prin păcat.

Conform Sfinților Părinți ai Bisericii, chipul lui Dumnezeu din om este asemănarea în potență, iar asemănarea cu Dumnezeu

este chipul în actualitate. La sfinți însă, chipul lui Dumnezeu și asemănarea cu El se identifică.

Prin strădanii proprii și printr-o conlucrare permanentă cu Dumnezeu, unii oameni au reușit să realizeze asemănarea cu Acesta și să devină sfinți. Întrucât sfințenia este atributul lui Dumnezeu, de care se împărtășesc și unii oameni, Biserica face o distincție clară între închinarea adusă lui Dumnezeu și cea de care au parte sfinții.

De asemenea, dintre toți sfinții Bisericii s-a remarcat Maica Domnului, care nu a primit numai anumite daruri de la Dumnezeu, ci ea s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, încât a ajuns să fie „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”. Nici un om, în afară de Sfânta Fecioară Maria, nu a ajuns să fie mai presus decât cetele îngerești, de aceea ea este „preasfântă”, iar închinarea adusă ei diferă de cinstirea de care au parte ceilalți sfinți ai Bisericii.

Astfel, pe sfinți îi cinstim sau îi venerăm, pe Maica Domnului o preacinstim sau o supravenerăm, iar pe Dumnezeu Îl adorăm.

Când vorbim despre cinstirea adusă sfinților noi trebuie să știm că nu îi venerăm pentru ei înșiși, de vreme ce sunt ființe create, căci în acest fel am cădea în greșeala păgânilor, „care s-au închinat și i-au slujit făpturii în locul Făcătorului” (Romani 1,25). Noi venerăm în sfinți darurile supranaturale pe care le-au primit de la Dumnezeu pentru vrednicia vieții lor. Astfel, cinstea acordată sfinților se îndreaptă și trece la slava lui Dumnezeu, Căruia sfinții I-au bineplăcut prin credința și viața îmbunătățită pe care au trăit-o. Într-o rugăciune a Bisericii adresată lui Dumnezeu se spune: „Cinstim pe sfinții Tăi, care sunt chipul și asemănarea Ta; iar pe ei cinstindu-i, pe Tine Te cinstim și Te mărim, ca pe chipul cel dintâi”.

În continuarea ecteniei Preasfânta Născătoare de Dumnezeu este numită: „curată”.

Neprihănirea Sfintei Fecioare Maria este dovada de necontestat a eforturilor ei susținute de a fi bineplăcută lui Dumnezeu.

La Bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a zis Sfintei Fecioare: *„Iată, vei lua în pântece și vei naște Fiu și numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta mare va fi și Fiul Celui-Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit».* Și a zis Maria către înger: *«Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?».* Și răspunzând îngerul, i-a zis: *«Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință»* (Luca 1,31-37).

Prin întrebarea adresată îngerului, Fecioara Maria arată că își păstrase curăția. Confirmarea acestui fapt o avem în atitudinea dreptului Iosif, despre care Sfântul evanghelist Matei relatează: *„Maria, mama lui Iisus, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt. Iar Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o dea în vileag, a vrut s-o lase pe ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt»* (Matei 1,18-20).

Pe lângă neprihănirea trupestă a Sfintei Fecioare Maria, despre care am vorbit deja, puritatea și candoarea ei sufletească sunt dovedite de faptul că ea nu și-a întemeiat o familie, ci s-a logodit cu dreptul Iosif, un om în vârstă, tocmai pentru a-și putea închina întreaga viață lui Dumnezeu.

Prin răspunsul dat Sfintei Fecioare Maria, Sfântul Arhanghel Gavriil a lămurit-o că nu trebuie să-și încalce hotărârea de a trăi în feciorie, pentru că zămisirea se va petrece prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei și prin umbrirea lui Dumnezeu, Celui Preaînalt, iar Cel ce se va naște din ea va fi Fiul lui Dumnezeu, nu copilul unui bărbat.

Înțelegând minunea lui Dumnezeu despre care vorbea arhanghelul, datorită căreia fecioria îi era neatinsă, „*Maria a zis: «Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!». Și îngerul a plecat de la dânsa»* (Luca 1,38).

Sfânta Fecioară Maria este cea mai neprihănită femeie care a trăit vreodată pe fața pământului. Să avem convingerea fermă că, dacă alta ar fi fost mai curată decât ea în istoria lumii, pe aceea ar fi ales-o Dumnezeu de Maică a Fiului Său întrupat.

Următorul apelativ atribuit Sfintei Fecioare Maria este cel de „preabinecuvântata”.

Ținând cont de nenumăratele virtuți ale Sfintei Fecioare Maria, și de planul Său de mântuire a lumii, Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Arhanghel Gavriil în casa Sfintei Fecioare din Nazaret, iar acesta i-a spus: „*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!*” (Luca 1,28). După ce a luat în pânțele, Sfânta Fecioară s-a dus la Elisabeta, rudenia sa. „*Iar când a auzit Elisabeta închinarea Mariei, a săltat pruncul în pânțele ei și s-a umplut Elisabeta de Duh Sfânt, și a strigat cu glas mare și a zis: «Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău!»*” (Luca 1,41,42). Din relatarea Sfântului evanghelist Luca remarcăm faptul că Elisabeta a numit-o „binecuvântată” pe Sfânta Fecioară Maria tot prin inspirația Duhului Sfânt.

În urma nașterii Fiului lui Dumnezeu ca om, Maica Domnului nu mai este doar binecuvântată, ci „preabinecuvântată”.

O altă însușire a Maicii Domnului pomenită în ecteniile Bisericii este cea de „mărită”.

În cadrul discuției purtate de Sfânta Fecioară Maria cu Elisabeta, pe când amândouă aveau în pânțece, Maica Domnului a afirmat: *„Mărește, suflete al meu, pe Domnul, și să se bucure duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că El a căutat spre smerenia roabei Sale; că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile; că mi-a făcut mie mărire Cel-Puternic”* (Luca 1,46-49). Sfânta Fecioară Maria era conștientă de faptul că prin zămislirea Fiului lui Dumnezeu în pânțele ei Domnul i-a făcut parte de mărire și a mărturisit că datorită smereniei a fost cercetată de Dumnezeu, motiv pentru care o vor ferici toate neamurile.

În continuare, Maica Domnului grăiește: *„Făcut-a faptă tare cu brațul Său, Domnul, risipit-a pe cei mândri în cugetul inimii lor; coborât-a pe cei puternici de pe tronuri și i-a înălțat pe cei smeriți”* (Luca 1,51-52). Prin aceste cuvinte Sfânta Fecioară Maria evidențiază importanța smereniei și arată cât de primejdioasă este mândria. Și Domnul Hristos a afirmat în acest sens *„că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța”* (Luca 14,11), pentru că *„Dumnezeu le stă împotrivă celor mândri, dar celor smeriți le dă har”* (Iacob 4,6).

Deși smerenia Maicii Domnului nu este menționată în ectenie, întrucât ea însăși a mărturisit că datorită acesteia i-a făcut Dumnezeu mărire, am considerat necesar să vorbesc și despre această importantă virtute a Sfintei Fecioare Maria.

În continuarea ecteniilor rosite în Biserică Maica Domnului este numită: „Stăpâna noastră”.

În Sfânta Scriptură citim că Dumnezeu este *„Stăpânul cerului și al pământului, Ziditorul apelor, Împăratul întregii făpturi”* (Iudita 9,12). Domnul Hristos a afirmat despre relația dintre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul făcut om: *„Toate*

câte le are Tatăl, ale Mele sunt” (Ioan 16,15). Întrucât Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, care este „*Stăpânul cerului și al pământului, Ziditorul apelor, Împăratul întregii făpturi*”, pe bună dreptate ea poate fi numită „*Stăpâna noastră*”.

Domnul nostru Iisus Hristos nu ne este Stăpân doar în calitate de Fiu al lui Dumnezeu, ci și de om, pentru că opera de răscumpărare a lumii a realizat-o ca Fiu al lui Dumnezeu întrupat.

În urma păcatului strămoșesc, toți urmașii protopărinților Adam și Eva au ajuns în robia diavolului, a păcatului și a morții, din care ne-a eliberat Domnul Hristos. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: „*Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Cel ce este întru voi, Cel pe care de la Dumnezeu Îl aveți și că voi nu sunteți ai voștri? Căci cu preț ați fost cumpărați!*” (I Corinteni 6,19-20). Sfântul Apostol Petru indică prețul răscumpărării noastre: „*Nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur ați fost răscumpărați din deșarta voastră viață moștenită de la părinți, ci cu sângele cel scump, ca al unui miel nevinovat și neprihănit, al lui Hristos*” (I Petru 1,18-19).

După cum orice rob este dator să-și slujească stăpânul, noi trebuie să împlinim poruncile Domnului Hristos, Care ne-a spus: „*Luați jugul Meu asupra voastră, că jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară*” (Matei 11,29-30).

Cea mai importantă calitate a Sfintei Fecioare Maria este aceea de „*Născătoare de Dumnezeu*”.

La Bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a zis Sfintei Fecioare Maria: „*Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema*” (Luca 1,35).

Confirmarea faptului că Sfânta Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu o avem în afirmația Elisabetei, care sub

inspirația Duhului Sfânt, i-a zis acesteia: „*De unde mie aceasta, să vină la mine maica Domnului meu?*” (Luca 1,43).

Sunt unii rătăciți de la dreapta credință care pretind că Maica Domnului nu este Născătoare de Dumnezeu. Astfel de oameni raționează că Sfânta Fecioară Maria a născut pe Iisus Hristos ca om, iar nu ca Dumnezeu. De vreme ce Fiul s-a născut ca Dumnezeu din veci din Tatăl, iar ca om s-a născut la plinirea vremii din Fecioara Maria, Maica Domnului nu poate fi numită Născătoare de Dumnezeu. Ținând cont și de faptul că omul nu-L poate naște pe Dumnezeu, în nici un caz Sfânta Fecioară nu este Născătoare de Dumnezeu.

Unor astfel de oameni Biserica le răspunde că Sfânta Fecioară Maria nu a născut firea omenească sau natura umană a lui Iisus Hristos. Leonid Uspensky a scris că „natura nu are existență proprie, ci apare întotdeauna personalizată. Așadar natura nu există decât prin persoane, și fiecare persoană își posedă natura pe deplin. Fiecare dintre persoanele Sfintei Treimi deține deplinătatea naturii dumnezeiești, așa cum fiecare persoană umană posedă plinătatea naturii umane. Natura este aceeași la toți oamenii, însă persoanele sunt nenumărate, fiecare dintre ele fiind unică și de neînlocuit”.

În momentul zămislirii în sânul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu și-a asumat în persoana Lui, alături de firea dumnezeiască, natura omenească luată din Sfânta Fecioară, iar El Se naște din Preacurata ca persoană, iar nu ca natură, pentru că întotdeauna natura este concretizată în ipostas. Astfel în Iisus Hristos sunt două naturi sau firi (cea dumnezeiască și cea omenească), dar o singură persoană, aceea a Fiului lui Dumnezeu făcut om, încât, pe drept cuvânt, Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu.

Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om pentru calitățile ei de excepție, însă inițiativa

acestui act grandios a aparținut lui Dumnezeu, realizarea lui fiind rodul conlucrării dintre Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria.

Cea din urmă însușire a Maicii Domnului pomenită în ectenie este „pururea fecioria” ei.

Aceasta se referă la faptul că ea a fost fecioară înainte de nașterea Pruncului Iisus, în timpul nașterii, precum și după naștere.

Până la bunavestire din Nazaret, meritul de a se fi păstrat curată și neprihănită este al Sfintei Fecioare Maria, însă din momentul zămislirii Fiului lui Dumnezeu în pântecele ei, pururea fecioria este lucrarea lui Dumnezeu.

Maica Domnului este singura fecioară din lume care a născut Fiu. Axionul Nașterii Domnului glăsuiește în acest sens: *„Străin lucru este mamelor fecioria, străină este și fecioarelor nașterea de fii. Iar întru tine, Născătoare de Dumnezeu, amândouă s-au rânduie. Pentru aceasta, toate semințiile pământului, pe tine, neîncetat te mărim”*.

Pururea fecioria Maicii Domnului a fost prorocită în Vechiul Testament. Profetul Isaia a scris în acest sens: *„Iată, fecioara va purta în pântece și va naște fiu și-L vor chema cu numele de Emanuel”* (Isaia 7,14), iar prorocul Iezechiel a scris și el: *„Și mi-a zis mie Domnul: «Ușa aceasta va fi încuiată; ea nu se va deschide și nici un om nu va trece prin ea, căci Domnul, Dumnezeul lui Israel, va intra printr-însa, și ea va fi încuiată»”* (Iezechiel 44,2).

În cartea Apocalipsei citim despre *„o femeie înveșmântată cu soarele; și sub picioarele ei, luna; și pe capul său, o cunună din douăsprezece stele”* (Apocalipsa 12,1). Sfinții Părinți ai Bisericii afirmă că aici este vorba despre Maica Domnului.

Pururea fecioria Maicii Domnului este reprezentată în icoanele Bisericii noastre prin cele trei stele de pe voalul sau maforionul Născătoarei de Dumnezeu, de deasupra frunții și de pe cei doi umeri.

În urma enumerării calităților Pururea Fecioarei Maria, pe care le-am explicat în cuvântul de astăzi, ecteniile Bisericii se încheie cu îndemnul făcut tuturor credincioșilor, ca pe Maica Domnului, „cu toți sfinții să o pomenim”.

Ținând cont de meritele personale de excepție ale Sfintei Fecioare Maria și de faptul că Fiul lui Dumnezeu întrupat, prin care s-a realizat opera de mântuire a lumii, S-a născut din pânțele ei preacurat, Maica Domnului a ajuns, în împărăția cerurilor, mai presus decât toți sfinții Bisericii și chiar decât puterile îngerești, lângă tronul Sfintei Treimi. Locul privilegiat ocupat de Maica Domnului în împărăția lui Dumnezeu a fost prorocit de psalmistul David, care s-a adresat în acest sens, în duh, Domnului Hristos: „*Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată*” (Psalmul 44,11).

De vreme ce toți sfinții o supravenerează pe Maica Domnului, iar acest act de preacinstire urcă la tronul Sfintei Treimi, noi, toți creștinii, suntem datori să o pomenim în rugăciunile noastre pe Pururea Fecioara Maria, adică să ne rugăm ei, dacă vrem ca și ea să ne pomenească în rugăciunile de mijlocire către Fiul său, Mântuitorul lumii și Dreptul Judecător, pentru că „*mult poate rugăciunea Maicii spre împlânzirea Stăpânului*”.

După ce am poposit asupra fiecăreia dintre însușirile Sfintei Fecioare Maria menționate în ecteniile Bisericii noastre, sunt dator să precizez faptul că ordinea în care acestea au fost așezate nu este una întâmplătoare, ci cea firească, în sensul că ele au o înlănțuire logică și cronologică, cele dintâi fiind o condiție pentru dobândirea celor de după ele. Aceste calități excepționale au implicat atât eforturi personale considerabile și permanente din partea Sfintei Fecioare, cât și o conlucrare strânsă cu Dumnezeu.

Văzând din pruncia Fecioarei Maria strădaniile neobosite ale acesteia de a viețui după voia Lui, Dumnezeu i-a oferit darul sfințeniei. Întrucât a fost învrednicită să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, Maica Domnului nu este doar sfântă, ci „Preasfântă”.

Curăția Sfintei Fecioare Maria, pomenită în ecteniile Bisericii, ne indică dorul ei nestins de sfințenie. Neprihănirea însă a fost însoțită de alte virtuți, asemenea celor ale fecioarelor înțelepte din pilda rostită de Domnul Hristos, care au intrat la nuntă cu mirele (Matei 25,1-12).

Datorită sfințeniei vieții și a purității Fecioarei Maria aceasta a ajuns să fie binecuvântată de Dumnezeu. În urma nașterii Fiului lui Dumnezeu ca om, Maica Domnului nu este doar binecuvântată, ci „preabinecuvântată”.

Numai pentru că a trăit o viață „preasfântă” și „curată”, și pentru că a fost „preabinecuvântată” de Dumnezeu, Fecioara Maria a ajuns să fie și „mărită” de Acesta.

Datorită însușirilor amintite în ectenie, dar și nenumăratelor ei virtuți nemenționate aici, Sfânta Fecioară Maria a fost învrednicită de Dumnezeu să-L nască pe Fiul Său.

Dintre ultimele trei calități ale Sfintei Fecioare Maria, pomenite în ecteniile Bisericii, una le-a generat pe celelalte două. Astfel, numai pentru că a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat Maica Domnului este „Stăpâna noastră” și tot datorită aceluiași fapt putem vorbi despre „pururea fecioria ei”.

Dacă în decursul vieții sale pământești Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, când s-a mutat în împărăția cerurilor cu sufletul și cu trupul, ea a fost îndumnezeită. Astfel, Domnul Hristos este Dumnezeu făcut om, iar Maica Domnului este primul om îndumnezeit.

Sfânta Fecioară Maria este exemplu vrednic de urmat pentru oamenii de toate vârstele. Pentru copii, fiindcă de

la vârsta de trei ani a crescut la templul din Ierusalim, fiind crescută și educată în frica lui Dumnezeu. Pentru tineri, căci anii adolescenței și ai tinereții i-a trăit în curăție, săvârșind numeroase fapte bune. Pentru oamenii în vârstă, fiindcă în ultimii ani ai vieții și-a sporit virtuțile, pregătindu-se tot mai intens pentru împărăția lui Dumnezeu.

Să urmăim, așadar, pilda vieții Sfintei Fecioare Maria, ferindu-ne de păcat și împlinind cât mai multe fapte bune, dar să ne și rugăm Maicii Domnului, pentru că ea are mai mare putere de mijlocire pe lângă Fiul Său decât oricare alt sfânt al Bisericii.

Bunul Dumnezeu și Măicuța Sfântă să vă răsplătească jertfa de a fi venit astăzi la Mănăstirea de la Strâmba și să vă poarte în permanență de grijă pe cărările vieții.

Îl felicit călduros pe părintele stareț Grighentie și pe ceilalți viețuitori ai mănăstirii pentru activitatea de excepție desfășurată, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să își reverse darurile Sale cele îmbelșugate asupra tuturor, atât în această viață, cât și în veșnicie.

Amin

Pilda samarineanului milostiv¹

**Distinse domnule rector Schoenauer,
stimați reprezentanți ai fundației „Diakonia”,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase Maici,
dragi invitați,**

Mă bucur nespus de mult să ne reîntâlnim la Neuendettelsau, în cadrul celei de a treia conferințe teologice organizate de Episcopia Sălajului în colaborare cu fundația Diakonia din Neuendettelsau, ale cărei baze le-a pus pastorul Wilhem Lohe în urmă cu 160 de ani.

În cuvântul meu de astăzi voi vorbi despre una dintre cele mai frumoase pilde pe care a rostit-o Domnul nostru Iisus Hristos, în care ne prezintă slujirea dezinteresată a semenilor. Atunci când un învățător de lege L-a întrebat pe Mântuitorul cine este aproapele său, Acesta a rostit parabola samarineanului milostiv, pe care o voi explica în cele ce urmează.

„Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon, și a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat, lăsându-l aproape mort” (Luca 10,30).

Domnul Hristos își începe parabola prin afirmația că un călător cobora de la Ierusalim la Ierihon. Omul pomenit aici întruchiează neamul omenesc.

¹ Conferință susținută în 7 octombrie 2014 la Neuendettelsau, Germania, în cadrul întâlnirii reprezentanților Episcopiei Sălajului cu cei ai fundației Diakonia din această localitate.

Ierusalimul este de peste trei mii de ani centrul vieții spirituale a iudeilor din întreaga lume, unde timp de câteva secole a dăinuit renumitul templu evreiesc construit de regele Solomon. Acest oraș se află la o altitudine medie de aproximativ 800 de metri deasupra nivelului mării. Ierihonul este unul dintre cele mai vechi cetăți din lume, fiind situat în apropierea Mării Moarte, apărută în urma pedepsei lui Dumnezeu pentru păcatele contra firii săvârșite de locuitorii orașelor Sodoma și Gomora, căci „*Domnul a făcut să plouă peste Sodoma și Gomora pucioasă și foc din cer, și a nimicit cetățile acestea și toată Câmpia și pe toți locuitorii cetăților și tot ce odrăslea din pământ*” (Facere 19,24-25). Ierihonul este situat la aproximativ 250 de metri sub nivelul mării, fiind orașul aflat la cea mai joasă altitudine din lume. De la Ierusalim la Ierihon se coboară atât din punct de vedere spiritual, cât și fizic.

În această pildă, Ierusalimul simbolizează grădina cea din Eden, din care au fost alungați protopărinții noștri Adam și Eva, în urma păcatului strămoșesc. Drumul spre Ierihon reprezintă lumea aceasta, iar călătoria ilustrează viața pământească a oamenilor.

Călătorul dintre cele două faimoase orașe ale evreilor a fost atacat de niște tâlhari, despuiat de haine, deci depozat de bunuri și agresat, apoi părăsit inconștient la marginea drumului, mai mult mort decât viu. Acest om reprezintă neamul omenesc, care în urma păcatului strămoșesc a fost dezbrăcat de slava pe care protopărinții Adam și Eva o aveau în grădina din Eden.

În Sfânta Scriptură citim că după ce a creat lumea, „*Dumnezeu a privit toate câte a făcut și iată că erau bune foarte*” (Facere 1,31), iar Adam și Eva „*erau amândoi goi și nu se rușinau*” (Facere 2, 25), pentru că „*erau îmbrăcați cu un acoperământ de lumină și slavă, așa cum poartă îngerii*”². Acest acoperământ constituia o împărtășire văzută și simțită de

² **Ellen G. White**, *Patriarhi și profeți*, traducere de D. Popa și D. Florea, Editura Viață și Sănătate, București, 2006, p. 34.

„harul, lumina și slava lui Dumnezeu”³, primite o dată cu tainica „sufflare de viață” (Facere 2,7).

După ce, la îndemnul diavolului, protopărinții au călcat porunca lui Dumnezeu și au mâncat din rodul pomului oprit, „amândurora li s-au deschis ochii și au cunoscut că erau goi; și au cusut frunze de smochin și și-au făcut acoperăminte. Iar când au auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin rai, în răcoarea serii, s-au ascuns Adam și femeia lui de la fața Domnului Dumnezeu printre pomii raiului. Și Domnul Dumnezeu l-a chemat pe Adam și i-a zis: «Adame, unde ești?». Acesta a răspuns: «Am auzit glasul Tău în rai și m-am temut, pentru că sunt gol, și m-am ascuns». Și i-a zis Dumnezeu: «Cine ți-a spus ție că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care Eu ți-am poruncit să nu mănânci?»” (Facere 3,7-11). Pierzând slava primită de la Dumnezeu la creare, Adam și Eva au constatat că erau goi trupește. Atunci „a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat” (Facere 3,21).

Prin căderea în păcat, din oameni duhovnicești, Adam și Eva au devenit trupești, iar hainele de piele reprezintă tocmai existența biologică, participarea omului „la viața animală”⁴, precum și mortalitatea. Aceste veșminte nu au însă doar un aspect negativ, ci arată și purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru menținerea omului în existență într-un spațiu străin și ostil naturii sale originare. Sfântul Ioan Gură de Aur spune, în acest sens, că Dumnezeu „și-a arătat marea Lui milă față de protopărinți și i-a miluit în căderea lor; căci văzându-i acoperiți de multă rușine

³ **Panayotis Nellas**, *Omul - animal îndumnezeit*, Studiu introductiv și traducere Diac. Ioan I. Ică Jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1994, pag. 30.

⁴ **Alain Besançon**, *Imaginea interzisă*, Traducere din franceză de Mona Antohi, Editura Humanitas, București, 1996, pag. 107.

și că nu știau ce să facă pentru a nu mai fi goi și urâți, le-a făcut îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat”⁵.

În Sfânta Scriptură citim că, atunci când Moise a urcat în Muntele Sinai pentru a primi de la Dumnezeu tablele legii, I-a cerut insistent să-I arate slava Sa. Domnul însă i-a răspuns: „*Eu Îmi voi trece slava pe dinaintea ta. Fața Mea însă nu vei putea s-o vezi, că nu poate omul să-Mi vadă fața și să trăiască. Iată, este un loc aici la Mine; șezi pe stâncă și când va trece slava Mea, Eu te voi pune în scobitura stâncii și cu mâna Mea te voi acoperi până ce voi trece; iar când Îmi voi lua mâna de pe tine, tu Îmi vei vedea spatele, dar fața Mea nu ți se va arăta! Și a stat Moise înaintea Domnului patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut. Și a scris pe table cuvintele legământului: cele zece porunci. Iar când s-a coborât Moise din munte, având în mâini cele două table ale legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el. Dar Aaron și toți bătrânii lui Israel, văzându-l pe Moise că are fața strălucitoare, s-au temut să se apropie de el. Atunci Moise i-a chemat și au venit la el Aaron și toate căpeteniile obștii și Moise a grăit cu ei. După aceea s-au apropiat de el toți fiii lui Israel, iar el le-a spus tot ce-i poruncise Domnul în Muntele Sinai. Și când a încetat să le mai vorbească, el și-a acoperit fața cu un văl. Și când intra Moise în fața Domnului ca să-i grăiască, atunci el își ridica vălul până când ieșea; iar la ieșire le spunea fiilor lui Israel cele ce-i poruncise Domnul. Fiii lui Israel vedeau că fața lui Moise strălucea; iar Moise își puneia iar vălul pe față până când intra din nou să vorbească cu Domnul” (Ieșire 33,19-23 și 34,28-35). Renumitul teolog sârb Iustin Popovici afirmă că*

⁵ **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Omilii la Facere*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, pag. 213.

întrucât „Moise a grăit cu Dumnezeu și a stat în ascultare de El, a luat chipul slavei lui Adam din rai, de aceea fața îi strălucea”⁶.

Tâlharii pomeniți în parabolă sunt diavolii, care sunt morți din punct de vedere spiritual și vor să îi atragă în moarte și pe oameni. Înțeleptul Solomon a afirmat că „Dumnezeu nu a făcut moartea, nici nu Se bucură de pieirea celor vii” (Înțelepciunea lui Solomon 1,13), iar Mântuitorul ne-a atras luarea aminte când a spus că „diavolul de la început a fost ucigător de oameni” (Ioan 8,44).

Rănile pricinuite de tâlhari călătorului sunt păcatele săvârșite de om la îndemnul diavolului, care îmbolnăvesc și mutilează ființa umană. Omul păcătos în loc să se asemene cu Dumnezeu, care l-a creat, și să se transfigureze, ia chipul ispitorului, ale cărui îndemnuri le-a urmat, și se desfigurează. Voi relata în acest sens un exemplu grăitor și renumit. Pe când Leonardo da Vinci picta cina cea de taină, căuta diferite modele pentru a reprezenta personajele din icoană. Pentru chipul Mântuitorului l-a ales pe Pietro Bandinelli, un tânăr care cânta în corul unei biserici din Roma și care nu doar că avea o înfățișare nobilă, pe care se puteau citi puritatea și bunătatea, dar acesta și trăia o viață bineplăcută lui Dumnezeu. După ce a lucrat câțiva ani la tabloul său, pictorul a căutat vreme îndelungată să găsească pe cineva cu un chip care să semene cu cel al lui Iuda Iscarioteanul. Într-o zi a întâlnit pe străzile Romei un cerșetor pe fața căruia patimile brăzdaseră urme adânci și i-a propus să-i fie model pentru apostolul vânzător. Auzind aceste cuvinte, cerșetorul a izbucnit în plâns, mărturisindu-i lui da Vinci că el este Pietro Bandinelli, care în urmă cu câțiva ani îi servise de model pentru

⁶ **Arhimandritul Iustin Popovici**, *Omul și Dumnezeul-om*, Studiu introductiv și traducere: Pr. prof. Ioan Ică și diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1997, p. 88.

chipul Mântuitorului. Păcatul îi transformase acestuia înfățișarea pură de odinioară într-una schimonosită.

Domnul Hristos relatează mai departe: *„Din întâmplare un preot cobora pe calea aceea și, văzându-l, a trecut pe alături. De asemenea și un levit, ajungând în acel loc și văzând, a trecut pe alături”* (Luca 10,31-32).

Preotul Vechiului Testament și levitul, rămași insensibili la necazul trecătorului căzut între tâlhari, reprezintă Legea Veche și pe slujitorii ei, care nu au fost în stare să îl mântuiască pe om din robia diavolului, păcatului și a morții și să îl împace cu Dumnezeu. Apostolul neamurilor a afirmat *„că dacă testamentul cel dintâi ar fi fost fără cusur, nu s-ar fi căutat loc pentru un al doilea”* (Evrei 8,7). Sfântul Evanghelist Ioan a scris și el *„că legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos”* (Ioan 1,17). Dovada faptului că Legea Veche a fost nedesăvârșită o avem în aceea că ea se limita la un singur popor, al cărui rol în istoria lumii a fost acela de a da naștere, din sânul său, Mântuitorului lumii și de a-I îmbrățișa învățătura. Astfel, Vechiul Testament a avut doar un caracter pregătitor, de *„călăuză spre Hristos”* (Galateni 3,24).

Văzând că evreii nu Îi acceptă învățătura, Domnul Hristos le-a atras luarea aminte încă din timpul activității Sale publice, zicându-le: *„Cel ce se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine. Adevăr vă spun vouă, că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob în împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”* (Luca 10,16 și Matei 8,11-12). După învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le*

să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi” (Matei 28,18-20 și Marcu 16,16). Astfel, în Vechiul Testament, poporul ales a pregătit prima venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, în calitate de Mântuitor al acesteia, pe când Sfânta Biserică, păstrătoarea învățaturii Noului Testament, are datoria de a pregăti toate popoarele pentru cea de-a doua venire a Fiului lui Dumnezeu în lume, de această dată în calitate de Judecător al acesteia.

Mântuitorul continuă relatarea: *„Iar un samarinean, mergând pe cale, a venit la el și, văzându-l, i s-a făcut milă, și, apropiindu-se, i-a legat rănile, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe asinul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el”* (Luca 10,33-34).

Domnul Hristos și-a ales cu mult tact personajul pozitiv din această parabolă, pentru că evreii îi desconsiderau pe samarineni. De unde provenea aceasta? În anul 933 î. d. Hr. o parte din poporul ales s-a rupt de regele Roboam, fiul lui Solomon, și a înființat Regatul de Nord, cu capitala la Samaria. Acest regat a fost invadat în anul 722 de asirienii conduși de regele Sargon al II-lea și desființat. Populația a fost dusă în exil pe întinsele teritorii ale Imperiului Asirian și împrăștiată printre neamurile păgâne de acolo, de unde nu s-a mai întors niciodată. În locul populației deportate au fost aduși păgâni din diverse locuri ale Imperiului Asirian. Puținii locuitori care au scăpat de exil s-au amestecat cu păgânii aduși aici și au fost repede asimilați. Astfel s-a născut poporul samarinean, cu care evreii din Regatul de Sud au fost permanent în conflict.

Cea mai gravă problemă a samarinenilor în relația lor cu evreii o constituia faptul că ei se considerau descendenți ai patriarhului Avraam și cu toate că erau politeiști, se socoteau păstrători ai legii lui Moise.

Iudeii socoteau că simpla întâlnire cu un samarinean este prilej de întinare, încât locuitorii din Galileea care călătoreau la Ierusalim nu apucau drumul drept, prin Samaria, ci traversau Iordanul și mergeau până la Ierihon, de unde treceau râul în Iudeea. Dacă totuși se întâmpla ca un evreu să fie nevoit să călătorească prin Samaria, la ieșirea din această provincie își scutura picioarele, pentru ca nici praful de aici să nu îi rămână pe încălțăminte. Astfel, înțelegem mirarea femeii samarinence de la fântâna lui Iacov, căreia Mântuitorul i-a cerut să-i dea apă să bea, și care L-a întrebat contrariată: *„Cum Tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă? Pentru că iudeii nu au amestec cu samarinenii”* (Ioan 4,9).

Samarineanul milostiv din parabolă este nimeni altul decât Fiul lui Dumnezeu care s-a făcut om pentru a mântui neamul omenesc din robia păcatului, pentru *„că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul”* (Ioan 3,16-17).

Abaterea samarineanului din drumul său pentru a se apleca asupra omului rănit ilustrează chenoza sau golirea Fiului lui Dumnezeu de slava din împărăția cerurilor pentru a Se face om, căci *„Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, Ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om”* (Filipeni 2,6-7).

Legarea rănilor celui agresat de tâlhari simbolizează asumarea de către Fiul lui Dumnezeu a firii umane celei căzute și restaurarea ei din interior, prin întrupare, viața de ascultare, moartea cu trupul pe cruce, învierea, înălțarea cu trupul la cer și șederea de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, prin care a dat celor ce

cred în El puterea de a birui toate uneltirile vrăjmașului, după cum El Însuși a mărturisit: *„Iar celor ce vor crede, aceste semne le vor urma: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână, și chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma; pe bolnavi își vor pune mâinile, și aceia se vor face bine”* (Marcu 16,17-18). Această capacitate de a birui puterea diavolului au dobândit-o ucenicii Mântuitorului încă din timpul activității Sale publice, căci după ce i-a trimis la propovăduire, *„s-au întors cei șaptezeci cu bucurie și I-au spus: «Doamne, și demonii ni se pleacă întru numele Tău». Și le-a zis: «Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma. Dar nu de aceasta să vă bucurați, că duhurile vi se pleacă, ci bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri»”* (Luca 10,17-20). Din cuvintele Domnului Hristos constatăm că orice dar sau talant oferit de Dumnezeu oamenilor în această viață este lipsit de finalitate dacă nu este folosit pentru dobândirea împărăției cerurilor.

Despre tămăduirea sau restaurarea firii umane celei căzute prin suferința Fiului lui Dumnezeu întrupat, a vorbit prorocul Isaia, zicând că Acesta *„era disprețuit și cel din urmă dintre oameni; om al durerilor și cunoscător al suferinței, unul înaintea căruia să-ți acoperi fața; disprețuit și nebăgat în seamă. Dar El a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat. Și noi Îl socoteam pedepsit, bătut și chinuit de Dumnezeu, dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănila Lui noi toți ne-am vindecat”* (Isaia 53,3-5). De asemenea, înaintea condamnării Domnului Hristos la moarte prin răstignire, *„Caiafa, care în anul acela era arhiereu, le-a zis evreilor: «Nu știți nimic; nici nu gândiți că de folos ne este să moară un om pentru popor, iar nu tot neamul să piară».* Dar pe aceasta n-a zis-o de la sine,

ci, fiind arhiereu al acelui an, a profețit că Iisus avea să moară pentru neam” (Ioan 11,49-51).

Untdelemnul turnat pe rănilor celui atacat de tâlhari preînchipuie ungerea cu Sfântul și Marele Mir din cadrul tainei mirungerii, dar și taina sfântului maslu, prin care cei bolnavi sufletește și trupește dobândesc vindecare, conform celor afirmate de Sfântul Iacob: *„Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii, și ei să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului; și rugăciunea credinței îl va mântui pe cel bolnav, și Domnul îl va ridica; și de va fi făcut păcate, i se vor ierta lui”* (Iacob 5,14-15).

Vinul din parabolă amintește de sângele euharistic al Domnului Hristos, care le-a spus evreilor: *„Adevăr, adevăr vă spun: Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua de apoi. Căci Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el. Așa cum Tatăl Cel-Viu M-a trimis pe Mine și Eu viez prin Tatăl, tot astfel cel ce Mă mănâncă pe Mine va via prin Mine. Aceasta este Pâinea Care S-a pogorât din cer; nu ca a părinților voștri care au mâncat mană și au murit: cel ce va mânca Pâinea aceasta, viu va fi în veac”* (Ioan 6,53-58).

Unii interpreți ai Sfintei Scripturi afirmă că asinul de care vorbește Domnul Hristos în această parabolă ar fi trupul Său, în care și-a asumat păcatele omenirii și prin care a ridicat firea noastră cea căzută, împăcând-o cu Dumnezeu Tatăl, fiindcă El era lipsit de păcat. Nu putem separa însă sufletul de trupul Mântuitorului în firea Sa umană, nici această natură de cea dumnezeiască în persoana cea unică a Fiului lui Dumnezeu întrupat, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, *„întru El locuiește trupește toată plinătatea dumnezeirii”* (Coloseni 2,9).

Dacă samarineanul milostiv din parabolă reprezintă persoana Domnului Hristos, asinul înfățișează lucrarea Acestuia.

Cu toate că în persoana Fiului lui Dumnezeu făcut om erau două firi, cea dumnezeiască și cea omenească, acestea aveau o singură lucrare, numită divino-umană sau teandrică, pentru că Domnul Hristos săvârșea cele dumnezeiești în trup, dar avea manifestările noastre mai presus de noi, precum nașterea din Fecioară, lipsa de păcat, grăirea cu puterea lui Dumnezeu, umblarea pe apă și cele asemenea. Prin trupul pătimitor din fire, a făcut arătată puterea dumnezeiască suprainfinită, căci lucra în chip unitar și prin fiecare din cele făcute de El manifesta deodată cu puterea dumnezeirii Sale, în chip nedespărțit, lucrarea trupului propriu. *„Nu lucra separat prin nici una din cele două firi, căci nu se putea separa ca ipostas unificator de nici una, ci adeverea prin fiecare pe cealaltă. Prin firea omenească o făcea vădită pe cea dumnezeiască, deși nu era nici un gol în firea omenească prin care să răzbească descoperită la vedere cea dumnezeiască”*⁷.

Casa de oaspeți pomenită de Mântuitorul este Biserica.

Îngrijirea primită în casa de oaspeți de către cel căzut între tâlhari din partea samarineanului milostiv ilustrează purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de oameni în Biserică, fiindcă așa cum a afirmat Sfântul Iacov, *„toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor”* (Iacob 1,17).

În încheierea parabolei, Mântuitorul spune: *„Iar a doua zi, scoțând doi dinari i-a dat gazdei și i-a zis: Ai grijă de el și, ce vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce, îți voi da”* (Luca 10,35).

⁷ **Sfântul Maxim Mărturisitorul**, *Ambigua*, Traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, p. 61, nota 17.

Deși samarineanul milostiv l-a îngrijit până a doua zi pe cel rănit, acesta nu și-a revenit, pentru că dacă o făcea, ar fi plecat la casa lui. Prin faptul că binefăcătorul i-a dat gazdei doi dinari pentru a purta în continuare de grijă celui suferind, avem dovada că acesta era tot inconștient. Observăm de aici că prin repetarea frecventă a păcatului acesta se întipărește în ființa noastră, prinzând rădăcini adânci, încât recuperarea omului pătimăș necesită eforturi mari și timp îndelungat. Voi prezenta un exemplu grăitor în acest sens. Într-o familie trăia un băiat foarte rău. După ce acesta a crescut, ca să îl dezvețe de năravul său, tatăl acestuia a început să bată câte un cui într-o ușă pentru fiecare faptă rea a tânărului, iar seara îl ducea să îi arate ușa. Sătul să vadă cum de la o zi la alta cuiele se tot înmulțeau, încât aproape nu mai aveau loc în ușă, tânărul și-a împuținat răutățile, iar de la o vreme s-a cumișit. Văzând tatăl băiatului că acesta și-a venit în fire și s-a cumișit, i-a spus că pentru fiecare faptă bună pe care o va săvârși poate să scoată câte un cui din ușă, ceea ce tânărul a și făcut. După o vreme toate cuiele din ușă au fost scoase, iar tânărul, plin de satisfacție, și-a dus tatăl să îi arate ușa, iar acesta i-a zis: „Fiule, în ultimul timp te-ai purtat bine, însă privește câte găuri sunt în această ușă, care niciodată nu va mai fi ca atunci când era nouă. Dacă înfiți într-un om un cuiș și îl scoți imediat, va rămâne o rană. Indiferent cât de mult îți regreți fapta, chiar și după ce rana se va vindeca, va rămâne pentru totdeauna o cicatrice”.

La fel se întâmplă și în viața duhovnicească. De câte ori omul săvârșește un păcat acesta se imprimă în ființa lui și o degradează. De aceea, cei care consideră că prin simpla mărturisire a păcatelor scapă definitiv de ele se înșală. Prin spovedanie penitentul primește dezlegare și iertare de păcate, însă cu amintirea păcatelor și cu obișnuința de a păcătui trebuie să lupte timp îndelungat, poate chiar întreaga viață. Din viața Sfintei Maria Egipteanca aflăm că după ce aceasta s-a retras în pustie a

luptat timp de șaptesprezece ani cu patimile ca și cu niște fiare sălbatice, până le-a biruit.

De asemenea, din faptul că samarineanul i-a dat gazdei casei de oaspeți doi dinari pentru a se îngriji de cel suferind înțelegem că omul împătimit nu își poate purta singur de grijă din punct de vedere duhovnicesc, nu se poate ridica de unul singur din patima care îl stăpânește, ci are nevoie de ajutorul altcuiva. Din acest motiv Sfântul Iacob a scris: *„Mărturișiți-vă așadar unul altuia păcatele și rugați-vă unul pentru altul, ca să vă vindecați, căci mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului”* (Iacob 5,16-17). Nu oricine însă are puterea de a ierta păcatele, ci numai Sfinții Apostoli și succesorii acestora, cărora Domnul Hristos le-a spus: *„Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: «Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi»”* (Ioan 20,21-23).

Cei doi dinari din parabolă reprezintă Vechiul și Noul Testament, pentru că ambele au jucat un rol în opera de răscumpărare a lumii. Domnul Hristos le-a și spus evreilor: *„Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau profeții; n-am venit să stric, ci să împlinesc”* (Matei 5,17), iar Sfântul Pavel, vorbind despre Legea Veche, a afirmat că *„sfârșitul Legii este Hristos, spre îndreptarea a tot celui ce crede”* (Romani 10, 4).

Plecarea samarineanului de la casa de oaspeți arată că prin înălțarea cu trupul la cer Domnul Hristos și-a încheiat misiunea pe pământ, însă aceasta va fi continuată de Sfinții Apostoli, de cei șaptezeci de ucenici, precum și de urmașii lor, cât va exista lumea, de vreme ce, după învierea Sa din morți, Mântuitorul le-a spus Sfinților Apostoli, și prin ei, succesorilor acestora: *„Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului”* (Matei 28,20).

Gazda casei de oaspeți din parabola rostită de Domnul Hristos îi reprezintă pe slujitorii Bisericii.

În faptul că hangiuul a fost plătit pentru munca sa avem dovada că slujitorii Bisericii trebuie să trăiască de la altar, după cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel: *„Cine slujește vreodată în oaste cu solda lui? Cine sădește vie și nu mănâncă din roada ei? Sau cine paște o turmă și nu mănâncă din laptele turmei? Oare după judecata omenească spun eu acestea? Oare nu și legea le spune? Că scris este în legea lui Moise: Să nu legi gura bouului care treieră. Oare de boi Se îngrijește Dumnezeu, sau chiar de dragul nostru o spune? Că de dragul nostru s-a scris: Cel ce ară trebuie să are cu nădejde, și cel ce treieră trebuie să treiere cu nădejdea că-și va avea partea lui. Dacă noi am semănat la voi pe cele duhovnicești, mare lucru este oare dacă pe cele pământești ale voastre le vom secera? Oare nu știți că cei ce săvârșesc cele sfinte mănâncă de la templu? Că cei care-i slujesc altarului, de la altar au parte? În același chip și Domnul le-a poruncit celor ce propovăduiesc Evanghelia, ca din Evanghelie să trăiască”* (I Corinteni 9,7-11 și 13-14). În același timp însă, Sfântul Apostol Petru le atrage luarea aminte slujitorilor Bisericii: *„Păstoriți turma lui Dumnezeu ce vi s-a dat în seamă, veghind asupra ei nu de nevoie, ci de bunăvoie, după Dumnezeu, nu pentru câștig rușinos, ci din tragere de inimă, nu ca și cum ați fi stăpânii celor ce v-au căzut la sorți, ci voi făcându-vă pilde ale turmei”* (I Petru 5,2-3).

Promisiunea făcută de samarinean hangiuului că la revenirea sa îi va achita celelalte cheltuieli necesare îngrijirii omului căzut între tâlhari reprezintă făgăduința Fiului lui Dumnezeu către slujitorii Bisericii că la cea de-a doua Sa venire în lume îi va răsplăti pentru împlinirea misiunii preoțești. Despre aceasta Sfântul Apostol Petru le-a scris slujitorilor sfintelor altare: *„Iar când Se va arăta Mai-Marele păstorilor, veți primi cununa cea neveștejită a măririi”* (I Petru 5,4).

În cadrul Sfintei Liturghii, în care este sfințit sau hirotonit un nou preot, după prefacerea cinstitelor daruri în trupul și

sângele Domnului Hristos, arhiereul îi încredințează noului hirotonit trupul Domnului sau agnețul, zicându-i: „*Primește acest Odor și-L păstrează pe el până la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos, când are să-L ceară de la tine*”. De vreme ce Biserica este trupul tainic al Mântuitorului, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel: „*Noi, cei mulți, un trup suntem în Hristos, și fiecare ne suntem mădulare unii altora*” (Romani 12,4-5), noului hirotonit i se încredințează, de fapt, turma cuvântătoare pe seama căreia a primit sfânta taină a preoției. Prin cuvintele sale, arhiereul îl responsabilizează pe noul hirotonit de grija față de păstoriții sau fiii săi duhovnicești, pentru ale căror suflute va avea de dat seamă în fața Domnului Hristos, Marele Arhiereu, la judecata de apoi.

Prin pilda samarineanului milostiv Domnul Hristos îi învață pe toți cei ce cred în El să aibă milă față de aproapele aflat în nevoi, indiferent de neamul din care acesta face parte sau de convingerile lui religioase, pentru că nici samarineanul nu aparținea aceluiași popor ca evreul căzut între tâlhari, nici nu împărțăsea aceeași credință, însă a făcut milă cu el. De asemenea, atunci când oferim cuiva un ajutor, nu trebuie să ținem cont de starea lui morală, pentru că nici Dumnezeu, la plinirea vremii, nu a trimis pe Fiul Său în lume să ne mântuiască pentru că noi am fi meritat, ci Și-a arătat „*iubirea față de noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi pe când noi eram încă păcătoși*” (Romani 5,8).

Nu găsesc altă încheiere mai potrivită pentru cuvântul meu decât să adresez tuturor celor de față îndemnul Domnului Hristos făcut învățătorului de Lege, după ce a rostit pilda samarineanului milostiv: „*Mergi de fă și tu asemenea!*” (Luca 10,37).

Vă mulțumesc.

Icoana, caracteristică a spiritualității ortodoxe¹

„Spiritualitatea creștină este conținutul credinței experimentat în trăirea lui vie”². Bogăția și frumusețea neasemănată a spiritualității ortodoxe le constatăm din nenumăratele ei particularități. Una dintre acestea este și icoana. „În sensul cel mai restrâns al cuvântului, icoana este reprezentarea picturală a unui personaj sfânt sau a unei scene sfinte, făcută de obicei pe o bucată de lemn, pânză, metal, hârtie sau sticlă, ori chiar pe zidul bisericii”³. „Icoana indică coborârea lui Dumnezeu în lume și participarea omului la viața dumnezeiască”⁴, de aceea „arta iconografică, fiind pusă în slujba lui Dumnezeu, nu este o artă ca oricare alta”⁵.

„Unii occidentali văd în icoană o operă de artă, pe care o apreciază pentru înalta ei valoare estetică, dar prin aceasta reduc icoana la nivelul unui tablou religios - în sensul romano-catolic - ceea ce ea nu este, de fapt. O asemenea confuzie implică însăși negarea specificității ei”⁶. „Alții găsesc în icoană

¹ Acest cuvânt a fost publicat în volumul „Biserica în misiune; Patriarhia Română la ceas aniversar”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 2005, pp. 264-277.

² **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 5.

³ **Pr. Prof. Ene Braniște**, *Teologia icoanelor*, «Studii Teologice», 1952, p. 178.

⁴ **Leonid Uspensky**, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994, p. 115.

⁵ **Ibidem**, p. 23.

⁶ **Michel Quenot**, *Icoana fereastră spre Absolut*, Traducere, prefață și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 11.

o savoare exotică sau simt o irezistibilă atracție pentru icoană, cu toate că nu-și explică de unde provine ea”⁷. „A reduce icoana la nivelul unei opere de artă înseamnă a o goli de funcția ei primordială. «Teologie în imagini», ea anunță prin culori și face ceea ce Evanghelia proclamă prin cuvânt. Icoana este, așadar, unul din aspectele revelației divine și ale comuniunii noastre cu Dumnezeu. Credincioșii ortodocși adunați într-o biserică pentru Liturghie stabilesc legătura cu Biserica cerească prin intermediul rugăciunilor liturgice și al icoanelor”⁸.

„Importanța icoanei în Ortodoxie se vede din aceea că nu există rit liturgic fără icoană”⁹. „Așa cum nu se poate săvârși Sfânta Liturghie fără rugăciuni, la fel nu se poate săvârși fără icoane. Dacă în mod excepțional ea se săvârșește într-un alt loc decât în biserică, trebuie să existe cel puțin un antimis, pe care este zugrăvită înmormântarea Domnului Hristos, o icoană a Mântuitorului și una a Maicii Domnului, spre care privesc credincioșii”¹⁰.

„Icoana, obiect de cult și operă de artă, este specifică religiei creștine, și mai precis, Bisericii Ortodoxe. De altfel, numai în Biserica Ortodoxă se poate vorbi de un cult al icoanelor. Dacă iudaismul a fost considerat o religie a cuvântului (prin care Dumnezeu a vorbit poporului ales, l-a educat și l-a pregătit pentru venirea lui Mesia), iar elenismul o religie a imaginii (religie în care, neexistând o revelație supranaturală, cultura cu elementele ei vizuale a prevalat asupra religiei), creștinismul este deodată o religie a Cuvântului întrupat și a imaginii; este deodată cult și cultură”¹¹. „În elenism, văzul predomină asupra auzului, pe când

⁷ **Ibidem**, p. 9.

⁸ **Ibidem**, pp. 10-11.

⁹ **Pr. Asist. Dr. Nicolae Dură**, *Teologia icoanelor, în lumina tradiției dogmatice și canonice ortodoxe*, «Ortodoxia», Nr. 1/1982, p. 62.

¹⁰ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Op. cit.*, p. 67.

¹¹ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 5.

la evrei primează acesta din urmă. Israel este poporul cuvântului și al ascultatului. Însă acel «*Ascultă Israele!*» (Deuteronom 4,1; 5,1; 6,3 ș. a.), face loc în textele scripturistice mesianice lui «*Ridică ochii și vezi!*» (Facere 13,14; Isaia 60,4), pregătind poporul pentru primirea revelației dumnezeiești atât prin auzire, cât și prin vedere¹², ceea ce se va întâmpla în Noul Testament, unde Dumnezeu nu va grăi de undeva de la distanță, ci va fi văzut și auzit de oameni. Văzul nu ia însă locul auzului, ci cele două sunt complementare. „Ceea ce cuvântul spune, imaginea ne arată în tăcere, ceea ce am auzit spunându-se, am văzut», afirmă Părinții celui de-al șaptelea sinod ecumenic¹³.

„Cuvântul prin care Dumnezeu vorbea poporului evreu în Vechiul Testament a venit în istorie și lumea a văzut slava Lui, «*slavă ca a Unuia-născut din Tatăl, plin de har și de adevăr*» (Ioan 1,14). Mesajul lui Hristos se adresează astfel întregii personalități umane. Toate facultățile persoanei sunt solicitate spre receptarea mesajului dumnezeiesc. Văzul, auzul, inima, puterea de judecată, toate concură la receptarea nefragmentară a aceluiași adevăr. Apostolii au propovăduit adevărul (Hristos) pe care l-au auzit prin cuvânt, l-au văzut cu ochii lor, l-au atins cu mâinile lor, l-au contemplat în toată frumusețea Cuvântului vieții (I Ioan 1)»¹⁴.

„Spre deosebire de Vechiul Testament, unde Dumnezeu era nevăzut și numai auzit, în Hristos, Dumnezeu s-a văzut în trup, a dobândit o figură vizibilă și, ca atare, reprezentabilă iconografic¹⁵. Astfel, „tot ceea ce aduce cuvântul evanghelic

¹² **Paul Evdochimov**, *Arta icoanei o teologie a frumuseții*, Traducere de Grigore Moga și Petru Moga, Editura Meridiane, 1992, p. 35.

¹³ **Ibidem**, p. 11.

¹⁴ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 5.

¹⁵ **Sfântul Teodor Studitul**, *Iisus Hristos prototip al icoanei Sale*, Studiu introductiv și traducere de Diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994, p. 21.

prin propovăduire la auz, aceea înfățișează și arată pictura în mod tăcut ochilor”¹⁶.

„Sfântul Teodor Studitul afirmă că asemenea icoanei Mântuitorului, Evanghelia este o icoană verbală, pentru că icoana Domnului Hristos nu este altceva decât cuvântul dumnezeiesc văzut, care ne conduce la credința în Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos”¹⁷. „Imaginile sfinte și Evanghelia, amândouă sunt expresii ale inexprimabilului, devenite posibile grație revelării lui Dumnezeu, a cărei împlinire a fost întruparea Fiului lui Dumnezeu”¹⁸. „Așa cum Domnul Hristos nu a poruncit nicăieri să scriem nici măcar cel mai neînsemnat cuvânt despre El și activitatea Lui, însă chipul Său a fost conturat de Sfinții Săi Apostoli și păstrat până astăzi, tot așa, ceea ce este reprezentat pe de o parte cu cerneală și hârtie, este reprezentat în icoană prin diverse culori sau printr-un alt material”¹⁹. „În ochii Bisericii, icoana nu este o artă care ilustrează Sfânta Scriptură; ea este un limbaj care îi corespunde, care îi este echivalent, corespunzând nu literei biblice și nici cărții ca obiect, ci propovăduirii evanghelice, adică tocmai cuprinsului Sfintei Scripturi, sensului ei, așa cum se întâmplă cu textele liturgice. De aceea în Biserică, icoana are același rol ca și Sfânta Scriptură, întrunind aceeași semnificație liturgică, dogmatică și educativă”²⁰.

„Pentru Părinții celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 787, icoana stă pe aceeași treaptă cu Sfânta

¹⁶ **Pr. Dr. Sabin Verzan**, *Sfânta Scriptură, temei, izvor și reflectare în pictura bisericească*, «Studii Teologice», Nr. 1-2, 1992, pp. 34-35.

¹⁷ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 31.

¹⁸ **Pr. Nikolai Ozolin**, *Chipul lui Dumnezeu, chipul omului*, Studii de iconologie și arhitectură bisericească, traducere de Gabriela Ciubuc, Editura Anastasia, 1998, p. 153.

¹⁹ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 31.

²⁰ **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 94.

Evanghelie. Prin contemplarea icoanei, credincioșii ajung, la fel ca și prin ascultarea cuvântului, la întărirea credinței”²¹. „Cuvântul Evangheliei și icoana ne descriu istoria mântuirii noastre în Hristos, căci ceea ce Evanghelia relatează în cuvinte, același lucru îl reprezintă icoana prin culori. Astfel, a auzi și a vedea merg împreună și amândouă sunt conforme cu voința lui Dumnezeu. Scenele din viața și activitatea publică a Domnului nostru Iisus Hristos, icoanele și viețile sfinților pictate pe pereții bisericilor, ne aduc aminte despre istoria mântuirii noastre și ne îndeamnă la imitarea sfinților zugrăviți în icoane, ceea ce ne conduce spre același scop, ca și propovăduirea prin cuvântul Sfintei Scripturi. Cele auzite cu urechile prin citire se transmit duhului și când vedem același lucru în icoană, tot în același fel ne luminăm sufletește. Prin două lucruri așezate împreună, și anume citirea și reprezentarea iconografică, câștigăm o singură cunoaștere: aceea că ne amintim de cele întâmplate”²².

„Pentru Biserica Ortodoxă, imaginea, asemenea cuvântului, este un limbaj care-i exprimă dogmele și învățătura. Prin aceste două mijloace, care se însoțesc unul pe celălalt și se completează reciproc, dobândim cunoașterea acelorași realități”²³. Sfinții Părinți ne învață că „așa cum venerăm Evanghelia și icoana este obiectul venerării noastre. Prin urmare, suntem datori să venerăm în mod egal imaginea vizuală și cea verbală a Mântuitorului Hristos”²⁴.

²¹ **Pr. Lect. Dr. Nicolae Chifăr**, *Icoana - teologie în culori și expresie a realității întrupării lui Hristos*, «Teologie și viață», Nr. 10-12, 1995, p. 117.

²² **Ibidem**, p. 116.

²³ **Pr. Nikolai Ozolin**, *Op. cit.*, p. 124.

²⁴ **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 93. Aceeași idee o regăsim și la **Nikolai Ozolin**, *Iconografia ortodoxă a Cincizecimii*, Traducere de Vasile Manea, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2002, pp. 29-38.

„Icoana există mai întâi pentru că nu putem avea întotdeauna în fața ochilor originalul (pe Domnul Hristos, pe Maica Domnului sau pe sfinții Bisericii) și de aceea trebuie să ne mulțumim cu copia sau imaginea”²⁵. „În al doilea rând, ea este cerută de insuficiențele firii omenești: fiind o ființă limitată în timp și spațiu, omul nu poate avea o cunoștință directă a celor nevăzute, nici a celor trecute, a celor viitoare sau a celor depărtate în spațiu”²⁶. „Din pricina acestor insuficiențe de cunoaștere a fost descoperită icoana, care servește la ghidarea cunoștinței și la revelarea și arătarea celor ascunse”²⁷. „De asemenea, omul este înclinat din fire să-și reprezinte în chip perceptibil (intuitiv) sau sub forme văzute, pe cele nevăzute, sau lucrurile care nu cad sub simțuri. Nevoia de a avea în față o icoană, decurge din caracterul concret al sentimentului religios, care adesea nu se mulțumește cu o simplă contemplație spirituală și care caută să se apropie de Dumnezeu în chip nemijlocit. Lucru firesc, căci omul se compune din suflet și trup, deci el vrea să vadă, să atingă cu degetul, să sărute cu buzele. El vrea să-și umple ochii sufletului cu misterul care îl înconjoară”²⁸. „Din acest punct de vedere, icoana reprezintă modul cel mai bun de înțelegere a raportului transcendent - immanent, într-o formă cât mai mulțumitoare și mai eficace. Ea constituie o îmbinare armonioasă între sacru și profan sub forma unei așa numite «identități în diferență», adică într-o formă materială ea exprimă realități ce trec dincolo de materie, depășind-o. Însăși materia din care este făcută icoana, primește

²⁵ **Pr. Prof. Ene Braniște**, *Art. cit.*, p. 181.

²⁶ **Ibidem**.

²⁷ **Sfântul Ioan Damaschin**, *Cultul Sfințelor icoane - Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, Traducere din limba greacă, introducere și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 19.

²⁸ **Pr. Prof. Ene Braniște**, *Art. cit.*, p. 181.

prin acțiunea harului dumnezeiesc, de la slujba de sfințire a acesteia, o anume transparență”²⁹.

„La baza icoanei stă credința într-un plan mai presus de natură și voința de a trece peste natură, de a intra în legătură cu transcendența divină. Icoana nu identifică planul naturii cu planul divin, ci le deosebește cu desăvârșire. Închinătorul icoanei se referă totdeauna la o realitate de dincolo de icoană. Închinarea adusă icoanei trece la prototipul zugrăvit în ea”³⁰.

„Părinții sinodului VII ecumenic au afirmat că închinarea acordată icoanei trece, urcă la persoana reprezentată sau la prototip, la modelul viu al ei”³¹. „Cel ce venerează icoana, venerează persoana pe care aceasta o înfățișează”³², „iar nu materia ei”³³. „Închinarea nu se aduce substanței icoanei, căci acesta este un lucru absurd și idolatru, propriu celor ce adoră creatura în locul Creatorului, ci ea se aduce lui Hristos Cel închinat în icoana lui Hristos, materia icoanei rămânând cu totul în afara comuniunii de închinare cu Hristos Cel închinat în ea prin asemănare, ceea ce este propriu ipostasului lui Hristos, care este separat de materie, chiar dacă se vede în ea”³⁴.

²⁹ **Dumitru Megheșan**, *Rugăciune și umanism*, Biblioteca revistei Familia, Oradea, 1996, p. 130.

³⁰ **Pr. prof. D. Stăniloae**, *Idolul ca chip al naturii divinizate și icoana ca fereastră spre transcendența dumnezeiască*, «Ortodoxia», Nr. 1/1982, p. 17.

³¹ **Pr. Prof. Dumitru Stăniloae**, *Icoanele în cultul ortodox*, «Ortodoxia», Nr. 3, 1978, pp. 481-482.

³² **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 95. Aceeași idee o regăsim și la: **Christoph Schönborn**, *Icoana lui Hristos - o introducere teologică*, Traducere și prefață Pr. dr. Vasile Răducă, Anastasia, 1996, pp. 157-159; **Pr. Lect. Dr. Nicolae Chifăr**, *Art. cit.*, p. 114; **Pr. Serghei Bulgakov**, *Icoana și cinstirea sfințelor icoane*, Traducere de Ieromonah Paulin Lecca, Anastasia, 2000, p. 32 și **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 28.

³³ **Sfântul Teodor Studitul**, *Op. cit.*, p. 26.

³⁴ **Ibidem**, pp. 188-189 și **Pr. Prof. Dumitru Stăniloae**, *Icoanele...*, p. 485.

„În sfintele icoane nu este cinstit semnificantul în calitate de materie, ci semnificatul reprezentat. Legătura dintre icoană și prototipul său nu este așadar, deloc tributară identității lor. Această legătură decurge mai degrabă din reprezentarea persoanei al cărei nume este de altfel, înscris pe icoană, așa încât cinstea acordată icoanei merge la modelul ei”³⁵.

„Când credinciosul se roagă în fața icoanei Mântuitorului, nu se roagă ei, ci Domnului Hristos. Privind la ea, privirea lui se îndreaptă spiritual spre Mântuitorul, așa cum mama privind fotografia fiului ei, vorbește cu el, deși ea nu confundă fotografia fiului ei cu fiul însuși aflat departe. Ea uită de fotografie, așa cum credinciosul uită de icoană. Mama zâmbește fiului, iar credinciosul se roagă Domnului Hristos, stând în fața icoanei Lui și privind la ea. Icoana și prototipul sunt cuprinse deodată prin simțire și gândire, fără să fie confundate; sau mai bine-zis, icoana este uitată, iar credinciosul trăiește propriu-zis relația cu prototipul”³⁶.

„Icoana nu are existență proprie, ci ea numai ne face să pătrundem în ceea ce este mai presus de ea, conducându-ne la cel reprezentat în ea”³⁷. „Când credinciosul se roagă în fața icoanei Mântuitorului, nu se roagă ei, ci Domnului Hristos. Privind la ea, privirea lui se îndreaptă spiritual spre Hristos”³⁸, „pentru că în fața icoanei lui Hristos credinciosul spune: «Doamne ajută-mi!», nu: «Icoană ajută-mi, mântuiește-mă!», ceea ce ar fi idolatrie”³⁹.

³⁵ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 30.

³⁶ **Pr. Prof. Dumitru Stăniloae**, *Icoanele...*, pp. 484-485.

³⁷ **Paul Evdokimov**, *Ortodoxia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 238 și **Idem**, *Arta icoanei...*, p. 203.

³⁸ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Spiritualitate și comuniune...*, p. 64.

³⁹ **Diacon Gheorghe Băbuț**, *Pelerinul român*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1992, p. 181.

„Contemplarea rugătoare trece astfel prin icoană și nu se oprește decât la conținutul viu pe care ea îl traduce”⁴⁰.

„Conform învățăturii Bisericii Ortodoxe, sensul ultim al cinstirii icoanelor este tot Dumnezeu. Leontie, episcopul Neapolei din Cipru (secolul al VII-lea) le spune iconoclaștilor: «Atunci când îi vedeți pe creștini închinându-se sfintelor icoane, să știți că ei se închină sfinților reprezentați în icoane, iar nu lemnului. Pentru că dacă ar cinsti firea lemnului, negreșit ar trebui să se închine și pădurilor și copacilor, după cum Israel se închina odinioară acestora, zicând arborelui și pietrei: *«Tu ești Dumnezeul meu și tu m-ai născut»* (Ieremia 2,27). Dar noi nu spunem așa icoanelor sfinților, căci nu sunt dumnezeii noștri, ci cărți deschise spre aducerea aminte a lui Dumnezeu și spre cinstirea Lui, așezate în Biserici în văzul tuturor șienerate. Cel care cinstește pe mucenic, cinstește pe Dumnezeu, pentru care mucenicul a suferit mucenicia. Cel care se închină Apostolului lui Hristos, se închină Celui care l-a trimis pe Apostol la propovăduire în lume. Cel care se prosternă în fața Maicii lui Dumnezeu, este evident că aduce cinstire Fiului ei, căci nu este alt Dumnezeu decât Unul singur, cel cunoscut și adorat în Treime»”⁴¹.

„Deși închinarea adusă sfintelor icoane se referă în cele din urmă tot la Dumnezeu, există totuși o distincție între închinăciunea de adorare datorată lui Dumnezeu și închinăciunea adusă «din pricina lui Dumnezeu», Maicii Domnului, prietenilor și slujitorilor lui Dumnezeu, adică sfinților și îngerilor, locurilor lui Dumnezeu și obiectelor închinat lui Dumnezeu. Nimănui nu trebuie să ne închinăm ca lui Dumnezeu, decât singurului prin fire Dumnezeu. Tuturor celorlalți însă, *«pentru Domnul»* (I Petru 2,13), să le dăm

⁴⁰ **Paul Evdochimov**, *Arta icoanei...*, p. 155.

⁴¹ **Pr. Asist. Dr. Nicolae Dură**, *Art. cit.*, p. 61.

închinăciunea cuvenită”⁴². „Natura sau caracterul cultului icoanelor nu se confundă niciodată cu cinstirea pe care o dăm lui Dumnezeu. Pe Dumnezeu Îl cinstim prin latră sau adorare, iar icoanele sfinților le cinstim prin simpla venerare sau cinstire relativă, pentru că stau în relație cu prototipul la care se referă”⁴³. Maicii Domnului, pentru că s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, îi aducem supravenerare sau supracinstire.

„În icoana Domnului Hristos există o prezență reală a Lui. Icoana este Hristos, dar nu prin unire ipostatică, ci relațional, în baza asemănării lor formale”⁴⁴. „Icoana Domnului Hristos participă la persoana lui Hristos, în calitatea ei de reprezentare a lui Hristos”⁴⁵. „Icoana nu preînchipuie, ci descoperă și revelează în măsura în care ea este părtașă la Cel pe care-L descoperă, în măsura în care ea însăși este prezență și participare”⁴⁶. „Icoana este, înainte de toate, întâlnire personală între credincios și Domnul Hristos, între credincios și Maica Domnului sau sfântul reprezentat în icoana căreia acesta i se închină”⁴⁷. „Plămădită de o credință care caută teofania sau descoperirea lui Dumnezeu, icoana ne interpelează. Ea se descoperă în liniștea unei întâlniri față-n față”⁴⁸.

„Credincioșii știu că icoana nu le vorbește numai despre Domnul Hristos și nu le arată pe ce linie de înduhovnicire au să-și conducă viața lor, pentru a se face mai asemenea cu Hristos. Ei

⁴² **Pr. Prof. Dr. Ștefan Alexe**, *Sensul icoanei la Sfântul Ioan Damaschin și Sinodul VII Ecumenic (Niceea 787)*, «Ortodoxia», Nr. 4/1987, p. 26.

⁴³ **Pr. Asist. Dr. Nicolae Dură**, *Art. cit.*, p. 61.

⁴⁴ **Sfântul Teodor Studitul**, *Op. cit.*, p. 41.

⁴⁵ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 30.

⁴⁶ **Alexander Schmemmann**, *Euharistia Taina Împărăției*, Editura Anastasia, București, p. 52.

⁴⁷ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 109.

⁴⁸ **Ibidem**, p. 116.

sunt convinși în primul rând că prin icoană intră într-o comunicare reală cu Domnul Hristos. De aceea problema cheie care se pune pentru explicarea teologică a importanței icoanei în ortodoxie, este: ce legătură reală, vie și prezentă există între persoana vie a lui Hristos și icoana Lui, mai bine-zis între Hristos și credinciosul care se roagă în fața icoanei Lui? Și în ce mod se stabilește ea? Cel mai ușor răspuns ar fi acela că orice cuvânt de rugăciune adresat de credincios Domnului Hristos, are un răspuns de la Hristos, odată ce Hristos este viu și ca om. Căci nu este cuvânt adresat de o persoană altei persoane, căruia acea persoană să nu trebuiască să-i răspundă, în baza unității dialogic-ontologice ce există între persoane”⁴⁹.

Credinciosul nu se întâlnește numai cu Domnul Hristos rugându-se înaintea icoanei Lui, ci și cu sfinții la a căror icoană se închină. „Icoanele servesc drept mijlocitoare între persoanele reprezentate și credincioșii care se roagă, adunându-i pe toți în comuniunea harului. Se stabilește astfel un contact, o anumită legătură între sfinți și credincioși. În timpul Sfintei Liturghii într-o biserică, adunarea credincioșilor intră, prin intermediul icoanelor și al rugăciunilor liturgice, în comuniune cu Biserica din ceruri, cu care formează un ansamblu”⁵⁰. „Harul Duhului Sfânt este cel care face să apară sfințenia atât a persoanei reprezentate, cât și a icoanei și, tot prin Duhul Sfânt, se produce relația între credincios și sfântul reprezentat, prin intermediul icoanei acestuia”⁵¹.

„Desigur, icoana Domnului Hristos ori a unui sfânt nu are o realitate proprie; în ea însăși nu este decât o scândură; aceasta tocmai pentru că își trage toată valoarea teofanică din participarea sa la persoana reprezentată, cu ajutorul asemănării, pentru că nu

⁴⁹ **Pr. Prof. Dumitru Stăniloae**, *Icoanele...*, p. 481.

⁵⁰ **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 95.

⁵¹ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 109.

poate închide nimic în ea însăși, ci devine asemeni unui punct ce radiază. Absența volumului exclude orice materializare; icoana traduce o prezență energetică ce nu este nicidecum localizată, nici închisă, ci care radiază în jurul centrului său”⁵².

„Prin icoană, Dumnezeu inundă lumea, prin care face să curgă harul îndumnezeitor asemenea unor râuri minunate ce potolesc setea celor cuprinși de dorul după înălțimi duhovnicești și aduc din nou dorul după noi orizonturi ale contemplației divine și astfel iconografia este metafizica existenței concrete”⁵³.

În ceea ce privește reprezentarea iconografică a sfinților, „față de omul autonom în raport cu Dumnezeu, a omului auto-repliat care a pierdut integritatea naturii sale, icoana ne prezintă omul care a dobândit asemănarea lui Dumnezeu, care a învins dezagregarea (din el însuși, din umanitate și din întreaga creație văzută). Spre deosebire de omul mărunț, pierdut într-o lume imensă și ostilă, care și-a pierdut comuniunea cu restul creației, în icoană admirăm un om mareț într-o lume comparativ mică, un om care și-a recâștigat demnitatea împăratească în cosmos și a transformat supunerea față de lume, în supunere față de Duhul care sălășluiește în el. În locul spaimei pe care omul robit păcatului o inspiră creației, icoana arată împlinirea nădejdi acesteia, eliberarea ei «*din robia stricăciunii*» (Romani 8,21)”⁵⁴. „Omul reprezentat în icoană este copleșit de har. Prin participarea sa la viața dumnezeiască, el sfințește spațiul, timpul, tot ceea ce-l înconjoară. Eliberat de patimi, el se înfățișează în deplinătatea totală a naturii sale pământești îndumnezeite. Îndumnezeirea sfântului se transmite,

⁵² **Paul Evdochimov**, *Arta icoanei...*, pp. 158-159.

⁵³ **Dumitru Megheșan**, *Art. cit.*, p. 131.

⁵⁴ **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 208.

se propagă în jurul său și de aceea noi vedem în icoană și cosmosul transfigurat”⁵⁵.

„Lumea spirituală în care omul a devenit templu al lui Dumnezeu ne este dezvăluită cu ajutorul culorilor, formelor și liniilor, cu ajutorul realismului simbolic, un limbaj pictural unic în felul său. Ordinea și pacea lăuntrică despre care vorbesc Sfinții Părinți ne sunt transmise prin pacea și armonia exterioară din icoană: întregul trup al sfântului, toate detaliile, până și părul sau ridurile, chiar și veșmintele și tot ceea ce îl înconjoară, totul este unificat și condus către suprema armonie. Avem aici manifestarea unei biruințe asupra divizării și a haosului interior din om și, prin om, manifestarea unei biruințe asupra divizării și a haosului dinăuntru umanității și al lumii”⁵⁶.

Ordinea și pacea domină structura icoanei, care oferă o imagine a lumii viitoare. Oamenii și animalele, peisajul și arhitectura participă la armonia dumnezeiască. În icoană întreaga lume văzută se transformă, devine chipul unității viitoare a întregii făpturi din împărăția lui Dumnezeu. Potrivit cu aceasta, tot ceea ce se reprezintă în icoană, oglindește nu dezordinea lumii noastre păcătoase, ci ordinea dumnezeiască, liniștea în care nu domnește logica pământească sau morala omenească, ci harul dumnezeiesc. Aceasta este ordinea nouă, în făptura cea nouă.

„Tot ceea ce îl înconjoară pe sfânt capătă în icoană altă înfățișare. Lumea care îl înconjoară pe om, ca purtător și vestitor al revelației dumnezeiești, se transformă aici în imagine a lumii viitoare, transfigurate și înnoite. Totul își pierde aspectul obișnuit de dezordine, toate intră într-o ordine armonioasă: oamenii, peisajul, animalele, arhitectura. Tot ceea ce îl înconjoară pe sfânt se supune, dimpreună cu acesta, unei ordini ritmice, totul

⁵⁵ Michel Quenot, *Op. cit.*, p. 105.

⁵⁶ Leonid Uspensky, *Op. cit.*, p. 123.

reflectă prezența dumnezeiască, apropiindu-se și apropiindu-ne de Dumnezeu. Pământul, lumea vegetală și cea animală sunt reprezentate nu pentru a ne apropia de ceea ce vedem mereu în jurul nostru, adică de lumea căzută în starea ei de stricăciune, ci pentru a ne dezvălui participarea acestei lumi la îndumnezeirea omului. Lucrarea sfințeniei asupra întregii lumi create și mai ales asupra fiarelor sălbatice, este o trăsătură care caracterizează adesea viețile sfinților”⁵⁷.

Conținutul icoanei este acela al ansamblului celebrării liturgice, este anticiparea cerului pe pământ, pentru că în icoană noi vedem „*împărăția lui Dumnezeu venind întru putere*” (Marcu 9,1), lumea care se împărtășește din veșnicie. Această anticipare care se realizează întru mântuirea oamenilor, este chiar menirea Bisericii în lume. Astfel, în icoană avem o reprezentare sau un model al omenirii viitoare, al omenirii care devine Biserică a lui Dumnezeu.

„Universul pe care ni-l arată icoana este acela în care domnesc nu categoriile raționale, nu morala umană, ci harul dumnezeiesc. De aici, hieratismul icoanei, simplitatea, maiestatea și calmul ei; de aici, ritmul liniilor și bucuria culorilor sale. În ea se răsfrâng efortul ascezei și bucuria izbânzii. Ea este suferința care se transformă în bucuria Dumnezeului Celui viu, noua ordine dinăuntrul unei creații înnoite”⁵⁸.

Prezența dumnezeiască în creație implică o schimbare, o transformare prin sfințire sau o transfigurare a acestei creații în profunzimea ei, atât în persoane, cât și în cele ce le înconjoară. Tocmai despre această transfigurare, care este anticiparea reală a împărăției cerești în lumea noastră, vorbesc toate icoanele; este mesajul lor esențial, ceea ce le distinge de orice altă pictură.

⁵⁷ **Ibidem**, p. 128.

⁵⁸ **Ibidem**, p. 130.

Icoana se străduiește să reprezinte, în stilul și în forma sa, transfigurarea trupului omenesc și a tuturor celor ce-l înconjoară. Icoana, am putea spune, este Evanghelia făcută vizibilă prin transformările pe care sfințenia le operează în lume.

„Icoana nu ne prezintă însă o lume extra-terestră, nici una imaginară; ci ceea ce vedem în ea este chiar lumea noastră terestră, dar restabilită în ordinea ei ierarhică, restaurată în Dumnezeu, căci este pătrunsă de harul divin necreat”⁵⁹. Totuși, spre deosebire de portret sau fotografie, icoana nu este copia fidelă a unor realități din lumea aceasta, ci mai degrabă imaginea, prototipul și simbolul unei creaturi duhovnicești mântuite prin credința în întruparea Fiului lui Dumnezeu, în care lumina perceptibilă, sensibilă, este reprezentată ca un cosmos transfigurat, prin puterea harului Sfântului Duh. „Astfel, raporturile dintre dimensiunile reale ale ființelor și lucrurilor nu intră deloc într-o icoană, deoarece ea nu copiază natura. Ea ne face posibilă vederea orașelor dintr-o perspectivă aeriană (în zbor de pasăre) și, în loc de peisaj, sugerează prezența schematică a cosmosului, cel mai adesea cu ajutorul formelor geometrice, gradenele suprapuse și povârnite ale vreunei stânci tinzând spre înalțuri. Un joc supraréalist implică falsa siguranță a arhitecturilor acestei lumi; o abstracție savantă eliberează de apăsare și duce la o figurare paradoxală a transfiguratului. Aceste forme ale unei arhitecturi fanteziste sau ale unui cosmos schematizat, plante și animale stilizate potrivit cu esența lor paradisiacă, nu au valoare în ele însele; ele adoptă atitudinile personajelor, le întăresc semnificația și vădesc supunere față de spiritul uman din planul material interiorizat. Materia este plină de viață; este însă parcă imobilizată, reculeasă, pentru a-și pleca urechea revelației”⁶⁰.

⁵⁹ **Ibidem**, p. 209.

⁶⁰ **Paul Evdochimov**, *Arta icoanei...*, p. 190.

Dacă scopul vieții religioase este ca, printr-un efort continuu susținut de harul divin, să ne facă părtași împărăției lui Dumnezeu, icoana, în ultimă analiză, tinde să înfățișeze tocmai această împărăție, care nu este alta, decât creația transfigurată prin har și readusă, ca și omul, la strălucirea ei primordială.

Toate cele pictate în icoană s-au sfințit și pentru aceasta caracterul lor este spiritual. Munții, copacii, animalele, construcțiile și iarba pământului sunt luminate de harul divin. În icoană toate sunt lumină dumnezeiască. Lumea din icoană nu seamănă deci cu banalitatea cotidiană. Lumina divină pătrunde pretutindeni și de aceea, personajele sau obiectele nu sunt luminate dintr-o parte sau alta, de către o sursă de lumină; ele nu proiectează umbre, fiindcă așa ceva nu există în împărăția lui Dumnezeu, unde toate se scaldă în lumină.

„Întrucât reprezintă lumea noastră, dar transfigurată, icoana îl face pe privitor să ajungă la o altă viziune asupra lumii și îl invită să se transforme launtric, pentru a putea participa și el la lumea transfigurată, de care ia cunoștință din icoană⁶¹.

„Icoana desemnează sfințenia în așa fel încât aceasta nu este nici subînțeleasă, nici supraadăugată de gândirea noastră, ci vizibilă cu ochii trupești. Imagine a sanctificării omului, ea ne arată realitatea dezvăluită cu prilejul schimbării la față a Domnului nostru Iisus Hristos de pe Muntele Tabor, în prezența lui Petru, Iacov și Ioan, cei trei Sfinți Apostoli ai Săi”⁶². „Icoana este așadar, simbolul și realitatea prezenței lui Dumnezeu, o imagine epifanică în care invizibilul vine la noi prin vizibil și deopotrivă un mijloc ce ne ajută în procesul cunoașterii lui Dumnezeu, deoarece sfinții care sunt reprezentați în icoane și-au împropiat pe Dumnezeu așa de mult în ființa lor, încât ei sunt într-o legătură directă cu

⁶¹ **Michel Quenot**, *Op. Cit.*, p. 105.

⁶² **Leonid Uspensky**, *Op. cit.*, p. 113.

dăătorul harului. Sfinții și-au împroriat lumina dumnezeiască, fiecare în persoana sa, arătându-ne în ei infinitatea lui Dumnezeu imprimată în voia și simțirea lor personală, în tensiunea lor după desăvârșirea fără sfârșit. Astfel, icoanele sfinților devin canale sau ferestre deschise care unesc imanentul cu transcendentul și care coboară eternitatea în timp, constituind pentru creștini adevărate oaze spirituale, din care aceștia își hrănesc în chip minunat dorul după infinit. Astfel, icoanele au un rol deosebit pe drumul desăvârșirii creștinului, deoarece fiecare sfânt posedă pe Dumnezeu imprimat și trăit dinamic în sine, dar nu numai pentru sine, ci și pentru cei din jurul său”⁶³.

„Icoanele sunt oglinzi în care se reflectă veșnicia, cheile care ne descurie ușile lumii inteligibile, porți sau ferestre deschise spre acel cer și pământ nou despre care ne vorbește Sfânta Scriptură (Apocalipsa 21,1)”⁶⁴. „Fiind o deschidere spre lumea de dincolo, icoanele stau sub semnul eshatologiei, a «zilei a opta», făcându-i pe credincioșii care se închină înaintea lor să trăiască în chip analogic această zi, învățându-i să se pregătească pentru eternitate, sfințindu-i și îndreptându-i spre Bine și Frumos, oferindu-le un fel de drum spre Adevăr și Viață, noțiuni care nu-și găsesc realitatea decât numai în prototip, Domnul nostru Iisus Hristos”⁶⁵.

Icoanele indică coborârea lui Dumnezeu în lume și participarea omului la viața dumnezeiască, deci realizarea sfințeniei, care trebuie să constituie un imbold perpetuu pentru credincioși, de a urma pilda celor reprezentați în icoane.

⁶³ **Dumitru Megheșan**, *Art. cit.*, pp. 127-128.

⁶⁴ **Ibidem**, p. 134.

⁶⁵ **Ibidem**, p. 136.

„Mânca-v-ar raiul”¹

Nu cred să existe vreun creștin ortodox din România care să nu fi auzit de Părintele Ilie Cleopa de la Sihăstria, iar cei ce l-au întâlnit în timpul vieții este imposibil să nu-și amintească celebrele cuvinte ale Preacuvioșiei Sale: „*Mânca-v-ar raiul*” și „*De ce ați venit la un hârb legat cu sârmă?*”.

Fiind încă adolescent atunci când l-am văzut și ascultat pentru prima dată pe Părintele Cleopa, m-am tot întrebat ce vrea să spună prin aceste cuvinte, până când am înțeles că în prima expresie avea în minte faptul că „*Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*” (I Timotei 2,4), iar Părintele își dorea din tot sufletul ca acest lucru să se realizeze cu toți cei care îi călcau pragul chiliei ori îi ascultau cuvintele rostite de pe prispa acesteia. În cea de-a doua expresie Părintele Cleopa, om duhovnicesc încărcat de ani și trecut prin încercările vieții, se gândea la ceea ce a afirmat Sfântul Apostol Pavel: „*Pentru ca să nu mă trufesc cu bogăția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul, ca să-l îndepărteze de la mine; și mi-a zis: De-ajuns îți este harul Meu, căci puterea Mea întru slăbiciune se desăvârșește! Așadar, foarte bucuros mă voi lăuda mai degrabă întru slăbiciunile mele, pentru ca întru mine să locuiască puterea lui Hristos. De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în*

¹ Acest cuvânt a fost publicat în volumul „Părintele Cleopa Ilie - luminător de suflete pe calea mântuirii”, Editura Basilica, București, 2013, pp. 74-77.

nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos; căci când sunt slab, atunci sunt tare” (II Corinteni 12,7-10).

De trei ori am avut fericitul prilej de a mă afla în preajma Părintelui Cleopa. Cu primele două ocazii, în calitate de elev seminarist și de student la teologie la Cluj Napoca, m-am hrănit duhovnicește din bogăția și profunzimea cuvântărilor sale adresate numeroșilor pelerini așezați pe băncuțele din fața chiliei Preacuvioșiei Sale, fiind uimit de memoria extraordinară cu care l-a înzestrat Dumnezeu și de nenumăratele citate pe care le rostea din Sfânta Scriptură, din operele Sfinților Părinți și din sfintele slujbe bisericești. Frazele rostite de Sfinția Sa curgeau lin, ca dintr-un izvor molcom, iar adevărurile de credință adânci erau explicate pe înțelesul tuturor. Cunoscând faptul că Părintele nu avea multă școală, nici nu absolvise studii teologice, îi admiram numeroasele cunoștințe teologice, vasta cultură generală și agerimea gândirii.

În cea de-a treia vizită, am avut șansa și binecuvântarea de a fi primit de Părintele Ilie Cleopa chiar în chilia Sfinției Sale. În luna decembrie a anului 1994, pe când eram doctorand la Facultatea de Teologie din Tesalonic, Grecia, l-am însoțit într-un pelerinaj prin România pe părintele Ignatios Sennis, un ieromonah de la mănăstirea Stavronikita din Sfântul Munte Athos, care pe atunci era misionar la Calcutta, în India, unde fusesem și eu să predau religia în vara acelui an creștinilor de acolo, precum și hinduiștilor, budiștilor și musulmanilor interesați de a deveni creștini. Cu toate că părintele Ignatios era grec, iar la vremea aceea se afla de nouă ani de zile în Asia, unde desfășura o frumoasă activitate misionară și filantropică (întâi în Coreea de Sud, apoi în India), auzise de faima Părintelui Cleopa și ținea morțiș să îl vizităm la Sihăstria. Am ajuns la această mănăstire dimineța și am luat parte la Sfânta Liturghie, după care Părintele Cleopa ne-a primit cu mult drag în chilia Sfinției Sale, care era

extrem de modest mobilată, însă era plină de icoane și de cărți și se simțea acolo un duh puternic de rugăciune și de nevoințe ascetice, încât i-am trecut pragul cu mare sfilă. Cu acest prilej, Părintele Cleopa ne-a adresat un scurt cuvânt de învățătură plin de înțelepciune și de îndemnuri duhovnicești, care ne-a impresionat profund, însă în mod special pe ieromonahul grec, care îl întâlnea pentru prima dată pe marele duhovnic român. Astăzi Părintele Ignatios Sennis este Mitropolit în Madagascar.

În cele trei ocazii în care m-am aflat în preajma Părintelui Ilie Cleopa am constatat marele respect pe care acesta îl avea față de harul preoției. Indiferent cât ar fi fost de tânăr preotul din fața Preacuvioșiei Sale, îi săruta mâna cu multă evlavie.

Am admirat marea răbdare a Părintelui Cleopa față de toți cei care îi cereau sfatul, pentru că în permanență era asaltat de grupuri mai mari sau mai mici de pelerini, cărora Sfînția Sa le adresa cuvinte de folos duhovnicesc, după care le răspundea la diverse întrebări, iar pe foarte mulți îi spovedea.

Îmi plăcea faptul că Părintele vorbea cu mult curaj. Celor rătăciți de la dreapta credință le dovedea cu exemple luate din Sfânta Scriptură, din Sfânta Tradiție și uneori chiar prin raționamente logice că nu sunt pe calea cea bună. Nu-i menaja deloc pentru că dorea să îi întoarcă la adevăr. În materie de credință nu există rabat sau compromis, iar teama sau reținerea de a le atrage luarea aminte celor care riscă să-și piardă sufletul datorită abaterii de la credința cea adevărată, pentru a nu-i deranja, intră în categoria păcatelor prin omisiune, prin neîmplinirea unei datorii față de semenul nostru.

În Sfânta Scriptură citim că în ziua în care a înviat din morți, Domnul Hristos S-a arătat femeilor mironosițe. În seara aceleiași zile, doi ucenici, pe nume Luca și Cleopa, „mergeau la un sat care era departe de Ierusalim ca la șaizeci de stadii, al cărui nume era Emaus. Și ei vorbeau între ei despre toate

întâmplările acestea. Și a fost că în timp ce vorbeau și se întrebau între ei, Iisus Însuși, apropiindu-Se, mergea împreună cu ei, dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască” (Luca 24,13-16). Spre deosebire de cei doi ucenici din Noul Testament, Părintele Cleopa, care poartă numele celui de-al doilea dintre ei, le-a deschis multora ochii asupra persoanei și activității Domnului Hristos, prin care s-a realizat opera de răscumpărare a lumii.

Ținând cont de scrierile și de cuvântările adunate în numeroase volume ale Părintelui Ilie Cleopa, un om cu șapte clase, acesta poate fi socotit, pe bună dreptate, unul dintre teologii de referință ai neamului nostru. Evagrie Ponticul a spus: *„Dacă ești teolog, roagă-te cu adevărat; și dacă te rogi cu adevărat, ești teolog”*, de aceea, având în vedere cât s-a rugat cu adevărat Părintele Cleopa pe parcursul întregii sale vieți, dar în mod special când era retras în munți, Preacuvioșia Sa este, fără tăgadă, unul dintre teologii de excepție ai Bisericii noastre.

Având convingerea că rugăciunile și cuvântările Părintelui Ilie Cleopa au adus mult folos duhovnicesc, atât în poporul nostru, cât și la alte neamuri, dar vor mai aduce ani mulți de acum înainte, Îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să îl numere pe robul Său, Cleopa Arhimandritul, cu dreptii întru împărăția Sa.

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, omul lui Dumnezeu¹

La începutul anilor 80 ai secolului trecut eram elev la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj Napoca și am auzit de activitatea de excepție desfășurată la Turda de tânărul preot Ioan Andreicuț, însă nu am avut ocazia să-l cunosc personal.

Câțiva ani mai târziu, după ce părintele Ioan Andreicuț s-a mutat la Alba Iulia și a ajuns vicar administrativ, a slujit într-o zi în Biserica de Piatră din Târgu Mureș, de care eu aparțineam, fiind târgumureșean. Atunci l-am văzut pentru prima dată și l-am ascultat predicând. Am rămas profund impresionat de cultura teologică și de cuminența de care dădea dovadă.

În anul 1990 părintele Ioan Andreicuț s-a călugărit, primind numele de Andrei și a fost ales Episcop al Alba Iuliei. În această perioadă eu eram student în anul I la Institutul Teologic din Sibiu. Când au început demersurile de înființare a Facultății de Teologie din Cluj Napoca, în calitate de absolvent al Seminarului Teologic din această localitate, de care eram legat sufletește, i-am cerut binecuvântarea Preasfințitului Părinte Andrei de a mă transfera de la Sibiu la Cluj Napoca. Mi-a aprobat cererea și mi-a dat câteva sfaturi duhovnicești foarte frumoase și deosebit de importante, care mi-au prins bine în anii care au urmat.

Pe parcursul anilor de studiu l-am văzut slujind și l-am auzit predicând și susținând conferințe de nenumărate ori, la Târgu Mureș, Cluj Napoca și Alba Iulia, precum și în alte localități. Pe lângă frumusețea sfintelor slujbe și profunzimea cuvântărilor

¹ Cuvânt publicat în volumul „Părintele Mitropolit Andrei: Dialogul vremii cu memoria”, Editura GEDO, Cluj-Napoca, 2014.

duhovnicești rostite, i-am admirat întotdeauna zâmbetul cald și blândețea caracteristică. Sincer să fiu, eu nici nu mi l-aș putea imagina altfel pe Înaltpreasfințitul Părinte Andrei.

După ce mi-am susținut lucrarea de doctorat în Grecia, am dat examen și am fost admis ca preparator la Facultatea de Teologie din Alba Iulia. Aici Înaltpreasfinția Sa, în calitate de Arhiepiscop, m-a primit foarte frumos și m-a cazat câteva zile într-una din camerele de oaspeți de la Arhiepiscopie, după care, cu multă bunăvoință, mi-a pus la dispoziție un apartament cu două camere în apropierea Arhiepiscopiei, în care am locuit un an și jumătate, cât timp mi-am desfășurat activitatea la Alba Iulia.

De pe când eram student oscilam între gândul de a-L sluji pe Dumnezeu ca preot căsătorit sau fără familie. Nu pot ascunde faptul că rolul decisiv în luarea hotărârii de a mă hirotoni preot necăsătorit l-a avut Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Andrei, care are o mare putere de convingere.

Din momentul în care am fost hirotonit preot, pe seama Catedralei Arhiepiscopale din Alba Iulia, am ajuns să-l cunosc tot mai bine și să-l prețuiesc tot mai mult pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Andrei, care are mare râvnă în slujirea lui Dumnezeu. Săptămânal slujea de cel puțin trei ori în catedrală: miercuri și vineri seara la vecernie și acatist, iar duminică la vecernie și la Paraclisul Maicii Domnului. De câte ori îi permitea timpul lua parte la slujba vecerniei de sâmbătă seara, iar de regulă, prima duminică din lună săvârșea Sfânta Liturghie tot în catedrală.

În calitate de Arhiepiscop la Alba Iulia a creat și coordonat unul dintre cele mai bine puse la punct sisteme de asistență socială ale Bisericii din țara noastră.

La Alba Iulia și Cluj Napoca a ridicat în timp record cele mai moderne sedii ale unor facultăți de teologie din România, dovedindu-și pe deplin calitățile de inginer constructor.

Am admirat întotdeauna calmul și răbdarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, precum și căldura sufletească pe care o degajă în permanență. Smerenia și iubirea față de semenii sunt alte două calități ale Înaltpreasfinției Sale, încât noi, ierarhii din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului îl simțim ca pe un adevărat părinte.

Bunul Dumnezeu să-i dea putere de muncă, sănătate deplină, viață îndelungată și mult spor în conducerea turmei cuvântătoare încredințate spre păstorire!

Cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de 65 de ani, îi adresez din inimă urarea:

Întru mulți și binecuvântați ani, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit!

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Calinic la ceas aniversar¹

Despre Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Calinic al Argeșului și Muscelului am auzit la începutul anilor 1980, după ce am început cursurile Seminarului Teologic din Cluj Napoca, iar Înaltpreasfinția Sa ocupa funcția de stareț al Mănăstirii Cernica.

Atunci am aflat din mărturiile unor contemporani că pe când Înaltpreasfinția Sa era preot la Tiolțur, în județul Cluj și la Cufoaia, Borcut și Inău în Maramureș era considerat un adevărat făcător de minuni. Cel mai renumit era pentru faptul că tinerii care nu se puteau căsători, dar apelau la rugăciunile „călugărului” care slujea zilnic Sfânta Liturghie, la scurt timp își găseau perechea. Eram foarte curios să-l întâlnesc pe acest faimos slujitor al lui Dumnezeu, însă a trebuit să aștept câțiva ani până acest lucru să se realizeze.

Tot în timpul anilor de Seminar am auzit că atunci când Preacuviosul Părinte Calinic Argatu s-a întâlnit pentru prima dată cu Părintele Ioan Robu, viitorul arhiepiscop romano-catolic de București, și s-au prezentat unul celuilalt, ambii s-au amuzat copios, înțelegând că s-a întâlnit „argatul” cu „robul”.

În toamna anului 1989, pe când eram student în anul I la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, am avut ocazia mult așteptată de a-l vedea și asculta pe Preasfințitul Părinte Calinic Argeșanul, pe atunci Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Râmnicului și Argeșului, care la rugămintea Înaltpreasfințitului

¹ Cuvânt publicat în volumul „Calinic Arhiepiscopul, un ierarh misionar, harnic și cărturar, Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, 2014, pp. 210-213.

Părinte Mitropolit Antonie al Ardealului a hirotonit un preot în Paraclisul Institutului Teologic din Sibiu. Am rămas plăcut impresionat de statura și ținuta ierarhului din fața mea, precum și de frumoasele cuvinte pe care ni le-a adresat nouă, studenților teologi.

După ce am fost ales și hirotonit Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Oradiei, în anul 2000, l-am cunoscut îndeaproape și l-am admirat pe ierarhul și omul de cultură Calinic Argatu, care deși afișează adeseori un chip foarte serios și uneori chiar o înfățișare severă, ascunde în fapt un suflet de copil înzestrat cu un bogat simț al umorului, fiind cel mai glumeț arhiepiscop pe care l-am cunoscut.

Pe lângă întreaga activitate chiriarhală, care este foarte complexă în vremurile pe care le trăim, și a remarcabilelor preocupări cărturărești, Înaltpreasfinția Sa își găsește timp în agenda extrem de încărcată să se intereseze, la modul cel mai serios, de soarta creștinilor ortodocși din Albania, care au fost cumplit persecutați în timpul regimului comunist.

L-am vizitat pe Înaltpreasfințitul Părinte Calinic de mai multe ori la Curtea de Argeș, iar în ziua de 17 februarie 2001, cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale, l-am hirotonit întru diacon, în biserica Mănăstirii, pe tânărul teolog Gheorghe Grigore. Cu același prilej, maicile de la Mănăstirea Robaia mi-au cusut, din porunca Înaltpreasfinției Sale, un rând de veșminte arhieresti.

Cu ocazia altei vizite la Curtea de Argeș, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic mi-a oferit în dar o suprareverendă de iarnă în stare perfectă, despre care mi-a spus că este veche de 80 de ani, pe care o port și astăzi, nefiind încă uzată. La bătrânețe sper să o las cadou unui ierarh mai tânăr decât mine, încât să ajungă la 200 de ani.

Înaltpreasfințitul Părinte Calinic a fost prezent la întronizarea mea din 13 aprilie 2008 ca Episcop al Sălajului,

iar după ce a compus pe loc o poezie, pe care a rostit-o la agapa frățească de după slujbă, mi-a recomandat să ne urcăm în câte un ATV cu primarul Zalăului pentru a vizita orașul, din deal în vale, ca să îl cunosc mai bine.

Vorbe de duh a rostit Înaltpreasfinția Sa, în decursul anilor, foarte multe, fiind mare meșter la „brodat cuvinte”. Voi relata însă una singură. Când Preasfințitul Părinte Sebastian al Slatinei și Romanaților a fost ales Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în cuvântul adresat Sfântului Sinod a mărturisit că se apropie de slujirea arhierescă „cu frică de Dumnezeu”. Întrucât urma să fie Episcop Vicar al Preafericitului Părinte Teoctist, Înaltpreasfințitul Calinic i-a replicat: „De ce îți este frică? Doar Patriarhul nu-i dinozaur”.

Cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de șaptezeci de ani, îi urez Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Calinic să aibă parte de sănătate deplină, spor duhovnicesc, cât mai multe realizări spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor, iar Hristos Domnul, Arhierul cel veșnic, să îi facă parte de ani mulți și rodnici în fruntea clerului, monahilor și poporului dreptcredincios din Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului!

„Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit”

În Sfânta Scriptură citim că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Pentru că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul, căci întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim”* (Ioan 3,16-17 și Faptele Apostolilor 4,12).

După ce Domnul Hristos a săvârșit mai multe minuni, oamenii care erau de față au exclamat: *„Așa ceva niciodată nu s-a arătat în Israel!”* (Matei 9,33). Arhierii și fariseii și-au trimis slujitorii ca să-L prindă pe Mântuitorul, însă după ce L-au auzit pe Acesta învățând poporul, slujitorii s-au întors cu mâinile goale, zicând plini de admirație: *„Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește omul acesta!”* (Ioan 7,46). Din aceste două afirmații înțelegem că minunile Domnului Hristos și învățătura Sa cea dumnezeiască trezeau admirația celor de față, determinându-i prin aceasta să accepte că El este Mântuitorul lumii, Mesia cel făgăduit.

Sfântul Ioan evanghelistul a scris despre Domnul Hristos: *„Ceea ce era de la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și ceea ce mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții, și viața s-a arătat, și noi am văzut-o și mărturisim, și vă vestim viața de veci care era la Tatăl și care ni s-a arătat nouă. Ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtășie cu noi; iar*

părtășia noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos. Și pe acestea vi le scriem, pentru ca bucuria noastră să fie deplină. Sunt încă și multe altele pe care le-a făcut Iisus, care, dacă s-ar fi scris una câte una, socotesc că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Iar acestea s-au scris, pentru ca voi să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu; și, crezând, viață să aveți întru numele Lui” (I Ioan 1,1-4; Ioan 21,25 și 20,31).

În cele ce urmează nu voi prezenta minunile, nici învățătura Domnului Hristos, care obligă, într-un fel, la credința în El, ci evenimentele din viața Lui dinaintea începerii activității Sale publice, pentru că și acestea dovedesc că El este Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul lumii cel făgăduit.

Voi începe cu nașterea Pruncului Iisus în Betleemul Iudeii, despre care Sfântul Evanghelist Luca relatează: *„Iar în zilele acelea a ieșit poruncă de la cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinus guverna în Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și Iosif s-a suit și el din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din seminția lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată. Iar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască. Și L-a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, fiindcă pentru ei nu era loc la han. Și în ținutul acela erau păstori care stăteau pe câmp și-și păzeau turma făcând noaptea de strajă. Și iată, îngerul Domnului a stat lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Și îngerul Domnului le-a zis: «Nu vă temeți. Că, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că în cetatea lui David vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul. Și acesta vă va fi semnul: Veți găsi un Prunc*

înfășat și culcat în iesle». Și, deodată, laolaltă cu îngerul s-a văzut mulțime de oaste cerească lăudându-L pe Dumnezeu și zicând: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!». Iar după ce îngerii au plecat de la ei la cer, păstorii vorbeau unii către alții: «Să mergem dar până la Betleem și să vedem lucrul acesta ce s-a făcut, pe care Domnul ni l-a făcut nouă cunoscut». Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul ce li se grăise despre Copilul Acesta. Și toți cei ce au auzit se mirau de cele ce le spuneau păstorii” (Luca 2,1-18).

Deși Dreptul Iosif și Fecioara Maria locuiau în Nazaret, unde a avut loc Bunavestire, datorită recensământului organizat la porunca împăratului Octavian Augustus cei doi s-au deplasat în Betleem, localitatea lor de baștină, iar Pruncul Iisus s-a născut acolo, împlinindu-se prin aceasta prorocia lui Miheia din Vechiul Testament: „*Iar tu, Betleeme, casa Efratei, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși Stăpânitor peste Israel, iar obârșia Lui este dintru început, din zilele veșniciei*” (Miheia 5,1).

Din faptul că îngerul Domnului a vestit nașterea Mântuitorului lumii unor păstori de lângă Betleem, iar aceștia, după ce L-au văzut pe Prunc, le-au făcut cunoscut acest lucru tuturor celor pe care îi întâlneau, avem dovada clară că deși venirea în lume a lui Mesia s-a petrecut într-un mod extrem de smerit, totuși Dumnezeu nu a îngăduit ca nașterea Fiului Său ca om să rămână necunoscută între evrei.

La opt zile după nașterea din Betleem a avut loc tăierea împrejur a Fiului lui Dumnezeu făcut om și punerea numelui de Iisus. Despre aceasta, Sfântul evanghelist Luca scrie: „*Și când s-au împlinit opt zile și a fost să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, așa după cum fusese numit de înger mai înainte de a Se fi zămislit El în pântece*” (Luca 2,21).

Prin actul circumciziunii Pruncul Iisus s-a supus Legii Vechiului Testament, acesta fiind semnul legământului dintre Dumnezeu și urmașii lui Avraam, despre care citim în cartea Facerii: *„Iar când era Avraam de nouăzeci și nouă de ani, Domnul i S-a arătat lui Avram și i-a zis: «Eu sunt Dumnezeul tău; mergi în căile Mele și fii desăvârșit și voi încheia legământul Meu între Mine și tine și te voi înmulți foarte». Legământul Meu îl voi pune între Mine și tine și seminția ta de după tine, întru tot neamul lor, legământ veșnic pentru ca Eu să fiu Dumnezeul tău și al urmașilor tăi de după tine. Și-ți voi da ție și seminției tale de după tine pământul în care pribegești acum, tot pământul Canaanului, în stăpânire veșnică, și Eu le voi fi lor Dumnezeu. Și i-a zis Dumnezeu lui Avraam: «Iar tu să păzești legământul Meu, tu și urmașii tăi de după tine întru tot neamul lor. Și iată legământul pe care voi îl veți păzi între Mine și tine și urmașii tăi de după tine întru tot neamul lor: toți cei de parte bărbătească ai voștri vor fi tăiați împrejur. Vă veți tăia împrejur și acesta va fi semnul legământului dintre Mine și voi. În a opta zi de la naștere să fie tăiat împrejur tot pruncul de parte bărbătească întru tot neamul vostru; născut la voi în casă sau cumpărat cu bani de la orice străin care nu-i din seminția voastră, cu tăiere împrejur va fi însemnat și cel născut în casa ta, și cel cumpărat cu argintul tău; și legământul Meu în carnea voastră va fi legământ veșnic. Iar cel netăiat împrejur, cel de parte bărbătească între voi care în ziua a opta nu va fi tăiat împrejur, sufletul acela stârpit va fi din poporul său, pentru că Mi-a călcat legământul»”* (Facere 17,1-2 și 7-14).

În limba ebraică numele de „Iisus” înseamnă „Dumnezeu mântuiește”. Sfântul arhanghel Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare Maria în momentul Bunevestiri: *„Iată vei zămisli în pântec și vei naște Fiu și numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta mare va*

fi și Fiul Celui-Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit” (Luca 1,31-33). Același arhanghel i-a spus însă și Dreptului Iosif, logodnicul Sfintei Fecioare Maria: „Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria, logodnica ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt. Ea va naște Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor” (Matei 1,20-21).

Următorul eveniment din viața Pruncului Iisus, petrecut la foarte scurt după nașterea Sa în Betleem, este închinarea celor trei magi: Gașpar, Melchior și Baltazar, prezentată de către Sfântul evanghelist Matei: „*Iar dacă în zilele regelui Irod S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: «Unde este Cel ce S-a născut rege al Iudeilor? Că în Răsărit I-am văzut steaua și am venit să I ne închinăm».* Și auzind acestea, regele Irod s-a tulburat, și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toți arhieriei și cărturarii poporului, i-a întrebat: «Unde este să Se nască Hristos?». Iar ei i-au zis: «În Betleemul Iudeii, că așa este scris prin profetul: Și tu, Betleeme din pământul lui Iuda, nicicum nu ești mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Cărmuitorul Care-l va păstori pe poporul Meu Israel». Atunci Irod i-a chemat în taină pe magi și a aflat limpede de la ei vremea când li se arătase steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: «Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și dacă-L veți afla, dați-mi și mie de veste, pentru ca să vin și eu și să mă închin Lui». Iar ei, ascultându-l pe rege, au plecat; și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra locului unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă,

L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa; și căzând la pământ, I s-au închinat; și deschizându-și vistieriile, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Dar luând prin vis înștiințare să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor” (Matei 2,1-12).

Nu se cunoaște, cu exactitate, la câte zile după nașterea din Betleem a avut loc închinarea magilor. Cert este că, în acest răstimp, afluxul de călători trecuse, iar Maica Domnului cu Pruncul Iisus, precum și dreptul Iosif, se mutaseră într-o casă de oaspeți, în care intrând magii, I-au oferit Fiului lui Dumnezeu întrupat darurile lor.

Prezența celor trei magi din Răsărit în Betleemul Iudeii, la foarte scurt timp după nașterea Pruncului Iisus, denotă faptul că Dumnezeu a făcut cunoscută nașterea Fiului Său ca om nu doar în sânul poporului ales, ci și la alte neamuri. Cu siguranță că după plecarea lor din Betleem magii au vestit în sânul popoarelor din care făceau parte nașterea lui Mesia, înaintea Sfinților Apostoli trimiși la propovăduire de Domnul Hristos.

Închinarea magilor este dovada că lumea păgână Îl aștepta pe Mântuitorul lumii și era pregătită pentru venirea Lui.

De vreme ce Sfânta Fecioară Maria a zămislit în pânțece de la Duhul Sfânt, ea L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat fără durere, fiind fecioară înainte de naștere, în timpul acesteia, precum și după aceea. Din acest motiv Maica Domnului nu avea nevoie să se refacă din punct de vedere trupesc în urma nașterii, încât după ce ea, Dreptul Iosif și Pruncul Iisus au fost înscrși pe listele recensământului, s-ar fi putut întoarce de îndată în Nazaret, la casa și la treburile lor. Ei au rămas însă în Betleemul Iudeii pentru că doreau să se stabilească definitiv în localitatea lor de baștină. Această intenție este foarte clară la revenirea din Egipt, când numai din pricina lui Arhelau, fiul regelui Irod, nu s-au întors în Iudeea.

Un alt episod important din pruncia Mântuitorului a fost fuga în Egipt. Despre acesta citim în Evanghelia după Matei: *„Iar după ce au plecat magii, iată îngerul Domnului i se arată în vis lui Iosif, zicând: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopții pe Prunc și pe maica Sa și a plecat în Egipt. Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a plinit cuvântul spus prin Ieremia profetul: Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă, Rahela își plânge copiii și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt”* (Matei 2,13-14 și 16-18).

Fuga în Egipt a Fiului lui Dumnezeu întrupat, pentru a scăpa de mânia regelui Irod, dovedește încă o dată marea Lui smerenie.

Peregrinările prin Egipt ale Dreptului Iosif, cu Fecioara Maria și Pruncul Iisus au fost de foarte scurtă durată, pentru că îndată după ce vorbește despre uciderea pruncilor din Betleem și împrejurimi, Sfântul evanghelist Matei pomenește de moartea regelui Irod, în urma căreia cei trei fugari au revenit în Israel. Despre aceasta Sfântul evanghelist Matei relatează: *„După moartea lui Irod, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, zicându-i: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și mergi în țara lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului». Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul și pe maica Sa și a venit în țara lui Israel. Și auzind că Arhelau domnește în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă prin vis, s-a dus în părțile Galileii. Și a venit și a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se plinească ceea ce s-a spus prin profeți, că Nazarinean Se va chema”* (Matei 2,19-23).

Prin chemarea Pruncului Iisus din Egipt și revenirea în Israel s-a împlinit o profeție făcută de prorocul Osea. Sfântul evanghelist Matei a scris în acest sens că Dreptul Iosif, Fecioara Maria și Pruncul Iisus „*au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se plinească cuvântul spus de Domnul prin profetul ce zice: Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu*” (Matei 2,15).

Despre următorul eveniment din viața Pruncului Iisus citim în Sfânta Evangheligie după Luca: „*Și când s-au împlinit zilele curățirii lor după legea lui Moise, L-au dus pe Iisus la Ierusalim ca să-L pună înaintea Domnului, așa cum este scris în legea Domnului, că tot întâi-născutul de parte bărbătească va fi închinat Domnului; și ca să dea jertfă, așa cum s-a zis în legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel. Și iată, era în Ierusalim un om cu numele Simeon; și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel; și Duhul Sfânt era peste el. Și i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu-L va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când părinții L-au adus înlăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: «Acum slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, Lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel». Iar tatăl și mama Sa se mirau de cele ce se grăiau despre El. Și i-a binecuvântat Simeon și i-a zis Mariei, mama Sa: «Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și spre semn de împotrivire - și chiar prin sufletul tău va trece sabie - pentru ca gândurile din multe inimi să se descopere». Și era și Ana prorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer; înaintată în zile multe,*

ea trăise cu bărbatul ei șapte ani după fecioria ei. Văduvă, până la optzeci și patru de ani, ea nu se depărta de templu, noaptea și ziua slujind în post și rugăciuni. Și venind și ea în chiar ceasul acela, Îi mulțumea lui Dumnezeu și le grăia despre El tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim. Și când au săvârșit toate cele după legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret. Iar Copilul creștea și Se întărea cu duhul, plin de înțelepciune; și harul lui Dumnezeu era peste El” (Luca 2,22-40).

Dumnezeu i-a poruncit lui Moise în Egipt, în urma celei de a zecea plăgi, ca toți întâi-născuții de parte bărbătească dintre fiii lui Israel să-I fie închinați Lui. Despre aceasta citim în cartea Ieșirii din Vechiul Testament: „Domnul i-a grăit lui Moise și i-a zis: «Sfințește-Mi pe tot întâiul-născut, pe cel dintâi la sânul mamei între fiii lui Israel: de la om până la dobitoc, că este al Meu!». Și după ce Domnul, Dumnezeul tău, te va duce în țara Canaanului, așa cum li S-a jurat El părinților tăi, și ți-o va da ție, atunci să-I osebești Domnului pe tot întâi-născutul de parte bărbătească, și tot ce se naște întâi din turmele sau din cirezile tale: partea bărbătească să I-o închini Domnului. Pe tot întâi-născutul de la asină să-l dai în schimbul unui miel; iar de nu-l vei schimba, să-l răscumperi. Pe tot întâi-născutul din om, între fiii tăi, îl vei răscumpăra. Iar dacă fiul tău te va întreba cândva, zicând: Ce înseamnă aceasta? Tu să-i spui: Cu mână tare ne-a scos Domnul din țara Egiptului, din casa robiei. Când faraon se încapățâna să nu ne lase să plecăm, Domnul i-a ucis pe toți întâii-născuți în țara Egiptului, de la întâi-născutul omului până la întâi-născutul dobitocului. Iată de ce jertfesc eu Domnului pe tot întâi-născutul de parte bărbătească, și de ce pe tot întâi-născutul din fiii mei îl răscumpăr” (Ieșire 13,1-2 și 11-15).

Prin închinarea Pruncului Iisus lui Dumnezeu la templul din Ierusalim, Acesta a dovedit încă o dată că se supune Legii Vechiului Testament, motiv pentru care le va și spune mai târziu evreilor: *„Să nu socotiți că am venit să stric legea sau profeții; n-am venit să stric, ci să împlinesc”* (Matei 5,17).

De asemenea, cu acest prilej Dreptul Simeon și prorocița Ana au dat mărturie în templu, precum și celor din Ierusalim, că Pruncul Iisus este Mântuitorul lumii.

Ultima mențiune din paginile Sfintei Scripturi despre Copilul Iisus o găsim la Sfântul evanghelist Luca. Acesta scrie că *„părinții Lui Iisus mergeau în fiecare an la Ierusalim de sărbătoarea Paștilor. Iar când era El de doisprezece ani, s-au suit la Ierusalim după obiceiul sărbătorii. Și dacă s-au sfârșit zilele, în timp ce ei se întorceau, Copilul Iisus a rămas în Ierusalim; și părinții Lui nu știau. Dar ei, socotind că El este printre călători, au mers cale de o zi; și L-au căutat printre rude și cunoscuți. Și, negăsindu-L, s-au întors la Ierusalim căutându-L. Și a fost că după trei zile L-au aflat în templu, stând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i. Și toți cei ce-L auzeau se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui. Și, văzându-L, au rămas uimiți, iar mama Sa I-a zis: «Fiule, de ce ne-ai făcut una ca asta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați». Și El le-a zis: «Cum se face că Mă căutați? Oare nu știați că întru cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?».* Și ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a grăit către ei. Și a coborât cu ei și a venit în Nazaret și le era supus. Iar mama Sa păstra toate lucrurile acestea întru inima ei. Și Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta, și cu harul la Dumnezeu și la oameni” (Luca 2,41-52).

De vreme ce templul din Ierusalim era centrul vieții spirituale a evreilor, cu siguranță că aici se găseau cei mai renumiți învățători de lege și rabini din tot Israelul, care s-au

minunat de priceperea și de răspunsurile Copilului Iisus, care erau cu atât mai vrednice de admirat, cu cât El nu a fost niciodată la școală. Despre aceasta citim în Evanghelia după Ioan, când *„la jumătatea sărbătorii corturilor Iisus S-a suit în templu și învăța. Și Iudeii se mirau, zicând: «Cum știe acesta carte fără să fi învățat?». Atunci Iisus le-a răspuns, zicând: «Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui ce M-a trimis. De voiește cineva să-I facă voia, va cunoaște despre învățătura aceasta dacă ea este de la Dumnezeu sau dacă Eu de la Mine Însuși grăiesc. Cel care grăiește de la sine își caută propria lui slavă; dar Cel Care caută slava Celui ce L-a trimis, Acela este adevărat, și nedreptate într-Însul nu se află»*” (Ioan 7,14-18).

În timpul Mântuitorului exista la evrei obiceiul ca aceștia să meargă să se închine la templul din Ierusalim. Și astăzi, evreii din lumea întreagă încearcă să ajungă cel puțin o dată în viață la Ierusalim, de această dată nu la templu, care a fost distrus de romani în anul 70 d.Hr., ci la zidul plângerii, singurul loc rămas intact din acesta.

Și noi, creștinii, avem tradiția de a ne închina la locurile noastre sfinte și nu cred că există un credincios practicant care să nu fi luat parte cel puțin o dată în viață la vreun pelerinaj la una sau la mai multe mănăstiri. De asemenea, cu ocazia prăznuirii sfinților cu moaște de la noi din țară, vin să se închine la acestea numeroși pelerini din toate colțurile țării și chiar din afara ei. Unii așteaptă în frig, ploaie sau caniculă și câte zece sau douăsprezece ore să le vină rîndul să se atingă de aceste sfinte moaște. Foarte mulți creștini efectuează pelerinaje în Țara Sfântă, în Grecia, în Muntele Athos, în Egipt, în Rusia, dar și în alte locuri sfinte.

Unii pelerini din Grecia care au ajuns în Țara Sfântă își trec pe pomelnic, alături de nume, denumirea de „hagiu”. Acest termen vine de la cuvântul grecesc „aghios” (ἅγιος), care înseamnă „sfânt”, și indică faptul că persoana care s-a închinat la locurile sfinte s-a încărcat oarecum de sfințenia lor.

Și musulmanii au tradiția pelerinajelor. Unul dintre cei cinci stâlpi ai credinței islamice¹ prevede faptul că orice mahomedan care are posibilitate financiară și o stare de sănătate bună este obligat să efectueze măcar o dată în viață un pelerinaj la Mecca, unde se află cel mai venerat sanctuar musulman, numit Kaaba.

¹ Pe lângă pelerinajul la Mecca, ceilalți patru stâlpi ai credinței islamice sau obligații fundamentale ale oricărui musulman sunt următoarele:

Mărturia de credință (shahada): „Nu există alt Dumnezeu în afară de Allah, iar Mahomed este profetul său”.

Rugăciunea (salat). Musulmanii se roagă de cinci ori pe zi: în zori, la amiază, spre sfârșitul amiezii, la apusul soarelui și după apusul soarelui. Rugăciunea se efectuează în direcția Al-Kaaba de la Mecca. În această direcție sunt orientate moscheile, mormintele musulmanilor și, pe cât posibil, casele acestora. Pentru musulmanii aflați în călătorie, care nu pot ști cu exactitate unde se află Kaaba, au fost create busole speciale, care indică direcția Mecca și chiar covorașe pentru rugăciune cu busolă încorporată.

Postul din luna Ramadan (sawn). Cea de-a noua lună din calendarul islamic se numește Ramadan. În aceasta musulmanii comemorează perioada în care profetul Mahomed a primit revelația coranică. Timp de aproximativ 30 de zile credincioșii islamici adulți trebuie să postească din zori până după apusul soarelui, abținându-se de la mâncare, băutură și fumat, iar cei căsătoriți să nu întrețină relații conjugale.

Dania obligatorie (zakatul). Un musulman care are o situație financiară peste o anumită limită trebuie să doneze comunității 2,5% din banii economisiți pe parcursul unui an întreg. Zakatul se achită în ultima zi a lunii Ramadan.

În conformitate cu prescripțiile Coranului, Surah Al-Taubah (Despre pocăință) capitolul 9, versetul 60, acești bani sunt destinați celor foarte săraci, celor nevoiași, celor care colectează zakatul pentru a-l distribui altora, celor ale căror inimi se adună într-o credință (această categorie este formată din persoanele care s-au convertit la islamism ori au această intenție), pentru eliberarea robilor, pentru cei foarte îndatorați, pentru cauza lui Allah și pentru călătorii lipsiți.

În țările arabe foarte bogate, precum: Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Qatar, etc. se întâlnesc destul de rar oameni săraci, încât dania colectată este oferită musulmanilor din țările cu un nivel scăzut de trai.

Orașele Mecca și Medina sunt cele mai sfinte locuri ale musulmanilor din întreaga lume. Ambele se află în Arabia Saudită și pot fi vizitate numai de către mahomedani.

Musulmanul care a efectuat un pelerinaj la Mecca se numește „hadji”, termen preluat din grecescul „hagiu”.

Un alt moment important din viața Domnului Hristos, prin care și-a inaugurat activitatea publică, este botezul Său în râul Iordan de către Sfântul Ioan Botezătorul, care a avut loc la aproximativ treizeci de ani de la nașterea Sa, pentru că Sfântul evanghelist Luca scrie că *„Iisus era ca de treizeci de ani când și-a început activitatea”* (Luca 3,23). Despre acesta citim în Sfânta Scriptură că *„în zilele acelea a venit Ioan Botezătorul propovăduind în pustia Iudeii și zicând: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!». Și ieșeau spre el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. Și a fost că după ce s-a botezat tot poporul, a venit Iisus din Nazaretul Galileii la Iordan, către Ioan, ca să fie botezat de către acesta. Ioan însă Îl oprea, zicând: «Eu sunt cel ce are trebuință să fie botezat de Tine, și Tu vii la mine?». Și răspunzând Iisus, i-a zis: «Lasă acum, că astfel se cuvine ca noi să împlinim toată dreptatea». Atunci L-a lăsat. Și după ce a fost botezat Iisus, ieșind din apă, a văzut cerurile deschise și Duhul ca un porumbel pogorându-Se peste El. Și glas s-a făcut din ceruri: «Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit!»* (Matei 3,1-2 și 13-15; Marcu 1,5 și 9-11; Luca 3,21-22).

În Evanghelia după Matei citim că *„după ce a fost botezat, Iisus a ieșit îndată din apă, și iată cerurile I s-au deschis; și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-Se ca un porumbel și venind peste Dânsul. Și iată, glas din ceruri grăind: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!»*” (Matei 3,16-17). Conform Sfântului evanghelist Matei nu doar Mântuitorul a văzut

cerurile deschise și Duhul Sfânt pogorându-Se ca un porumbel peste El, ci și Sfântul Ioan Botezătorul.

Sfântul Ioan Botezătorul, care a fost și Înaintemergătorul Domnului, le-a spus evreilor despre Mântuitorul: *„Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar în mijlocul vostru Se află Acela pe Care voi nu-L știți, Cel ce vine după mine, Carele înaintea mea S-a plinit și Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțăminte. Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc. A doua zi L-a văzut Ioan pe Iisus venind către el și a zis: «Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii! Acesta este Cel despre Care eu spuneam: După mine vine un bărbat Care înaintea mea S-a plinit, fiindcă mai înainte de mine era. Și eu nu-L cunoșteam; dar pentru ca El să-i fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu botezând cu apă». Și Ioan a mărturisit, zicând: «Am văzut Duhul ca pe un porumbel din cer pogorându-Se și cum a rămas peste El. Și eu nu-L cunoșteam, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: Cel peste care vei vedea Duhul pogorându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt. Și eu am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu»”* (Ioan 1,26-27; 29-34 și Matei 3,11).

Domnul Hristos era Fiul lui Dumnezeu întrupat, încât nu avea păcate pe care să le mărturisească și pentru care să se căiască. Însemnătatea botezului Său din râul Iordan a constatat în aceea că Dumnezeu Tatăl a grăit din cer că El este Fiul Lui, Duhul Sfânt s-a pogorât și a rămas peste El, iar Sfântul Ioan Botezătorul, cu marea lui autoritate între evrei, a mărturisit că El este Mântuitorul care va răscumpăra lumea din robia păcatului.

Îndată după ce Domnul Hristos a fost botezat de către Sfântul Ioan Botezătorul *„a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de către diavolul. Și postind El patruzeci de zile și patruzeci de nopți, în cele din urmă a flămânzit. Și apropiindu-se Ispititorul, I-a zis: «Dacă ești tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca*

pietrele acestea să se facă pâini». Iar El, răspunzând, i-a zis: «Scrie este: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu». Atunci diavolul L-a dus în Sfânta Cetate și L-a pus pe aripa templului și I-a zis: «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos, că scrie este: Îngerilor Săi le va porunci pentru tine și ei te vor ridica pe mâini, ca nu cumva piciorul tău să ți-l izbești de piatră». Iisus i-a zis: «Dar mai este scris: Să nu-L ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău». Diavolul L-a mai dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor și I-a zis: «Pe acestea toate Ți le voi da Ție dacă vei cădea înaintea mea și mi Te vei închina». Atunci Iisus i-a zis: «Mergi înapoia Mea, Satano, că scrie este: Domnului Dumnezeului tău să I te închini și numai Lui să-I slujești!». Atunci diavolul L-a lăsat; și iată, îngerii s-au apropiat de El și-I slujeau» (Matei 4,1-11).

Sfântul Apostol Ioan a scris că „pentru aceasta S-a arătat Fiul lui Dumnezeu în lume: ca să strice lucrurile diavolului” (I Ioan 3,8). Cunoscând aceasta, vrăjmașul, care este „stăpânitorul lumii acesteia” (Ioan 12,31), L-a ispitit pe Domnul Hristos, în ideea de a-L deturna de la misiunea de Mântuitor al lumii. Diavolul știa prea bine că nu poate face nimic împotriva lui Dumnezeu, însă încerca să-L amăgească pe Omul Hristos, așa cum a făcut cu protopărinții Adam și Eva, care datorită acceptării ispitei și căderii în păcat au fost alungați din grădina Edenului.

Lupta diavolului împotriva Domnului Hristos nu a început numai acum, ci imediat după naștere, când a încercat să-L piardă prin regele Irod. De această dată însă a avut loc o confruntare directă între Satana și Mântuitorul matur.

După ce a respins cele trei ispite ale vrăjmașului în pustia Carantaniei, „Iisus S-a întors cu puterea Duhului în Galileea; și vestea despre El a ieșit în tot ținutul dimprejur. Și învăța în sinagogile lor, slăvit fiind de toți. Și a venit în Nazaret, unde

fusesse crescut; și după obiceiul Său a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă și S-a ridicat să citească. Și I s-a dat cartea profetului Isaia. Și deschizând El cartea, a găsit locul unde era scris: Duhul Domnului este peste Mine, pentru că El M-a uns; El M-a trimis să le binevestesc săracilor, să-i vindec pe cei zdrobiți la inimă, robilor să le vestesc libertate și orbilor vedere, pe cei asupriți să-i trimit în libertate și să vestesc anul bineprimit al Domnului. Și închizând cartea și dând-o slujitorului, a șezut; iar ochii tuturor celor din sinagogă erau ațintiți asupra-I. Și a început să le spună: «Astăzi s-a plinit această scriptură în urechile voastre». Și toți Îl încuviințau și se mirau de cuvintele harului ce ieșeau din gura Lui și ziceau: «Nu este acesta oare fiul lui Iosif?». Și El le-a zis: «Fără îndoială că-Mi veți spune zicala aceasta: Doctore, vindecă-te pe tine însuși! Pe toate câte-am auzit că s-au făcut în Capernaum, fă-le și aici, în patria ta?». Și le-a zis: «Adevăr vă spun Eu vouă că nici un profet nu este bineprimit în patria sa. Și adevăr vă spun că multe văduve erau în Israel în vremea lui Ilie, când s-a închis cerul trei ani și șase luni, încât foamete mare a fost în tot pământul, și la nici una din ele n-a fost trimis Ilie, ci numai în Sarepta Sidonului, la o femeie văduvă. Și mulți leproși erau în Israel în vremea profetului Elisei, dar nici unul dintre ei nu s-a curățit, ci numai Neeman Sirianul». Și auzind acestea, toți cei din sinagogă s-au umplut de mânie. Și sculându-se, L-au scos afară din cetate și L-au dus până pe sprânceana muntelui pe care le era zidită cetatea, ca să-L arunce jos. Dar El, trecând prin mijlocul lor, S-a dus și S-a coborât la Capernaum, cetate a Galileii” (Luca 4,14-31).

Sfântul evanghelist Matei scrie că „părăsind Iisus Nazaretul, a venit și a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și ale lui Neftalim, ca să se plinească ceea ce s-a spus prin Isaia profetul care zice: Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftalim, spre calea mării, dincolo

de Iordan, Galileea neamurilor; poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit. De atunci a început Iisus să propovăduiască și să zică: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!»» (Matei 4,13-17).

La botezul Domnului Hristos în râul Iordan, Duhul Sfânt s-a pogorât ca un porumbel peste El și a rămas asupra Lui, pentru că, din relatările Sfintei Scripturi de după acesta, remarcăm că Duhul L-a dus în pustie ca să fie ispitit de către diavolul, iar în Galileea Mântuitorul s-a întors cu puterea Duhului.

La începutul activității Sale publice, Domnul Hristos s-a stabilit în Capernaum, localitate situată pe malul Mării Galileii, pentru că de aici putea porni în călătorii în Țara Sfântă atât pe uscat, cât și pe apă și tot aici și-a ales și primii Apostoli. Sfântul evanghelist Matei relatează în acest sens că „*pe când umbla Iisus pe lângă Marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon cel ce se numește Petru și pe Andrei, fratele său, care aruncau mreaja în mare, că erau pescari, și le-a zis: «Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!»*». Iar ei, îndată lăsându-și mrejele, au mers după El. De acolo, mergând mai departe, a văzut alți doi frați, pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele, și i-a chemat. Iar ei, îndată lăsându-și corabia și pe tatăl lor, au mers după El” (Matei 4,18-22).

În ceea ce îi privește pe Petru și pe Andrei, cei dintâi Apostoli ai Domnului Hristos, citim în paginile Sfintei Scripturi că „*Ioan Botezătorul stătea cu doi dintre ucenicii săi; și privindu-L pe Iisus, Care trecea, a zis: «Iată Mielul lui Dumnezeu!»*». Și cei doi ucenici l-au auzit când a spus acestea și I-au urmat lui Iisus. Iar Iisus, întorcându-Se și văzându-i că-L urmează, i-a întrebat: «Ce căutați?». Iar ei I-au zis: «Rabbi, care se tâlcuiește: Învățătorule, unde locuiești?». El le-a zis:

«Veniți și veți vedea». Au mers așadar și au văzut unde locuiește; și au rămas la El în ziua aceea. Și era ca la ceasul al zecelea. Unul din cei doi care auziseră de la Ioan și-I urmaseră lui Iisus era Andrei, fratele lui Simon Petru. Acesta l-a găsit întâi pe Simon, fratele său, și i-a zis: «Noi L-am aflat pe Mesia, ce se tâlcuiește: Hristos»; și l-a adus la Iisus. Iisus, privind la el, i-a zis: «Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa» ce se tâlcuiește: Petru» (Ioan 1,35-42).

Cu toate că după ce a fost botezat în râul Iordan Domnul Hristos s-a întâlnit cu Andrei, unul dintre ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul și cu Petru, fratele acestuia, nu înseamnă că cei doi i-au devenit automat Apostoli, pentru că în cuvântarea de despărțire Mântuitorul le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi; și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți și roada voastră să rămână, pentru ca Tatăl să vă dea orice veți cere întru numele Meu” (Ioan 15,16).

Sfintele Evanghelii nu relatează alegerea fiecărui Apostol de către Mântuitorul, ci doar a unora dintre aceștia. Astfel, după ce și-a ales primii patru Apostoli și a vindecat un paralytic în Capernaum, „Iisus a văzut un om care ședea la vămă, cu numele Matei, și i-a zis: «Vino după Mine!». Și, ridicându-se, a mers după El. A doua zi Iisus a vrut să meargă în Galileea și l-a găsit pe Filip. Și i-a zis Iisus: «Urmează-Mi!». Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. Filip l-a găsit pe Natanael și i-a zis: «Noi L-am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în lege și profeții, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret». Și i-a zis Natanael: «Din Nazaret poate fi ceva bun?». Filip i-a zis: «Vino și vezi!». Iisus l-a văzut pe Natanael venind către Dânsul și a zis despre el: «Iată într-adevăr israelit întru care nu este vicleșug!». Natanael I-a zis: «De unde mă cunoști?». A răspuns Iisus și i-a zis: «Mai înainte ca Filip să te fi chemat, te-am văzut când erai sub smochin». Răspunsu-I-a

Natanael: «Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Regele lui Israel!». Răspuns-a Iisus și i-a zis: «Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, de aceea crezi? Mai mari decât acestea vei vedea» (Matei 9,9 și Ioan 1,43-50).

Numele celor doisprezece Apostoli ai Domnului Hristos sunt acestea: „*Întâi Simon, cel numit Petru, apoi Andrei, fratele lui; Iacob al lui Zevedeu și Ioan, fratele lui; Filip și Bartolomeu, Toma și Matei vameșul, Iacob al lui Alfeu și Levi ce se zice Tadeu; Simon Canaaneanul și Iuda Iscarioteanul, cel ce L-a și vândut*” (Matei 10,2-4).

Din evenimentele vieții Domnului Hristos, dinaintea începerii activității Sale publice, prezentate până acum, am constatat purtarea de grijă a lui Dumnezeu, prin îngerii Săi, față de Pruncul Iisus, dar și faptul că Dumnezeu Tatăl, sfinții îngeri și oamenii cu care Acesta a intrat în contact au mărturisit, prin descoperire de sus, că El este Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul lumii.

Cunoscând toate acestea, să spunem și noi asemenea Sfântului Apostol Pavel: „*O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt căile Lui de necercetat și judecățile Sale de nepătruns! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui? Sau cine I-a dat Lui primul ca să poată fi plătit în schimb? Pentru că din El și prin El și întru El sunt toate, a Lui să fie slava în veci. Amin!*” (Romani 11,33-36).

Intrarea triumfală a Domnului Hristos în Ierusalim

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, sărbătorim împreună mărețul praznic al intrării triumfale a Domnului Hristos în Ierusalim. În urmă cu aproape două mii de ani, cu acest prilej, mulțimile L-au întâmpinat pe Mântuitorul lumii cu cuvintele: „*Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel!*” (Ioan 12,13).

Pe parcursul activității Sale publice Mântuitorul a fost admirat, iubit, invidiat sau urât, în funcție de interesele celor cu care intra în contact. Astfel, cei care au luat tămăduire ori din care Domnul Hristos a alungat demoni I-au fost recunoscători și doreau să-I urmeze, cum s-a întâmplat în ținutul Gherghesenilor, unde „*bărbatul din care ieșiseră demonii Îl ruga să rămână cu El*” (Luca 8,38). După ce L-a văzut pe Mântuitorul săvârșind mai multe minuni și L-a ascultat vorbind despre împărăția lui Dumnezeu, „*un cărturar I-a zis: «Învățătorule, Te voi urma oriunde vei merge»*” (Matei 8,19).

Conducătorii poporului ales însă L-au urât pe Domnul Hristos și I-au dorit mereu moartea, întrucât își simțeau amenințată poziția în societate din cauza Lui. În paginile Noului Testament citim că „*arhiereii și cărturarii căutau cum să-L piardă, căci se temeau de El*” (Marcu 11,18). Sfântul Evanghelist Marcu menționează că „*arhiereii și cărturarii căutau cum să-L prindă cu vicleșug, ca să-L omoare*” (Marcu 14,1), iar în Evanghelia după Luca citim că Mântuitorul „*era zilnic învățând*

în templu, iar arhieriei, cărturarii și fruntașii poporului căutau să-L piardă; și nu găseau ce să-I facă, fiindcă tot poporul se ținea de El, ascultându-L” (Luca 19,47-48).

Printre nenumăratele minuni săvârșite de Domnul Hristos, în decursul activității Sale publice, se numără și trei învieri din morți. Despre cea dintâi Sfântul Evanghelist Luca scrie că după ce Mântuitorul S-a întors în Capernaum, „*iată că a venit un bărbat, al cărui nume era Iair; și acesta era mai-marele sinagogii. Și căzând la picioarele lui Iisus, Îl ruga să vină în casa lui. Că numai o fiică avea, ca de doisprezece ani, și aceea era pe moarte. Și pe când Iisus încă vorbea, a venit cineva de la mai-marele sinagogii, zicând: «Fiica ta a murit; nu-L mai supăra pe Învățător».* Iar Iisus, auzind, i-a răspuns: «*Nu te teme; tu crede numai, și ea se va mântui*». Și venind în casă, *n-a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru și pe Ioan și pe Iacob și pe tatăl copilei și pe mamă. Și toți plângeau și se tânguiau din pricina ei. Iar El a zis: «Nu plângeți; n-a murit, ci doarme*». Și ei Îl luau în răs, știind că ea a murit. Iar El, apucând-o de mână, a strigat, zicând: «*Copilă, scoală-te!*». Și *s-a întors duhul ei, și ea în chiar clipa aceea a înviat; și El a poruncit să i se dea să mănânce. Și părinții ei au rămas încremeniți. Iar El le-a poruncit să nu spună nimănui ceea ce s-a petrecut*” (Luca 8,41-42 și 8,49-56).

Despre cea de-a doua înviere săvârșită de Domnul Hristos citim că Acesta „*S-a dus într-o cetate numită Nain; și împreună cu El mergeau ucenicii Săi și mulțime multă. Iar când S-a apropiat de porțile cetății, iată că scoteau un mort, singurul copil al mamei sale; și ea era văduvă; și mulțime mare din cetate era cu ea. Și văzând-o Domnul, I s-a făcut milă de ea și i-a zis: «Nu plânge!*». Și, apropiindu-Se, *S-a atins de pat, iar cei care-l duceau s-au oprit. Și i-a zis: «Tinere, ție-ți spun: Scoală-te!*». Și *s-a ridicat mortul și a început să vorbească; și i l-a dat mamei sale. Și frică*

i-a cuprins pe toți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: «Mare profet S-a ridicat între noi și Dumnezeu Și-a cercetat poporul». Și a ieșit cuvântul acesta despre El în toată Iudeea și în tot ținutul dimprejur» (Luca 7,11-17).

Despre cea de-a treia înviere din morți săvârșită de Mântuitorul, Sfântul Evanghelist Ioan relatează că „*era un bolnav, Lazăr din Betania, satul Mariei și al Martei, sora ei. Iar Maria era aceea care L-a uns cu mir pe Domnul și I-a șters picioarele cu părul capului ei, al cărei frate, Lazăr, era bolnav. Deci au trimis surorile la El, zicând: «Doamne, iată, cel pe care-l iubești e bolnav».* Iar Iisus, auzind, a zis: «*Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, pentru ca prin ea să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu*». Iar Iisus îi iubea pe Marta și pe sora ei și pe Lazăr. Așadar, când a auzit că este bolnav, atunci a rămas două zile în locul unde era. Numai după aceea le-a zis ucenicilor: «*Să mergem iarăși în Iudeea*». Ucenicii I-au zis: «*Învățătorule, mai acum căutau iudeii să Te ucidă cu pietre, și Tu din nou Te duci acolo?*». A răspuns Iisus: «*Nu sunt oare douăsprezece ceasuri într-o zi? Dacă umblă cineva ziua, nu se împiedică, pentru că vede lumina acestei lumi; dar dacă umblă cineva noaptea, se împiedică, pentru că lumina nu este întru el*». Pe acestea le-a zis, și apoi le-a spus: «*Lazăr, prietenul nostru, a adormit, dar Mă duc să-l trezesc*». Atunci I-au zis ucenicii: «*Doamne, dacă a adormit, va scăpa*». Iisus însă vorbise despre moartea lui, dar ei credeau că vorbește despre adormirea prin somn. Deci Iisus le-a spus atunci limpede: «*Lazăr a murit; și Mă bucur pentru voi că Eu n-am fost acolo, pentru ca voi să credeți. Dar să mergem la el*». Atunci Toma, cel numit Geamănul, le-a zis celorlalți ucenici: «*Să mergem și noi să murim cu El!*». Deci, când a venit Iisus, l-a găsit că de-acum avea patru zile în mormânt. Iar Betania era aproape de Ierusalim, ca la cincisprezece stadii. Și mulți

dintre iudei veniseră la Marta și Maria ca să le aline pentru fratele lor. Atunci Marta, de cum a auzit că vine Iisus, I-a ieșit în întâmpinare; iar Maria ședea în casă. Și a zis Marta către Iisus: «Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit. Dar eu știu încă de pe acum că orice vei cere Tu de la Dumnezeu, Dumnezeu Îți va da». Iisus i-a zis: «Fratele tău va învia». Marta I-a zis: „Știu că va învia, la înviere, în ziua de apoi». Și Iisus i-a zis: «Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi; și tot cel ce trăiește și crede întru Mine, în veac nu va muri! Crezi tu aceasta?». Zis-a Lui: «Da, Doamne. Eu am crezut că Tu ești Hristosul, Fiul Lui Dumnezeu, Cel ce a venit în lume». Și zicând aceasta, s-a dus și a chemat-o pe Maria, sora ei, spunându-i în taină: «Învățătorul este aici și te cheamă». Aceea, de cum a auzit, s-a sculat degrabă și a venit la El. Dar Iisus încă nu venise în sat, ci era tot în locul unde Îl întâmpinase Marta. Iar iudeii care erau cu ea în casă și o alinau, văzând-o pe Maria că s-a sculat degrabă și a ieșit, au mers după ea, socotind că se duce la mormânt ca să plângă acolo. Deci, Maria, când a venit unde era Iisus și L-a văzut, I-a căzut la picioare, zicându-I: «Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit». Atunci Iisus, când a văzut-o plângând, și pe iudeii care veniseră cu ea plângând, a suspinat cu duhul și S-a tulburat întru Sine. Și a zis: «Unde l-ați pus?». Zisu-I-au: «Doamne, vino și vezi». Iisus a lăcrimat. Atunci au zis iudeii: «Iată cât îl iubea!». Iar unii din ei ziceau: «Oare el, care a deschis ochii orbului, nu putea face ca și acesta să nu moară?». Deci din nou suspinând Iisus întru Sine, a mers la mormânt. Și era o peșteră, și o piatră era așezată pe ea. Iisus a zis: «Ridicați piatra!». Marta, sora mortului, I-a zis: «Doamne, de acum miroase, că e a patra zi». Iisus i-a zis: «Nu ți-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?». Au ridicat deci piatra, iar Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: «Părinte, mulțumescu-Ți că M-ai ascultat;

Eu știam că Tu întotdeauna Mă ascuți, dar de dragul mulțimii care stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis». Și zicând acestea, a strigat cu glas mare: «Lazăre, vino afară!». Și a ieșit mortul, legat la picioare și la mâini cu fâșii de pânză; și fața lui era înfășurată cu mahramă. Iisus le-a zis: «Dezlegați-l și lăsați-l să meargă!»» (Ioan 11,1-44).

Din relatarea celor trei învieri din morți am constatat că pe fiica lui Iair Mântuitorul a înviat-o la foarte scurt timp după ce aceasta murise, deci pe când sufletul abia îi părăsise trupul.

Întrucât Țara Sfântă are o climă caldă, în timpul Domnului Hristos, persoanele decedate erau înmormântate fie în ziua în care au răposat, fie în cea următoare, pentru a nu intra trupurile în descompunere. Astfel, înțelegem că tânărul din Nain a fost înviat de Mântuitorul în ziua morții sale ori a doua zi, pe drumul spre mormânt.

Pe Lazăr însă, Domnul Hristos l-a înviat după ce fusese mort și îngropat timp de patru zile. Prin puterea Sa cea dumnezeiască, Mântuitorul l-a readus la viață pe prietenul Său, dar i-a tămăduit și trupul de boala care îi cauzase decesul.

În urma acestei minuni impresionante „mulți din iudeii care veniseră la Maria și au văzut ce făcuse Iisus, au crezut în El. Dar unii din ei s-au dus la farisei și le-au spus cele ce a făcut Iisus. Atunci arhiereii și fariseii au adunat sinedriul și ziceau: «Ce facem, că omul Acesta face multe minuni? Dacă-L vom lăsa așa, toți vor crede în El și vor veni romanii și ne vor lua țara și neamul»» (Ioan 11,45-48).

Acest raționament al conducătorilor evreilor era total greșit, de vreme ce Țara Sfântă era deja provincie a Imperiului Roman din anul 63 î.d.Hr, deci de aproape o sută de ani, iar poporul ales plătea dări către vistieria imperială. În acest sens este demnă de menționat discuția pe care a purtat-o Domnul Hristos cu fariseii și irodianii, care L-au întrebat: „*Învățătorule, știm că*

ești adevărat și întru adevăr înveți calea lui Dumnezeu și nu-Ți pasă de nimeni, pentru că Tu nu cauți la fața oamenilor. Spune-ne deci nouă: Ce părere ai, se cuvine să dăm dajdie cezarului, sau nu?». Dar Iisus, cunoscându-le vicleșugul, le-a răspuns: «De ce Mă ispitiți, fătărniciilor? Arătați-Mi banul dajdiei». Iar ei I-au adus un dinar. Și Iisus le-a zis: «Ale cui sunt efigia și inscripția de pe el?». Ei au zis: «Ale cezarului». Atunci El le-a zis: «Dați-i dar cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu!». Și auzind ei acestea, s-au minunat; și, lăsându-L, s-au dus» (Matei 22,16-22). Domnul Hristos Însuși plătea birul respectiv, pentru că într-o zi, când Acesta a intrat cu Sfinții Apostoli în Capernaum, „s-au apropiat de Petru cei ce strâng dajdia și i-au zis: «Învățătorul vostru nu plătește dajdia?». «Ba da», a zis el. Și intrând el în casă, Iisus i-a luat-o înaintea, zicând: «Ce părere ai, Simone, regii pământului de la cine iau dajdie sau bir, de la fiii lor, sau de la străini?». El I-a zis: «De la străini». Iar Iisus i-a zis: «Iată dar că fiii sunt scutiți. Dar ca să nu le fim lor piatră de poticnire, mergi la mare, aruncă undița, ia peștele care va ieși întâi și, deschizându-i gura, vei găsi un statir. Pe acela luându-l, dă-l lor, pentru Mine și pentru tine»» (Matei 17,24-27).

De asemenea, Mântuitorul nu era roman ori străin de neam, încât, dacă ar fi crezut cineva în El, să fi fost amenințată ființa poporului ales. Din cele două genealogii ale Domnului Hristos, prezentate în Sfânta Scriptură cu lux de amănunte (Matei 1,1-17 și Luca 3,23-38), cunoaștem faptul că Domnul Hristos se trăgea tocmai din patriarhul Avraam, părintele poporului ales, despre care Sfânta Scriptură face prima mențiune că era evreu (Facere 14,13).

„Iar Caiafa, unul dintre ei, care în anul acela era arhiereu, le-a zis celor din sinedriu: «Nu știți nimic; nici nu gândiți că de folos ne este să moară un om pentru popor, iar nu tot neamul

să piară». Dar pe aceasta n-a zis-o de la sine, ci, fiind arhiereu al aceluia an, a profețit că Iisus avea să moară pentru neam, și nu numai pentru neam, ci și ca să adune într-o dată pe fiii lui Dumnezeu cei împrăștiați. Așadar, din ziua aceea au pus la cale să-L ucidă. De aceea Iisus nu mai umbla pe față printre iudei, ci a plecat de acolo într-un ținut aproape de pustie, într-o cetate numită Efraim, și acolo a rămas cu ucenicii Săi. Iar Paștile iudeilor erau aproape și mulți din ținutul acela s-au suit la Ierusalim mai înainte de Paști, ca să se curățească. Deci Îl căutau pe Iisus și, pe când stăteau în templu, ziceau între ei: «Ce părere aveți? Oare nu va veni la sărbătoare?». Iar arhiereii și fariseii dăduseră porunci că, dacă va ști cineva unde este, să dea de știre, ca să-L prindă” (Ioan 11,49-57).

Motivul real al condamnării Domnului Hristos la moarte de către conducătorii iudeilor era cunoscut de toată lumea, chiar și de către guvernatorul Ponțiu Pilat, care „știa că din invidie i-L dăduseră arhiereii în mână” (Marcu 15,10).

Răutatea arhiereilor însă nu s-a oprit la condamnarea la moarte a Mântuitorului, căci, înainte cu o zi de intrarea Sa triumfală în Ierusalim, Acesta a poposit în Betania, iar „mulțime mare de iudei a aflat că El este acolo și au venit nu numai pentru Iisus, ci să-l vadă și pe Lazăr pe care El îl înviase din morți. Iar arhiereii au pus la cale ca și pe Lazăr să-l omoare, căci din pricina lui mulți dintre iudei mergeau și credeau în Iisus” (Ioan 12,9-11).

A doua zi după cina din Betania, Mântuitorul și Sfinții Apostoli au pornit spre Ierusalim. „Și când s-au apropiat de Ierusalim, la Betfaghe, lângă Muntele Măslinilor, Iisus a trimis pe doi din ucenicii Săi. Și le-a zis: «Mergeți în satul care este în fața voastră și, intrând în el, îndată veți afla un mânz legat, pe care nici un om n-a șezut până acum. Dezlegați-l și aduceți-l. Iar de vă va zice cineva: De ce faceți aceasta? Spuneți-i: Domnul

are trebuință de el. Și îndată îl va trimite aici». Deci s-au dus și au găsit mînzul legat la drum în fața unei porți și l-au dezlegat. Și unii din cei ce ședeau acolo le-au zis: «Ce faceți? De ce dezlegați mînzul?». Iar ei le-au răspuns așa cum le spusese Iisus; și aceia i-au lăsat. Și au adus mînzul la Iisus și și-au pus hainele pe mînz și Iisus a șezut deasupra. Iar aceasta s-a făcut ca să se plinească ceea ce s-a spus prin profetul ce zice: Spuneți fiicei Sionului: Iată, Împăratul tău vine la tine blînd și șezînd pe asină, și pe mînz, fiul celei de sub jug. Pe acestea ucenicii Săi nu le-au înțeles de la început; dar cînd S-a preamărit Iisus, atunci și-au adus ei aminte că acestea pentru El erau scrise și că pe acestea le-au făcut ei pentru El” (Marcu 11,1-7; Matei 21,4-5 și Ioan 12,16).

Prin faptul că Fiul lui Dumnezeu, cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi, S-a făcut om la plinirea vremii, pentru noi și a noastră mîntuire, El „S-a golit pe Sine luînd chip de rob, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflîndu-Se ca un om; S-a smerit pe Sine făcîndu-Se ascultător pînă la moarte, și încă moarte de cruce!” (Filipeni 2,7-8). Întrucît Domnul Hristos a șezut pe mînzul asinei la intrarea Sa triumfală în Ierusalim a dovedit că era smerit și ca om, nu doar ca Fiu al lui Dumnezeu. El de fapt le și spusese evreilor în acest sens: „Învățați de la Mine, că sunt blînd și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară” (Matei 11,29-30).

Chiar dacă asinul nu este falnic și iute, precum calul ori cămila, și cu atât mai puțin în comparație cu elefantul, care este animalul preferat de ceremonie în anumite țări din Orientul Îndepărtat, aceasta nu înseamnă că el este lipsit de calități. În cele ce urmează voi prezenta o întâmplare din Vechiul Testament care denotă valoarea de excepție a acestuia: „Balaam și-a pus samarul pe asina sa și s-a dus cu bătrânii Moabului.

Dar se aprinsese mânia lui Dumnezeu pentru că s-a dus, iar îngerul lui Dumnezeu s-a sculat ca să-l împiedice în timp ce el ședea pe asina sa, însoțit de două slugi ale sale. Asina l-a văzut atunci pe îngerul lui Dumnezeu proptit în drum, cu sabia ridicată în mână; asina s-a abătut din drum și a luat-o pe câmp; iar el își bătea asina cu toiagul, ca s-o întoarcă la drum. Dar îngerul lui Dumnezeu a stat în drumeagul dintre răzoarele viilor; cu gard într-o parte și gard în cealaltă; iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a tras către gard și i-a strâns lui Balaam piciorul în gard, iar el a început din nou s-o bată. Îngerul lui Dumnezeu însă a mers mai departe și a stat la loc strâmt, unde nu era chip să te abați nici la dreapta, nici la stânga. Iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a culcat sub Balaam; și s-a mâniat Balaam și-și bătea asina cu toiagul. Dar Dumnezeu a deschis gura asinei, iar ea a zis către Balaam: «Ce ți-am făcut eu, de mă bați acum pentru a treia oară?». Iar Balaam a zis către asină: «Pentru că ți-ai răs de mine; de-aș fi avut cuțit în mână, pe loc te-aș fi ucis». A zis asina către Balaam: «Au nu sunt eu asina ta, pe care-ai umblat din tinerețile tale și până în ziua de azi? Crezi oare că din nesăbuiință ți-am făcut ție asta?». Iar el a zis: «Nu». Atunci Dumnezeu a deschis ochii lui Balaam, iar acesta l-a văzut pe îngerul Domnului proptit în drum, cu sabia ridicată în mână; și s-a plecat și s-a închinat în fața lui. Iar îngerul lui Dumnezeu i-a zis: «De ce ți-ai bătut acum asina pentru a treia oară? Iată, eu am ieșit să te împiedic, deoarece acest drum al tău nu-mi este pe plac; și asina, văzându-mă, de trei ori s-a abătut până acum de dinainte-mi; dacă ea nu s-ar fi abătut, acum eu pe tine te-aș fi ucis, iar pe ea aș fi cruțat-o» (Numeri 22,21-33).

O tradiție pioasă afirmă că asinul are pe spate o cruce de când a șezut pe el Domnul Hristos, Cel e a purtat Crucea pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.

„Iar în timp ce Iisus mergea spre Ierusalim pe mînzul asinei, ucenicii își așterneau hainele în cale. Și apropiindu-se de panta Muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor, bucurându-se, a început să laude pe Dumnezeu, cu glas mare, pentru toate minunile pe care le văzuseră, zicând: «Binecuvântat este Împăratul care vine întru numele Domnului! Pace în cer și slavă întru cei de sus». Și unii farisei din mulțime I-au zis: «Învățătorule, ceartă-ți ucenicii». Și El, răspunzând, a zis: «V-o spun Eu vouă: Dacă ei vor tăcea, pietrele vor striga». Și când S-a apropiat și a văzut cetatea, a plâns pentru ea, zicând: «Dacă cel puțin acum, în această zi a ta, ai fi cunoscut și tu cele ce sunt spre pacea ta! Dar acum s-au ascuns de ochii tăi. Că peste tine vor veni zile când dușmanii tăi vor săpa șanț în jurul tău și te vor împresura și din toate părțile te vor strâmtora și una cu pământul te vor face, pe tine și pe fiii tăi care sunt în tine, și nu vor lăsa în tine piatră pe piatră, pentru că nu ai cunoscut vremea cercetării tale»” (Luca 19,36-44).

„Iar marea mulțime care venise la sărbătoare, auzind că Iisus vine în Ierusalim, au luat ramuri de finic și au ieșit în întâmpinarea Lui și strigau: «Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel!». Și mulți își așterneau hainele în cale, iar alții așterneau ramuri tăiate din câmp. Iar cei ce mergeau înainte și cei ce veneau în urmă strigau: «Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Binecuvântată este împărăția care vine, a părintelui nostru David! Osana întru cei de sus!»” (Ioan 12,12-13 și Marcu 11,8-10).

Evreii L-au întâmpinat pe Mântuitorul la intrarea sa triumfală în Ierusalim cu un text din Cartea psalmilor, pe care îl rosteau în timpul sărbătorii corturilor: *„O, Doamne, Te rog, mântuiește! O, Doamne, Te rog, adu belșug! Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului”* (Psalmul 117,25-26).

Termenul „osana” a fost preluat din limba ebraică, de la „oșia-na” sau „osia-na”, și înseamnă „mântuiește!”. Cu trecerea timpului și-a schimbat sensul, fiind tradus prin: „laudă”, „slavă” sau „mărire”.

Mulțimile din Evanghelie însă au modificat puțin textul din psalmi. Astfel, dacă pe drumul spre Ierusalim Apostolii Îl aclamau pe Mântuitorul drept „*Împăratul care vine întru numele Domnului*” (Luca 19,38), după intrarea în Sfânta Cetate evreii Îl ovaționau ca „*împăratul lui Israel*” (Ioan 12,13) și vorbeau despre „*împărăția lui David*” (Marcu 11,10), adică mulțimile spuneau ceea ce voiau ele să fie Domnul Hristos, iar nu ceea ce era El în realitate.

Cert este că Mântuitorul se trăgea din neamul lui David, iar numele Său era asociat cu cel al acestui rege. Astfel, „*în timp ce Se apropia El de Ierihon, un orb ședea cerșind la marginea drumului. Și auzind el mulțimea trecând, întreba ce este aceasta. Și i-au spus că trece Iisus Nazarineanul. Și el a strigat, zicând: «Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!».* Și cei ce mergeau înainte îl certau ca să tacă, dar el cu atât mai mult striga: «*Fiule al lui David, miluiește-mă!*»” (Luca 18,35-39). Chiar și străinii de neam din Israel cunoșteau descendența Domnului Hristos din cel de-al doilea rege al iudeilor, pentru că atunci când a ajuns în părțile Tirului și ale Sidonului „*o femeie canaaneancă din hotarele acelea striga, zicând: «Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de demon*»” (Matei 15,22).

Întrucât Domnul Hristos se trăgea din neamul lui David, iar acum intra în Ierusalim, cetatea acestui rege, după mult trâmbițata înviere a lui Lazăr din morți, mulțimile erau entuziasmate, încât L-au primit ca pe un împărat, având în minte și făgăduința făcută de Dumnezeu lui David, prin prorocul Natan: „*Și fi-va că după ce zilele tale se vor plini*

și tu vei dormi împreună cu părinții tăi, Eu îl voi ridica pe urmașul tău de după tine, din chiar coapsa ta, și voi rânduie regatul său. Acesta-i va zidi casă numelui Meu, iar Eu îi voi întări tronul până în veac. Eu Îi voi fi Lui Tată, iar El Îmi va fi Mie fiu. Casa Lui va fi neclintită, regatul Său va rămâne veșnic înaintea Mea, iar tronul Său în veac va fi întărit” (II Regi 7,12-14 și 7,16).

Confuzia pe care evreii o făceau în privința Domnului Hristos și a profeției despre El, era aceea că ei așteptau un Mesia pământesc, care să-i elibereze de sub jugul roman, iar nu Unul care să le deschidă împărăția cerurilor. Și Sfinții Apostoli ai Mântuitorului aveau aceeași mentalitate, pentru că după învierea Lui din morți, „ei, adunându-se, L-au întrebat, zicând: «Doamne, oare în acest timp vei așeza Tu la loc împărăția lui Israel?»” (Faptele Apostolilor 1,6).

Domnul Hristos a fost întâmpinat în Ierusalim ca un împărat, cu toate că El nu afirmase niciodată despre Sine acest lucru. Întrucât conducătorii iudeilor I-au adus această acuză înaintea lui Ponțiu Pilat (Luca 23,2), guvernatorul L-a întrebat pe Mântuitorul dacă este împărat. La această întrebare El a răspuns: „*«Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu le fiu predat iudeilor. Dar împărăția Mea nu este de aici»*. Atunci Pilat I-a zis: «*Așadar, ești Tu împărat?*». Răspuns-a Iisus: «*Tu o spui, că Eu sunt împărat*»” (Ioan 18,36-37). Din cuvintele Mântuitorului înțelegem că El este într-adevăr împărat, însă nu unul lumesc.

Deși conducătorii evreilor L-au acuzat pe Domnul Hristos în fața lui Ponțiu Pilat că s-a autoproclamat împărat și au cerut să fie condamnat la moarte pentru aceasta, lui Iuda i-au plătit ca să-L vândă pe Mântuitorul lumii doar treizeci de arginți, prețul unui rob.

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan menționează faptul că „mulțimea care era cu Iisus când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți dădea mărturie despre aceasta; și de aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut această minune. Și intrând El în Ierusalim, toată cetatea s-a cutremurat, zicând: «Cine este Acesta?». Iar mulțimile ziceau: «Acesta este Iisus, profetul din Nazaretul Galileii!». Și cu toate că atâtea minuni a făcut El în fața lor, ei tot nu credeau într-Însul. Ca să se plinească cuvântul profetului Isaia, pe care l-a zis: Doamne, cine i-a dat crezare auzului nostru? Și cui i s-a descoperit brațul Domnului? De aceea nu puteau să creadă, că a mai zis Isaia: El ochii lor i-a orbit și inima lor a împietrit-o, pentru ca ei cu ochii să nu vadă și cu inima să nu înțeleagă, ca nu cumva ei să-și revină și Eu să-i vindec. Pe acestea le-a zis Isaia când l-a văzut slava și a grăit despre El. Totuși, și dintre căpetenii mulți au crezut într-Însul, dar n-o mărturiseau din pricina fariseilor, ca să nu fie izgoniți din sinagogă; căci ei au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu. Iar Iisus a strigat și a zis: «Cel ce crede în Mine, nu în Mine crede, ci în Cel ce M-a trimis pe Mine. Și cel ce Mă vede pe Mine Îl vede pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Eu, Lumină am venit în lume, pentru ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric. Și dacă aude cineva cuvintele Mele și nu le păzește, Eu nu-l judec; că n-am venit să judec lumea, ci să mântuiesc lumea. Pe cel ce se leapădă de Mine și nu primește cuvintele Mele, are cine să-l judece: cuvântul pe care Eu l-am grăit, acela îl va judeca în ziua de apoi; pentru că Eu nu de la Mine am grăit, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis, El Mi-a poruncit ce să spun și ce să grăiesc. Și știu că porunca Lui este viață veșnică. Așadar, ceea ce grăiesc Eu: precum Mi-a spus Mie Tatăl, așa grăiesc» (Ioan 12,17-18 și 37-50; Matei 21,10-11).

„Și erau niște elini, din cei ce se suiseră la sărbătoare să se închine. Deci aceștia au venit la Filip, care era din Betsaida Galileii, și l-au rugat, zicând: «Doamne, vrem să-L vedem pe Iisus». Filip a venit și i-a spus lui Andrei; și Andrei și Filip au venit și l-au spus lui Iisus. Iar Iisus le-a răspuns, zicând: «A venit ceasul ca Fiul Omului să fie preamărit. Adevăr, adevăr vă spun: Dacă bobul de grâu care cade în pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce roadă multă. Cel ce-și iubește viața, o va pierde; dar cel ce-și urăște viața în lumea aceasta, o va păstra pentru viața veșnică. Dacă-Mi slujește cineva, să-Mi urmeze; și unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu. Dacă-Mi slujește cineva, Tatăl Meu îl va cinsti. Acum sufletul Meu e tulburat, și ce voi zice? Izbăvește-Mă, Părinte, de ceasul acesta? Dar Eu pentru aceasta am venit în ceasul acesta! Părinte, preamărește-Ți numele!». Atunci a venit glas din cer, zicând: «L-am și preamărit, și iarăși îl voi preamări!». Iar mulțimea care sta și care auzise, zicea: «Tunet a fost!». Alții ziceau: «Înger I-a grăit!». Iisus, răspunzând, a zis: «Nu pentru Mine a fost glasul acesta, ci pentru voi. Acum este judecata acestei lumi; acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară. Iar Eu, când mă voi înălța de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine». Iar pe aceasta o zicea arătând cu ce moarte avea să moară. I-a răspuns deci mulțimea: «Noi am auzit din lege că Hristosul rămâne în veac; cum de zici Tu că Fiul Omului trebuie să se înalțe? Cine este acesta, Fiul Omului?». Atunci le-a zis Iisus: «Încă puțină vreme Lumina este cu voi. Umblați cât aveți Lumina, ca să nu vă cuprindă întunericul. Și cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge. Cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii» (Ioan 12,20-36).

„Și a intrat Iisus în templu și i-a dat afară pe toți cei ce vindeau și cumpărau în templu și a răsturnat mesele

schimbătorilor de bani și scaunele celor ce vindeau porumbei și le-a zis: «Scriș este: Casa Mea, casă de rugăciune se va chema; dar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari». Și au venit la El în templu orbi și șchiopi și i-a vindecat. Și văzând arhieriei și cărturarilor lucrurile minunate pe care le-a făcut și pe copiii care strigau în templu și ziceau: «Osana Fiului lui David!», s-au mâniat și I-au zis: «Tu auzi ce zic aceștia?» Iar Iisus le-a zis: «Da. Oare niciodată n-ați citit că din gura pruncilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă?». Și, lăsându-i, a ieșit afară din cetate, la Betania, și a rămas acolo peste noapte» (Matei 21,12-17).

Din cele prezentate până acum am văzut că Mântuitorul a fost întâmpinat de mulțimi ca un împărat, la intrarea Sa în Ierusalim, pentru că acestea aflaseră că Domnul Hristos L-a înviat pe prietenul Său Lazăr, mort de patru zile, în apropierea Cetății Sfinte, la Betania.

Valoarea acestei excepționale primiri a Domnului Hristos în Ierusalim a fost sporită și de faptul că ea nu a fost pregătită din timp și organizată minuțios, ci ea a fost spontană.

Primirea aceasta fastuoasă a Mântuitorului de către mulțimile de oameni, cu osanale, cu ramuri de finic și cu haine așternute în fața asinului pe care ședea, i-a speriat de-a dreptul pe conducătorii evreilor, care își simțeau amenințată poziția și își vedeau periclitată privilegiile în societate, încât i-au făcut să dorească cu și mai multă înverșunare moartea „*fiului teslarului din Nazaret*” (Matei 13,55), cum Îl numeau ei pe Domnul Hristos.

În momentul intrării triumfale a Domnului Hristos în Ierusalim, Sfinții Apostoli se simțeau ca niște dregători plini de slavă în preajma împăratului lor, aclamat de mulțimi. Din această cauză Mântuitorul le-a atras luarea aminte peste câteva zile, la cina cea de taină, zicându-le: „*Împărații neamurilor*

domnesc peste ele și cei mari ai lor le stăpânesc; dar între voi să nu fie așa, ci cel ce va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru, și cel ce va vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă; că nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți” (Luca 22,25 și Marcu 10,42-45).

Mântuitorul le-a adresat aceste cuvinte Sfinților Săi Apostoli după ce le-a spălat tuturor picioarele, inclusiv lui Iuda, despre care știa prea bine că Îl vânduse căpeteniilor iudeilor.

Domnul Hristos, Care fusese întâmpinat de mulțimi ca un împărat, era însă trist, pentru că știa prea bine cât este de trecătoare slava acestei lumi, fiindcă mulțimea care în acel moment Îl aclama cu entuziasm, peste doar câteva zile va striga plină de ură în fața lui Ponțiu Pilat: „*Răstignește-L! Răstignește-L!*” (Luca 23,21).

Sfântul proroc Zaharia a profețit despre intrarea triumfală a Domnului Hristos în Ierusalim, zicând: „*Bucură-te foarte, fiica Sionului, veselește-te, fiica Ierusalimului, căci iată, Împăratul tău vine la tine drept și biruitor, smerit și călare pe asin, pe mânzul asinei*” (Zaharia 9,9). Din aceste cuvinte inspirate de Dumnezeu și scrise cu mai bine de cinci sute de ani înainte ca evenimentul descris să fi avut loc, vedem că Mântuitorul a intrat în Cetatea Sfântă smerit, dar drept și biruitor.

Mesajul intrării triumfale a Domnului Hristos în Ierusalim este acela că El merge spre patimă, însă nu silit și înfrânt, ci de bunăvoie, ca un biruitor, după cum va dovedi în mai multe rânduri pe parcursul săptămânii care va urma. De aceea, Mântuitorul le-a și spus Sfinților Apostoli în cuvântarea de despărțire: „*În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți! Eu am biruit lumea!*” (Ioan 16,33).

Praznicul de astăzi ne învață să nu căutăm slava acestei lumi și să fim smeriți, asemenea Domnului Hristos, pentru că

așa cum a remarcat Sfântul Apostol Petru, „*Dumnezeu le stă împotriva celor mândri, dar celor smeriți le dă har*” (I Petru 5,5). Sfântul Apostol Ioan a scris și el că „*lumea trece, și pofta ei; dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac*” (I Ioan 2,17), încât noi, creștinii, suntem datori să ne înstrăinăm de lumea cea deșartă, a păcatelor, și să împlinim voia lui Dumnezeu exprimată prin porunci.

Deosebit de important însă este să fim consecvenți în ceea ce privește săvârșirea de fapte bune, pentru a nu ne asemena mulțimii din Evanghelie. Adică, să nu fim astăzi împlinitori ai poruncilor lui Dumnezeu, iar mâine următori ai ispitelor vrăjmașului, ci să fim statornici pe cărarea virtuților, care duce spre Împărăția lui Dumnezeu, fiindcă Domnul Hristos ne-a îndemnat: „*Intrați pe poarta cea strâmtă; că largă este poarta și lat este drumul ce duce la pieire și mulți sunt cei ce intră prin el; și strâmtă este poarta și îngust este drumul ce duce la viață și puțini sunt cei ce îl află*” (Matei 7,13-14).

Amin

Parabola celor zece fecioare

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

În decursul activității Sale publice Domnul Hristos a rostit numeroase pilde sau parabole. Acestea nu exprimă fapte reale petrecute cândva într-un loc anume, ci sunt niște istorioare imaginare, cu ajutorul cărora Mântuitorul le-a făcut cunoscute ascultătorilor Săi anumite învățături sau adevăruri de credință adânci, pe care ar fi fost mai greu să le înțeleagă dacă nu erau relatate sub forma unor întâmplări luate din viața de zi cu zi a oamenilor din vremea aceea.

Dintre acestea voi aminti: pilda semănătorului, a fiului risipitor, a samarineanului milostiv, a bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, a talanților, a celor doi datornici, a lucrătorilor viei, a neghinei, a bogatului căruia i-a rodit țarina, a celor poftiți la cină, a nunții fiului de împărat, a oii celei rătăcite, a drahmei celei pierdute, a judecătorului nedrept, a grăuntelui de muștar, a năvodului, a smochinului neroditor și exemplele ar putea continua.

În cele ce urmează, voi prezenta și voi explica una dintre cele mai cunoscute pilde rostite de Domnul Hristos. Este vorba despre parabola celor zece fecioare, care a fost rânduită de Biserică să se citească la slujba Deniei din Sfânta și Marea zi de Marți (luni seara) din Săptămâna Mare.

În Evanghelia după Matei citim că „*Împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare care, luându-și candelarele, au ieșit întru întâmpinarea mirelui. Cinci însă dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Cele nebune, luându-și candelarele, n-au luat cu*

ele și untdelemn. Iar cele înțelepte, odată cu candelarele și-au luat și untdelemn în vase. Dar întârziind mirele, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, vine mirele! Ieșiți întru întâmpinarea lui! Atunci s-au deșteptat toate acele fecioare și și-au împodobit candelarele. Iar cele bune le-au zis celor înțelepte: Dați-ne din untdelemnul vostru, că nouă ni se sting candelarele. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicând: Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă și nici vouă. Mai bine mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă. Deci, plecând ele să cumpere, a venit mirele, iar cele ce erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicând: Doamne, Doamne, deschide-ne! Iar el, răspunzând, le-a zis: Adevăr vă spun, nu vă cunosc pe voi! Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua și nici ceasul în care va veni Fiul Omului” (Matei 25,1-13).

Înainte de a explica pilda celor zece fecioare trebuie să menționez faptul că întrucât este vorba despre o parabolă, aceasta poate fi interpretată în mai multe feluri.

În această pildă Domnul Hristos vorbește despre împărăția cerurilor, pe care o aseamănă cu zece fecioare.

În timpul activității Sale publice Mântuitorul a vorbit mereu despre împărăția cea cerească. Astfel, în capitolul 13 al Evangheliei după Matei găsim șapte pilde despre această împărăție, pe care o mai întâlnim în Sfânta Scriptură și sub denumirile de „împărăția lui Dumnezeu” (Luca 17,21), „sânul lui Avraam” (Luca 16,22) și „rai” (Luca 23,43). Din informațiile furnizate de Cartea Facerii știm că locul în care a fost așezat omul după crearea lui de către Dumnezeu se numea „Eden” sau „grădina Edenului” (Facere 2,8), iar în termeni populari raiul mai este numit și „paradis”.

Cei mai mulți oameni au impresia că împărăția cerurilor se află în văzduh, undeva deasupra pământului. Mântuitorul

însă le-a spus ascultătorilor Săi: „*S-a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu*” (Luca 10,9). „*Iată a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu*” (Mat 12,28), pentru ca în cele din urmă să le zică: „*Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru*” (Luca 17,21).

Până la judecata de apoi împărăția cerurilor este o realitate spirituală, în care pe lângă Dumnezeu se află îngerii și sufletele oamenilor care au bineplăcut lui Dumnezeu. După cea de-a doua venire a Domnului Hristos, când morții vor învia, va fi „*un cer nou și un pământ nou; fiindcă cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut*” (Apocalipsa 21,1).

Mântuitorul a spus că împărăția lui Dumnezeu „*nu va veni în chip văzut și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo*” (Luca 17,20-21), pentru că în funcție de faptele oamenilor, aceasta începe pe pământ, la fel ca și iadul, căci cine Îl are pe Dumnezeu în această viață, va fi cu El și în veșnicie, iar cel care este departe de Dumnezeu în această viață, nu va putea fi cu El în veșnicie. Din acest motiv s-a spus că unii oameni au două raiuri, iar alții două iaduri, în sensul că cei care împlinesc poruncile lui Dumnezeu trăiesc pe pământ ca în rai, iar după trecerea din această viață se mută în împărăția cerurilor, pe când oamenii foarte păcătoși, care încalcă mereu poruncile lui Dumnezeu și nu se căiesc pentru faptele lor, trăiesc pe pământ ca în iad, iar după mutarea lor din această viață vor fi osândiți să ardă în „*gheenă, în focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge*” (Marcu 9,43-44).

Ca exemplu de viețuire pe pământ ca în rai voi prezenta mărturia Sfântului Apostol Pavel: „*M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine. Ceea ce trăiesc eu acum în trup, trăiesc întru credința în Fiul lui Dumnezeu, Cel ce m-a iubit și pe Sine Însuși S-a dat pentru mine. De aceea pentru mine a trăi este Hristos și a muri este câștig. Dar dacă a trăi în trup înseamnă a-i da*

lucrării mele roadă, atunci nu știu ce voi alege. Sunt strâns din două părți: am dorința să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, că este cu mult mai bine; dar să zăbovesc în trup este mai de trebuință, de dragul vostru. Și încredințat fiind eu de aceasta, știu că voi rămâne și că voi petrece cu voi cu toți, spre propășirea voastră și spre bucuria credinței, pentru ca lauda voastră întru mine să prisosească în Hristos Iisus prin revenirea mea la voi” (Galateni 2,20 și Filipeni 1,21-26).

În cele ce urmează voi relata mărturia unui pelerin rus, care după ce a început să rostească rugăciunea lui Iisus, s-a simțit pe pământ ca în rai: „Când începeam să spun rugăciunea, mi se umplea sufletul de bucurie și deveneam mai ușor. Odată, dis-de-dimineată, parcă m-a deșteptat rugăciunea. Am început să citesc rugăciunile de dimineată, dar limba nu le rostea ușor; și toată dorința mea tindea de la sine să zică rugăciunea lui Iisus. Când am început-o, câtă ușurință, câtă bucurie am simțit, iar limba și gura parcă o rosteau fără să le silesc! Am petrecut ziua în bucurie de parcă lepădasem toate celelalte, parcă nu eram pe pământ. În somn, adesea visam că rostesc rugăciunea. Iar ziua, dacă mi se întâmpla să mă întâlnesc cu cineva, îmi era atât de drag, ca și când mi-ar fi fost rudă. Gândurile mi s-au liniștit cu totul, de la sine, și nu mă mai gândeam la nimic altceva în afară de rugăciune, spre care mintea începea să plece ascultând-o; inima începea din când în când, tot de la sine, să simtă un fel de plăcere și o anumită căldură. Când se întâmpla să merg la biserică, slujbele lungi din mănăstiri mi se păreau scurte, nemaifiind, ca înainte, obositoare, peste puterile mele. Singuraticul meu bordei mi se înfățișa ca un preafrumos palat și nu știam cum să-I mulțumesc lui Dumnezeu. Chemarea numelui lui Iisus Hristos mă veselea pe cale și mi se părea că toți oamenii au devenit mai buni față de mine, parcă toți începuseră să mă iubească. De atunci călătoresc săvârșind neîncetat rugăciunea lui Iisus, lucrul cel mai de preț și mai mângâietor din tot ceea ce am pe lume. Uneori merg

până la șaptezeci de verste pe zi, dar nu simt că merg, ci simt numai rugăciunea. Când mă pătrunde frigul puternic spun mai cu stăruință rugăciunea și degrabă mă încălzesc. Dacă mă biruie foamea, chem mai des numele lui Iisus Hristos și nu mai am nevoie să mănânc. Când mă îmbolnăvesc, sau mă dor picioarele ori spatele, iau aminte la rugăciune și nu mai simt durerea. Dacă mă supără cineva, este destul să-mi aduc aminte de mângâierea rugăciunii lui Iisus, pentru ca jignirea și supărarea să treacă și toate să fie uitate. Am devenit parcă un alt om, nu mă îngrijesc de nimic, nu mă preocupă nimic și n-aș privi la nimic din cele lumești. Când am început să mă rog cu inima, tot ce mă înconjură mi se arăta într-un chip fermecător: pomii, pământul, văzduhul, lumina, toate parcă îmi vorbeau, zicând că ele pentru om există, mărturisind dragostea lui Dumnezeu față de om și am înțeles că toate se roagă, că toate dau slavă lui Dumnezeu. Am înțeles din toate acestea ceea ce Filocalia numește «cunoașterea graiurilor făpturii» și am văzut mijlocul prin care se poate vorbi cu făpturile lui Dumnezeu”¹.

Locul în care creștinii se simt pe pământ ca în împărăția lui Dumnezeu este Biserica, de aceea una dintre cântările bisericești glăsuiește: „În Biserica slavei tale stând, în cer ni se pare a sta, Născătoare de Dumnezeu”.

Dacă nu am avut nefericita ocazie de a întâlni pe cineva care trăiește pe pământ ca în iad, să citim manifestările demonizațiilor din Evanghelii (Matei 8,28-34; Marcu 5,1-13 etc.) și să ne închipuim cum este viața într-o pușcărie sau ocnă, într-un lagăr de concentrare ori într-un război, unde oamenii se omoară unii pe alții, plini de ură, fără măcar să se cunoască.

În această pildă Domnul Hristos spune că „*cele zece fecioare și-au luat candelilele și au ieșit întru întâmpinarea mirelui*”.

¹ **Pelerinul rus**, Traducere din limba rusă: Arhimandrit Paulin Lecca, Editura Σοφία, 1998, pp. 17 ș. u.

În Vechiul Testament întâlnim un fapt neobișnuit, când Dumnezeu i-a poruncit profetului Osea să se căsătorească cu o prostituată: „Și a zis Domnul către Osea: «Du-te, ia-ți o femeie desfrânată și să ai copii de desfrânată; căci țara nu face decât să se desfrâneze, abătându-se de la Domnul». Atunci el s-a dus și și-a luat de soție pe Gomer, fiica lui Diblaim. Și ea a rămas însărcinată și i-a născut un fiu. Și Domnul a zis către el: «Pune-i numele Izreel; căci iată puțină vreme mai este și Eu voi răzbuna vărsările de sânge ale lui Izreel asupra casei lui Iehu și voi face să înceteze regatul casei lui Israel. Și în ziua aceea voi sfărâma arcul lui Israel în valea lui Izreel». Și ea a rămas din nou însărcinată și a născut o fată. Și i-a zis atunci Domnul: «Pune-i numele Lo-Ruhama (Nemiluita), fiindcă Eu nu voi mai avea milă de casa lui Israel, ca să-i iert păcatele. Voi avea însă milă de fiii lui Iuda și-i voi mântui întru Domnul, Dumnezeul lor; dar nu-i voi mântui cu arc, nici cu sabie, nici cu război, nici cu care de luptă, nici cu cai și nici cu călăreți». Și ea a înțărcat-o pe Lo-Ruhama și a rămas din nou însărcinată și a născut încă un fiu. Iar El i-a zis: «Pune-i numele Lo-Ami (Nu este poporul Meu), fiindcă voi nu sunteți poporul Meu, iar Eu nu sunt Dumnezeul vostru»” (Osea 1,2-9).

După ce Gomer l-a născut pe cel de-al doilea fiu al lui Osea, Dumnezeu i-a poruncit acestuia să se căsătorească cu încă o femeie, tot de moravuri ușoare, după cum singur mărturisește: „Și mi-a zis Domnul: «Mai du-te și iubește o femeie care iubește lucrurile rele, o adulteră, așa cum Dumnezeu îi iubește pe fiii lui Israel în timp ce ei cată spre dumnezei străini și se dau în vânt după dulciuri cu stafide». Și am cumpărat-o cu cincisprezece arginți, un omer de orz și un nebel de vin. Și i-am zis: Multe zile vei ședea la mine în așteptare: să nu desfrânezi, să nu fii a altui bărbat, iar eu îți voi fi la fel. Că multe zile vor ședea fiii lui Israel în așteptare, fără un rege, fără un principe, fără jertfă și fără altar și fără preoție și fără Urim. Și după aceasta se vor

întoarce fiii lui Israel și-L vor căuta pe Domnul, Dumnezeul lor, și pe David, regele lor; și în zilele de apoi se vor minuna întru Domnul și întru bunătățile Lui” (Osea 3,1-5).

Prorocului Osea i s-a poruncit să se căsătorească cu cele două femei păcătoase pentru ca prin gestul lui să le arate evreilor, care formau poporul ales, că Dumnezeu consideră închinarea la dumnezei străini drept adulter.

Văzând Domnul Hristos atitudinea evreilor, care nu L-au acceptat ca Mesia, le-a atras luarea aminte: *„Vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob în împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Matei 8,11-12).*

Întrucât noi, creștinii, nu ne închinăm la idoli, zei sau dumnezei străini, deci Îi suntem fideli lui Dumnezeu, Care L-a trimis în lume pe Fiul Său pentru noi și a noastră mântuire, putem fi considerați, pe bună dreptate, drept fecioarele din această parabolă.

La aceeași concluzie ne trimit și candelile menționate aici, pentru că psalmistul David a afirmat: *„Legea Ta este o candelă pentru picioarele mele și o lumină pentru cărările mele” (Psalmul 118,105).*

Sfântul Ioan Botezătorul a spus că *„Legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos” (Ioan 1,17), iar Apostolul neamurilor a mărturisit că „dacă Testamentul cel dintâi ar fi fost fără cusur, nu s-ar fi căutat loc pentru un al doilea” (Evrei 8,7).* Din aceste afirmații înțelegem că Vechiul Testament a fost nedesăvârșit, el fiind doar o *„călăuză spre Hristos” (Galateni 3,24).* De asemenea, de vreme ce *„sfârșitul Legii este Hristos, spre îndreptățire fiecăruia care crede” (Romani 10,4),* iar evreii nu L-au acceptat pe Domnul Hristos drept Mesia, înseamnă că ei au căzut din chemarea de popor ales.

După învierea Sa din morți, Mântuitorul le-a poruncit Sfinților Apostoli: *„Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Matei 28,19-20 și Marcu 16,16). Același lucru i l-a spus Domnul Hristos și lui Nicodim: *„Adevăr, adevăr îți spun, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu”* (Ioan 3,5). Întrucât nu toate popoarele au acceptat învățătura Mântuitorului, unele preferând să se închine la diferiți zei și dumnezei, nici reprezentanții altor religii nu pot fi identificați cu fecioarele din parabolă.

Astfel, cele zece fecioare îi simbolizează pe creștini, pe când evreii și ceilalți necreștini nici nu au fost invitați la nuntă, adică nu vor avea acces în împărăția cerurilor, pentru că Domnul Hristos a spus foarte clar: *„Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea; și cel ce nu adună cu Mine, risipește”* (Luca 11,23). Sfântul Ioan Botezătorul a afirmat și el: *„Cel ce crede în Fiul are viață veșnică; iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea Viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el”* (Ioan 3,36).

Mirele despre care se vorbește în pildă este Domnul Hristos Însuși. Acest lucru îl vedem din discuția pe care Acesta a purtat-o cu fariseii și cărturarii, care l-au reproșat: *„«Ucenicii lui Ioan țin posturi dese și fac rugăciuni; tot așa și ai fariseilor; dar ai Tăi mănâncă și beau». Iar Iisus le-a zis: «Puteți oare să-i faceți pe nuntași să postească în timp ce mirele este cu ei? Dar vor veni zile când mirele se va lua de la ei; atunci, în acele zile, vor posti»”* (Luca 5,33-35).

Referindu-se la ospățul din împărăția lui Dumnezeu, după ce a instituit Sfânta Euharistie, la cina cea de taină, Mântuitorul le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Adevărat, adevărat zic vouă, că nu voi mai bea de acum din acest rod*

al viței până în ziua aceea, când îl voi bea cu voi, nou, în Împărăția Tatălui Meu” (Matei 26,29).

În relatarea parabolei Domnul Hristos menționează că *„cinci dintre fecioare erau nebune și cinci înțelepte”*.

Cu toate că în limba română cinci dintre fecioare sunt numite „nebune”, termenul folosit în textul original grecesc care vorbește despre acestea este cel de „μωραί” (more), iar „μωρός” (moros) nu înseamnă „dement”, „debil mintal”, „alienat” ori „smintit”, ci „nesăbuit” sau „nesocotit”.

Termenul folosit în antiteză în originalul grecesc față de fecioarele nebune, pentru a le desemna pe cele cinci fecioare înțelepte, nu este cel de „σοφές” (sofes), cu toate că „σοφός” (sofos) este cuvântul consacrat pentru „înțelept”, ci este utilizat termenul de „φρόνιμοι” (fronimi), ori „φρόνιμος” (fronimos) care s-ar traduce mai exact prin „chibzuit” sau „cumințe”.

În pofida acestei traduceri, sensul parabolei rostite de Mântuitorul este limpede și nealterat în limba română.

Continuându-și relatarea, Domnul Hristos afirmă că *„fecioarele cele nebune, luându-și candelile, n-au luat cu ele și untdelemn. Iar cele înțelepte, odată cu candelile și-au luat și untdelemn în vase”*.

Din această lămurire înțelegem în ce constă „nebunia” unora dintre fecioare, precum și „înțelepciunea” celorlalte.

Untdelemnul, despre care se vorbește aici, poate fi înțeles în două feluri. Acesta simbolizează în primul rând învățătura cea adevărată a Domnului Hristos, propovăduită de Sfinții Apostoli, pe care o păstrează doar Biserica Ortodoxă, de vreme ce celelalte culte creștine fie au adăugat la aceasta, fără să aibă vreo bază scripturistică, fie au eliminat din ea, fără rost și fără discernământ. Moise a atras luarea aminte asupra acestui fapt: *„Să nu adăugați nimic la cuvântul pe care vi-l poruncesc eu, nici să lăsați ceva din el; păziți poruncile Domnului, Dumnezeuului vostru, pe care*

vi le poruncesc eu astăzi” (Deuteronom 4,2). Mântuitorul a spus și El: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece, pentru că mai lesne este să treacă cerul și pământul decât să cadă o cirtă din Lege” (Matei 24,35 și Luca 16,17).

De asemenea, untdelemnul din candelile celor cinci fecioare înțelepte mai simbolizează faptele cele bune ale creștinilor. Sfântul Apostol Pavel a scris că toți creștinii sunt datori să împlinească fapte bune, *„fiindcă noi suntem făptura lui Dumnezeu, zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte, pentru ca noi să umblăm întru ele” (Efeseni 2,10),*

Domnul Hristos Își continuă relatarea parabolei, spunând că *„mirele a întârziat, iar toate fecioarele au ațipit și au adormit”.*

Faptul că toate cele zece fecioare au ațipit și au adormit, în așteptarea marelui, are două înțelesuri. Pe de o parte, înseamnă moartea trupului, care în limbaj liturgic este numită și adormire și de care nu poate scăpa nimeni dintre oameni, pentru că *„orice trup se învechește ca o haină, că aceasta-i legea veșnică: cu moarte să moară. Precum în frunzișul unui copac stufos unele frunze cad, altele cresc, așa-i cu generațiile cărnii și sângelui: unele mor, altele se nasc” (Isus Sirah 14,17-18). Din acest motiv, psalmistul întreabă retoric: „Cine este omul care va trăi și nu va vedea moartea?” (Psalmul 88,48).*

Pe de altă parte, ațipirea și adormirea celor zece fecioare se referă la faptul că înaintea celei de a doua veniri a Domnului Hristos, ca Judecător al lumii, creștinii vor trece printr-o perioadă de inactivitate duhovnicească.

În Sfânta Evanghelie după Matei citim că după cina cea de taină *„Iisus a mers împreună cu ucenicii într-un loc numit Ghetsimani și le-a zis: «Sedeți aici, până ce Mă voi duce acolo ca să Mă rog». Și luând cu Sine pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zevedeu, a prins a se întrista și a se mâhni. Atunci*

le-a zis: «Întristat de moarte Îmi este sufletul. Rămâneți aici și privegheați împreună cu Mine». Și mergând puțin mai înainte, a căzut cu fața la pământ, rugându-Se și zicând: «Părintele Meu, de este cu puțință, treacă pe-alături de Mine paharul acesta! Dar nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu». Și a venit la ucenici și i-a găsit dormind și i-a zis lui Petru: «Așa, un ceas n-ați fost în stare să privegheați împreună cu Mine! Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Că duhul este osârduitor, dar trupul, neputincios». Ducându-Se iarăși, a doua oară, S-a rugat, zicând: «Părintele Meu, de nu-i cu puțință să treacă pe-alături de Mine acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se voia Ta!». Și venind iarăși, i-a aflat dormind, că le erau ochii îngreuiți. Și lăsându-i, iarăși S-a dus și S-a rugat a treia oară, spunând aceleași cuvinte. Apoi a venit la ucenici și le-a zis: «De-acum dormiți și odihniți-vă! Iată, ceasul s-a apropiat și Fiul Omului Se va da în mâinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergem; iată, s-a apropiat cel care Mă vinde»” (Matei 26,37-46). După cum Sfinții Apostoli Petru, Iacov și Ioan au adormit cu trupul în Grădina Ghetsimani, tot așa vor adormi creștinii, însă din punct de vedere spiritual, înaintea celei de a doua veniri în lume a Domnului Hristos.

Sfântul Apostol Pavel i-a scris în acest sens lui Timotei: „Și pe aceasta s-o știi, că în zilele din urmă vor veni vremuri grele. Că oamenii vor fi iubitori de sine, iubitori de arginți, lăudăroși, trufași, blasfemiatori, neascultători de părinți, nerecunoscători, pângăritori, fără inimă, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, cruzi, dușmani ai binelui, trădători, obraznici, orbiți de trufie, iubitori mai mult de plăceri decât de Dumnezeu, având înfățișarea credinței celei bune, dar tăgăduindu-i puterea” (II Timotei 3,1-5). Vorbind despre oamenii de atunci, Mântuitorul a spus că „frate pe frate va da la moarte, și tată pe fiu; și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților și-i vor ucide” (Marcu 13,12).

Unii Părinți duhovnicești ai Bisericii, care au primit de la Dumnezeu darul înainte-vederii, au scris că în vremurile de pe urmă se vor construi multe biserici și se vor deschide mănăstiri noi, iar cele vechi vor fi restaurate, toate bucurându-se de o bunăstare materială fără precedent în istoria Bisericii. Cupolele lăcașurilor de cult, și chiar ale clopotnițelor, vor fi poleite cu aur, dar preoții, întrucât vor proveni din rândul oamenilor de atunci, nu se vor îngriji de sufletele credincioșilor încredințați spre păstorire, ci numai de bisericile din zid sau de „cărămizile lui faraon”.

Domnul Hristos relatează în continuarea parabolei: *„Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, vine mirele! Ieșiți întru întâmpinarea lui!”*.

De vreme ce mirele este Mântuitorul, sosirea Acestuia pentru începerea nunții este cea de-a doua venire a Sa în lume. Despre aceasta citim în Sfânta Scriptură *„că noi, cei vii, cei rămași până la venirea Domnului, nu le-o vom lua înainte celor adormiți, dar toți ne vom schimba, deodată, într-o clipire de ochi, la trâmbița de apoi. Că la un semn poruncitor, la glasul arhanghelului și-n trâmbița lui Dumnezeu, Însuși Domnul Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestrăcătorește. Și Domnul îi va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiță, și pe cei aleși ai Săi îi vor aduna din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la marginile lor”* (I Tesaloniceni 4,15-16; I Corinteni 15,51-52 și Matei 24,31). *„Și precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, tot așa va fi și venirea Fiului Omului. Iar soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina, stelele vor cădea din cer și puterile cerului se vor clătina. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate semințiile pământului și-L vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă”* (Matei 24,27 și 24,29-30).

În această pildă nu este menționată mireasa alături de mire pentru că Biserica este mireasa lui Hristos. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens „că bărbatul îi este cap femeii, așa cum și Hristos îi este cap Bisericii, El, Mântuitorul trupului. Bărbaților, iubiți pe femeile voastre așa cum și Hristos a iubit Biserica și pe Sine S-a dat pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o prin baie de apă întru cuvânt, ca s-o înfățișeze Sieși Biserică slăvită, fără să aibă pată sau zbârcitură sau altceva de acest fel, ci să fie sfântă și fără prihană. Așa sunt datori bărbații să-și iubească femeile, ca pe propriile lor trupuri. Cel ce-și iubește femeia, pe sine se iubește. Că nimeni vreodată nu și-a urât trupul; dimpotrivă, fiecare îl hrănește și-l încălzește, precum și Hristos Biserica; pentru că noi suntem mădulare ale trupului Său, din carnea Lui și din oasele Lui” (Efeseni 5,23 și 5,25-30).

Mântuitorul continuă relatarea parabolei: „Atunci s-au deșteptat toate acele fecioare și și-au împodobit candelarele. Iar cele nebune le-au zis celor înțelepte: Dați-ne din untdelemnul vostru, că nouă ni se sting candelarele. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicând: Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă și nici vouă. Mai bine mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă”.

Când s-a anunțat sosirea marelui, toate fecioarele și-au aprins candelarele. Abia atunci cele nebune au observat că nu aveau suficient untdelemn, încât riscau să li se stingă candelarele. Le-au cerut celorlalte fecioare să le dea din untdelemnul lor, însă au fost refuzate pe bună dreptate. Din cuvintele Domnului Hristos, puse în gura celor cinci fecioare înțelepte, vedem foarte clar că nimeni nu poate face atât de multe fapte bune încât să ofere din prisosul acestora și altora. Mântuitorul le-a spus în acest sens celor ce cred în El: „Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem” (Luca 17,10). În consecință, cei care susțin teoria meritelor prisositoare ale sfinților, conform căreia aceștia au săvârșit mai multe fapte bune

decât le erau necesare pentru a se mântui, iar prisosul acestora se adună într-o vistierie a Bisericii, de unde episcopul Romei poate acorda indulgențe altor credincioși, care nu au suficiente fapte bune pentru a se mântui, este dovedită total nefondată și falsă.

Cu toate că fecioarele înțelepte nu le puteau ajuta pe cele nebune cu untdelemn din candelile lor, le-au dat un sfat bun, trimițându-le să și-l procure de la cei care îl vindeau.

Acest îndemn al Domnului Hristos, pus în gura fecioarelor înțelepte, arată că oamenii care pe parcursul vieții lor, din diverse motive, nu au săvârșit fapte bune, adică nu s-au rugat, nu au postit, nu au fost smeriți, nu au oferit ospitalitate străinilor, nu au fost răbdători, nu i-au iertat pe semenii lor, nu și-au iubit aproapele etc., mai au totuși o șansă, pentru că Dumnezeu „*nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu*” (Iezechiel 33,11). Această șansă uriașă este să facă milostenie, pentru că beneficiarii ei sunt recunoscători și se roagă lui Dumnezeu pentru cei care i-au miluit. Din acest motiv Sfântul Iacov a scris că „*mila este biruitoare asupra judecății*” (Iacov 2,13), în sensul că un om lipsit de fapte bune ar trebui osândit de Dumnezeu, însă pentru că a făcut fapte de milostenie cu semenii săi, Dumnezeu nu îl va judeca după dreptate, ci cu milă. Acest aspect l-a avut în vedere Mântuitorul când a spus: „*Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui*” (Matei 5,7).

Fapte de milostenie se pot face cu oamenii nevoiași sau cu cei aflați în orfelinat, azile de bătrâni, spitale ori în alte instituții. De asemenea, donații pot fi oferite bisericilor sau mănăstirilor, pentru că la fiecare sfântă slujbă preoții se roagă „*pentru mila, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu ctitori și binefăcători*”².

² **Liturghier**, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, p. 46.

Domnul Hristos spune în continuarea pildei că „*plecând fecioarele să cumpere untdelemn, a venit mirele, iar cele ce erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis*”.

La sosirea mirelui sau la cea de-a doua venire în lume a Domnului Hristos Acesta va judeca toți oamenii, iar cei vrednici vor intra împreună cu El în împărăția lui Dumnezeu. Desfășurarea judecății de apoi și deschiderea porților raiului pentru cei care merită acest lucru o citim în Evanghelia după Matei: „*Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna în fața Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci Împăratul va zice celor din dreapta Sa: «Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol, și M-ați îmbrăcat; bolnav, și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine». Atunci Îi vor răspunde dreptii, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?». Și răspunzând Împăratul, le va zice: «Adevăr vă spun, întrucât ați făcut unuia dintre acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut»” (Matei 25,31-40).*

Continuând relatarea parabolei, Mântuitorul spune că „*după ce fecioarele înțelepte au intrat la nuntă au sosit și celelalte fecioare, zicând: Doamne, Doamne, deschide-ne!*” *Iar mirele, răspunzând, le-a zis: Adevăr vă spun, nu vă cunosc pe voi!*”.

După ce fecioarele înțelepte au intrat cu mirele la nuntă, respectiv creștinii care au săvârșit suficiente fapte bune au fost

judecați și au intrat în împărăția cerurilor, au venit și ceilalți creștini, care întârziaseră cu faptele bune, cerând să intre în rai. De aici vedem că Dumnezeu îi primește și în al unsprezecelea ceas pe cei ce se întorc la El. Marea iubire și milostivire a lui Dumnezeu față de oameni o vedem ilustrată într-una din parabolele rostite de Mântuitorul: *„Asemănatu-s-a împărăția cerurilor cu un om stăpân de casă, care a ieșit dis-de-dimineată să tocmească lucrători la via sa. Și învoindu-se cu lucrătorii pentru un dinar pe zi, i-a trimis în via sa. Și ieșind pe la ceasul al treilea, a văzut pe alții stând în piață fără lucru. Și le-a zis acelora: Mergeți și voi în vie, și vă voi da ceea ce va fi dreptul vostru. Iar ei s-au dus. Ieșind el iarăși pe la ceasul al șaselea și al nouălea, a făcut tot așa. Ieșind pe la ceasul al unsprezecelea, a găsit pe alții stând fără lucru și le-a zis: De ce ați stat aici toată ziua fără lucru? Ei i-au zis: Fiindcă nimeni nu ne-a tocmnit. El le-a zis: Duceți-vă și voi în vie și veți primi ceea ce va fi dreptul vostru. Făcându-se seară, stăpânul viei i-a spus îngrijitorului: Cheamă-i pe lucrători și dă-le plata, începând cu cei de la urmă până la cei dintâi. Venind cei din ceasul al unsprezecelea, au primit câte un dinar. Și venind cei dintâi, au socotit că vor lua mai mult, dar au primit și ei tot câte un dinar. Și după ce au primit, cârteau împotriva stăpânului casei, zicând: Aceștia de la urmă au lucrat un ceas și i-ai făcut deopotrivă cu noi, care am dus greul zilei și arșița. Iar el, răspunzând, i-a zis unuia din ei: Prietene, nu-ți fac nedreptate. Oare nu pentru un dinar te-ai învoit cu mine? Ia-ți ce este al tău și pleacă. Vreau eu ca acestuia de la urmă să-i dau cât și ție; oare nu am dreptul să fac cu ale mele ce vreau eu? Sau ochiul tău este rău pentru că eu sunt bun? Așa vor fi cei de la urmă întâi și cei dintâi, la urmă”* (Matei 20,1-16).

Inspirat din această parabolă, Sfântul Ioan Gură de Aur a scris memorabilele cuvinte care se citesc la slujba din noaptea Sfintelor Paști: *„De a lucrat cineva din ceasul cel dintâi, să-și*

primească astăzi plata cea dreaptă. De a venit cineva după ceasul al treilea, mulțumind să prăznuiască. De a ajuns cineva după ceasul al șaselea, să nu se îndoiască, nicidecum, căci cu nimic nu va fi păgubit. De a întârziat cineva până în ceasul al nouălea, să se apropie, nicidecum îndoindu-se. De a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primește pe cel de pe urmă ca și pe cel dintâi, odihnește pe cel din al unsprezecelea ceas ca și pe cel ce a lucrat din ceasul dintâi; și pe cel de pe urmă miluiește, și pe cel dintâi mângâie; și acelaia plătește, și acestuia dăruiește; și faptele le primește; și gândul îl ține în seamă, și lucrul îl prețuiește, și voința o laudă”³.

Din pilda lucrătorilor tocmiți la vie, rostită de Mântuitorul, și din cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur înțelegem că omul care nu a făcut fapte bune pe parcursul vieții sale, dar începe să le săvârșească la sfârșitul acesteia, este primit de Dumnezeu.

De asemenea, Dumnezeu primește și pocăința oamenilor din al unsprezecelea ceas sau de la sfârșitul vieții. Voi relata în acest sens o întâmplare din literatura duhovnicească. „*Undeva prin Țara Sfântă, un călugăr a întâlnit într-o zi un om care plângea cu amar. Văzându-l atât de abătut, l-a întrebat ce necaz are. Călătorul i-a mărturisit că este un tâlhar, care după mulți ani de nelegiuiri și-a dat seama că a păcătuit atât de mult, încât Dumnezeu nu-l mai poate ierta și a hotărât să-și pună capăt zilelor. Monahul i-a răspuns: «Dacă îți iei singur viața îți mai agonisești un păcat foarte grav și chiar vei pierde pentru totdeauna posibilitatea iertării lui Dumnezeu». «Oricum pentru mine e prea târziu. La cât am păcătuit nu mai am nici o nădejde»,*

³ **Slujba învierii și Carte de Te Deum**, tipărite cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, pp. 45-46.

a ripostat răufăcătorul. Avva însă i-a spus: «Dumnezeu te poate ierta și acum». Tâlharul a întrebat: «Dacă mă căiesc timp de douăzeci de ani, pot primi iertarea lui Dumnezeu?». Călugărul i-a răspuns: «Dacă te căiești din inimă, nu ai nevoie de atâția ani». Răufăcătorul a întrebat: «Îmi sunt de ajuns zece ani de penitență?». «Nici atât. Chiar mai puțin», a replicat omul lui Dumnezeu. «Un an poate fi suficient?», a întrebat nelegiuitul. «Și mai puțin», i-a răspuns monahul. «O lună?», a îngăimat tâlharul. «Și mai puțin de-atât», a răspuns călugărul, care l-a întrebat: «Știi rugăciunea Tatăl nostru?». «Da, Părinte», a venit răspunsul. «Atunci rostește-o acum, în fața mea!». Răufăcătorul a îngenuncheat cu ochii plini de lacrimi și cu glas tremurător a început să spună rugăciunea. Când a ajuns la cuvintele: «Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri», a căzut la pământ și a murit pe loc. Monahul a rămas surprins, însă și-a dat seama că pentru acea căință scurtă, dar deosebit de intensă, Dumnezeu i-a iertat toate păcatele».

Dacă fecioarele cele nebune ar fi cumpărat untdelemn pentru candelă, sau mai bine zis dacă creștinii lipsiți de fapte bune ar fi făcut milostenie, nu ar fi existat niciun motiv să nu fie primiți în împărăția cerurilor. Însă în parabolă se menționează doar faptul că aceste fecioare s-au întors, nu că au și cumpărat untdelemn, de aceea Domnul Hristos, în calitate de Judecător al lumii, nu le-a permis acestor creștini accesul în împărăția lui Dumnezeu.

Fecioarele nebune care nu au intrat în rai reprezintă două categorii de creștini. Pe de o parte, pe cei aflați încă în viață la judecata de apoi, care conștientizând că nu au fapte bune, au încercat să facă milostenie cu semenii aflați în lipsuri, însă nu au mai avut cu cine, pentru că sosise deja sfârșitul lumii.

Cea de-a doua categorie de creștini este formată din cei răposați, care în decursul vieții lor pământești nu au săvârșit fapte bune. Aceștia sperau totuși că după mutarea lor din viața

cea trecătoare familia și cunoscuții rămași pe pământ vor săvârși slujbe de pomenire și vor face milostenie în numele lor, dar au constatat cu durere că acest lucru nu s-a întâmplat. De aici înțelegem că lucrarea propriei mântuiri reprezintă responsabilitatea fiecărui creștin în parte. Din acest motiv, Mântuitorul a afirmat: *„Trebuie să fac, până este ziua, lucrările Celui ce M-a trimis pe Mine; căci vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze”* (Ioan 9,4). Ziua de care vorbește aici Domnul Hristos întruchipează viața, iar noaptea simbolizează moartea.

În Sfânta Evanghelie după Matei este înfățișată sentința finală, dată de Dumnezeu Judecătorul, la sfârșitul lumii, creștinilor lipsiți de fapte bune, cărora le va spune: *„«Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Că am flămânzit și nu Mi-ați dat să mănânc; am însetat și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat». Atunci vor răspunde și ei, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat sau străin sau gol sau bolnav sau în temniță și nu ți-am slujit?». Atunci le va răspunde, zicând: «Adevăr vă spun, întrucât nu ați făcut unuia dintre acești foarte mici, nici Mie nu Mi-ați făcut». Și vor merge aceștia la osânda veșnică”* (Matei 25,41-46).

În pilda rostită de Mântuitorul, constatăm că toate cele zece fete, fie înțelepte, fie nebune, erau fecioare, deci nici una nu se întinase cu păcatul, abătându-se de la calea lui Dumnezeu. Cu toate acestea, cinci dintre ele au intrat la nuntă, adică în împărăția cerurilor, iar cinci au fost încuiate afară. Oare Dumnezeu a fost nedrept cu ele? Cu siguranță nu. Fecioria este o calitate foarte importantă, adică a crede în Domnul Hristos este un lucru mare, însă acesta nu este suficient pentru a ne mântui, ci creștinii sunt datori să săvârșească fapte bune. Sfântul Iacov a scris în acest sens: *„Ce folos, frații mei, dacă cineva zice că are credință, dar*

fapte nu are? Oare poate credința să-l mântuiască? Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana zilnică și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace, încălziți-vă și săturați-vă, dar fără să le dea cele trebuincioase trupului, care-ar fi folosul? Așa și credința: dacă nu are fapte, doar în ea însăși e moartă. Dar va zice cineva: Tu ai credință, iar eu am fapte; arată-mi credința ta fără fapte, și eu din faptele mele îți voi arăta credința mea. Tu crezi că unul este Dumnezeu? Bine faci; dar și demonii cred și se cutremură. Dar vrei tu să înțelegi, omule nesocotit, că credința fără fapte este moartă?” (Iacov 2,14-20).

Fecioarele care nu au intrat la nuntă cu mirele reprezintă și cultele creștine care s-au abătut de la învățătura Domnului Hristos, rătăcind calea spre împărăția lui Dumnezeu.

Mântuitorul Hristos își încheie parabola zicând: „*Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua și nici ceasul în care va veni Fiul Omului*”.

Locul oamenilor nu este pe pământ, ci noi am fost alungați aici în urma păcatului strămoșesc săvârșit de protopărinții Adam și Eva în grădina Edenului, de aceea Sfântul Apostol Pavel a afirmat că „*noi nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie, pentru că cetatea noastră este în ceruri*” (Evrei 13,14 și Filipeni 3,20). Întrucât mirele nu a primit la nuntă fecioarele cele bune, adică Dumnezeu Judecătorul le-a refuzat creștinilor lipsiți de fapte bune accesul în împărăția cerurilor, Domnul Hristos le atrage luarea aminte tuturor creștinilor aflați pe pământ să fie mereu pregătiți, pentru că nimeni nu știe când va avea loc cea de-a doua Sa venire în lume, pentru a nu fi încuiați și ei în afara împărăției lui Dumnezeu. Vorbind despre sfârșitul lumii, cu altă ocazie Mântuitorul a afirmat „*că de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri. Și precum a fost în zilele lui Noe, tot așa va fi și venirea Fiului Omului; că precum în zilele acelea de dinainte de potop oamenii mâncau și*

beau, se însurau și se măritau, până în ziua când a intrat Noe în corabie, și n-au știut până ce a venit potopul și i-a luat pe toți, tot așa va fi și venirea Fiului Omului. Și cum a fost în zilele lui Lot: locuitorii Sodomei mâncau, beau, cumpărau, vindeau, sădeau și zideau, dar în ziua când a ieșit Lot din Sodoma a plouat din cer cu foc și pucioasă și i-a nimicit pe toți. La fel va fi în ziua în care Se va arăta Fiul Omului” (Matei 24,36-39 și Luca 17,28-30). Apoi Domnul Hristos adaugă: „De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți va veni Fiul Omului. Luați aminte la voi înșivă, să nu vi se îngreuieze inimile de îmbuibare și de beție și de grijele vieții, și ziua aceea să vină peste voi fără veste” (Matei 24,44 și Luca 21,34).

Momentul celei de-a doua veniri a Domnului Hristos în lume este o taină pentru toți oamenii, însă de vreme ce aceștia nu își cunosc nici măcar propriul sfârșit, trebuie să fie pregătiți în permanență pentru a se înfățișa înaintea Dreptului Judecător.

Cu toate că nimeni dintre oameni nu știe când va avea loc sfârșitul lumii, Sfânta Scriptură ne prezintă anumite semne prevestitoare ale acestuia. Astfel, în Sfânta Evanghelie după Matei citim că „șezând Iisus pe Muntele Măslinilor, s-au apropiat de El ucenicii, doar între ei, și I-au zis: «Spune-ne, care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului?». Și, răspunzând, Iisus le-a zis: «Luați aminte să nu vă amăgească cineva. Că mulți vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, și pe mulți îi vor amăgi. Atunci, de vă va spune cineva: Iată, aici este Hristos, sau acolo, să nu-l credeți. Că se vor scula hristoși mincinoși și profeți mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să-i amăgească, de va fi cu puțință, și pe cei aleși»” (Matei 24,3-5 și 23-24).

Din nefericire, hristoși mincinoși și falși profeți există tot mai mulți în ultimul timp, ceea ce dovedește că trăim vremurile de pe urmă. În cele ce urmează voi vorbi doar despre patru dintre aceștia: Mirza Ghulam Ahmad (1835–1908) s-a născut într-o

familie de musulmani din India. Acesta s-a declarat Hristos revenit pe pământ, dar și Mahdi, un fel de Mesia al musulmanilor. Nirmala Srivastava (1923–2011) s-a născut în India, dintr-un tată hinduist și o mamă creștină. Aceasta s-a autoproclamat Mângâietorul fâgăduit de Domnul Hristos sau Duhul Sfânt întrupat. Ryuho Okawa, născut la 7 iulie 1956 în Japonia, pretinde că are abilitatea de a comunica cu spiritele Domnului Hristos, a lui Mahomed, Buddha și Confucius și este întruparea ființei spirituale supreme, numită El Cantare. Jose Luis de Jesus Miranda (1946-2013) s-a năcut în Puerto Rico. Acesta a declarat că este omul Iisus Hristos, dar și Antihristul, în același timp.

Mântuitorul le-a mai spus Sfinților Apostoli, și celor ce prin propovăduirea lor au crezut în El: *„Veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie; luați seama să nu vă înspăimântați, căci toate trebuie să fie, dar încă nu-i sfârșitul. Că neam peste neam se va ridica și împărăție peste împărăție, și va fi foamete și ciumă și cutremur mare pe-alcure. Dar toate acestea sunt doar începutul durerilor. Dar mai înainte de toate acestea își vor pune mâinile pe voi și vă vor prizoni, predându-vă sinagogilor și temnițelor, cu de-a sila ducându-vă la împărați și la dregători din pricina numelui Meu. Și fi-va pentru voi aceasta prilej de mărturisire; puneți deci în inimile voastre să nu vă gândiți de mai înainte ce veți răspunde; că Eu vă voi da gură, și înțelepciune căreia toți potrivnicii voștri nu-i vor putea sta împotrivă, nici să-i răspundă. Și veți fi predați și de părinți și de frați și de rudeni și de prieteni; și vor ucide dintre voi, și de toți veți fi urâți din pricina numelui Meu”* (Matei 24,6-8 și Luca 21,12-17).

Înainte de a doua venire în lume a Domnului Hristos, Evanghelia împărăției lui Dumnezeu va fi vestită la toate popoarele. Mântuitorul a spus în acest sens: *„Și această Evanghelie a împărăției va fi propovăduită în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile”* (Matei 24,14).

Semnul cel mai evident și mai lesne de recunoscut al apropierii iminente a sfârșitului lumii va fi cârmuirea lui Antihrist.

Utilizând textele Sfintei Scripturi care vorbesc despre acest ultim conducător de pe pământ, înaintea sfârșitului lumii, precum și profețiile unor Părinți ai Bisericii în acest sens, în cele ce urmează, voi încerca să alcătuiesc o descriere cât mai exactă a lui Antihrist și a perioadei în care acesta se va afla pe pământ.

În cartea Facerii citim că *„Dan va judeca pe poporul său ca pe una din semințiile lui Israel. Dan va fi șarpe la drum, viperă la potecă, înveninând piciorul calului ca să cadă călărețul”* (Facere 49,16-17). Pornind de la această profeție Părinții Bisericii susțin că Antihrist va fi evreu, din seminția lui Dan, și că se va naște în Galileea, dintr-o femeie desfrânată. Din adolescență îi va uimi pe toți cu inteligența sa, mai ales după vârsta de doisprezece ani, când plimbându-se prin grădină cu mama lui, i se va arăta Satana, care îi va cere să intre în el. Auzind aceasta, băiatul se va cutremura de spaimă, dar diavolul îi va spune: *„Nu te teme și nu te înspăimânta, căci eu te voi înălța pe tine”*, iar băiatul va fi de acord. Ca urmare a acestui fapt, Antihrist va dobândi puteri de neimaginat, încât *„va face semne mari, până la a face ca foc să se coboare din cer pe pământ, înaintea oamenilor. Dar arătarea aceuia va fi prin lucrarea Satanei, cu toată puterea și cu tot felul de semne și minuni mincinoase”* (Apocalipsa 13,13 și II Tesaloniceni 2,9).

Cu trecerea anilor, Antihrist va fi tot mai renumit și apreciat între evrei, care datorită inteligenței sale remarcabile și a falselor minuni îl vor alege să le fie conducător. În această calitate va realiza visul de milenii al evreilor, rezidirea templului din Ierusalim, și se va strădui să câștige încrederea tuturor, comportându-se ca un om cu frica lui Dumnezeu, plin de dragoste, blând, drept, preocupat de soarta săracilor, încât nimeni nu va ști că el este Antihrist.

Dumnezeu însă îi va trimite pe pământ pe Enoh și pe Ilie, ca înaintemergători ai celei de a doua veniri în lume a Domnului Hristos. Aceștia vor anunța sfârșitul lumii, chemând popoarele la pocăință, și îl vor demasca pe Antihrist și fățarnicia lui.

Despre venirea profetului Ilie în lume, la sfârșitul acesteia, Dumnezeu a grăit prin gura lui Maleahi: „*Iată, Eu vi-l voi trimite pe Ilie prorocul mai înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare*” (Maleahi 3,23).

Despre activitatea desfășurată de Enoh și Ilie, timp de trei ani și jumătate pe pământ, Dumnezeu ne descoperă în cartea Apocalipsei: „*Și celor doi martori ai Mei le voi da putere și ei vor profeti, îmbrăcați în sac, o mie două sute șaizeci de zile. Aceștia sunt cei doi măslini și cele două sfeșnice care stau înaintea Domnului pământului. Și dacă va vrea cineva să-i vatăme, foc le iese din gură și-i mistuie pe vrăjmași; și dacă ar vrea cineva să-i vatăme, tot așa trebuie și el ucis. Aceștia au puterea să închidă cerul, pentru ca ploaia să nu plouă în zilele prorociei lor, și putere au peste ape să le schimbe în sânge și să lovească pământul cu orice fel de plagă, ori de câte ori vor voi*” (Apocalipsa 11,3-6).

Minunile lui Enoh și Ilie, mărturia acestora despre cea de-a doua venire în lume a Domnului Hristos, dar mai ales desconspirarea lui Antihrist vor trezi mânia acestuia, care îi va omorî. Despre sfârșitul celor doi citim în cartea Apocalipsei: „*Și când își vor isprăvi mărturia, fiara care se ridică din adânc va face război cu ei și-i va birui și-i va omorî. Și leșurile lor vor zăcea în piața cetății celei mari, acolo unde a fost răstignit și Domnul lor. Și timp de trei zile și jumătate, oameni din popoare și din seminții și din limbi și din neamuri le vor privi leșurile și nu vor îngădui ca trupurile lor moarte să fie puse în mormânt. Și cei ce locuiesc pe pământ se vor bucura și se vor veseli și își vor trimite daruri unii altora, pentru că acești doi profeți i-au chinuit pe locuitorii pământului. Și după cele trei zile și jumătate, duh de*

viață de la Dumnezeu a intrat în ei și au stat pe picioarele lor și frică mare a căzut peste cei ce se uitau la ei. Și au auzit un glas puternic din cer, zicându-le: «Suiți-vă aici!» Și s-au suit la cer într-un nor; și dușmanii lor au privit la ei. Și în ceasul acela s-a făcut cutremur mare și a zecea parte din cetate s-a prăbușit și au pierit în cutremur șapte mii de oameni, iar ceilalți s-au înfricoșat și I-au dat slavă Dumnezeului Cerului” (Apocalipsa 11,7-13).

În urma minunilor săvârșite de Enoh și Ilie, a propovăduirii acestora despre cea de-a doua venire în lume a Domnului Hristos, a învierii și a înălțării lor la cer, la care va fi martoră o lume întreagă, o parte dintre evrei se va converti la creștinism. Despre aceasta citim în cartea profetului Isaia: „*Și va fi în ziua aceea că rămășița lui Israel nu se va mai aduna laolaltă, iar cei mântuiți ai lui Iacob nu vor nădăjdui în cei ce i-au năpăstuit, ci vor nădăjdui în Dumnezeu cel sfânt al lui Israel, într-adevăr, și rămășița din Israel se va întoarce la Dumnezeul cel Puternic”* (Isaia 10,20-21).

Sfântul Apostol Pavel a scris și el că „*lui Israel i s-a făcut împietrire în parte, până ce va intra tot numărul neamurilor”* (Romani 11,25), adică evreii nu Îl vor accepta pe Domnul Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu și Mesia cel făgăduit până când toate popoarele vor recunoaște aceasta. Apostolul neamurilor însă precizează: „*Chiar dacă numărul fiilor lui Israel ar fi ca nisipul mării, doar rămășița se va mântui”* (Romani 9,27), în sensul că numai o parte dintre evrei Îl va accepta pe Domnul Hristos.

Convertirea unora dintre evrei la creștinism va stârni ura turbată a lui Antihrist față de toți creștinii.

În timpul acela va fi un război nimicitor în lumea întreagă, care va duce la o mare criză mondială. Cu inteligența sa, Antihrist va concepe un plan pentru ieșirea din criză, care va necesita aplicarea unor măsuri unitare pe tot globul, și va propune o conducere unică în întreaga lume. Cei mai mulți

oameni vor vedea în această guvernare mondială singura cale cu putință pentru a ocoli noi războaie și pentru a aduce omenirii o epocă pașnică și înfloritoare și vor cere ca Antihrist să fie conducătorul lumii.

Despre acel moment citim în cartea Apocalipsei că „zece regi sunt împreună cu fiara. Aceștia au un singur gând și tăria și puterea lor i-o dau fiarei” (Apocalipsa 17,12-13). Prorocul Daniel a scris și el că la sfârșitul lumii „se vor ridica zece regi, iar după ei se va ridica un altul, care-i va întrece pe toți cei de dinainte cu răutățile lui și va subjuga trei regi” (Daniel 7,24). Din aceste profeții înțelegem că zece conducători ai unor țări vor accepta de bunăvoie ca Antihrist să preia conducerea întregii lumi, pe când trei vor refuza, însă Antihrist îi va înfrânge prin puterea armelor.

După ce va deveni singurul conducător al lumii întregi, Antihrist va convoca la Ierusalim o adunare generală a tuturor religiilor, cu scopul de a le uni într-una singură, sub călăuzirea sa ca unic îndrumător spiritual. Impresionați de calitățile sale de excepție, dar mai ales de minunile săvârșite, reprezentanții religiilor vor fi de acord cu aceasta. Atunci Antihrist, „omul nelegiurii, fiul pierzării, potrivnicul, se va înălța mai presus de tot ce se numește Dumnezeu sau e făcut pentru închinare, așa încât să se așeze el în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept Dumnezeu” (II Tesaloniceni 2,3-4), pentru că va porunci ca în toate bisericile, sinagogile, templele, moscheile, lăcașurile de cult și casele de adunare din lume să-i fie așezat chipul, iar oamenii să-i aducă închinare ca lui Dumnezeu. De asemenea, va fi interzisă oficierea oricărui serviciu religios, în afara celui în cinstea lui Antihrist, încât Sfânta Liturghie și celelalte slujbe ale Bisericii nu se vor mai putea săvârși.

În cartea Apocalipsei citim că „i se va insufla duh chipului fiarei, pentru ca chipul fiarei să și grăiască și să facă în așa

fel ca toți cei ce nu se vor închina chipului fiarei să fie uciși” (Apocalipsa 13,15). Părinții Bisericii identifică acest idol sau statuie vorbitoare a lui Antihrist cu „urâciunea pustirii”, despre care au profețit Domnul Hristos și prorocul Daniel. Mântuitorul le-a atras luarea aminte oamenilor zilelor de pe urmă cu privire la această acțiune a lui Antihrist: „*Când veți vedea ceea ce s-a spus prin profetul Daniel, urâciunea pustirii stând în locul cel sfânt, atunci cei din Iudeea să fugă în munți; cel ce va fi pe casă să nu se coboare ca să-și ia lucrurile din casă; iar cel din țarină să nu se întoarcă înapoi ca să-și ia haina. Dar vai de cele însărcinate și de cele ce alăptează în zilele acelea! Rugați-vă însă ca fuga voastră să nu fie iarna, nici sâmbăta. Că mare necaz va fi atunci, cum n-a mai fost de la începutul lumii până acum, și nici nu va mai fi. Și vor fi semne în soare, în lună și în stele, iar pe pământ spaimă întru neamuri și nedumerire din pricina vuietului mării și-al valurilor. Și oamenii își vor da duhul de frică și de așteptarea celor ce vor să vină peste lume; că puterile cerurilor se vor clătina*” (Matei 24,15-21 și Luca 21,25-26).

Transformarea Bisericii lui Dumnezeu, trupul tainic al lui Hristos, într-un loc de închinare adusă lui Antihrist constituie o „urâciune” înaintea lui Dumnezeu, iar aceasta pustiește sufletele oamenilor, care ajung să fie lipsite de prezența Duhului Sfânt.

Prorocul Daniel a profețit că „*de la vremea când va înceta jertfa cea neconținută, când se va așeza urâciunea pustirii: o mie două sute și nouăzeci de zile*” va dura cârmuirea lui Antihrist (Daniel 12,11). Despre aceasta citim și în cartea Apocalipsei: „*Și i s-a dat fiarei gură să grăiască vorbe mari și blasfemii; și putere i s-a dat să lucreze timp de patruzeci și două de luni. Și gura și-a deschis-o spre blasfemii împotriva lui Dumnezeu, să-I blasfemieze numele și locuința, pe cei ce locuiesc în cer. Și i s-a dat să facă război asupra sfinților și să-i biruie; și i s-a dat ei stăpânire peste toată seminția și poporul și limba și*

neamul. Și i se vor închina ei toți cei ce locuiesc pe pământ, ale căror nume nu sunt de la întemeierea lumii scrise în cartea vieții Mielului înjunghiat” (Apocalipsa 13,5-8). Din cele două profetii menționate înțelegem că guvernarea mondială a lui Antihrist va dura timp de trei ani și jumătate.

Întrucât puținii creștini adevărați vor recunoaște lucrarea satanică a lui Antihrist și vor refuza să i se închine, acesta va declanșa o prigoană cruntă împotriva lor, aceasta fiind cea mai cumplită persecuție din istoria omenirii.

De asemenea, Antihrist va dori să dețină controlul complet asupra tuturor oamenilor, *„și pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei liberi și pe robi îi va face să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte, încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, fără numai cel ce are semnul: numele fiarei sau numărul numelui fiarei. Aici e înțelepciunea! Cine are pricepere, să socotească numărul fiarei; că e număr de om. Și numărul ei este șase sute șazececi și șase*” (Apocalipsa 13,16-18).

Unii interpreți ai Sfintei Scripturi consideră că Antihrist nu va fi om, ci un diavol cu chip de om. Acest text din cartea Apocalipsei lămurește fără echivoc faptul că ultimul conducător de pe pământ va fi om, pentru că omul a fost adus în existență de Dumnezeu în cea de-a șasea zi a creației, de aceea șase este numărul omului, iar această cifră repetată de trei ori, adică șase sute șazececi și șase, ne-a fost descoperită ca reprezentând numărul celui mai înverșunat dușman al Domnului Hristos din întregul neam omenesc, care va fi Antihrist.

Cei ce vor accepta semnul lui Antihrist pe frunte sau pe mâna dreaptă vor fi aspru pedepsiți de Dumnezeu. Despre aceasta citim în cartea Apocalipsei: *„Dacă cineva i se închină fiarei și chipului ei și-i primește semnul pe fruntea sau pe mâna lui, va bea și el din vinul mănii lui Dumnezeu, turnat neamestecat în*

cupa mâniei Sale, și se va chinui în foc și în pucioasă dinaintea sfinților îngeri și dinaintea Mielului. Și fumul chinului lor se suie în vecii vecilor. Și nici ziua și nici noaptea nu au odihnă cei ce se închină fiarei și chipului ei, și oricine primește semnul numelui ei” (Apocalipsa 14,9-11).

Mânia lui Dumnezeu asupra celor ce se vor închina lui Antihrist și îi vor accepta semnul nu se va manifesta doar în viața de apoi, ci și în zilele viețuirii lor pe pământ. La aceasta se vor adăuga ispitele cumplite ale dracilor, care în vremurile de pe urmă nu vor mai rămâne în iad, ci vor bântui toți prin lume, cunoscând prea bine că sfârșitul stăpânirii lor asupra acesteia este aproape. Despre aceasta citim în cartea Apocalipsei: *„Vai vouă, pământule și mare, căci diavolul a coborât la voi având mare mânie, fiindcă el știe că puțină vreme are” (Apocalipsa 12,12).*

Pedepsele trimise de Dumnezeu asupra oamenilor păcătoși în timpul stăpânirii lui Antihrist pe pământ le prezintă Sfântul Apostol Ioan în cartea Apocalipsei: *„Și-am auzit glas mare din templu, zicându-le celor șapte îngeri: «Duceți-vă și vărsați pe pământ cele șapte cupe ale mâniei lui Dumnezeu!». Și s-a dus cel dintâi și și-a vărsat cupa pe pământ. Și s-a ivit o bubă rea și vătămătoare pe oamenii care aveau semnul fiarei și care se închinau chipului fiarei. Și al doilea înger și-a vărsat cupa în mare; și s-a făcut sânge ca al unui mort, și toată suflarea vieții care este în mare a murit. Și cel de al treilea și-a vărsat cupa în râuri și în izvoarele apelor; și ele s-au prefăcut în sânge. Și l-am auzit pe îngerul apelor, zicând: «Drept ești Tu, Cel ce ești și Cel ce erai, Sfinte, că ai judecat acestea; de vreme ce ei au vărsat sângele sfinților și profeților, tot sânge le-ai dat să bea. Vrednici sunt!». Și-am auzit zicându-se din altar: «Da, Doamne Dumnezeule Atotțiitorule, adevărate și drepte sunt judecățile Tale!». Și al patrulea înger și-a vărsat cupa în soare; și i s-a dat lui să-i dogorească pe oameni cu foc. Și oamenii au fost dogorâți*

cu mare arșiță și au hulit numele lui Dumnezeu Care are putere peste plăgile acestea, și nu s-au pocăit ca să-I dea slavă. Și al cincilea și-a vărsat cupa pe scaunul fiarei; și împărăția ei s-a întunecat și oamenii își mușcau limbile de durere, și din pricina durerilor și a bubelor lor L-au hulit pe Dumnezeul cerului, dar de faptele lor nu s-au pocăit. Și al șaselea înger și-a vărsat cupa peste râul cel mare, peste Eufrat, și apa lui a secat ca să fie gătită calea împăraților de la Soare-Răsare. Al șaptelea înger și-a vărsat cupa în văzduh; și din templul cerului, de la tron, a ieșit o voce mare, strigând: «S-a făcut!». Și au fost fulgere și vuiete și tunete și s-a făcut cutremur mare, așa cum de când e omul pe pământ n-a mai fost un cutremur atât de mare. Și cetatea cea mare s-a rupt în trei părți, și cetățile păgânilor s-au prăbușit. Și de Babilonul cel mare s-a amintit înaintea lui Dumnezeu, pentru ca El să-i dea paharul vinului aprinderii mâniei Lui. Și toate insulele au pierit și munții nu s-au mai aflat. Și grindină mare ca talantul s-a prăvălit din cer peste oameni. Și oamenii L-au hulit pe Dumnezeu din pricina plăgii cu grindină, căci mare era plaga aceasta, foarte mare” (Apocalipsa 16,1-12 și 16,17-21).

În Sfânta Scriptură citim că „Dumnezeu este milostiv și îndurat, și îndelung răbdător și mult milostiv și-I pare rău de ce este rău” (Ioil 2,13). Sfântul Apostol Petru a scris și el că „Dumnezeu rabdă îndelung, nevrând ca vreunul dintre oameni să piară, ci ca toți să ajungă la pocăință” (II Petru 3,9). Problema oamenilor din timpul lui Antihrist, pe care o menționează Sfântul Apostol Ioan în cartea Apocalipsei, constă în faptul că în pofida pedepselor repetate venite asupra lor din partea lui Dumnezeu, pentru numeroasele păcate săvârșite, aceștia nu se vor căi și nu își vor schimba modul viețuirii.

Căința sinceră pentru păcatele săvârșite nu se manifestă doar prin simpla părere de rău sau regretul acestora, ci ea trebuie să ducă la acțiuni concrete din partea omului, care să o

dovedească pe deplin. În ceea ce îi privește pe necreștini, aceștia sunt datori să primească învățătura mântuitoare a Domnului Hristos, adică să se boteze, și să fie creștini practicanți, nu doar cu numele. În acest sens voi prezenta ceea ce s-a întâmplat în Ierusalim, în ziua Cincizecimii, când în urma cuvântării Sfântului Apostol Petru, cei prezenți *„au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți Apostoli: «Bărbați frați, ce să facem?»*. Iar Petru le-a zis: *«Pocăiți-vă, și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; și veți primi darul Sfântului Duh»*. Drept aceea, cei ce i-au primit cuvântul s-au botezat; și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete. Și stăruiau în învățătura Apostolilor, în părtășie, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (Faptele Apostolilor 2,37-38 și 41-42).

Dacă vorbim despre creștinii care au rătăcit calea lui Dumnezeu și au ajuns în mocirla păcatului, aceștia trebuie să se căiască și să își mărturisească în fața preotului duhovnic păcatele săvârșite. Sfântul Apostol Ioan a scris în acest sens că *„dacă ne mărturisim păcatele noastre, Dumnezeu este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea”* (I Ioan 1,9). Din nefericire, există unele culte creștine care au desființat Sfânta Taină a Spovedaniei, iar reprezentanții acestora afirmă că ei își mărturisesc păcatele înaintea lui Dumnezeu și obțin iertarea din partea Lui în mod nemijlocit. Sfântul Iacov însă ne-a îndemnat foarte clar: *„Mărturisiți-vă unul altuia păcatele”* (Iacov 5,16). Aceasta nu înseamnă că orice creștin are puterea de a ierta păcatele oamenilor, ci numai Sfinții Apostoli și succesorii acestora, cărora Domnul Hristos le-a spus: *„Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: «Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi»”* (Ioan 20,21-23).

Părintele Ilie Cleopa le-a atras luarea aminte celor care nu se spovedesc că în zadar își regretă păcatele săvârșite și degeaba plânge Maica Domnului și se roagă Fiului ei pentru păcatele nespovedite ale oamenilor, fiindcă acestea nu sunt iertate de Dumnezeu Judecătorul.

Importanța capitală a Sfintei Taine a Spovedaniei o remarcăm în ultima stihiră a celui de-al doilea paraclis al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu⁴, unde citim că Maica Domnului a înviat o femeie moartă, care i se rugase mereu în timpul vieții, pentru ca aceasta să își poată mărturisi păcatul care ar fi osândit-o la iad.

Dovada clară și de necontestat a pocăinței sincere este nerepetarea păcatelor pe care le-am săvârșit până acum și revenirea la calea lui Dumnezeu. Aceasta o înțelegem din cuvintele Sfântului Apostol Petru: „*Pocăiți-vă și întoarceți-vă, ca să vi se șteargă păcatele*” (Faptele Apostolilor 3,19). Același Apostol a scris în cea de-a doua sa epistolă: „*Cei care au scăpat de învinșarea lumii, prin cunoașterea lui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și se încurcă din nou în păcate, aceștia sunt niște învinși și li s-au făcut cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi. Căci mai bine era pentru ei să nu fi cunoscut calea dreptății, decât după ce au cunoscut-o, să se întoarcă de la porunca sfântă, dată lor. Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Căinele se întoarce la vărsătura lui și porcul scâldat în noroiul mocirlei lui*” (II Petru 2,20-22).

Părăsirea unui păcat care ne-a stăpânit o vreme nu este deloc ușoară, ci necesită din partea omului o luptă lăuntrică permanentă, purtată pe parcursul întregii vieți. Sfântul Apostol Pavel a descris în mod magistral acest antagonism: „*În mine, adică în trupul meu, nu locuiește ce e bun. Că a vrea binele*

⁴ **Acatistier**, Editat și tipărit la International Scorpion Printing House, 1994, p. 662.

se află în mine, dar pe a face nu-l aflui; căci nu fac binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârșesc. Că după omul cel lăuntric mă bucur de legea lui Dumnezeu; dar în mădularele mele o altă lege văd că se luptă cu legea minții mele și mă face rob legii păcatului, care este în mădularele mele. Așadar, cu mintea eu îi slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului” (Romani 7,18-19; 7,22-23 și 7,25).

Scriitorul bisericesc Teognost a afirmat în capitolele sale „Despre făptuire, contemplație și preoție”: „*Noi nu vom fi pedepsiți și osândiți de Dumnezeu pentru că am păcătuit, odată ce am primit o fire nestatornică și schimbăcioasă. Ci, fiindcă păcătuind, nu ne-am pocăit, nici nu ne-am întors de la calea cea rea spre Domnul*”⁵.

De aici înțelegem că încercările și necazurile trimise de Dumnezeu asupra oamenilor pentru păcatele lor nu au un rol pedepsitor, ci au menirea de a-i face să conștientizeze că au rătăcit calea lui Dumnezeu, pentru a se îndrepta. În acest sens voi prezenta un exemplu celebru din Vechiul Testament: Primăvara „*la vremea când regii se pornesc în războaie, regele David l-a trimis pe Ioab, și împreună cu el pe slujitorii lui și întregul Israel, și i-au nimicit pe fiii lui Amon și au împresurat Raba; iar David a rămas în Ierusalim. Și a fost că spre seară, când David s-a ridicat din așternutul său și se plimba pe acoperișul casei regale, a văzut de acolo, de pe acoperiș, o femeie scâldându-se; iar femeia era foarte frumoasă la vedere. Atunci David a trimis și a cercetat să vadă cine este acea femeie. Și unul i-a spus: «Oare nu este aceasta Batșeba, fiica lui Eliam, femeia lui Urie Heteul?»». Iar David a trimis soli și a luat-o; și a intrat la ea și s-a culcat cu ea. Și după ce ea s-a curățit de*

⁵ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994, Vol. IV, pp. 284-285.

necurăția ei, s-a întors la casa sa. Femeia a zămislit; și a trimis și i-a dat de știre lui David, zicând: «Iată, eu sunt însărcinată». Atunci David a trimis la Ioab, zicând: «Trimite-mi-l pe Urie Heteul!». Iar Ioab l-a trimis pe Urie la David. Urie a sosit și s-a dus la el, iar David l-a întrebat despre ce face Ioab, ce face poporul, cum merge războiul. Și a zis David către Urie: «Du-te la casa ta și spală-ți picioarele!». Iar Urie a ieșit din casa regelui, în timp ce pe urma lui venea un mertic de la masa regală. Urie a dormit la ușa casei regelui, laolaltă cu toți slujitorii stăpânului său, și nu s-a dus la casa lui. Și i s-a spus lui David că Urie nu se dusese la casa lui. Atunci David a zis către Urie: «Oare nu vii de pe drum? De ce nu te-ai dus la casa ta?». Iar Urie a zis către David: «Chivotul și Israel și Iuda locuiesc în corturi, stăpânul meu Ioab și slujitorii stăpânului meu își au tabăra pe pământ gol; cum să intru eu în casa mea și să mănânc și să beau și să mă culc cu femeia mea? Așa cum sufletul tău e viu, eu nu voi face așa ceva!». Și a zis David către Urie: «Mai rămâi aici, astăzi, iar mâine o să-ți dau drumul». Și a rămas Urie în Ierusalim, în ziua aceea și în cea următoare. Apoi David l-a poftit la el, iar acela a mâncat și a băut în fața lui; și l-a îmbătat, dar, când a venit seara, acela s-a dus să doarmă în așternutul lui, cu slujitorii stăpânului său, și nu s-a dus acasă la el. Și dacă s-a făcut dimineață, David a făcut o scrisoare către Ioab și i-a trimis-o prin mâna lui Urie. Iar în scrisoare se spunea: «Pune-l pe Urie în fruntea primei linii de bătaie, apoi retrageți-vă de dinapoia lui, în așa fel încât el să fie rănit și să moară». Și a fost că atunci când Ioab pusese cetatea sub pândă, l-a pus pe Urie într-un loc unde știa el că sunt ostași mai viteji. Atunci ostașii cetății au ieșit și s-au bătut cu Ioab; și au căzut câțiva din popor, dintre oamenii lui David, și a murit și Urie Heteul. Apoi Ioab a trimis și l-a înștiințat pe David despre toate trebile războiului, așa cum trebuiau ele spuse regelui. Și

i-a poruncit solului, zicând: «După ce vei sfârși cu toate trebile războiului și i le vei spune regelui, dacă el se va aprinde de mânie și-ți va zice: De ce ați mers atât de aproape de cetate ca s-o loviți? Oare nu știați că aceia vor săgeta de pe zid? Cine l-a lovit pe Abimelec, fiul lui Ierubaal? Oare nu o femeie a aruncat de pe zid asupra-i o piatră de râșniță, și el a murit la Teveț? De ce s-a apropiat el de zid? Atunci să zici: A murit și slujitorul tău Urie Heteul». Solul lui Ioab a mers la rege în Ierusalim și a venit și i-a spus lui David tot ceea ce îi spusese Ioab, despre toate trebile războiului. Iar David s-a mâniat foarte tare pe Ioab. Și a zis David către sol: «De ce v-ați apropiat de cetate să vă luptați? Oare nu știați că veți fi răniți de pe zid? Cine l-a lovit pe Abimelec, fiul lui Ierubaal? Oare nu o femeie a aruncat de pe zid asupra-i o piatră de râșniță, și el a murit la Teveț? De ce v-ați apropiat de zid?». Și a zis solul către David: «Oamenii aceia au fost mai tari decât noi și au ieșit la câmp împotriva noastră, iar noi i-am gonit până la poarta cetății. Acolo arcașii au tras de pe zid asupra slujitorilor tăi și au murit câțiva dintre slujitorii regelui și a murit și slujitorul tău Urie Heteul». Și a zis David către sol: «Așa să-i spui lui Ioab: Faptul acesta să nu te tulbure, căci sabia ucide o dată într-un fel și altă dată în alt fel. Înțește lupta împotriva cetății și nimicește-o! Așa să-l încurajezi!». Și dacă femeia lui Urie a auzit că Urie, bărbatul ei, a murit, a plâns după bărbatul ei. Și când s-a isprăvit vremea jeliului, David a trimis și a adus-o în casa lui; iar ea i-a devenit soție și i-a născut un fiu. Dar fapta lui David s-a arătat rea în ochii Domnului. Domnul l-a trimis atunci la David pe profetul Natan. Acesta a intrat la el și i-a zis: «Într-o cetate erau doi oameni: unul bogat și altul sărac. Cel bogat avea foarte multe turme și cirezi, iar cel sărac n-avea nimic, în afară de o mieușă mică, pe care o cumpăraseră și pe care a ținut-o și a hrănit-o; și ea a crescut laolaltă cu el și copiii lui: din pâinea lui mânca și

din paharul lui bea și la sânul lui dormea și-i era ca o fiică. La omul bogat a poposit un călător, dar el nu s-a îndurat să ia din turmele lui și din cirezile lui ca să gătească pentru călătorul care venise la el, ci a luat mieușeaua omului sărac și a gătit-o pentru oaspetele său». Atunci David s-a mâniat cu mare aprindere împotriva aceluia om; și a zis David către Natan: «Viu este Domnul: vinovat de moarte este omul care a făcut aceasta; de șapte ori va plăti mieușeaua, de vreme ce a făcut o faptă ca aceasta și n-a avut milă!». Atunci Natan a zis către David: «Tu ești omul care a făcut aceasta! Așa grăiește Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu sunt Cel ce te-a uns rege peste Israel; tot Eu sunt Cel ce te-a scăpat din mâna lui Saul și ți-am dat casa domnului tău și pe femeile domnului tău la sânul tău și ți-am dat casa lui Israel și pe a lui Iuda; iar dacă aceasta e puțin, îți voi da mai mult. De ce ai nesocotit tu cuvântul Domnului, ca să faci ceea ce e rău în ochii Lui? Pe Urie Heteul l-ai ucis cu sabia; i-ai luat soția ca să-ți fie ție femeie, iar pe el l-ai ucis cu sabia fiilor lui Amon. Și acum: Sabia nu se va îndepărta niciodată din casa ta, de vreme ce tu M-ai nesocotit pe Mine și ai luat-o pe soția lui Urie Heteul ca să-ți fie ție femeie. Așa grăiește Domnul: Iată, Eu voi ridica împotriva-ți rău chiar din casa ta și pe femeile tale le voi lua de dinaintea ochilor tăi și le voi da aproapelui tău, iar el se va culca cu femeile tale la lumina zilei; căci tu ai făcut această faptă pe ascuns, dar Eu voi face lucrul acesta în văzul întregului Israel și în fața acestui soare». Atunci David a zis către Natan: «Am păcătuit împotriva Domnului». Iar Natan a zis către David: «Domnul ți-a îndepărtat păcatul: nu vei muri. Dar pentru că tu, prin fapta aceasta, le-ai dat vrăjmașilor Domnului pricină ca să-L hulească, fiul tău, care ți s-a născut, va muri negreșit». Natan s-a întors la casa sa. Iar Domnul a lovit pruncul pe care femeia lui Urie Heteul i-l născuse lui David, iar acela s-a îmbolnăvit. Și David s-a rugat Domnului pentru

prunc. Și a postit David cu post aspru și a rămas toată noaptea culcat pe pământ. Iar bătrânii casei sale s-au ridicat și au venit la el ca să-l scoale de pe pământ, dar el n-a vrut, și nici n-a mâncat pâine cu ei. Și a fost că în ziua a șaptea a murit pruncul; dar slujitorii lui David s-au temut să-i spună lui David că pruncul murise; căci ziceau: «Noi i-am vorbit la vremea când pruncul era încă viu, dar el nu ne-a ascultat; cum îi vom spune oare acum că pruncul e mort? Căci asta îi va face și mai rău». David i-a văzut atunci pe slujitorii săi șoptind și a înțeles că pruncul murise. Și a zis David către slujitorii săi: «A murit pruncul?». Iar ei au zis: «A murit». Atunci David s-a ridicat de pe pământ și s-a spălat și s-a uns și și-a schimbat hainele și a intrat în casa lui Dumnezeu și I s-a închinat. Apoi a intrat în casa lui și a cerut pâine să mănânce; ei i-au pus pâine dinainte, iar el a mâncat. Iar slujitorii săi i-au zis: «Ce înseamnă oare aceasta, ce-ai făcut tu în legătură cu pruncul? În timp ce el încă trăia, tu posteai și privegheai, dar după ce a murit te-ai ridicat și ai mâncat și ai băut». Iar David a zis: «Câtă vreme pruncul încă trăia, am postit și am plâns, căci ziceam: Cine știe dacă Domnul va avea milă de mine și pruncul va trăi? Dar acum, dacă a murit, la ce bun să mai postesc? Voi putea eu să-l mai aduc înapoi? Eu mă voi duce la el, dar el nu se va mai întoarce la mine»» (II Regi 11,1-27 și 12,1-23). Din relatarea scripturistică am văzut păcatul lui David, dar și căința lui, precum și faptul că primul lucru pe care l-a făcut după moartea pruncului a fost acela că I s-a închinat lui Dumnezeu în templu. În urma muștrării regelui de către Dumnezeu, prin gura prorocului Natan, acesta a conștientizat gravitatea faptelor sale, pe care le-a regretat profund, iar, în consecință, a compus renumitul Psalm 50.

Cu toate că pruncul născut de Batșeba a murit, căința sinceră a regelui David a fost primită de Dumnezeu, încât el a mai domnit vreme îndelungată peste poporul ales. Astfel, citim în

Sfânta Scriptură a Vechiului Testament că „*zilele în care David a domnit peste Israel au fost patruzeci de ani; șapte ani a domnit în Hebron și treizeci și trei de ani în Ierusalim*” (III Regi, 2,11).

De asemenea, al doilea fiu al regelui David născut din Batșeba, pe nume Solomon, i-a urmat acestuia la tron, deși regele a avut peste zece soții, mai multe țiitoare și nouăsprezece fii⁶, întrucât în Vechiul Testament poligamia nu era considerată păcat. Bunăoară, chiar despre regele Solomon citim în Sfânta Scriptură că „*era iubitor de femei, iar în afară de fiica lui faraon, el și-a luat multe femei străine: moabite, amonite, sirience, idumee, hetite și amonite, încât avea șapte sute de soții și trei sute de țiitoare*” (III Regi 11,1 și 11,3).

⁶ Pe lângă Batșeba, regele David a mai avut de soții pe: Micol, fiica regelui Saul, predecesorul său la tron (I Regi 18,20-27), pe Abigail, fosta soție a lui Nabal (I Regi 25,1-42), pe Ahinoam (I Regi 25,43), pe Maaca, fiica lui Talmai, regele Gheșurului (II Regi 3,3), pe Haghita (II Regi 3,4), pe Abital (II Regi 3,4) și pe Eglă (II Regi 3,5), iar „*David și-a mai luat femei și țiitoare, din Ierusalim, după ce a venit din Hebron*” (II Regi 5,13).

De asemenea, pe când „*regele David era bătrân și îndelungat în zile, slujitorii îl înveleau cu haine și nu se încălzea. Iar slujitorii săi au zis: «Să se caute pentru rege o tânără fecioară; ea îi va sta regelui aproape și-i va ține de cald și va dormi cu el, iar domnul nostru, regele, se va încălzi».* Așa că au căutat o fată frumoasă prin toate hotarele lui Israel; și au aflat-o pe Abișag Șunamita și au adus-o la rege. Fata era foarte frumoasă la chip și-i ținea regelui de cald și-i slujea, dar el n-a cunoscut-o” (III Regi 1,1-4).

În afară de Solomon, David a mai avut următorii fii și fiice: Amnon (II Regi 3,2), Chileab (II Regi 3,3), Abesalom (II Regi 3,3), Adonia (II Regi 3,4), Șefatia (II Regi 3,4), Itream (II Regi 3,5), Șamua (II Regi 5,14), Șobab (II Regi 5,14), Natan (II Regi 5,14), Ibhar (II Regi 5,15), Elișua (II Regi 5,15), Nefeg (II Regi 5,15), Iafia (II Regi 5,15), Elișama (II Regi 5,16), Eliada (II Regi 5,16), Elifelet (II Regi 5,16), Samae (II Regi 5,16), Iesivat (II Regi 5,16), Natan (II Regi 5,16), Galamaan, (II Regi 5,16), Ievaar (II Regi 5,16), Teisus (II Regi 5,16), Elfalat (II Regi 5,16), Naged (II Regi 5,16), Nafec (II Regi 5,16), Ionatan (II Regi 5,16), Leasamis (II Regi 5,16), Baalimat (II Regi 5,16) și Elifaat (II Regi 5,16).

În timpul lui Antihrist oamenii vor fi înspăimântați de încercările și necazurile care vor veni asupra lor, și fiind lipsiți de credința în Dumnezeu, nu se vor căi, asemenea regelui David, ci vor încerca să își ia viața. În acest sens, citim în cartea Apocalipsei că *„în zilele acelea oamenii vor căuta moartea și nu o vor afla; și vor dori să moară și moartea va fugi de ei”* (Apocalipsa 9,6). Părinții Bisericii spun că în timpul lui Antihrist oamenii vor încerca să își taie venele cu cuțitul, dar lama acestuia se va îndoi, se vor spânzura, dar funia se va rupe, se vor împușca, dar gloanțele vor fi moi și nu îi vor vătăma, se vor arunca în gol de pe clădiri înalte și vârfuri de stânci, dar nu vor muri, vor bea băuturi otrăvitoare, dar acestea nu le vor curma zilele, vor sări în apă adâncă, dar aceasta nu îi va înghiți. Chiar dacă oamenii din timpul lui Antihrist nu vor reuși să își pună capăt zilelor, aceasta nu înseamnă că încercările lor de a-și lua viața, precum și rănilor cauzate de acestea vor fi lipsite de durere.

În cele ce urmează, voi prezenta exemplul unui personaj foarte renumit din Noul Testament, care a procedat asemenea oamenilor din timpul lui Antihrist, însă el a reușit să-și ducă până la capăt gândul cel păcătos. După ce Apostolul Iuda a văzut că Domnul Hristos, pe care el Îl vânduse căpeteniilor evreilor, a fost condamnat la moarte, *„a fost cuprins de căință și le-a înapoiat arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: «Am greșit, vânzând sânge nevinovat». Iar ei i-au zis: «Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea!».* Și el, aruncând arginții în templu, a plecat de acolo; și ducându-se, s-a spânzurat și căzând, a plesnit pe la mijloc și toate măruntaiele i s-au vărsat” (Matei 27,3-5 și Faptele Apostolilor 1,18).

Păcatul lui Iuda de a-L vinde pe Mântuitorul lumii a fost enorm, însă mai grav este că acesta și-a pus singur capăt zilelor, ratându-și astfel șansa de a mai fi vreodată iertat de Dumnezeu. Să fim convinși că Domnul nostru Iisus Hristos, care ne-a poruncit:

„Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc” (Matei 5,44) l-ar fi iertat și pe Iuda, apostolul vânzător, dacă acesta l-ar fi cerut-o, de vreme ce, când era pe cruce, s-a rugat pentru cei ce l-au răstignit, zicându-I lui Dumnezeu Tatăl: *„Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!”* (Luca 23,34).

Dacă diavolul însuși s-ar smeri și s-ar căi înaintea lui Dumnezeu, ar fi iertat de păcatele sale și și-ar relua locul în ceata îngerească, din care a căzut datorită mândriei. În acest sens există o relatare în Viețile Sfinților: *„Un drac cu numele Zerefer a luat chip de om, s-a dus la cuviosul Antonie cel Mare și a început a plânge și a se tângui înaintea lui. Cuviosul l-a întrebat: «De ce plângi și te tânguești așa, omule?».* Iar diavolul cel viclean a răspuns: *«Eu, sfinte părinte, pentru mulțimea fărădelegilor mele nu sunt om, ci diavol».* Iar bătrânul l-a întrebat: *«Și ce voiești ca să-ți fac ție, frate?»* (pentru că socotea cuviosul că acesta din multă smerenie se numea pe sine diavol). Și a zis diavolul: *«Nimic altceva nu ți cer sfinte părinte, decât numai să te rogi lui Dumnezeu, să-ți arate Domnul dacă ar primi pocăința diavolului, sau nu ar primi-o? Pentru că dacă acceptă pocăința aceluia, atunci o primește și pe a mea, căci am făcut fapte ca și el».* Bătrânul i-a răspuns: *«Voi face cum voiești. Du-te acasă, iar mâine dimineață să vii să-ți spun ce mi-a descoperit Domnul».* Diavolul a plecat, iar noaptea bătrânul și-a întins cuvioasele sale mâini către cer și s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere dacă l-ar ierta pe diavol, în cazul în care acesta s-ar pocăi. Îndată un înger al Domnului i s-a arătat și i-a zis: *«Așa grăiește Domnul Dumnezeu: De ce te rogi pentru diavoli? Pentru că cel care a venit ieri la tine cu vicleșug nu era om, ci diavol».* Și a zis bătrânul către înger: *«De ce nu mi-a descoperit Domnul Dumnezeu vicleșugul diavolului și l-a ascuns de mine?».* Iar îngerul i-a răspuns: *«Nu te tulbura de lucrul acesta, căci este de la Dumnezeu, spre folosul celor ce păcătuiesc, ca să*

nu deznădăjduiască păcătoșii, ci să se pocăiască, cunoscând că Preabunul Dumnezeu nu-și întoarce fața Sa de la nimeni, dacă se întoarce prin pocăință la El. Drept aceea, când diavolul va veni la tine și te va întreba, să-i spui acestea: Să știi că iubitorul de oameni Dumnezeu niciodată nu-și întoarce fața de la cel ce se pocăiește. chiar diavol de ar fi și iată, făgăduiește să te ierte și pe tine, numai să împlinești cele poruncite de El. Iar când te va întreba: Care sunt cele poruncite de Domnul, să-i spui că astfel grăiește Dumnezeu: Te știi pe tine cine ești și de unde ai venit să mă ispitești, căci tu ai răutatea cea veche și nu poți fi bunătate nouă, fiind de demult începător al răului și acum nu vei începe să faci binele. Căci după ce te-ai deprins cu mândria, cum ai putere să te smerești și să te pocăiești? Dar ca să nu ai nici o scuză în ziua judecății, că ai vrut să te pocăiești, dar Domnul nu te-a iertat, iată ce trebuie să faci și Domnul te va ierta pe tine (dacă vei voi): Trei ani de zile să stai într-un loc și întorcându-te la răsărit ziua și noaptea, să strigi cu glas mare și să zici: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine răutatea cea veche. Aceasta să o zici de o sută de ori. Apoi tot de o sută de ori să zici: Dumnezeule, mântuiește-mă pe mine înșelăciunea cea întunecată, și să mai zici de o sută de ori: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, urâciunea pustiirii și astfel să strigi neîncetat către Dumnezeu, pentru că nu ai trup ca să te ostenești sau să slăbești. Și după ce vei împlini acestea cu gând smerit, atunci vei fi primit în starea ta cea dintâi și te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu». Acestea zicând îngerul către cuviosul Antonie, s-a depărtat de la el. A doua zi a venit diavolul și a început să se tânguiască de departe ca un om și ajungând la bătrân i s-a închinat. Bătrânul i-a zis: «M-am rugat lui Dumnezeu precum ți-am făgăduit și Domnul mi-a spus că te iartă, dacă împlinești cele ce îți poruncește». Iar diavolul a zis: «Ce poruncește Domnul Dumnezeu să fac?». Bătrânul i-a zis: «Domnul îți poruncește așa: Să stai nemișcat trei ani într-un loc, privind spre răsărit și să strigi

ziua și noaptea de o sută de ori: Dumnezeu, miluiește-mă pe mine răutatea cea veche, apoi tot de o sută de ori să spui: Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, înșelăciunea cea întunecată. Și tot de o sută de ori să zici: Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, urâciunea pustiirii. Și când vei împlini acestea, te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu, în aceeași stare în care ai fost la început». Iar Zerefer lepădând îndată chipul înșelător al pocăinței, a izbucnit în răs și a zis bătrânului: «O călugăre, dacă aș fi vrut să mă numesc răutate veche, înșelăciune întunecată și urâciune a pustiirii, de la început aș fi făcut aceasta ca să mă mântuiesc. Acum să mă numesc răutate veche? Să nu fie aceasta, pentru că eu fac isprăvi minunate și toți se tem de mine și mi se supun și oare aș putea să mă numesc eu singur înșelăciune întunecată sau urâciune a pustiirii? Nicidecum călugăre, căci încă stăpânesc peste cei păcătoși și ei mă iubesc pe mine; eu sunt în inimile lor și ei umblă după voia mea; iar ca să mă fac rob netrebnic și prost prin pocăință, nu voiesc bătrâne rău, nu, nu, să nu fie aceasta, ca adică din cinstea cea mare pe care o am, să mă duc într-o necinste ca aceea?». Acestea zicând și răcnind, diavolul s-a făcut nevăzut. Iar bătrânul, sculându-se la rugăciune, a mulțumit lui Dumnezeu, zicând: «Adevărat ai grăit, Doamne Dumnezeu, că răutatea veche nu poate fi bunătate nouă și începătorul răutăților nu se face făcător de bunătăți noi»⁷.

Când în împărăția cerurilor, numărul demonilor căzuți din ceata îngerească va fi plinit de cel al oamenilor cu viață sfântă, atunci va avea loc cea de-a doua venire a Domnului Hristos în lume. Iar în ziua aceea „soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina. Și stelele vor cădea din cer și puterile cele din ceruri se vor clătina. Și atunci Îl vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă. Și atunci pe îngerii Săi îi va trimite și pe aleșii Săi îi va aduna din cele patru vânturi, de la marginea

⁷ Viețile Sfinților, Tipografia Gutenberg, București, 1904, vol. 5, luna ianuarie, pp. 811-815.

pământului până la marginea cerului și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele lui” (Marcu 13,24-27 și Matei 16,27).

În urma celei de a doua veniri în lume a Domnului Hristos, viața pe pământ va înceta să mai existe sub forma pe care o cunoaștem noi astăzi. Oamenii care vor fi atunci în viață se vor transforma, ca și cum ar fi trecut prin moarte, cei morți vor învia, iar Dumnezeu Judecătorul îi va judeca pe toți, răsplătind fiecăruia după faptele lui. Atunci cei bineplăcuți lui Dumnezeu „*vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor, unde pe cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El*” (Matei 13,43 și I Corinteni 2,9). Antihrist va fi aruncat de viu „*în iezerul cel de foc, unde arde pucioasă*” (Apocalipsa 19,20), iar diavolii și păcătoșii care au ascultat de ei, dar nu s-au căit pentru faptele lor, vor fi aruncați „*în cuptorul de foc. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge*” (Matei 13,42 și Marcu 9,44).

În parabola celor zece fecioare rostită de Domnul Hristos am văzut că toate fecioarele îl așteptau pe mire și doreau să intre cu el la nuntă, însă numai cinci dintre ele s-au învrednicit de aceasta, iar cinci au fost încuiate afară. Noi suntem creștini, iar Biserica noastră păstrează învățătura cea adevărată a Domnului Hristos, încât suntem asemenea fecioarelor din această pildă. Întrucât știm prea bine că mirele, adică Domnul Hristos, va veni pentru a răsplăti fiecăruia după faptele sale, atunci să ne străduim să fim fecioare înțelepte, împlinindu-I poruncile, pentru că Mântuitorul a spus: „*Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este cel ce Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine, iubit va fi de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui*” (Ioan 14,21).

Amin

„Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!”

În Sfânta Scriptură citim că *„la început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Și a zis Dumnezeu: «Să fie întru tăria cerului luminători care să lumineze pământul, să despartă ziua de noapte și să fie ei spre semne și spre anotimpuri și spre zile și spre ani, și să fie ei întru tăria cerului luminători să lumineze pământul!».* Și a fost așa: Dumnezeu i-a făcut pe cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare spre stăpânirea zilei și luminătorul cel mai mic spre stăpânirea nopții, și stelele. Și le-a pus Dumnezeu întru tăria cerului, ca să lumineze pământul, să stăpânească ziua și noaptea și să despartă lumina de întuneric” (Facere 1,1 și 14-18).

Pornind de la afirmațiile din cartea Facerii referitoare la crearea lumii, dar și de la alte relatări ale Sfintei Scripturi, Sfinții Părinți de la Sinodul I Ecumenic, care a avut loc la Niceea, în anul 325, au alcătuit Simbolul credinței, care începe cu cuvintele: *„Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute”*.

Pentru a ne face o idee despre ceea ce înseamnă lumea pe care Dumnezeu a conceput-o, a creat-o din nimic și o menține în existență, în cele ce urmează voi prezenta anumite informații luate din astronomie, aceasta fiind *„știința care se ocupă cu studiul astrilor, al sistemelor de astri, al galaxiilor și al Universului”*¹, spre deosebire de astrologie, care în antichitate și în evul mediu

¹ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Univers Enciclopedic, București, 1996, Ediția a II-a, p. 66.

era arta de a „*prezice viitorul pe baza studierii poziției și mișcării astrilor, a constelațiilor sau a unor fenomene cerești*”².

Astfel, voi vorbi despre Pământ, Soare, Lună, planetele din sistemul nostru solar, despre câteva stele, precum și despre alte subiecte legate de Univers.

De la început trebuie lămurit faptul că stelele sunt corpuri cerești care au căldură și lumină proprie, pe când planetele primesc căldura și lumina de la stelele în jurul cărora gravitează, iar strălucirea lor se datorează luminii pe care o primesc și pe care o reflectă.

În sistemul nostru solar, planetele primesc lumina și căldura de la Soare, în jurul căruia gravitează.

Pământul, „Planeta albastră” sau Terra este a cincea planetă ca mărime din sistemul nostru solar și a treia ca distanță de la Soare, având un diametru, pe la ecuator, de 12.756 de kilometri și o circumferință, tot pe la ecuator, de 40.075 de kilometri. Pământul are o suprafață de 510.065.600 km², dintre care 148.939.100 km², adică 29,2%, o reprezintă uscatul, iar 361.126.400 km², respectiv 70,8 %, este compus din apă.

În centrul Pământului se află miezul sau nucleul acestuia, cu grosimea de aproximativ 3.400 de kilometri.

Stratul nucleului intern este situat chiar în centrul Pământului, între adâncimea de 6371 și 5100 de kilometri sub nivelul mării. Nucleul Pământului este constituit dintr-un amestec solid de fier și nichel. Presiunea din acest strat atinge milioane de bari și temperaturi de la +4000°C la +5000°C.

Stratul nucleului extern al Pământului este situat între adâncimile de 5100 și 2900 de kilometri sub nivelul mării, fiind în stare fluidă, și este alcătuit dintr-un amestec de fier și nichel topit, care probabil conține urme de sulf și oxigen. Aici sunt temperaturi

² Ibidem.

de cca. $+2900^{\circ}\text{C}$. Întrucât amestecul de fier și nichel topit este un bun conductor electric, sub acțiunea de rotație a Pământului acesta creează câmpul magnetic terestru.

Stratul următor este numit „mantaua Pământului” și are o grosime de 2900 de kilometri.

Mantaua internă se întinde între adâncimea de 2900 și 660 de kilometri, având o temperatură de cca. $+2000^{\circ}\text{C}$. Acest strat al Pământului este alcătuit din minerale bogate în silicați de magneziu și din oxizi metalici de magneziu și fier.

Zona de trecere dintre mantaua internă și mantaua externă a Pământului este situată între adâncimile de 660 și 410 kilometri. Linia de delimitare a fazei de trecere este stabilită prin prezența olivinei, mineralul principal din componența mantalei externe. Această schimbare a mineralelor din structura straturilor Pământului cauzează modificării ale densității acestuia, precum și a vitezei de propagare a undelor seismice.

Mantaua externă începe de la adâncimea de 410 kilometri și se întinde spre suprafață până la granița cu scoarța terestră, având în compoziția sa peridotit, olivină și piroxeni, dar și minerale din grupa granatelor. Acest strat cuprinde o zonă numită „asthenosferă” (sfera moale), situată între adâncimile de 210 și 100 de kilometri, unde rocile topite au o consistență moale, jucând un rol important de tampon în atenuarea vitezei de propagare a undelor seismice. În același timp, consistența fluid-vâscoasă a asthenosferei permite alunecarea lentă pe suprafața sa a plăcilor tectonice.

Prin mișcările plăcilor în zonele de subducțiune acestea se încălesc, iar cele aflate dedesubt ajung să fie scufundate în „manta”, unde din pricina temperaturilor ridicate se retopesc.

„Crusta Pământului”, „litosfera” (sfera de piatră) sau „scoarța terestră” este un strat rigid, situat la suprafața Pământului, cu o grosime între 30 și 60 de kilometri. Litosfera este compusă

în special din roci cristaline din grupa cuarțului, feldspatului și oxizilor metalici. Aici întâlnim și elemente care nu există în mantaua Pământului.

Crusta Pământului este alcătuită din două părți mai importante, foarte diferite între ele. „Scoarța oceanică” sau marină are o grosime între 5 și 10 kilometri, fiind constituită din plăci uriașe rigide, care plutesc și alunecă încet pe asthenosferă.

„Scoarța continentală” este constituită din blocuri separate numite continente. Asemenea scoarței oceanice și aceste plăci plutesc pe suprafața asthenosferei. Locurile unde se înalță masive mari muntoase sunt scufundate prin greutatea proprie mai adânc.

Hydrosfera este stratul de apă situat deasupra scoarței oceanice sau marine a Pământului.

Atmosfera este stratul gazos sau de aer al Pământului. Aceasta este compusă 77% din azot, 21% oxigen, 1% argon, 0,962% apă sub formă de vapori, iar 0,038% dioxid de carbon.

Temperatura minimă la suprafața Pământului este de -88°C , cea maximă de $+58^{\circ}\text{C}$, iar media este de $+14^{\circ}\text{C}$.

Pământul face o rotație completă în jurul axei sale în aproximativ 24 de ore, cu o viteză de circa 460 metri/secundă. Aceasta se numește mișcare de rotație.

Pământul face o rotație completă în jurul Soarelui în aproximativ 365 de zile, cu o viteză medie de 29,79 kilometri/secundă. Aceasta se numește mișcare de revoluție.

Întrucât orbita Pământului în jurul Soarelui este în formă de elipsă sau cerc turtit, distanța dintre Pământ și Soare nu este una constantă. Astfel, Pământul se află cel mai aproape de Soare la 147 milioane de kilometri, iar cel mai departe la 152 milioane de kilometri, fiind a treia planetă ca distanță față de Soare din sistemul nostru solar.

Viteza de deplasare a luminii este de aproximativ 300.000 kilometri/secundă, încât lumina Soarelui are nevoie de 8 minute și 20 de secunde ca să ajungă pe Pământ.

Soarele este steaua aflată în centrul sistemului nostru solar, iar toate corpurile cerești din acest sistem: planete, asteroizi, meteoriți, comete, precum și cantitățile enorme de praf interplanetar gravitează în jurul acestuia, care totuși, prin mărimea sa, conține mai mult de 98% din masa întregului sistem solar.

De asemenea, întregul nostru sistem solar primește lumina și căldura de la Soare.

Diametrul Soarelui este de 1.391.000 de kilometri, fiind de 109 ori mai mare decât diametrul Pământului.

Masa Soarelui este alcătuită din hidrogen, în proporție de aproximativ 74%, heliu 25%, iar restul este constituit din cantități mici de elemente mai grele. Datorită acestei compoziții și a temperaturilor ridicate, pe Soare nu există o crustă (scoarță) solidă, și nici materie în stare lichidă, toată materia solară fiind în întregime în stare de plasmă și gazoasă.

Nucleul Soarelui este regiunea situată în centrul acestuia, care ocupă 20% din volumul lui, conține jumătate din masa lui, materia fiind foarte comprimată, și are o rază de aproximativ 120.000 de kilometri. Aici temperatura este de +15 milioane de grade Celsius, iar presiunea este de 100 de milioane de ori mai mare decât cea din centrul Pământului. În aceste condiții, 4 nuclee de hidrogen se unesc pentru a forma un nucleu de heliu, proces numit fuziune nucleară. În fiecare secundă, 564 de milioane de tone de hidrogen se transformă în aproape 560 de milioane de tone de heliu, iar diferența de 4 milioane de tone pe secundă se transformă în energie radiativă, generându-se astfel neutrino și radiație solară.

Stratul următor al Soarelui se numește „zona de radiație” și are o lățime de aproximativ 380.000 de kilometri în care energia

eliberată de nucleu sub formă de fotoni își caută drumul spre suprafață. Deși fotonii se deplasează cu viteza luminii, străbaterea acestei regiuni poate dura milioane de ani, deoarece ei sunt permanent absorbiți și emiși din nou de materia solară.

Energia emisă de nucleu ajunge apoi, sub formă de căldură, în „zona de convecție”, care are o lățime de aproximativ 280.000 de kilometri, și este transportată mai departe prin curenți. Gazul fierbinte se ridică la suprafață, unde se răcește, după care este absorbit în interior și se înfierbântă din nou, proces numit convecție.

Lumina orbitoare a Soarelui provine de la învelișul cu o grosime de aproximativ 250 de kilometri numit fotosferă (sfera de lumină). Aceasta este cea care dă impresia că Soarele are o margine bine delimitată. Temperatura fotosferei este de aproximativ $+5500^{\circ}\text{C}$. Văzută printr-un telescop puternic, fotosfera apare ca o suprafață agitată pe care sunt răspândite niște granule strălucitoare, care au o temperatură cu circa 300°C mai ridicată decât cea a fotosferei. Fiecare granulă este o bulă de gaz ieșită din zona de convecție și are mărimea unei țări ca Franța. Granula apare, se transformă și dispare în aproximativ 10 minute.

Cromosfera și coroana solară alcătuiesc învelișurile exterioare ale Soarelui. Ele formează așa-numita atmosferă solară. În mod obișnuit acestea nu se pot observa, pentru că sunt mult mai puțin luminoase decât fotosfera.

Cromosfera (sfera colorată) poate ajunge până la 5000 de kilometri deasupra fotosferei. Temperatura ei este de $+4500^{\circ}\text{C}$ și crește odată cu altitudinea, ajungând în partea superioară până la $+20.000^{\circ}\text{C}$. Fiind mai rece decât fotosfera ea poate fi observată numai în timpul eclipselor totale de Soare, când discul solar este acoperit de discul aparent al Lunii. Această regiune a fost denumită cromosferă deoarece în timpul eclipselor se prezintă

sub forma unui cerc de lumină roșiatică. Ea este acoperită de mici jeturi de gaz foarte fierbinte numite spicule, care pot fi observate la marginea discului solar. Spiculele se formează deasupra granulelor care se sparg. Spiculele pot ajunge până la înălțimea de 10.000 de kilometri, particulele constituente având viteza de 15-20 kilometri/secundă.

Coroana solară este stratul exterior al atmosferei solare și se întinde de la limita superioară a cromosferei până la distanțe de ordinul milioanelor de kilometri, scaldând planetele cele mai apropiate de Soare: Mercur, Venus, Pământ și Marte. Fiind de un milion de ori mai puțin strălucitoare decât fotosfera ea poate fi observată numai în timpul eclipselor totale de Soare sau cu un aparat special numit coronograf și se prezintă sub forma unui halou argintat mai mult sau mai puțin neregulat. Coroana este formată din fâșii de gaz rarefiat care se răspândesc în spațiu, dând naștere unor particule încărcate electric, cunoscute sub numele de vânt solar. Viteza materiei ionizate are câteva zeci de kilometri pe secundă în vecinătatea Soarelui, dar crește pe măsură ce aceasta se îndepărtează, ajungând să măsoare aproximativ 350 de kilometri/secundă în vecinătatea Pământului.

Coroana solară este foarte rarefiată, însă temperatura ei depășește un milion de grade Celsius.

Pe alocuri, suprafața Soarelui prezintă niște zone puțin mai întunecate, numite pete solare. Câmpurile magnetice puternice din aceste zone inhibă transportul energiei solare spre suprafața stelei, deci petele solare sunt mai reci decât zonele învecinate. Culoarea închisă a petelor se datorează faptului că există un efect de contrast între strălucirea normală a fotosferei și strălucirea petelor, care au o temperatură de circa +4000°C.

Dimensiunile, aspectul și poziția petelor solare sunt variabile în timp. Petele obișnuite au diametrul de circa 7000-15.000 de kilometri, dar uneori pot ajunge până la 50.000 de

kilometri sau chiar mai mult. Cea mai mare pată solară a fost observată în anul 1947, ea având diametrul de 230.000 de kilometri. Pentru a putea fi văzută cu ochiul liber (cu măsurile de protecție corespunzătoare) diametrul lor trebuie să fie cel puțin de 40.000 de kilometri.

Aceste pete durează între o oră și o lună.

Soarele se rotește în jurul axei sale o dată la aproximativ 27 de zile. Această mișcare de rotație a putut fi observată datorită petelor solare. Deoarece Soarele este o minge de gaz, aceasta nu se rotește în mod rigid, cum fac planetele solide sau sateliții. De fapt, regiunile ecuatoriale ale Soarelui se rotesc mai repede, în aproximativ 24 de zile, iar regiunile polare în mai mult de 30 de zile.

Soarele orbitează în jurul centrului galaxiei noastre, Calea Lactee, la o distanță de 25-28 de mii de ani lumină de acesta, realizând o revoluție completă în circa 225-250 de milioane de ani. Viteza orbitală este de 220 kilometri/secundă.

Luna este satelitul natural al Pământului.

Aceasta are diametrul de 3.473 de kilometri pe la ecuator, fiind de 3 ori și jumătate mai mică decât Pământul.

Luna se rotește în jurul axei proprii în 29 de zile, 12 ore și 44 de minute, cu o viteză de 16,09 kilometri/oră.

Luna efectuează o mișcare de revoluție în jurul Pământului în timp de 27 de zile, 7 ore, 43 de minute și 11,47 secunde, cu o viteză de 3.683 kilometri/oră.

Cu mult timp în urmă, fața Lunii îndreptată spre Pământ a fost lovită de un meteorit foarte mare, iar impactul, care a creat un crater ce ocupă 16% din suprafața Lunii, a deplasat centrul acesteia, încât o emisferă a satelitului nostru natural este mai grea, iar una este mai ușoară. Forța gravitațională a Pământului este de 6 ori mai mare decât cea a Lunii și atrage întotdeauna cu fața spre el emisfera mai grea. Aceasta a făcut ca, în timp, mișcarea de

rotație a Lunii în jurul propriei axe să încetinească, fiind aproape sincronizată cu mișcarea de revoluție în jurul Pământului, încât Luna stă întotdeauna cu aceeași față îndreptată spre Pământ.

Distanța minimă dintre Lună și Pământ este de 356.400 de kilometri, iar cea maximă de 406.700 de kilometri.

Distanța dintre Soare și Lună este, în medie, aceeași ca și cea dintre Soare și Pământ. Cu toate acestea, temperaturile care sunt înregistrate pe suprafața Lunii sunt destul de diferite de cele pe care le știm pe planeta noastră. Media este situată în jurul valorii de -23°C , însă temperaturile minime sunt de -230°C , în timp ce maximele sunt de până la $+120^{\circ}\text{C}$. Principalul motiv pentru această diferență imensă de temperatură este lipsa atmosferei, datorită căreia nu există niciun filtru pentru razele solare care lovesc satelitul nostru. Din aceeași cauză nu există nici mase de aer cald și rece care să circule și să se amestece, ca pe Pământ. Un al doilea motiv este lipsa oceanelor și a mărilor, care au un efect major în atenuarea climei Pământului. Un al treilea motiv, deosebit de important, este durata zilei lunare, care este de două săptămâni terestre, urmate de alte două săptămâni de noapte. În această situație, o anumită regiune a Lunii este scăldată de razele soarelui timp de două săptămâni, 24 de ore din 24, după care rămâne în întuneric total pentru următoarele două săptămâni.

Forța de atracție dintre Soare și Pământ, dar și dintre Lună și planeta noastră, produce marea, datorită căreia nivelul apei oceanelor și al mărilor crește sau descrește. Fenomenul de creștere este cunoscut sub denumirea de flux, iar cel de scădere sub denumirea de reflux.

În sistemul nostru solar, în afara Pământului, mai există încă opt planete. Cercetătorii susțin că planetele se formează din gazul și praful care rămân după formarea unei stele. Conform acestei teorii, planetele sistemului nostru solar au luat naștere din

nebuloasa solară sau norul de gaze și praf rămase de la formarea Soarelui. În apropierea acestuia, unde era mai cald, planetele s-au format din aglomerarea unor blocuri de rocă. Astfel au luat naștere planetele Mercur, Venus, Pământ și Marte. În regiunile îndepărtate, mai reci, centrul planetelor s-a format din roci amestecate cu gheață. Acestea au atras, ulterior, mari cantități de gaz din norul din care proveneau. Este cazul planetelor Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun și Pluto.

Întrucât toate planetele din sistemul nostru solar gravitează în jurul Soarelui pe o orbită în formă de elipsă sau cerc turtit, distanța față de acesta, dar și față de Pământ, nu este una constantă.

Cea mai apropiată planetă de Soare este Mercur. Aceasta are diametrul de 4.880 de kilometri pe la ecuator, deci este mai mică de două ori și jumătate decât Pământul.

Planeta Mercur se rotește în jurul axei proprii în aproximativ 58 de zile terestre și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în circa 88 de zile terestre.

Distanța minimă a planetei Mercur față de Soare este de 46 milioane de kilometri, iar cea maximă, de 70 milioane de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Mercur se află la 77 milioane de kilometri, iar când este cel mai departe se găsește la 222 milioane de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de +420°C.

Venus este cel mai strălucitor corp ceresc văzut de pe Pământ, după Soare și Lună, motiv pentru care a fost supranumit „Luceafărul” (purătorul de lumină).

Venus are diametrul de 12.100 de kilometri pe la ecuator, deci este cu ceva mai mic decât Pământul.

Rotația acestei planete în jurul propriei axe este foarte lentă, de 243 de zile pământene, și are loc de la vest la est, în sens

invers față de rotația majorității planetelor din sistemul nostru solar. Mișcarea de revoluție a lui Venus în jurul Soarelui durează 225 de zile terestre, ceea ce face ca o zi pe această planetă să fie mai lungă decât un an.

Întrucât Venus este planeta cu orbita cea mai rotundă din sistemul nostru solar, când este cel mai aproape de Soare, aceasta se găsește la 107 milioane de kilometri, iar când este cel mai departe se află la 109 milioane de kilometri.

Venus este cea mai apropiată planetă de Pământ. Distanța minimă a acesteia față de noi este de 38 milioane de kilometri, iar cea maximă este de 261 milioane de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de $+430^{\circ}\text{C}$.

Marte este, pornind dinspre Soare, a patra planetă a sistemului nostru solar. Mai este numită și „Planeta roșie” datorită înfățișării sale văzute de pe Pământ. Culoarea roșieatică se explică prin prezența pe suprafața ei a oxidului de fier.

Marte este o planetă de tip terestru, cu o atmosferă subțire. Pe Marte se găsește cel mai înalt munte cunoscut al sistemului nostru solar, numit Olympys, care are o altitudine de 26.000 de metri.

Planeta Marte are diametrul de 6.670 de kilometri pe la ecuator, deci este aproape de două ori mai mică decât Pământul.

Marte se rotește în jurul propriei axe în 24 de ore, 39 de minute și 35 de secunde și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în 687 de zile terestre.

Distanța minimă a planetei Marte față de Soare este de 205 milioane de kilometri, iar cea maximă este de 249 milioane de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Marte se află la aproximativ 55 milioane de kilometri, iar când este cel mai departe se găsește la 401 milioane de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -23°C .

Marte are doi sateliți mici și diformi, numiți Phobos și Deimos.

Cea mai mare planetă din sistemul nostru solar este Jupiter. Aceasta are un diametru de 143.760 de kilometri pe la ecuator, deci este de 11 ori și ceva mai mare decât Pământul.

Jupiter se rotește în jurul propriei axe în aproximativ 9 ore și 55 de minute terestre și efectuează o mișcare de revoluție în jurul soarelui în circa 11 ani, 10 luni și 10 zile pământești.

Distanța minimă între Jupiter și Soare este de 741 milioane de kilometri, iar cea maximă de 817 milioane de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Jupiter se află la aproximativ 628 milioane de kilometri, iar când este cel mai departe se găsește la circa 968 milioane de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -240°C .

Jupiter are 4 sateliți mari, numiți Io, Europa, Ganymede și Callisto și încă 63 de sateliți mici.

Planeta Saturn este cel mai interesant corp ceresc ce se poate observa pe bolta cerească, datorită celor 4 inele separate prin mici spații libere care o înconjoară și dau un aspect frumos planetei.

Diametrul acesteia este de 120.420 de kilometri pe la ecuator, fiind de aproximativ 9 ori și jumătate mai mare decât Pământul.

Saturn se rotește în jurul axei sale în aproximativ 10 ore și 39 de minute și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în aproape 30 de ani terestri.

Distanța minimă între Saturn și Soare este de aproximativ 1,35 miliarde de kilometri, iar cea maximă este de circa 1,51 miliarde de kilometri. Când este cel mai aproape de Pământ, Saturn

se găsește la aproximativ 1,2 miliarde de kilometri, iar când este cel mai departe se află la circa 1,67 miliarde de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -300°C .

Saturn are 62 de sateliți, dintre care doar 53 au nume.

A șaptea planetă de la Soare este Uranus.

Aceasta are diametrul de 51.120 de kilometri pe la ecuator, deci este de 4 ori mai mare decât Pământul.

Planeta Uranus se învârtă în jurul axei proprii în aproximativ 17 ore și 14 minute și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în circa 84 de ani terestri.

Distanța minimă dintre planeta Uranus și Soare este de circa 2,75 miliarde de kilometri, iar cea maximă este de aproximativ 3 miliarde de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Uranus se găsește la aproximativ 2,57 miliarde de kilometri, iar când este cel mai departe se află la circa 3,15 miliarde de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -410°C .

Uranus are 27 de sateliți, care au fost denumiți după personajele scrierilor lui William Shakespeare și Alexander Pope.

Planeta Neptun are mai multe caracteristici foarte asemănătoare cu Uranus, cele două fiind socotite planete gemene.

Neptun este înconjurată de două inele late și două înguste.

Această planetă are diametrul de 49.538 de kilometri pe la ecuator, fiind aproape de 4 ori mai mare decât Pământul.

Planeta Neptun se învârtă în jurul axei proprii în aproximativ 16 ore și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în circa 165 de ani terestri.

Distanța minimă dintre planeta Neptun și Soare este de aproximativ 4,45 miliarde de kilometri, iar cea maximă de circa 4,55 miliarde de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Neptun se găsește la aproximativ 4,301 miliarde de kilometri, iar când este cel mai departe se află la circa 4,553 miliarde de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -410°C .

Neptun are 13 sateliți: Naiad, Thalassa, Despina, Galatea, Larissa, S/2004 N 1, Proteus, Triton, Nereid, Halimede, Sao, Laomedeia, Psamathe și Neso.

Cea de-a noua planetă a sistemului nostru solar este Pluto. Aceasta este cea mai îndepărtată planetă de Soare, fiind un loc întunecat și înghețat.

Unii cercetători consideră că Pluto a fost cândva un satelit al planetei Neptun, dar a ieșit din câmpul gravitațional al acesteia.

Pluto are diametrul de 2280 de kilometri pe la ecuator, fiind de 5 ori și jumătate mai mică decât Pământul.

Pluto se rotește în jurul propriei axe în aproximativ 6 zile, 9 ore și 17 minute, în sens invers mișcării Pământului și efectuează o mișcare de revoluție în jurul Soarelui în circa 248 de ani tereștri.

Cea mai mică distanță dintre planeta Pluto și Soare este de aproximativ 4,44 miliarde de kilometri, iar cea mai mare este de circa 7,38 miliarde de kilometri.

Când este cel mai aproape de Pământ, Pluto se găsește la aproximativ 4,2 miliarde de kilometri, iar când este cel mai departe se află la circa 7,5 miliarde de kilometri.

Temperatura medie la prânz pe această planetă este de -446°C .

Pluto are cinci sateliți: Charon, Styx, Nix, Kerberos și Hydra.

Pe lângă stele, planete și sateliți, în Univers există și alte corpuri cosmice. Dintre acestea „cometa” sau „steaua căzătoare” este un „*corp ceresc alcătuit dintr-un nucleu luminos înconjurat*

*de gaze și de pulberi, care, uneori, se prelungește sub forma unei cozi îndreptate în sens opus Soarelui din cauza presiunii luminii acestuia*³.

Partea solidă a cometei este formată dintr-un nucleu mic, întunecat, constituit din compuși organici, precum monoxid de carbon, metanol, etanol, cianură de hidrogen și etan, dar și din gaz înghețat, care are o temperatură de -270°C.

În cursul orbitelor lor eliptice în jurul Soarelui, cometele se află mai departe sau mai aproape de acesta. Atunci când se găsesc la distanță mare față de Soare, nucleul acestora are temperaturi extrem de scăzute, iar gazele se păstrează în stare solidă în interiorul nucleului. În apropierea Soarelui, materia gazoasă a cometelor se volatilizează, însă o parte din nucleu, protejat de un strat de pulbere slab conducător de căldură, rămâne solid.

În jurul nucleului se formează un nor imens de gaz, numit coamă, care se mărește pe măsură ce cometa se apropie de Soare. Căldura Soarelui forțează nucleul de gheață să se topească, încât apar jeturi de gaz și praf, lungi de zeci de mii de kilometri.

Coama împreună cu nucleul constituie capul cometei.

Cozile cometelor pot fi formate din gaz și din praf, reprezentând alungirea coamei cometei în direcția opusă Soarelui, datorată presiunii luminii și vântului solar.

Coadă poate fi dreaptă sau curbă, unică sau multiplă.

De multe ori cometele prezintă două cozi, una alcătuită din praf, iar alta formată din gaze. Coadă formată din praf devine vizibilă deoarece reflectă lumina solară, pe când coada gazoasă este vizibilă datorită gazelor ionizate din care este alcătuită. Particulele de praf dau aureolei cozii o culoare alb-

³ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Univers Enciclopedic, București, 1996, Ediția a II-a, p. 201.

gălbuie, iar gazele ionizate conferă cozii o nuanță albăstruie sau verde.

După 100-200 de treceri prin apropierea Soarelui, cometa își pierde gazele și elementele ușoare volatile, rămânând în final doar nucleul, care se transformă într-un asteroid. Când dezintegrarea cometei survine brusc, asteroidul respectiv se prăbușește pe planeta cea mai apropiată sau pe Soare.

Cea mai cunoscută stea căzătoare este Cometa Halley, care poate fi văzută aproximativ la fiecare 75-76 de ani. Din anul 240 î.d.Hr. și până în prezent, cometa a fost observată de aproximativ 30 de ori, următoarea sa apariție fiind în 28 iulie 2061.

În sistemul nostru solar, pe lângă corpurile cosmice enumerate, mai există și asteroizi. Aceștia sunt corpuri cerești de dimensiuni mai mici decât planetele sau sateliții naturali ai acestora, care gravitează în jurul Soarelui. Marea majoritate a asteroizilor cunoscuți se găsește în principala centură de asteroizi, între orbitele planetelor Marte și Jupiter, unde s-a estimat existența a peste 750.000 de asteroizi mai mari de 1 kilometru, precum și a milioane de asteroizi mai mici. Unii se găsesc în perechi co-orbitare cunoscute și ca sisteme binare, iar alții au minisateliți ce orbitează în jurul lor.

Cei mai mari asteroizi cunoscuți sunt Ceres, cu un diametru mediu de 952 de kilometri, Pallas, cu un diametru mediu de 545 de kilometri și Vesta, cu un diametru mediu de 525 de kilometri.

Cei mai mici asteroizi se numesc meteoroidi. Aceștia au luat naștere în urma coliziunii între asteroizii de dimensiuni mai mari sau a dezintegrării cometelor și sunt compuși în general din fier și rocă.

Forța gravitațională a Pământului atrage meteoroidii aflați în apropiere, iar aceștia intră în atmosferă cu o viteză între 15 și 65 de kilometri/secundă, spre deosebire de cea mai rapidă armă,

care lansează un glonț cu o viteză de 1,5 kilometri/secundă. În momentul contactului cu atmosfera terestră, din cauza frecării cu aerul, meteorozii se încălzesc atât de tare, încât se aprind, formând o dâră luminoasă, cunoscută sub numele de „meteor” sau „stea căzătoare”. De pe pământ se văd anual circa 4 miliarde de meteori.

Alteori meteorozii explodează în atmosferă, producând o lumină puternică, numită bolid.

Când meteorozii sunt de dimensiuni mai mari, aceștia nu ard complet în atmosferă, iar bucățile rămase ajung pe suprafața terestră, fiind numite meteoriți.

Cel mai mare meteorit care a lovit vreodată suprafața Pământului a făcut-o în urmă cu aproximativ două miliarde de ani, creând un crater cu un diametru de peste 300 de kilometri, la Vredefort, în Africa de Sud.

Al doilea meteorit ca dimensiuni care a căzut pe suprafața Pământului a făcut-o cu aproximativ 1,85 miliarde de ani în urmă, în regiunea Ontario din Canada. Întrucât craterul format în urma impactului avea un diametru inițial de 250 de kilometri, se consideră că meteoritul care l-a creat avea un diametru de 10-15 kilometri.

Al treilea meteorit ca dimensiuni care a lovit Pământul a făcut-o în urmă cu aproximativ 65 de milioane de ani. Întrucât craterul format în urma impactului are 180 de kilometri în diametru și 20 de kilometri în adâncime, se consideră că meteoritul care l-a creat avea un diametru de cel puțin 10 kilometri. Locul unde a căzut meteoritul se află în mare, nu departe de coasta nordică a peninsulei Yucatan și de orașul Chicxulub din Mexic. Craterul de sub apă a stat îngropat în sedimente pietroase, din care cauză el nu a suferit erodări naturale și s-a păstrat foarte bine până în zilele noastre. Se

crede că ciocnirea acestui meteorit de Pământ a fost cauza dispariției dinozaurilor.

Cel mai mare meteorit care a lovit Pământul în epoca modernă este cel căzut la 30 iunie 1908 la nord de râul Tunguska, în Siberia centrală, din Rusia. Fenomenul Tunguska nu este încă elucidat, negăsindu-se resturi din meteorit, și nici urmele unui crater. Cea mai răspândită teorie susține că meteoritul a fost un corp solid cu un diametru de circa 50 de metri, care a explodat la aproximativ 6 kilometri deasupra solului, cu o forță echivalentă a circa 1000 de bombe atomice folosite la Hiroșima. Explozia a distrus păduri pe o suprafață de circa 2000 de km², însă nu a produs victime umane, deoarece zona este aproape pustie. În prezent este cercetat micul lac Ceco din apropierea epicentrului exploziei, care ar putea să fi luat naștere chiar în craterul căutat.

În decursul vremurilor, teritoriul actual al României a fost lovit de mai mulți meteoriți, în următoarele localități:

Mădărașul de Câmpie, județul Mureș, căzut la 4 septembrie 1852. Greutatea totală recuperată a meteoritului cântărește 22,7 kilograme, iar bucăți din acesta se păstrează în 49 de muzee din lume.

Ohaba, județul Alba, căzut la 15 octombrie 1857. Greutatea totală recuperată a meteoritului cântărește 16,25 de kilograme

Grădinari, județul Caraș-Severin, căzut la 19 mai 1858. Meteoritul cântărește 577 de grame.

Cornești, județul Timiș, căzut la 31 martie 1875. Meteoritul cântărește 552 de grame.

Cel mai mare meteorit descoperit pe teritoriul țării noastre a căzut în 3 februarie 1882 la Mociu, județul Cluj. Greutatea totală recuperată a acestuia cântărește 300 de kilograme. Bucăți din meteorit se păstrează în 109 muzee din lume, iar 42 de kilograme se găsesc la Muzeul de Mineralogie din Cluj Napoca.

Șopot, județul Dolj, căzut la 27 aprilie 1927. Greutatea totală recuperată a meteoritului cântărește 958 de grame.

Tăuți, județul Bihor, căzut în august 1937. Greutatea totală recuperată a meteoritului cântărește 21 de kilograme.

Pleşcoi, județul Buzău, căzut la 12 iunie 2008. Greutatea totală recuperată a meteoritului cântărește 6,91 de kilograme.

La Suharău, județul Botoșani, se presupune că a căzut un meteorit cu diametrul de 7 centimetri în 3 sau 5 mai 2011, în timpul ploii de meteoriți. Presupusul corp ceresc este încă în studiu.

În vara anului 2012 a fost descoperit un presupus meteorit într-o peșteră de sub Cheile Carașului, județul Caraș Severin, care ar avea o vechime între 90 și 160 de milioane de ani. Specialiștii care au studiat roca au ajuns la concluzia că aceasta a fost supusă unor temperaturi de trei ori mai mari decât lava de pe Terra. Oamenii de știință susțin că, la sfârșitul erei Mezozoice, un asteroid gigantic a lovit Pământul. Când a intrat în atmosferă s-a fragmentat în mai multe bucăți care au fost găsite în Golful Mexic, în deșertul Sahara, Mongolia și China. Se bănuia că o parte din asteroid s-ar afla și în Europa, dar până acum nu s-au găsit rămășițe. Dacă se dovedește că roca respectivă este de natură extraterestră, acesta este cel mai mare meteorit descoperit vreodată pe Pământ.

În continuare voi prezenta mai multe informații despre stele.

O stea este, în general, un anumit tip de corp ceresc din cosmos, masiv și strălucitor, adeseori de formă aproximativ sferică, alcătuit din plasmă în oarecare echilibru hidrostatic, și care a produs în trecut sau încă mai produce și astăzi energie pe baza reacțiilor de fuziune atomică din interiorul său.

Pentru un observator terestru, stelele apar ca niște puncte de diverse culori, cu un diametru aparent egal, dar cu fluctuații de luminozitate. Ochiul uman distinge pe cerul nocturn până la circa 6000 de stele. Folosind un telescop se pot observa sute de

mii de stele din Calea Lactee. Cu un radiotelescop se pot cerceta chiar milioane de galaxii din Univers.

Stelele sunt compuse din plasmă, compoziția lor fiind formată în mare parte din nuclee de hidrogen și heliu. În plasma stelară se găsesc de asemenea și cantități mici de oxigen, carbon, neon și azot. Stelele emană și elemente în formă gazoasă, iar din cauza fuziunilor atomice permanente apar în cosmos și cantități mici de elemente mai grele și chiar metale.

Stelele sunt de culori diferite, de la roșu intens cu toate nuanțele de portocaliu și galben până la albastru și alb, aceasta depinzând direct de temperatura lor. Cele mai reci stele au culoarea roșie, iar cele mai fierbinți sunt albastre, temperatura lor la suprafață depășind uneori chiar 30.000°C , în timp ce temperatura de suprafață a Soarelui nostru este de numai 6000°C .

Există și unele sisteme stelare mai complexe, compuse din două sau chiar mai multe stele apropiate între ele, care în general se învârtesc unele în jurul altora, având orbite stabile, datorate interdependenței lor gravitaționale.

Nașterea unei stele are loc în decursul a milioane de ani, pe parcursul mai multor etape.

În spațiu există nori imenși de gaze și pulbere, numiți nebuloase. Într-unii din ei materia este mai densă și mai concentrată, formând nori moleculari, numiți așa pentru că gazul pe care îl conțin este prezent peste tot sub formă de molecule. Aceștia sunt de dimensiuni atât de mari, încât durează zeci de ani ca lumina să-i traverseze. Masa totală a unei nebuloase poate fi de câteva sute de ori mai mare decât cea a Soarelui, iar materia lor este foarte rece. Fiecare nor molecular se află într-un echilibru fragil, care, sub efectul unei perturbații exterioare, se poate rupe. În acest caz, o parte din nor se prăbușește în sine sub propria sa greutate, iar materia sa începe să se contracte, după care norul se fragmentează în mici roiuri de materie.

Părțile rezultate din fragmentarea norului molecular se transformă treptat în globuri mai mari, întunecate, numite globule. O globulă tipică este de mărimea sistemului nostru solar și are o masă de cel puțin 200 de ori mai mare decât cea a Soarelui.

Globula este încă un obiect foarte rece și întunecat. Cu vremea, acesta devine mai dens și mai cald, apoi se transformă într-o protostea, care începe să strălucească, iar materia ei continuă să se contracte. Protosteaua strălucește, dar sclipirea ei este neregulată, iar jeturi foarte rapide de gaze sunt emise în direcția polilor acesteia. Când temperatura din nucleu atinge 10 milioane de grade, se declanșează reacțiile nucleare, care o transformă într-o stea. Timpul necesar pentru ca o protostea să devină stea depinde de masa acesteia: 30 de milioane de ani pentru o stea de dimensiunea Soarelui, iar pentru o stea de zece ori mai masivă 300.000 de ani.

Când o stea și-a consumat în timp cea mai mare parte din hidrogenul din nucleu, miezul acesteia se contractă și devine mai fierbinte. Întrucât hidrogen există încă din abundență la marginea stelei, unde continuă să se transforme în heliu, atmosfera stelei este proiectată în spațiu, formând în jurul ei o sferă de gaze în expansiune, o nebuloasă. Astfel, steaua se mărește, și culoarea acesteia tinde spre roșu, devenind o gigantică roșie. Diametrul unei astfel de stele poate fi de 10 până la 100 de ori mai mare decât cel al Soarelui nostru.

Cu timpul, în centrul acestei stele se declanșează noi reacții nucleare, iar heliul prezent în miezul acesteia se transformă în carbon. Când se întâmplă aceasta, steaua se contractă din nou, dar nu mai devine suficient de caldă pentru a declanșa noi reacții nucleare, încât ea devine o „pitică albă”, de mărime comparabilă cu cea a Pământului, dar unde o cantitate de materie de mărimea unui ou cântărește câteva tone. Această stea continuă să se

răcească, iar strălucirea ei scade încetul cu încetul, până se stinge, devenind o „pitică neagră”.

Stelele cele mai masive din Univers au în compoziție și elemente chimice mai grele, cum ar fi fierul. Când acestea își consumă hidrogenul din nucleu, atmosfera lor crește și devine supragigantică, cu un diametru chiar și de mii de ori mai mare decât cel al Soarelui. Interiorul acestora este format dintr-o succesiune de straturi, din ce în ce mai puțin calde și mai puțin dense spre exterior, compuse din diferite gaze. Brusc, ele explodează și materia lor se împrăștie în spațiu, iar steaua devine de 10 miliarde de ori mai luminoasă decât Soarele. Acest fenomen poartă numele de supernovă. După explozie, nu mai rămâne nimic din stea, decât miezul. În funcție de masa pe care o are, acesta devine fie o „stea de neutroni”, fie o „gaură neagră”.

Miezul stelei explodate suferă o compresie fantastică, încât atomii care îl formează sunt striviți, iar fosta stea se reduce la dimensiunea unei sfere cu diametrul de aproximativ 20 de kilometri, cântărind până la 500 de milioane de tone pe centimetru cub.

Astronomii au numit aceste corpuri cerești „stele neutronice” sau „pulsari”. Aceștia se învârtesc foarte repede în jurul propriilor lor axe, emițând un fascicul de unde radio sau alte radiații.

Stelele neutronice sunt atât de mici și atât de puțin luminoase, încât pot trece neobservate. Cu toate acestea, astronomii au putut identifica câteva astfel de stele, fiindcă acestea emit radiații sub forma unor scurte impulsuri periodice.

Dacă miezul unei stele care a explodat este suficient de greu, el se transformă într-un obiect chiar și mai ciudat decât o stea de neutroni: o „gaură neagră”, cu un diametru de numai câțiva kilometri, dar de o densitate aproape inimaginabilă. Acest obiect are o asemenea forță de atracție încât absoarbe tot ceea ce trece pe lângă el, reținându-și chiar și propria sa lumină. Găurile

negre sunt deci invizibile, dar astronomii le pot totuși detecta din cauza perturbațiilor pe care le produc în jurul lor.

Întrucât în cele ce urmează voi prezenta unele informații despre anumite stele, care se află la distanțe imense față de Pământ, voi utiliza conceptul de an-lumină. Cu toate că anul este o unitate de măsură a timpului, prin anul-lumină se măsoară spațiul, acesta calculându-se prin distanța pe care o parcurge o rază de lumină prin vid, în timp de un an terestru, ceea ce înseamnă 9.460.730.472.580,8 de kilometri, adică peste 9,4 bilioane de kilometri.

În privința informațiilor despre stele (masă, diametru, distanță față de Pământ, luminozitate etc.) nu există un consens unanim acceptat de către toți specialiștii, încât acestea lasă loc la interpretări.

Arcturus este cea mai strălucitoare stea din constelația Bootes și a treia ca strălucire pe cerul nopții, după Sirius și Canopus, fiind localizată în Norul Local Interstelar, la o distanță de 36,71 de ani-lumină față de Pământ. Steaua Arcturus este de 110 ori mai luminoasă decât Soarele, însă puterea luminii sale este influențată de faptul că lumina pe care o emană este de tip infraroșu. Puterea totală de emisie o întrece de 180 de ori în intensitate pe cea solară, însă are o eficiență mai mică, deoarece temperatura la suprafața stelei este mai scăzută decât cea a Soarelui. Masa ei este de 3,4 ori mai mare decât cea a Soarelui, iar diametrul de 31 de ori mai mare decât cel al Soarelui.

Betelgeuse este o stea variabilă semiregulară, aflată la aproximativ 427 de ani-lumină față de Pământ. Este cea de-a doua stea ca strălucire din constelația Orion și cea de-a noua pe cerul nopții. Luminozitatea sa este de 4520 până la 14.968 mai mare decât cea solară, de-a lungul unei perioade de variabilitate de 2335 de zile. Betelgeuse are de 20 de ori

masa Soarelui, iar diametrul său este de 662 de ori mai mare decât al acestuia.

Antares, din constelația Scorpionului, este un supergigant roșu, care ocupă locul al 16-lea în topul celor mai strălucitoare stele și se află la o distanță de 600 de ani-lumină față de sistemul nostru solar. Luminozitatea sa este de 10.000 de ori mai puternică decât cea solară. Deoarece steaua radiază o parte însemnată a spectrului său sub formă de infraroșii, luminozitatea bolometrică este de 65.000 de ori mai mare decât cea a Soarelui. Masa stelei este aproximată la a fi între de 15 și 18 ori mai mare decât cea solară, iar diametrul său este de 700 de ori mai mare decât cel al Soarelui.

Steaua Pistol, din constelația Săgetător, este unul dintre cei mai luminoși aștri. Și-a luat numele de la forma nebuloasei Pistol, pe care o luminează. Această stea se găsește la aproximativ 25.000 de ani-lumină față de Pământ. Mărimea ei îi permite să fie vizibilă cu ochiul liber, însă praful interstelar împiedică acest lucru. Vântul stelar generat de steaua Pistol este de 10 miliarde de ori mai puternic decât cel al Soarelui. Luminozitatea sa este apreciată ca fiind de 1,7 milioane de ori mai puternică decât cea solară, radiind în 20 de secunde aceeași cantitate de energie pe care Soarele o produce într-un an. Masa acestei stele este considerată a fi de 150 de ori mai mare decât cea solară, iar diametrul său este de peste 150 de milioane de kilometri, fiind mai mare decât orbita pe care Pământul o descrie în jurul Soarelui.

VV Cephei este un sistem stelar binar localizat în constelația Cepheu, aflată la o distanță de aproximativ 3000 de ani-lumină de Pământ. Supergigantica roșie, VV Cephei A, se află alături de o pitică albastră, VV Cephei B, despre care însă nu există foarte multe informații. Cele două stele se află într-o interconexiune, iar materia pare să curgă dinspre prima către

cea de-a doua. VV Cephei A este de 275.000 până la 575.000 de ori mai luminoasă decât Soarele, având un diametru de 1600 până la 1900 mai mare decât al acestuia. Luminozitatea steii VV Cephei B sugerează că ar avea masa între 25 și 40 de ori mai mare decât cea a Soarelui, însă oamenii de știință consideră că ar fi de aproximativ de 100 de ori mai mare, prin urmare dimensiunea exactă a acesteia a rămas necunoscută.

VY Canis Majoris este o stea roșie hipergigantică localizată în constelația Canis Major. Este cea mai mare și una dintre cele mai strălucitoare stele cunoscute, care se află la aproximativ 5000 de ani-lumină de Pământ. Observațiile asupra acesteia sunt de dată oarecum recentă, încât informațiile sunt controversate. Unii cercetători consideră că diametrul steii este de 1800 până la de 2100 de ori mai mare decât cel al Soarelui, propulsând-o în fruntea topului celor mai mari stele cunoscute. Circumferința lui VY Canis Majoris se estimează că este de 2600 de ori mai mare decât cea a Soarelui. Dacă lumina are nevoie de 8 minute și 20 de secunde pentru a ajunge de la Soare pe Pământ, acesteia i-ar trebui mai mult de 8 ore pentru a parcurge circumferința steii VY Canis Majoris. În plan ipotetic, dacă un om ar călători pe jos, cu o viteză de 5 kilometri pe oră, timp de 8 ore pe zi, acesta ar înconjura Pământul în 2 ani și 11 luni, Soarele în 310 ani și 7 luni, iar steaua VY Canis Majoris în 650.000 de ani.

O stea, împreună cu celelalte corpuri cerești care gravitează în jurul acesteia, formează un sistem solar, iar un număr mare de sisteme solare alcătuiesc împreună o galaxie. Astfel, galaxia este un sistem cu masă, unit de forțe gravitaționale, alcătuit dintr-o aglomerație de stele, praf și gaz interstelar.

Mai multe galaxii grupate formează un cluster.

Oamenii de știință estimează că în Univers există aproximativ 200 de miliarde de galaxii.

Majoritatea galaxiilor au un diametru cuprins între câteva zeci și câteva sute de mii de ani-lumină și sunt de obicei separate una de alta prin distanțe de ordinul câtorva milioane de ani-lumină. Unele galaxii mari cuprind în structura lor complexă și un număr de galaxii mai mici, numite galaxii satelit.

Galaxiile mici pot conține câteva sute de milioane de stele, pe când cele mari sunt compuse din trilioane de stele, toate orbitând în jurul unui centru de gravitație comun.

Galaxiile au trei forme: eliptică, spirală și neregulată.

Galaxia noastră poartă denumirea de „Calea Lactee”, ea are un diametru de peste 100.000 de ani-lumină și conține aproximativ 200 de miliarde de stele.

Calea Lactee are patru componente principale: nucleul, discul cu spirale, haloul și roiurile globulare. Este posibil să existe și un halou exterior sau o coroană galactică. Discul Căii Lactee se rotește în jurul nucleului acesteia.

Calea Lactee are forma unei spirale uriașe. Nucleul și roiurile globulare ale acesteia conțin multe stele bătrâne, care s-au format din materia cosmică originală. Acestea sunt concentrate în grupuri cu formă sferică. Brațele spiralei conțin nebuloase, materie interstelară și stele tinere ce iau naștere permanent din această materie.

Vârsta celor mai vechi stele din Calea Lactee a fost estimată la aproximativ 13,6 miliarde de ani, adică doar cu ceva mai mică decât vârsta Universului, care se consideră că este de 13,7 miliarde de ani.

Întrucât galaxiile din Univers se află la distanțe enorme față de Pământ, oamenii de știință nu au ajuns la un consens în ceea ce privește distanța acestora față de galaxia noastră, diametrul lor, numărul de stele pe care le conțin, etc., încât informațiile furnizate lasă loc la interpretări.

Galaxia învecinată nouă se numește Andromeda și se află la o distanță de aproximativ 2,5 de milioane de ani-lumină față de galaxia noastră. Aceasta are un diametru de peste 200.000 de ani-lumină și conține un număr de peste un trilion de stele.

Cea mai îndepărtată galaxie de noi, cunoscută, se numește MACS0647-JD, iar lumina ei a călătorit prin spațiu timp de 13,3 miliarde de ani înainte de a ajunge pe Terra.

Calea Lactee face parte din clusterul numit „Grupul Local”, format din 3 galaxii mari și 30 de galaxii mai mici, fiind a doua ca mărime, după galaxia Andromeda.

Andromeda și Calea Lactee, cele două galaxii dominante din Grupul Local, se atrag una spre cealaltă cu aproximativ 300.000 kilometri pe oră. În același timp, Grupul Local este atras spre centrul clusterului Virgo cu 1,6 milioane de kilometri pe oră. Împreună, toate aceste entități cosmice uriașe sunt atrase spre Marele Magnet, o masă gigantică situată la 250 de milioane de ani-lumină de noi, cu o viteză de 22 de milioane de kilometri pe oră.

Toate aceste informații nu le-am prezentat din dorința de a alcătui un mic tratat de geologie și astronomie, ci pentru a dovedi înțelepciunea, atotputernicia și măreția lui Dumnezeu din lucrarea Lui, pentru că *„Dumnezeul nostru în cer și pe pământ pe toate câte le-a vrut le-a făcut”* (Psalmul 113,11). De aceea psalmistul a afirmat că *„cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria!”* (Psalmul 18,1).

Dumnezeu a conceput această lume, a creat-o din nimic și o menține în existență, revelându-Se prin ea, așa cum meșterul se face cunoscut prin operele sale. Această descoperire se numește revelația naturală, căreia i se adaugă revelația supranaturală, iar știința modernă dovedește și confirmă cât de mare este Dumnezeu, despre Care citim în Sfânta Scriptură: *„Cine este Dumnezeu mare*

ca Dumnezeuul nostru? Tu ești Dumnezeu Carele faci minuni” (Psalmul 76,13-14).

Sunt unii oameni care spun că dacă Îl vor vedea pe Dumnezeu vor crede în El. Cunoscând imensitatea operei lui Dumnezeu înțelegem într-o oarecare măsură cât de mare este Acesta. Într-o carte de antropologie citim: *„Deși limitată în raport cu Dumnezeu, lumea se află într-o continuă desfășurare, dezvoltare și extensiune. Orice tentativă de a cunoaște limitele extensiunii ei este sortită eșecului, cu toate că în calitatea ei de natură creată ea nu-și va depăși niciodată limitele puse ei de Creator”*⁴. Dacă omul nu este în stare, cu toată tehnologia performantă de astăzi, să vadă și să cunoască toată creația lui Dumnezeu, cum poate pretinde să Îl vadă pe Dumnezeu Însuși? Această pretenție este absurdă, necuviincioasă și nesăbuită.

Marea majoritate a oamenilor consideră că împărăția lui Dumnezeu este în văzduh, undeva deasupra pământului. În urma primului zbor al unui om în cosmos, care a fost efectuat de Iuri Gagarin în ziua de 12 aprilie 1961, a fost alcătuită o anecdotă în acest sens. După ce cosmonautul a revenit din spațiu, în cinstea primului zbor în cosmos a fost organizată o recepție. La începutul acesteia, Nikita Hrușciov, Prim-Secretarul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, l-a chemat deoparte pe cosmonaut și l-a întrebat: „Iuri, L-ai văzut pe Dumnezeu în spațiu?”, iar acesta a răspuns: „Da, domnule!”. În replică, Hrușciov l-a sfătuit în șoaptă: „Bine, să nu mai spui nimănui”. La recepția respectivă a fost invitat și Alexei I, Patriarhul Rusiei, care l-a întrebat și el pe Gagarin: „Fiule, L-ai văzut pe Dumnezeu în spațiu?”. Cosmonautul a răspuns după cum fusese sfătuit de Prim

⁴ **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 49.

Secretarul Partidului: „Nu, Părinte!”. Auzind acestea, Patriarhul i-a spus tot în șoaptă: „Bine, să nu mai spui nimănui”.

Moise, prin care Dumnezeu a revelat poporului ales Legea Vechiului Testament, L-a rugat insistent să I se arate. Dumnezeu însă i-a răspuns: „*Fața Mea nu vei putea s-o vezi; că nu va putea omul să-Mi vadă fața și să trăiască*” (Ieșire 33,20), de aceea Sfântul evanghelist Ioan a afirmat că „*pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată*” (I Ioan 4,12).

Același evanghelist relatează discuția dintre Domnul Hristos și femeia samarineancă de la fântâna lui Iacov, în care Mântuitorul i-a spus acesteia că „*Dumnezeu este Duh*” (Ioan 4,24). Omul se poate întâlni cu Dumnezeu în rugăciune, însă nu Îl poate vedea, pentru că ochii fizici nu pot percepe realitățile spirituale.

Am vorbit până acum doar despre o parte din creația lui Dumnezeu, care este macrocosmosul. Dacă ne-am concentra însă și asupra microcosmosului, am descoperi un univers la fel de fascinant, format din celule, cromozomi, atomi, electroni, protoni, neutroni etc., care ne-ar arăta, la rândul lui, înțelepciunea, atotputernicia și măreția lui Dumnezeu.

Dacă ne gândim însă și la crearea vieții pe pământ, care este încă o minune dumnezeiască, ne lăsăm cuprinși de o admirație de negrăit față de Cel ce a adus toate în existență din nimic.

În pofida nenumăratelor argumente de necontestat despre existența lui Dumnezeu, sunt unii oameni care pretind că viața a apărut pe Pământ la voia întâmplării. Acestora, ilustrul savant britanic, matematician și astronom, Sir Frederick Hoyle (1915-2001), le-a răspuns că „*probabilitatea ca o secvență moleculară dintr-o celulă simplă să genereze viața este echivalentă cu probabilitatea ca o tornadă să aibă loc într-un atelier cu piese de avion, iar ca urmare, un avion Boeing 747 Jumbo Jet să se asambleze singur*”. Nu cred că este cazul să mai adaug ceva pentru a întări această afirmație.

De vreme ce am ajuns să vorbim despre viață, vreau să aduc în discuție și întrebarea tot mai frecventă din zilele noastre: „Oare există forme de viață inteligente în afara planetei noastre?”.

Specialiștii în astronomie au estimat la începutul anului 2014 că în Univers există câteva miliarde de planete de dimensiunea pământului, aflate pe orbita unor stele similare Soarelui din galaxia noastră, iar unele ar putea fi locuibile.

Guy Consolmagno, unul dintre cei doisprezece astronomi ai Vaticanului, care este responsabil de colecția de meteoriți a papei, a afirmat că „*în Univers ar putea exista ființe extraterestre și este posibil să aibă suflet. Aș boteza un extraterestru, dacă aș fi rugat*”, a mai adăugat acesta.

Noi însă nu trebuie să mergem pe presupuneri în privința existenței vieții extraterestre inteligente, de vreme ce Sfânta Scriptură și literatura duhovnicească abundă în informații despre îngeri și demoni, ființe care nu sunt alcătuite din materii terestre și care nu locuiesc pe planeta noastră.

În privința botezării unui extraterestru trebuie menționat faptul că Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat pentru a-l răscumpăra pe om din robia păcatului. După învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: „*Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă*” (Matei 28,18-20).

Fiul lui Dumnezeu întrupat este Mântuitorul lumii, căci „*întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim*” (Faptele Apostolilor 4,12), însă El nu este Răscumpărătorul întregului Univers. Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat datorită păcatului strămoșesc săvârșit de protopărinții Adam și Eva în grădina Edenului

și a păcatelor personale ale oamenilor. Dacă ar exista extraterestri și ar intra în contact cu noi, aceștia nu ar trebui botezați, pentru că ei nu fac parte din neamul omenesc și nu au nici o legătură cu păcatele omenirii. Ipotetic vorbind, dacă un înger i s-ar arăta unui om, cu un mesaj din partea lui Dumnezeu, ar fi nefiresc ca urmașul lui Adam să încerce să îl convingă pe înger să se lase botezat.

După ce am vorbit despre o parte din creația lui Dumnezeu ne-am dat seama cât de mare este Cel care le-a spus evreilor prin Moise: *„Eu sunt Dumnezeu și în afară de Mine nu este alt Dumnezeu”* (Deuteronom 32,39). Acestuia să Îi grăim cu toții, plini de admirație: *„Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale!”*.

Cuprins

Cuvânt înainte	5
De la teocrație la demo(no)crație	11
Săptămâna la creștini	35
Personalități de excepție, cârmuitori ai poporului român	44
Timpul și însemnătatea lui	57
Sfântul Apostol Toma	66
Preasfânta Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu	95
Pilda samarineanului milostiv	107
Icoana, caracteristică a spiritualității ortodoxe	122
Mânca-v-ar raiul	139
Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, omul lui Dumnezeu	143
Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Calinic la ceas aniversar	146
Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru care am binevoit	149
Intrarea triumfală a Domnului Hristos în Ierusalim	168
Parabola celor zece fecioare	185
„Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!”	228

